İKİ 1 MAYIS

NAİL GÜRELİ

10. YILINDA 1 MAYIS KATLİAMI

34 kişinin ölümüyle biten 1 Mayıs 1977 olaylarının belgelerle öncesi ve sonrası... İddianame ve duruşmalar.

GÜR yayınları

GÜR YAYINLARI: 1

Araştırma/Belge/Başvuru Dizisi : 1

●

10. YILINDA 1 MAYIS KATLİAMI

(İki 1 Mayıs)

NAİL GÜRELİ

●

Dizgi - Baskı :

KALEM MATBAASI

●

GÜR YAYINLARI

— [illegible] 021. Birkoel, İstanbul

NAİL GÜRELİ

10. YILINDA

1 MAYIS KATLİAMI

(İki 1 Mayıs)

GÜR YAYINLARI
P.K. 621, SİRKECİ - İSTANBUL

SUNUŞ

1 Mayıs 1976, Türkiye'nin çağdaş tarihinde önemli bir dönüm noktasıydı. Yarım yüzyıllık bir oluşumdan sonra işçi sınıfı ilk kez yüzbinlerle ölçülen bir yığınsallıkla 1 Mayıs'ı «İşçi Bayramı» olarak kutluyordu. Bu, Türk toplumunun çağdaşlaşma ve demokratikleşme sürecinde bir olguyu, bir baharı bildiren çiçeğin açışıydı sanki...

İşte bu iki 1 Mayıs, 1976'nın beyaz ve 1977'nin kanlı 1 Mayıs'ı ile yine 1 Mayıs 1977'nin «iki yüzü» elinizdeki kitabın konusunu oluşturuyor.

Üzerine kanlı bir perde indirilen 1977'nin 1 Mayıs'ı için, kuşkusuz, en doğru yargıyı tarih verecek. Yaşanılan olayların nedensellik-sonuç ilişkisi tarihin elinde yanılmaz doğrulukta yerini alacaktır.

Bu kitap, Türkiye işçi sınıfının savaşımının, sosyal gelişiminin 1 Mayıs'lar üzerindeki izdüşümünü veriyor bir bakıma. Tarihin yargılamasına kaynak olacak olaylar, belge niteliğine titizlikle bağlı kalınarak, yer yer aşırı ve gereksiz bile görülebilecek ayrıntılara inilerek saptanıyor. 1 Mayıs'ların gelişimi, çağdaşlaşma ve demokratikleşme sürecindeki Türkiye'nin 1977 baharındaki gündemi yine bu amaçla ve yine 1 Mayıs ekseninde kısaca ele alınıyor.

Henüz yaşayan bir tarih niteliğindeki 1 Mayıs 1977 için kitabın genel, açık ve kesin bir yargısı elbet yok. Ama titizlikle çerçevelenen birtakım olaylar, birtakım

saptamalar, birtakım sorular var. Olayların içinde bulunan sorumlu kişilerin aradan iki yıl geçtikten sonra yaptıkları değerlendirmeler, özeleştiriler var. Olaylardan hemen sonra takınılan tavırlar, tepkiler, sağdan sola geniş bir eğri içinde yapılan yorumlar, öne sürülen görüşler var. Dikkatli bir gözün bu taşları birleştirerek nedensellik - sonuç ilişkisini kurması, 1 Mayıs 1977 üzerindeki soruya bugün için bile kesin, açık yanıt sayılabilecek panoyu bulması güç olmasa gerek. 1 Mayıs çerçevesi içinde bir bakıma 1970 sonlarının Türkiye'sindeki nice gerçek de sergilenmiş oluyor.

Bu kitap, yanılmaz yargılayıcı tarihin eline birtakım «ham madde»leri aktarabilirse işlevini yapmış sayılır. Başkaca bir görevi olmaksızın...

Nail GÜRELİ
Şubat 1979, Bakırköy

⁂

Kanlı 1 Mayıs 1977 olaylarının üzerinden 10 yıl geçtikten sonra, bu katliamın üzerindeki giz perdesi aydınlanmış değil.. Ama o günlerde yaşanan olaylar ve tartışmalar bugün, tarihin malı olmaya çok daha yakın biçimde, artan bir önem kazanıyor. Bugün demokratikleşme savaşımı veren yeni kuşaklar için, 1 Mayıs 1977 öncesinde ve sonrasında yaşananların daha iyi bilinmesi gerekiyor Nail Güleri'*nin bu yansız araştırması incelendiğinde,* 10 *yıl öncesinin, değeri giderek artan bir belgesiyle karşı karşıya olduğumuzu anlıyoruz. Bu belgeseli, yeni kuşakların dikkatine bir kez daha sunuyoruz.*

Gür Yayınları

I

1976'DAN ÖNCE

Bunun böyle olacağı 1886'nın 1 Mayıs'ından çok önce belliydi.

1880'li yılların Amerika'sında işçiler kötü koşullar altında, düşük ücretle, günde 14-15 saat çalıştırılıyordu. Sekiz saatlik çalışma süresini ilk kez İngiliz sanayici Robert Owen 1817 yılında kendi iş yerlerinde uygulamaya başlamıştı ama, bu daha İngiltere'de bile benimsenmemişti. Bununla birlikte sekiz saatlik iş günü düşüncesinin kıvılcımı çakmış ve Amerika'ya da sıçramıştı.

1884 yılına gelindiğinde Chicago kentinde Uluslararası İşçiler Birliği ile Amerika İşçi Federasyonu, sekiz saatlik iş günü ilkesini işverenlere kabul ettirebilmek için olağanüstü çaba harcıyordu. Amerikalı sendikacılar sekiz saatlik iş gününün gerçekleştirilmesi için iki yıllık bir süre tanımışlar ve bu sürenin sonunda 1 Mayıs 1886'da tüm işçi örgütlerinin Chicago'da toplanmasını kararlaştırmışlardı.

1886'nın 1 Mayıs'ı yaklaştıkça işçi sınıfının savaşımı hızlanıyor, yeni boyutlara ulaşıyordu. Başta Albert Parsons ve Aigust Spies olmak üzere işçi önderleri Fielden'ler Schwab'lar, Engel'ler, Fisher'lar, Lingg'ler,

düzenlenen toplantılarda, mitinglerde işçi sınıfı savaşımının simgesi durumuna gelen «sekiz saatlik iş günü» belgisini vurguluyoriardı.

İşveren kesimi de savaşımını bir başka yöntemle sürdürüyordu. «Chicago Tribune» Gazetesi her gün dozunu arttırarak sürdürdüğü yayınlarında açıktan tehditler savuruyor: «Kenti yakıp yıkacaklar öyle mi? Bunun önünü almak için gerekirse Chicago'nun her sokak lambası direği bir işçinin cesediyle süslenecektir.»

Nisan sonlarında kentte hava iyice gerginleşmişti. Tepeden tırnağa silahlı polis kuvvetlerinin sayısı günden güne artıyor. Chicago'nun caddelerinde devriyeden geçilmiyordu. Ulusal muhafızlar alarmdaydı. Özel güvenlik kuvvetleri tutulmuş, Pinkerton'lar destek göndermişlerdi.

Bu hava içinde 1886'nın 1 Mayıs günü geldi. Seksen bin işçi karıları ve çocuklarıyla beraber yolları doldurup düzenli bir şekilde yürüyüşe geçti. Miting alanında Parsons ve Spies yaptıkları konuşmalarda «sekiz saatlik iş günü»nün insanca bir iş olduğunu söylediler.

Miting bitmişti, kalabalık dağılıyordu. Bu sırada Ulusal Muhafızlar dağılan kalabalığa ateş açtı, topluluk birbirine girdi, altı kişi öldü. Göstericiler silahlı değildi, kızgınlık ve çaresizlik içinde dağıldılar.

1 Mayıs toplantısına bu silahlı saldırı büyük tepki doğurmuştu. İşçiler ertesi akşam «Haymarket Square» de bir protesto mitingi yapmayı kararlaştırdı.

İlginçtir, İstanbul'un Taksim Alanındaki kanlı 1 Mayıs 1977'den bir gün önce, Tarık Dursun K. Chicago'daki o mitingi şöyle anlatıyordu:

«Parsons, mitinge eşi ve çocuklarıyla geldi. Sipies Onlardan önce gelmiş, bir arabanın üzerine çıkarak

işçilere konuşmuştu. Spies'den sonra Parsons söz aldı fakat konuşmasının yarısına gelmeden bardaktan boşanırcasına bir yağmur yağmaya başladı ve kalabalık çabucak dağılıverdi.

Yapılacak ne vardı ki? Hiç bir şey! Parsons çevresindekileri topladı, hep birlikte efkâr dağıtmak için bir meyhaneye gitmeyi kararlaştırdılar. Yolda önlerine 180 kişilik bir polis kuvveti çıktı ve hepsini durdurdu. Polis yetkilisi Ward, «Devlet ve halk adına size bu topluluğu sakinlik içinde dağıtmanızı emrediyorum!» dedi.

Ortalık alacakaranlıktı, iki taraf da suskunluk içinde durmuştu. Aradaki acı suskunluk ancak birkaç saniye sürdü ve telaşlı bir ayak sesi duyuldu, birden korkunç bir patlama oldu. Biri bir bomba atmıştı. Bir polis yaralanıp düştü. Arkadaşları hemen silahlarını çekip hedefin nerede ve ne olduğuna bakmaksızın her yere ve her şeye ateş etmeye başladılar. Parsons, karısı ve karısının yanındaki kadınlar, çocuklar, onları izlemiş işçiler yaylım ateşi ve sopalar altında ne yapacaklarını bilmez bir durumda bağırıyorlar, sağa sola kaçışıyorlar ve birbirlerini çiğniyorlardı.

Bomba, Pinkerton Özel Dedektiflik Bürosu'nun ajanlarından biri tarafından atılmıştı. Komplo ona göre düzenlenmişti. Pinkertonları ise Chicago işverenleri tutmuşlar ve kırıcılıkla görevlendirmişlerdi.

Fakat suç döndü, dolaştı, 8 saatlik iş gününün savunucuları Parsons'a Spies'a Fielden'le arkadaşlarına yüklendi. Ertesi günü ülkenin bütün gazeteleri ortak saldırıya geçerek «Bombayı ha onlar, ha başkaları atmış önemli değil! Ortalığı birbirine kattılar, milleti tedirgin ettiler, kan dökülmesine yol açtılar. Yargılanmalı ve hepsi asılmalıdır!» diye yangına körükle koş-

tular. Hele «Chicago Tribune» hepsinden baskın çıktı ve «Kana Kan!» isteyen kışkırtıcı başlıklar çekti.

Tansiyonunun en yüksek noktasına çıkarılan halkın desteği ile polis, sendikaların merkezlerini bastı, işçi organlarına yalın silah daldı ve her şeyi kırıp dökttü. Önüne çıkanı yakaladı, hapse attı, işkence etti. Tutukladıklarının sayısı yüzleri binleri aştı. Ülkenin üzerinde bir dehşet havası estirildi. Milwaukee'de, Pittsburg'da ve New York'ta sendikacılar yakalanıp dövüldüler, yargılandılar ve mahkûm edildiler.» (1)

Evet, yargılama bir buçuk yıl sürdü. **Fielden** ile **Schwab'ın** idam cezaları son anda ömür boyu hapse çevrildi. Alman **Lingg** hücresinde canına kıydı. **Parsons, Spies, Engel ve Fisher** 11 Kasım 1887'de asıldılar. Amerika Birleşik Devletleri Yargıtay'ı davaların dosyalarını incelemeyi bile reddetmişti.

Geleneğe göre, idam edileceklerin başına darağacına çıkmadan önce kara bezden torba geçiriliyordu. **Spies** başına torba geçirilmeden önce şöyle dedi:

«Sessizliğimizin bugün boğduğunuz seslerden daha güçlü olacağı gün de gelecektir.»

İpi boynuna geçirilen **Fisher:**

«Yaşasın işçiler!» diye bağırdı.

Parsons'un son sözü de şu oldu:

«Halkın sesi kendini duyursun.»

Gerçekten de öyle oldu. Ve bunun böyle olacağı 1886'nın 1 Mayıs'ından çok önce belliydi. Amerikalı işçi önderleri asılırken sağlanan sessizliğin, o gün boğulan seslerden çok daha güçlü olduğu görüldü. Parsons'un dediği gibi halkın sesi kendini duyurdu.

Paris'te 1889 Temmuzunda toplanan II. Enternas-

---

(1) Dünya, 30 Nisan 1977

yonal'de, her yıl 1 Mayıs'ta dünya işçilerinin birlik ve dayanışma içinde eyleme geçmesi, bu amaçla gösteriler düzenlemesi kararlaştırıldı.

1 Mayıs günü uluslararası işçi bayramı ilk kez 1890 yılında Amerika, Avusturya, Macaristan, Belçika, Almanya, Danimarka, İspanya, İtalya, Norveç, Fransa, İsveç ve öteki bazı ülkelerde daha kutlandı. Rusya'da ilk 1 Mayıs toplantısı da 1891 yılında Petersburg'da yapıldı.

1890'lı yılların 1 Mayıs'larında işçilerin en başta gelen istemi sekiz saatlik iş günüydü. Avusturya'da, Viyana'da yapılan büyük gösteride tutuklanan işçilerden 19 yaşındaki **Celestine Taverier** mahkemede şöyle diyordu:

«İyi ki gösteri yaptık. Çünkü, 1 Mayıs'tan önce sabah altıdan gece 10'a kadar çalışıyorduk. Şimdi bir saatlik öğle tatilimiz var.»

Giderek, çağın ve günün koşullarına göre, yeni işçi istemleri 1 Mayıs'ların belgileri oldu. Kimi 1 Mayıs'lar bazı ülkelerde şiddetle, terörle, **«tertip»** ile, kışkırtıcı ajanlar eliyle bastırılmak, işçi sınıfının gelişen savaşımı sindirilmek, işçiler yıldırılmak istendi. Örneğin Fransa'da 1906'nın 1 Mayıs'ında bin işçi öldürüldü. Almanya'da 1929'un 1 Mayıs'ında polisin yasaklamasına karşın yapılan gösterilerde 33 kişi can verdi.

İşçi sınıfının tarihsel gelişimi durmadı, 1 Mayıs'lar sürdü.

TÜRKİYE'DE 1 MAYIS'LAR

Uzun yıllar Türkiye'de 1 Mayıs'ların nasıl kutlandığını **Kemal Sülker**'den dinleyelim:

«Haydar Rifat'ın yanlışları olduğu broşür broşür

anlatılan çevirileri, Kerim Sadi'nin gizli gizli okunan İnsaniyet Kütüphanesi yayınları, Esat Adil'in iki üç çevirisi, toplatılan Manifest ve el yazısıyla çoğaltılan Aydınlık'çıların hazırladığı «1 Mayıs Nedir?» broşürü 1935 - 1939 yıllarının aklımda kalan yapıtları idi. Bir Mayıs'ın İşçi Bayramı olduğunu bilir, ama bunu açıktan kutlayamazdık. Zira her ileri hareketin damgalandığı, her muhalifin sürüm sürüm sürüngdüğü bir dönemi yaşıyorduk. Edebiyat meraklılarımız solcuydu. Nâzım Hikmet'in Taranta Babu'ya Mektupları'nı, Portreler'ini Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı'nı ezbere bilirdik. Hele, kapağında Nâzım'ın göğe bakan sevimli bir portresinin bulunduğu ve A. Cevat'ın hazırladığı Nâzım Hikmet ve Eserleri adlı broşürü çantamızdan eksik olmazdı. Rahmetli Ferit Teksoy da bana 1 Mayıs şarkısını öğretmişti. Onu mırıldanır gibi okuma özgürlüğünü kullanabilirdik sadece.

Nisanın 28'i, 29'u, hele 30'u en korkulu günlerdi. Zira, siyasi polis, 1 Mayıs nedeniyle duvarlara yapıştırılacak beyannamelerin hazırlanmasında çalışacaklarını tahmin ettiği kişileri Sirkeci'deki eski Sansaryan Hanına, Emniyet Müdürlüğüne davet eder, 2 Mayıs sabahı salıverirdi. Ciddi bir sorgu ya da suçlama olmazdı. Ama, adına Mussolini Ahmet denen bir sosyalist, sorguya çekildiği an, masa üstündeki kesme cam mürekkep hokkalarını kapıp komiserin başına fırlatırmış.

«Bu niye?»

diyenlere şu yanıtı verirmiş Mussolini Ahmet:

«Nasıl olsa dövecekler, bari ilk vuruşu ben yapayım..»

30 nisan akşamına kadar emniyete davet edilmeyenlerimiz 1 Mayıs'ı genellikle üç dört yerde geçirir, sohbete dalardık. Ada'da Kalpazankaya, Bomonti buh-

çesi, Galatasaray'daki Çiçek Pasajı, ya da Aynalı Pasaj.

Bir kez, Hüsamettin Bozok, Agop Arat, Orhan Veli, Ara Güler ve bir iki sanatçıyla Aynalı Pasajda değişik içkiler için 1 Mayıs şarkısını ağzımız kapalı burundan ses vererek söylemeye başlamıştık. Bir dizenin sesi bitmişti ki öteki masada oturanlardan tanımadığımız on beş yirmi kişilik bir grup da aynı şekilde sözsüz sesli konserimize katılınca bir hayli sevinmiştik. Ama bir arkadaş yavaşça:

«Burasının B...u çıktı, ufak ufak ayrılalım.» demişti, öyle yapmıştık.

Orhan Veli'nin o geceki şenliğimizin 1 Mayıs'tan ileri geldiğini öğrenince şaşırdığını hatırlıyorum. Hoşlanmamıştı bu birleşimden. O geceyi herhangi bir gece gibi sevdiği birkaç sanatçı ile karşılayıp buluşma saymış, ama sessiz konser canını sıkmıştı. O gecenin buruk acısını rahmetli Orhan Kemal'le anımsarken:

«Evlâdım Kemal Sülker, her taş yerinde ağırdır.» der, fıkır fıkır gülerdi.

Orhan Kemal uzun bir süre Cibali Fırın sokağında oturdu. Cibali tütün işçilerinin ve tütün işçiliğine bağlı yardımcı işlerin yapıldığı bir proleter mahallesiydi. Zaten:

«Cibali dendi mi, hatırıma siz gelirsiniz kadınlar.» diye başlayan A. Kadir'in o sıcak yürekli güzel şiirini hatırlarım. Cibali'ye her gidişimde. 1 Mayıs geliyor diye birkaç yabancının işçi kıyafetiyle Cibali'de sokak başlarında gelip geçeni kolladığını çoğumuz görmüştük. Mimli kişilerin koyunlarında beyanname ile Cibali'ye gelip duvarlara: «İşçi Arkadaş! Bugün senin en mutlu günün. 8 saatlik iş günü kavgasının başlayıp yürütüldüğü büyük mücadele yıllarının hatırasını anarak...» gibilerden bildiriler yapıştırmaya kalkacak-

ları yakalamaya çalışırlardı o işçi kılıklı yabancılar.. Bazen beyannameleri 7-8 yaşında çocuklar yapıştırırmış, onlar da yedikleri dayakla kalırmış. Bunlar duyulunca o yılların şairleri hikâyecileri bu konuları işlemeye pek yanaşmazlardı. Sadece kulaktan kulağa gelen işkence olaylarını konuşur, yiğit gençlerin dayanıklılığı övülür, kitaplara günlük gazete haberlerine yansımazdı bunlar. O yıllar «masa başı sosyalizmi» alabildiğine hareketli idi. Bazı şairler sosyalizmi imgelerle dile getirdiklerini anlatır, şiirlerini masa başında da çok içli, dokunaklı, okurlardı. Ama şiir, dergide yayınlanınca tadı ilk dinlediğimiz andaki tazeliğini kıvamını bir hayli yitirmiş olurdu. Ama bize «az sosyalistçe» gelen şiirlerin kıymetini Orhan Seyfi Orhon'dan öğrenirdik. Üstad her dizede değil, her kelimede bir sosyalizm bulur, savaşta karşıdaki düşman kuvvetlerine şifre ile birliğin yerini haber veriyormuş gibi o şiiri suçlar, karalar, hatta hatta polise ipuçları bile vermeye kalkışırdı. Bereket versin, savcıların çoğu Orhan Seyfi Orhon'un anlayışını gülümseme ile geçirirlerdi ki Çınaraltı veya başka yerde yapılan bu jurnalin temelini sakat bulurlardı. Fethi Giray'ın, Suat Taşer'in şiirlerini daha çok, Orhan Seyfi'nin karalamalarından sonra sevmeye başlamıştık.

Eski 1 Mayıs'ları izleyen günlerde sağ kanat 1 Mayısla en ufak ilgisi olmayan şiir ve düzyazıları evirir, çevirir, suçlayacak bölüm arar, bulamaz, ter ter tepinirlerdi. Ama o hiddetle ne cevherler yumurtlarlardı, eski dergileri karıştırınca görüyoruz. Ama bugün artık 1 Mayıs edebiyatı bütün gücüyle var. Bu edebiyatın yaratıcıları da devrimci işçiler.» (1)

---

(1) Vatan, 1 Mayıs 1977.

Türkiye'de 1 Mayıs ilk kez 1909'da kutlanmıştı. İlk büyük ve açık gösteriler ise 1921 yılından sonra Ankara'da, İzmir'de, Adapazarı'nda ve işgal altındaki İstanbul ile öteki bazı büyük kentlerde yapıldı. 1922 yılında İstanbul'da Saraçhanebaşı'nda toplanan binlerce işçi Hürriyet-i Ebediye Tepesine kadar yürüdü. Türkiye'deki bu ilk büyük yığınsal 1 Mayıs gösterisinin baş düzenleyicisi İşçi Çiftçi Partisinin kurucusu **Şefik Hüsnü Değmer** idi.

1922'nin 1 Mayıs'ında Mersin limanına demirleyen Fransız donanmasına karşı kentte gösteriler yapıldı, duvarlara **«Yaşasın 1 Mayıs, kahrolsun emperyalizm»** yazıları yazıldı.

1923 yılında İstanbul'da reji (tütün) işçileriyle Adapazarı'nda imalat-ı harbiye (savaş sanayii) işçilerinin gösterileri dikkati çekti. İstanbul'da dağıtılan bildiriler nedeniyle İstanbul Milletlerarası İşçi Birliği kapatıldı, birçok işçi ve aydınla birlikte **Şefik Hüsnü** de tutuklandı.

Türkiye'de ilk **«1 Mayıs»** şiiri 1923 yılında yazıldı. Yoksul bir kantarcının kızı olan ve tramvay işçilerinin grevine de katılarak bir konuşma yapan **Yaşar Nezihe**'nin yazdığı **«Bir Mayıs İçin»** başlıklı aşağıdaki şiir 1923 Haziranında **«Aydınlık»** dergisinde yayınlandı:

Ey işçi..
Bugün hür yaşamak hakkı seninken
Patronlar o hakkı senin almışlar elinden.
Sa'yınla edersin de «tufeyli»leri zengin,
Kalbinde niçin yok ona karşı yine bir kin?
Rahat yaşıyor, işçi onun emrine münkâd;
Lâkin seni fakr etmede günden güne berbâd.
Zenginlere pay verme, yazıktır emeğinden,

Azm et de esaret bağı kopsun bileğinden.
Sen boynunu kaldır ki onun boynu bükülsün,
Bir parça da evlatlarının çehresi gülsün.

Ey işçi!..
Mayıs birde bu birleşme gününde
Bîşüphe bugün kalmadı bir mani önünde...
Baştan başa işte koca dünya hareketsiz;
Yıllarca bu birlikte devam eyleyiniz siz.
Patron da fakir işçilerin kadrini bilsin
Ta'zim ile, hürmetle sana başlar eğilsin,
Dün sen çalışırken bu cihan böyle değildi.
Bak fabrikalar uykuya dalmış gibi şimdi.
Herkes yaya kaldı, ne tren var, ne tramvay.
Sen bunları hep kendin için şân-ü şeref say..
Bir gün bırakınca işi halk şaşkına döndü.
Ses kalmadı; her velvele bir mum gibi söndü.

Sâyende saadetlere mazhar beşeriyet;
Sen olmasan etmezdi teali medeniyet.
Boynundan esaret bâğını parçala, kes, at!
Kuvvettedir hak. Hakkını haksızlara anlat.»

Yaşar Nezihe'nin **«Bir Mayıs»** adlı ikinci bir şiiri de 1924 yılında aynı dergide yayınlandı.

1924'ün 1 Mayıs'nda Ankara'daki gösteri ilginç oldu. Aralarında askeri fabrika ve dekovil işçilerinin de bulunduğu topluluk ellerinde **«8 saat iş»**, **«Hafta Tatili»**, **«1 Mayıs İşçi Bayramı»** gizi yazılarla Cebeci'den yürüyüşe geçmişti. Bu işçi topluluğuna esnafın ve aydınların da katıldığı görüldü. Meclis'in önünde konuşmalar yapildı. Aynı gece düzenlenen kapalı salon toplantısında bir işçi piyesi oynandı. Bunun ardından tu-

tuklamalar oldu. **«Amele Teali Cemiyeti»** kapatıldı, bazı gazete ve dergilerin yayını yasaklandı.

1925 yılındaki 1 Mayıs gösterilerinden sonra, aynı yılın 1 Haziranında çıkarılan 2739 sayılı yasayla 1 Mayıs günü **«Bahar Bayramı»** olarak yasallaştırıldı.

Son kez 1 Mayıs 1927'de **«İkdam»** Gazetesi şunları yazdı:

«İki bine yakın işçi işini terketti ve Teali binasında toplanarak hep birlikte meşhur şair Nazım Hikmet'in yazıp bestelediği iş türküsünü söylediler.»

Bundan sonraki kimi yıllarda 1 Mayıslar **«özel»** toplantılarda kutlandı, bazı işçi önderlerinin ve sol düşünceli tanınan aydınların 1 Mayıs'tan önce gözaltına alınıp daha sonraki günlerde salıverildikleri görüldü.

Artık 1 Mayıs'lar yığınsal olarak kutlanmıyordu. Toplu İş Sözleşmesi, Grev, Lokavt ve Sendikalar yasalarının 1963 yılında yürürlüğe giriş günü olan 24 Temmuz'u, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Türk-İş(1) **«İşçi Bayramı»** olarak benimsedi. Bununla birlikte 24 Temmuzlarda yığınsal bir kutlama yapılmıyordu. 24 Temmuz bir yandan sansürün kaldırılışının yıldönümü nedeniyle **«Basın Bayramı»**, bir yandan da

---

(1) Merkezi İstanbul'da bulunan İşçi Sendikaları Birliği yerine 31 Temmuz 1952'de Ankara'da kuruldu. Kuruluş hazırlıklarında Milletlerarası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yürütme Kurulu üyesi Amerikalı sendikacı İrwing Brown Fransa Demiryolları İşçileri Federasyonu Sekreteri R. Lafond ve Belçikalı Herman Petteet'in önemli katkıları oldu. Türk-İş'in ana tüzüğü 6-7 Nisan 1952'de Bursa'da 11 örgütten 28 delegenin katıldığı toplantıda son biçimini aldı, kuruluş bildirisi de 31 Temmuz'da Ankara Valiliğine verildi.

Lozan Antlaşmasının yıldönümü olarak bildiriler, demeçler, konferanslar çerçevesinde kutlanıyordu.

Bu, 1976 yılına dek böyle sürdü.

YARIM YÜZYIL SONRA 1 MAYIS: YIL 1976

DİSK, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (2) Yürütme Kurulu karar defterinin 135. sayfasına 2 Nisan 1976 tarihli ve 199 sayılı şu karar yazılıyordu:

«Madde 1 — 1 Mayıs'ın bütün dünyada işçi bayramı olarak kutlanması nedeniyle, Türkiye'de de 1976'dan itibaren İşçi Bayramı olarak kutlanması ve bu yıl için uygulanacak program ve bu programlarla ilgili organizasyon DİSK Başkanlar Konseyinin 31 Mart ve 1 Nisan tarihlerinde yapılan toplantısında görüşülmüş, DİSK yürütme kuruluna önerilen Başkanlar Konseyi görüşleri de Yürütme Kurulunca görüşülerek, 1976'dan itibaren 1 Mayıs'ın «İşçi Dayanışma Günü» olarak kutlanmasına...»

---

(2) 13 Şubat 1967'de beş sendika tarafından İstanbul'da kuruldu. Türk-İş üyesi Türkiye Maden-İş, Türkiye Lastik-İş ve Türkiye Basın-İş sendikaları 12 Şubat 1967 günü kongrelerini yaparak, önce Türk-İş'ten ayrılma, sonra da Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu DİSK'i kurma kararını oybirliği ile aldılar. Türkiye Gıda-İş Sendikası Türk-İş'e üye olmadığından, yalnız DİSK'i kurma kararı aldı. Merkezi Zonguldak'ta bulunan ve yeraltı maden işçilerini kapsayan Türkiye Maden İşçileri Sendikası Genel Yönetim Kurulu da DİSK'i kurma kararı verdi. Böylece kurulan DİSK, kuruluş bildirisinde «... sendikacılık alanındaki çalışmalarımızı, işçi sınıfının devlet yönetimine ağırlığını koyması temeline dayanan bir sosyal politikaya hız kazandırılması ilkesine uygun biçimde yürüteceğiz» diyordu.

Toplantı tutanağının öteki maddelerinde 1 Mayıs'ı kutlamak için yapılacak hazırlıkların ayrıntıları üzerinde alınan kararlar sıralanıyor, kurulacak komiteler belirleniyordu. Aynı toplantının tutanağında şu karar da yer almıştı:

«Bundan böyle 1 Mayıs'ın her yıl İşçi Bayramı olarak kutlanabilmesi amacı ile, üye sendikalarımızın yapacağı toplu sözleşmelere aşağıdaki maddenin konulmasına,

Madde — a) 1 Mayıs genel tatil günü, diğer bütün dünya ülkelerinde de olduğu gibi İŞÇİ BAYRAMI olarak kutlanabilmesi amacı ile işyeri tatil yapılır ve herhangi bir nedenle işçi çalıştırılamaz.

b) 1 Mayıs'ın arifesi olan 30 Nisan günü saat 12.00 den sonra işyerinde ücretli tatil yapılır. Bugüne ait işçi ücretleri herhangi bir nedenle kesilemez.

c) 1 Mayıs İşçi Bayramı için, Nisan ayının ikinci yarısı içinde işçiye 500 TL. (1.000 - TL.) tutarında bayram ödeneği verilir.» (1)

Yarım yüzyıllık bir aradan sonra ilk kez 1 Mayıs'ın İşçi Bayramı olarak kutlanmasına ilişkin karar tutanağının altında DİSK Genel Başkanı **Kemal Türkler**, Genel Başkan Vekili **Rıza Güven**, Yürütme Kurulu üyeleri **Mehmet Karaca** ve **Celâl Küçük'ün** imzaları bulunuyordu.

1 Mayıs 1976 töreni büyük bir coşkuyla kutlandı.

---

(1) 1970'lerin son yıllarındaki sendika dünyasından bir başka saptama daha yapalım. Millî Gazete'nin 8 Mayıs 1977 tarihli birinci sayfasında yayınlanan haber şöyle: «Ankara - MSP. yanlısı Hak-İş'e bağlı sendikalar toplu sözleşmelere Cuma namazı iznini de koymaya başlamışlardır. Nitekim Süt-Kur ve Yem Sanayi iş kolunda çalışan işçiler için 2 saatlik Cuma namazı izni sağlanmıştır. Ayrıca işverenin, toplu namaz kılmak için elverişli yer temin etmesi kararlaştırılmıştır.

İstanbul'un Taksim Alanındaki yığınsal gösteriye otuzun üstünde örgüt katılmıştı. Edirnekapı, Saraçhane, Zeytinburnu, Fikirtepe, Üsküdar, Aksaray, Eyüp gibi merkezlerden yola çıkan işçi toplulukları aydınlar ve gençlerle birlikte yürüyor, yollarda duvarlara sloganlar yazılıyordu. 2 Mayıs günlü **Hürriyet**'in bildirdiğine göre yürüyüş kollarında **«Faşistlere ölüm»**, **«Sömürü düzenine paydos»**, **«Kürt halklarına özgürlük»**, **«Katil MC iktidarı»**, **«İşçi aydın elele»**, **«Tüm işçiler birleşin»** gibi sloganlar söyleniyordu, en çok kullanılan slogan ise **«Sosyalist Türkiye»** idi.

Aynı günlü **Cumhuriyet**'in bildirdiğine göre, az slogan söylenmiş, pankartların çokluğu ise dikkati çekmişti. **«İşçiler birleşin, yerden yükselin»**, **«İşçiyiz güçlüyüz, devrimde öncüyüz»**, **«Bağımsız Türkiye»**, **«İş, ekmek, hürriyet - sömürüye nihayet»**, **«Faşizme geçit yok»** sloganlarının yanısıra pankartlarda da şunlar okunuyordu: **«Savaşa karşı barış, zulme karşı özgürlük»**, **«Giyinsek aç, yesek çıplak kalıyoruz»**, **«Topraklarımızı ABD'ye değil yoksul köylüye verin»**, **«Bugün milyonlarca işçi tek bir ses, tek bir yürek»**, **«Analar doğurur faşistler öldürür.»**

Yürüyüşçülerin arasında ünlü yazar ve sanatçıların, bazı sosyalist parti yöneticilerinin, tiyatro topluluklarının, Türkiye'de o gün bilinen sol fraksiyonları temsil eden örgütler ve yöneticilerinin, Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS), İlerici Kadınlar Derneği (İKD) ve öğretmenlerin örgütü olan TÖB-DER üyelerinin gruplar halinde yer aldığı görülüyordu. Kadıköy yakasından gelenler Beşiktaş yönünden gelenlerle Dolmabahçe'de birleşerek Taksim Alanına çıkmışlardı. Topluluklar sık sık **«1 Mayıs 1 Mayıs - İşçinin emekçinin bayramı - Devrimin şanlı yolunda - İlerleyen halkın bayramı»** marşını söylüyordu. İlerici Gençlik Der-

neği (İGD) yol boyunca **«Grev»** adlı oyunu sergiliyordu. 15 kişilik CHP'li parlamenterlerden oluşan bir grup da tek sıra halinde Beşiktaş'tan Taksim'e yürüyen grubun ön sıralarında yer almıştı.

Taksim Alanında toplananların sayısı 200 bini aşıyordu. DİSK Genel Başkanı **Kemal Türkler**'in burada yaptığı konuşmada belirttiği istemler elbet 1886'nın 1 Mayıs'ındaki **«sekiz saatlik iş günü»** isteminden çok farklıydı. Türkler'in 1 Mayıs 1976'da vurguladığı DİSK'in istemleri özetle şöyleydi: **«Referandum hakkı yasalaşmalıdır. - Grev hakkına konan sınırlamalar kaldırılmalıdır. - İşçileri açlığa, sokağa atmak demek olan lokavt yasaklanmalıdır. - Genel grev ve dayanışma grevi hakkı yasalaşmalıdır. - Tüm çalışanlara grevli ve toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkı tanınmalıdır.»**

1 Mayıs gününün gecesi Türkiye İşçi Partisi (TİP) de İstanbul Spor ve Sergi Sarayında bir kutlama gecesi düzenlemişti. Tıklım tıklım dolu Spor ve Sergi Sarayındaki geceyi parti Genel Sekreteri **Nihat Sargın** açmış, Genel Başkan **Behice Boran** sık sık **«Sosyalist Türkiye»** sloganıyla kesilen bir konuşma yapmıştı. Daha sonra TİP'in kurucularından ve DİSK'e bağlı Petrol Kimya İş Sendikası Genel Başkanı ve parti başkanlık kurulu üyesi **Dinçer Doğu** ile Türkiye'deki sosyalist savaşımda yıllardır adı geçen **Macit Bilge**, TYS yönetim kurulu üyesi yazar **Bekir Yıldız**, sinema yazarı **Onat Kutlar** konuştular. **Kemal Özer, Şükran Kurdakul** ve parti üyesi **Afet Ilgaz** birer şiir okudular, tiyatro sanatçısı **Genco Erkal, Nazım Hikmet**'in şiirlerini sundu. **Ruhi Su, Hümeyra** ve Dostlar Tiyatrosunun korosu ile folklor ekiplerinin gösterileri ve **Rahmi Saltuk**'un gösterileri geceyi süsledi. Dostlar Tiyatrosundan **Yavuzer Çetinkaya** ve arkadaşlarının sunduğu politik güldürü de ilgi topladı.

Yarım yüzyıl aradan sonra 1976'da 1 Mayıs'ın gerek Taksim Alanında gerek gece Sergi Sarayında böyle coşkuyla kutlanması dikkatleri üzerine çekti. Türkiye İşçi Partisinin görüşlerini yansıtan haftalık **«Yürüyüş»** Dergisi 11 Mayıs 1976 tarihli sayısının kapağında 1 Mayıs'ı **«büyük gün aydınlık gece»** olarak sunuyordu. Yine TİP'in merkez yayın organı olan **«Çark Başak»**ın 16 Mayıs günlü sayısında 1 Mayıs törenine yaklaşımı şöyleydi:

«Dünya işçilerinin birlik dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs İşçi Bayramını ve Partimizin 1. kuruluş yıldönümünü kutladık. Kutlama töreninin ağırlık yanı 1 Mayıs İşçi Bayramı idi. Esasen bir yıl önce özellikle T.İ.P.'nin 1 Mayıs'ta kuruluşunun nedeni ve anlamı, 1 Mayıs'ın işçi bayramı olma özelliğinden geliyordu. DİSK'in düzenlediği ve yüzbinlerce işçinin, öğretmenin, öğrencinin, teknik elemanın katıldığı yürüyüş ve mitinge çeşitli sendikalar ve kitle örgütleri içinde katılan partililer daha sonra Spor ve Sergi Sarayına taşındılar.»

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin (TSP) görüşlerini yansıtan haftalık **«Kitle»** gazetesinin 10 Mayıs 1976 tarihli sayısında da 1 Mayıs'a şöyle sahip çıkılıyordu:

«Bu 1 Mayıs'ın başta gelen özelliği, işçi günü olduğunun dosta düşmana kabul ettirilmesi oldu. Böylece, uzun yıllar süren «Bahar ve Çiçek Bayramı» dönemi, resmen olmasa bile fiilen bitiyor, işçilerin kırlarda «piknik»le avutulmasına son veriliyordu. Gerçi geçtiğimiz yılda 1 Mayıs'ın gerçek anlamda değerlendirilmesi girişimleri olmuş, ancak sıkıyönetim nedeniyle Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin düzenleyeceği yürüyüş ve mitinge izin verilmemesi üzerine sadece bir kapalı salon toplantısıyla yetinilmek zorunda kalınmıştı. Böyle olunca da 1 Mayıs'ın işçilerin birlik ve

mücadele günü olarak gerçek anlamıyla geniş kitlelere yansıtılıp maledilmesi mümkün olamamıştı. Gene de, geçen yılki girişimlerin bu yılın 1 Mayıs'ına etki yaptığı, onu müjdelediği bir gerçekti.»

Birbirinden farklı görüşlere sahip bu iki sosyalist partinin 1976'nın 1 Mayıs'ından sonra **DİSK**'e bakışları nasıldı? **TİP**'nin **«Çark Başak»**ında şunları okuyoruz:

«Öncelikle belirtmekte yarar var, işçi sınıfının bu güçlü gösterisi kısa dönemli bir gelişmenin ve çalışmanın sonucu değildir. Bu güçlü gösteri, işçi sınıfımızın yaklaşık yüzyıldır verdiği mücadelenin sonucudur. Bu süre boyunca işçi sınıfı sosyalistlerinin verdikleri örgütlü mücadelelerin sonucudur. Sosyalist hareketin yarattığı, geliştirdiği ve 1967'de TİP'lilerin kurduğu DİSK, içinde bulunan sosyalistlerin verdiği mücadele ile bu düzeye gelebilmiştir. Bundan sonra da ancak sosyalistlerin yapacağı tutarlı bir çalışma ile gerçek niteliğini koruyabilecek ve geliştirebilecektir. Bilinmesi ve unutulmaması gereken konu, işçi sınıfının DİSK'i yalnızca iyi ekonomik haklar elde ettiği için değil, özellikle DİSK'in sosyalist niteliğinden dolayı seçmekte olduğudur. DİSK' işçi sınıfının bu seçiminin gereklerini yerine getirebildiği ölçüde gücünü koruyabilir ve daha da güçlenebilir.

1 Mayıs kutlama törenlerinin diğer bir anlamı şudur. Türkiye işçi sınıfı, işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma gününü dünya işçi sınıfı ile aynı günde ve aynı heyecanla kutlamıştır.

1 Mayıs kutlama töreni aynı zamanda işçi sınıfının ve hareketinin bölünmüşlüğünü iddia edenlere en güzel ve en öğretici cevabı vermiştir. Sadece birkaç kişinin veya birkaç grubun çatışmasını işçi sınıfı hareketinin bölünmüşlüğü biçiminde yorumlayanlar, küçük burjuva aydın çevrelerdeki gruplaşmaların ve

bölünmüşlüğün işçi sınıfına yansımadığını, işçi sınıfını bölemediğini gözleriyle görmüşlerdir.» (1)

TSİP sözcüsü **«Kitle»** de de **«İşçi sınıfının, kısır rekabetlerin kendi gelişim çizgisine ne denli ters düştüğünü ve düşeceğini, özellikle rozet sloganlara hiç yüz vermeyerek gösterdiği»** belirtildikten sonra **«sosyalist hareketin birliğinin yegâne teminatının işçi sınıfının bilimi kılavuzluğunda kendi maddî varlığı olduğunu ispatlamış ve sosyalist hareket ile ekonomik hareketin birliğinin sağlanmasında subjektif şartların elverişliliği açısından nasıl engin bir potansiyel taşıdığını açığa vurmuştur»** deniyor ve DİSK konusunda şunlar yazılıyordu:

«Bütün bu gerçekler, DİSK Genel Başkanının mitingte yaptığı konuşmada ileri sürdüğü «...DİSK... bir demokratik sınıf ve kitle örgütü olarak işçi sınıfımızın tek gerçek temsilcisi olmuştur» iddiasını havada bırakmaktadır. Bu iddianın gerçeklerle taban tabana zıt ve asılsız olduğu bizzat yüzbinlerce işçi emekçi ve ilerici tarafından Taksim alanında ispatlanmıştır. Öyle ki, «tek gerçek» örgütün değişmeyen liderini dinlemek için hemen hiç kimse kendini zorlamamıştır. Bunun böyle olmasında şüphesiz ki DİSK Başkanının, sosyalizm açısından hiç güven vermeyen sınanmış geçmişinin büyük rolü vardır. Ama, DİSK'in politik alternatif olmadığını, olmayacağını pek iyi bilen geniş kitlelerin de böylesi bir iddiayı ve DİSK yönetimini politik olarak ciddiye almayışlarının da önemli payı vardır. Denecektir ki, «sürç-ü lisan olmuş!» Türkler'in kasdettiği sendikal örgüttür, yoksa siyasî örgüt değil» (Çünkü partiler de demokratik sınıf ve kitle örgütleri-

---

(1) ÇARK BAŞAK, 16 Mayıs 1976, sayı 7, s. 9, «1 Mayıs Yürüyüşü ve Mitingi.»

dirler). Biz böyle olduğunu hiç sanmıyoruz. Çünkü DİSK yöneticileri sosyalist partilerin hiç birini tanımadıklarını söyleyerek, bu konuda tavırlarını defalarca göstermişlerdir. Son olarak 1 Mayıs'ı tertiplerken, demokratik kitle örgütleriyle yaptıkları toplantılara partileri çağırmayarak ve bu partilere davetiye dahi göndermezken CHP İstanbul İl Başkanını ve CHP'li Belediye Başkanını baş köşelere oturtarak aynı tutumlarında, yani kendi dışındaki sosyalist çizgileri yok saymakta ısrarlı olduklarını göstermişlerdir.

«Yok, ondan değil, aslında işçi sınıfının siyasî hareketi de DİSK'te temsil edilmektedir. Zaten MC düşürüldüğü takdirde teşkil olunacak hükümette DİSK"in de yer alması önerileri bunu doğrulamaktadır» deniyorsa, bu daha da kötü ve o ölçüde zararlı bir yaklaşımdır. Üstelik DİSK liderinin konuşmasında ileri sürdüğü «DİSK'in sağdan ve soldan alacağı hiç bir ders yoktur» iddiası, bu doğrultudaki yorumu kuvvetlendirir niteliktedir. Bir sendikanın, esas anlamda ekonomik mücadelenin aracı olan bir örgütün «soldan alacağı ders olmadığı» iddiası, aynı zamanda kendisini siyasî örgüt ilan etmesi ya da siyasî mücadeleyi de kendisinin yürüteceği anlamından başka hiç bir yoruma elverişli değildir.» (1)

1 Mayıs'ın adı konusunda da farklı iki deyim görülüyordu. Bunlardan biri **«İşçi Bayramı»**, öteki **«Dünya İşçilerinin Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü»** idi. Yukarıdaki alıntılarda da görüldüğü gibi TİP, İşçi Bayramını benimsiyor, DİSK de aynı deyimi kullanıyordu. TSİP'nin sözcüsü **«Kitle»** ise **«bayram»** sözcüğüne önce karşı çıkmıştı, fakat 10 Mayıs 1976 tarihli

---

(1) KİTLE, 10 Mayıs 1976, sayı 108, s. 3, «Daha Güçlü 1 Mayıs'ları Bekleyen Sorunlar».

sayısında bir dip notu olarak şu açıklamayı yapmak gereğini duymuştu:

«Geçen sayımızda, 1 Mayıs'ın özünde bayram olmadığı, bu açıdan bayram denmesinin yanlış olduğunu ihtiva eden bir yazı yayınlanmıştı. O yazımız, anlatmak istediği 1 Mayıs'ın gerçekte işçi sınıfının evrensel, birlik, dayanışma ve mücadele günü olduğu noktasından bütünüyle doğrudur. Ancak aynı yazıdan, 1 Mayıs'a «bayram» denmesinin yanlış olacağı gibi bir anlam çıkmaktadır. Bu sekter bir vurgulamadır. İşçi sınıfı, bayramlarında da birlik ve mücadele azmini vurgular. Bu açıdan 1 Mayıs'ın «bayram» olarak adlandırılmasında bir sakınca yoktur.»

Adına ne denirse densin, 1 Mayıs 1976'nın yığınsal bir biçimde kutlanmasının boyutları **«egemen güçler»** in dikkatini çekmiş; deyim yerindeyse, gözünü açmıştı. Aslında **«sağ kanat»** 1 Mayıs'tan daha önce tavrını almıştı. Sağ kanadın **«fanatik»** denebilecek sözcüleri 1 Mayıs'tan önce değerlendirmelerini ortaya koymuşlardı. **«Bayrak»** Gazetesi 30 Nisanda beş sütun üzerine şu başlıkları atmıştı:

«DİSK'in 1 Mayıs gösterilerine karşı devletin tedbir alması bekleniyor - KAMUOYUNDA DİSK'LE İLGİLİ İSTİFHAMLAR YOĞUNLUK KAZANIYOR - Geçmişteki kanlı «15-16 Haziran» olaylarıyla yeni gösteriler arasında yakın ilgi kurularak tedirginlik duyuluyor - DİSK yöneticileri konuşmalarında amaçlarının sosyalizmi yükseltmek ve hükümetleri düşürmek olduğunu söylüyorlar.»

Daha çok Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) yanlısı olarak bilinen **«Millet»** Gazetesi de aynı gün **«Komünistler yarın bayramlarını kutluyor»** başlığı ile 1 Mayıs haberini veriyordu.

Aynı günlü gazetelerde Adalet Partisi (AP) Muğla Milletvekili **Ahmet Buldanlı**'nın, 1 Mayıs'ı Bahar Bayramı olarak kabul eden 2739 sayılı yasanın (e) bendinin değiştirilmesini isteyen bir öneriyi Meclis Başkanlığına verdiği bildiriliyordu. Adı geçen yasa maddesinin **«Bahar Bayramı her yıl 6 Mayıs tarihinde kutlanır. Bu günde bütün özel ve katma bütçeli dairelerle bütün kamu sektörü daireleri kapalıdır»** biçiminde değiştirilmesini isteyen milletvekilinin gerekkesi de şöyleydi:

«Her yıl resmî bayramlar arasında kabul edilip kutlanan Bahar Bayramı, bazı komünist ülkelerde 1 Mayısta kutlanmakta olan İşçi Bayramı ile iltibas yaratmakta ve bugün Türkiye'de bazı aşırı solcu ve komünizan dernek, sendika ve kuruluşlar kendilerince ajitasyon ve çalkantı doğuracak hareketler içine girmektedirler. Her fırsattan istifade ile komünizmi yaymak ve tansiyonu yüksek tutmak gayesiyle 1 Mayıs'ta bütün dünya komünizmi ve onun yerli işbirlikçileri yurdumuzda bu günü kendi emelleri istikametinde sömürmektedir. Yurdumuzda da bu bayramın kutlanması icap ediyorsa, Türk Milletinin asırlardır sürdürdüğü örf ve âdetlerimiz arasına girmiş olan mutekit, milliyetçi ve vatanperver Türk Milletinin bütün fertlerince kutlanan 6 Mayıs Hıdrellez gününde kutlanması millî ve maşeri vicdanları tatmin edecektir.»

Sağ eğilimli **«Bizim Anadolu»** gazetesi 1 Mayıs haberini, ertesi günü **«Marksistler 1 Mayıs'ta Bizim Radyo'nun talimatını aynen yerine getirdiler»** başlığı ile veriyordu. MHP yanlısı **«Orta Doğu»**nun başlıkları ise şöyleydi: **«50 bine yakın insan devlet, hükümet, mülkiyet, demokrasi, hürriyet ve milliyetçilik aleyhinde bağırıp taşkınlık yaptı - KOMÜNİST İŞÇİ BAYRAMINDA SOLCULAR BİR ARAYA GELDİ - İhtilalci ko-**

münistlere selamların yollandığı miting sırasında Ay-yıldızı olmayan bayraklar taşındığı da görüldü.»

1 Mayıs İşçi Bayramına geniş yer ayıran **«Cumhuriyet»** Gazetesinin mitingle ilgili **«notlar»** yazısında ilginç bir gözlem yer alıyordu:

«... Bilinçli bir işçi topluluğu idi yürüyen. Ne istediğini bilen, neden yürüdüğünü anlayan. Fakat o güzel mi güzel yürüyen işçilerin arasında dolaşıp onların resimlerini çeken 12 Mart'tan aşina yüzler de vardı. Ellerinde fotoğraf makineleri, gazeteciler gibi dolaşıp işçilerin resimlerini çekiyorlardı poz poz. 12 Mart'tan önce polislerle birlikte görülüp, polislerle birlikte öğrencileri yaka paça sürükleyen bu adamlar, bu kez 1 Mayıs 1976 gününü resimliyorlardı. Bu yüzleri tanıyanlar, bu fotoğrafların hatıra olsun diye çekilmediklerini biliyorlardı.»

II

1977: 1 MAYIS'A DOĞRU

1977'de **Süleyman Demirel** başbakandı. Demirel'in başkanlığında Adalet Partisi, Millî Selamet Partisi, Cumhuriyetçi Güven Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisinden oluşan ve kısaca 'Milliyetçi Cephe (MC) Hükümeti denilen dörtlü koalisyon iktidardaydı. Şiddet olayları ve ekonomik sorunlar Türkiye'nin gündeminde önemli yer tutuyordu. Yıl **«seçim yılı»** idi.

Yılın 1 Mayıs'a kadar geçen dikkate değer olaylarını tarih sırasıyla kısaca özetleyelim. (1).

✱ **31 Ocak** — Demirel Kırşehir'de yaptığı konuşmada, **«CHP'nin hesabını görmedikçe huzur yüzü görmek zordur»** dedi.

Ecevit, **«Önemli olan erken seçim değil, can güvenliği içinde seçimdir»** dedi ve demokratik grupları birleşmeye çağırdı.

✱ **5 Şubat** — Ankara'da Tandoğan Alanında TÖB-DER, TÜM-DER ile TÜTED'in düzenlediği ve 19 demokratik kuruluşun desteklediği miting ve yürüyüşte MC'

---

(1) DİSK'e ilişkin olanlar dışında kaynak: «Hürriyet 1978 Ansiklopedik Yıllığı».

nin tutumu sert biçimde eleştirildi. On binlerce kişi siyasal cinayetleri ve faşizm girişimlerini protesto etti. Miting'in sonunda çıkan karışıklıkta 60 kişi yaralandı. 65 kişi gözaltına alındı. Çatışmalar sırasında bazı gazeteciler polis tarafından dövüldü, TGS durumu protesto etti.

✶ **11 Şubat** — Bakanlar Kurulu şiddet olaylarını görüştü. Türkeş'in sıkıyönetim önerisi uygun görülmedi. MHP Genel Başkanı, Ülkü Ocaklarını suçlayan raporundan dolayı Emniyet Genel Müdürüne çattı.

✶ **21 Şubat** — DİSK seçimlerde CHP'yi destekleme kararı aldı.

✶ **5 Nisan** — Millet Meclisinde erken seçim kararı alındı. Buna göre genel seçimler 5 Haziran'da yapılacak.

✶ **10 Nisan** — Seçimler nedeniyle Anayasa gereği yerlerinden ayrılan üç Bakanın yerine atanan bağımsız Bakanlar belli oldu. Adalet Bakanlığına Kontenjan Senatörü Zeyyat Baykara, İçişleri Bakanlığına Kontenjan Senatörü Sabahattin Özbek, Ulaştırma Bakanlığına da Mardin Bağımsız Milletvekili İbrahim Atasoy getirildi.

✶ **17 Nisan** — DİSK'in seçimlerde CHP'yi destekleme kararının gerekçesi açıklandı.

✶ **18 Nisan** — DİSK'in 1 Mayıs'ı dev boyutlu kitle gösterileriyle kutlayacağı ve çeşitli demokratik kuruluşların da katılacağı açıklandı.

✶ **26 Nisan** — CHP Genel Başkanı Ecevit ve yanındakiler Niksar'da açık hava toplantısı yaparken, silahlı saldırıya uğradılar. Dört kişi yaralandı, bazı iş

yerleri ve CHP.nin seçim otobüsü tahrip edildi. İçinde bulunduğu otobüste Ecevit ve beraberindekiler, yere yatarak korunabildiler. CHP. Genel Sekreteri Orhan Eyüpoğlu olayın AP'li Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Erek tarafından düzenlendiğini ileri sürdü. Ecevit'in otobüsteki koltuğuna bir kurşun saplanmıştı. İki ağır yaralı Ankara'ya gönderildi. Ecevit: **«Bu AP ile MHP'nin birlikte hazırladıkları bir oyundur»** dedi. Savcı, olayda **«idarî ihmal olduğunu»** söyledi.

✱ **27 Nisan** — Bülent Ecevit'e yapılan silahlı saldırı Şiran'da da tekrarlandı. Saldırganlar CHP konvoyundaki birçok taşıtı kurşun yağmuruna tuttular ve sopalarla tahrip ettiler. Çok sayıda yaralı var. Ecevit: **«Bir Rum gerillanın Amerika'da başaramadığını bunlar yapmak istiyorlar»** dedi.

MHP'den istifa eden eski Genel İdare Kurulu üyesi ve Devlet Bakanı Mustafa Kemal Erkovan yeni yönetimi suçladı.

✱ **28 Nisan** — CHP Genel Başkanı Ecevit ile beraberindekiler gezilerinin üçüncü gününde, üçüncü kez Erzincan'da komandoların silahlı ve taşlı saldırısına uğradı. Yedi kişi tabanca kurşunlariyle yaralandı, 30 kadar iş yerinin camları kırıldı.

DEMİREL'İN SUİKAST İHBARI

İşte, 1 Mayıs 1977 öncesinde siyasal ortam, kitlelere yılgınlık verdirilmek istendiğini düşündürecek biçimde, böylesine gergin ve kuşku uyandırıcıydı. 1 Mayıs yaklaştıkça, özellikle sağ basında korku salıcı yayınlar artıyordu.

Ecevit 29 Mayıs'ta İzmir'in Çiğli Havaalanına in-

diği sırada bir polisin tabancasından patlayan **«özel»** nitelikteki öldürücü kurşun ile Başbakan **Demirel**'in seçimden üç gün önce Ecevit'e Taksim'de suikast yapılacağını bildiren mektubunu da bu olaylar zincirinin birer halkası olarak değerlendirmek her halde yanlış sayılmazdı.

Bu ilginç olaylar dizisine bir halka daha eklemek olasıydı:

✱ **3 Haziran** — Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Namık Kemal Ersun** emekliye ayrıldı. Kara Kuvvetleri Komutanlığına Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Semih Sancar** vekâlet ediyor.

Şimdi, Demirel'in bir belge niteliği taşıyan ve 2 Haziran 1977 günü Ecevit'e elden ulaştırılan **«gizli, zata mahsus»** kayıtlı mektubunu görelim:

«C.H.P. Genel Başkanı Bülent Ecevit'in 3 haziran 1977 günü İstanbul Taksim Meydanındaki CHP mitingi sırasında, Sheraton otelinin üst katlarındaki odalardan birinden uzun namlulu ve dürbünlü bir silah ile ateş edileceği, bu teşebbüsün 29 mayıs 1977 günü İzmir-Çiğli Havaalanında cereyan eden olayla birlikte, 1 Mayıs 1977'de Taksim Meydanında vukua gelen olaydan cesaret alan, iç barışı büyük ölçüde sarsabilecek kanlı tertiplere karar veren ve ayrıca 5 haziran 1977 tarihinde yapılacak olan seçimlerden bir fayda ummayan, seçimlerin yapılmasını arzulamayan veya seçimlere gölge düşürmek isteyen illegal komünist - terörist örgütlerin yanısıra memleketimizi iç meselelerle uğraştırmak isteyen yabancı kuruluşların ve uluslararası tedhiş teşekküllerinin muhtemel suikast ve sabotaj eylemleri ile özellikle vazifelendirilmiş kimseler tarafından yapılmak istendiği alınan haberler meyanındadır.

Keyfiyetten bilgi edinilmesini ve konunun üzerinde önemle durularak gerekli tedbirlerin alınmasını ve gereğinin ifasını rica ederim.

Süleyman DEMİREL
BAŞBAKAN»

Demirel bu mektubu ayrıca Cumhurbaşkanına, Genelkurmay Başkanlığına, MİT müsteşarlığına ve İçişleri Bakanlığına da göndermişti.

Ecevit, bu mektubu aynı akşam Radyoda Orhan Eyüpoğlu'nun seçim konuşması saatinde mikrofona çıkarak açıklayınca ve ertesi günkü mitingten vazgeçmediklerini bildirince heyecan doruğa ulaşmıştı. Ertesi gün Taksim'de yapılan mitinge büyük bir topluluk katılmış, böylece kitlelerin yılgınlığa kapılmadığı anlaşılmıştı.

DİSK 1 MAYISA HAZIRLANIYOR

Aynı heyecan, aynı yılgınlık salma çabası 1 Mayıs'tan önce başlamıştı. 1 Mayıs 1977 yaklaştıkça özellikle sağ basında yığınlara korku salıcı yayınlar artıyordu.

DİSK 1 Mayıs'ı kutlama hazırlıklarına Martta başlamıştı. Genel Başkan **Kemal Türkler**, Genel Başkan Vekili **Mehmet Kılınç**, Genel Sekreter **Mehmet Karaca**, üye **Fehmi Işıklar** ve üye **Celal Küçük**'ten oluşan DİSK Yürütme Kurulu 9 Mart 1977 günü aşağıdaki kararların altını imzalıyordu:

«Madde 1 — a) 1 Mayıs Dünya İşçileri Dayanışma Günü Bayramının DİSK tarafından İstanbul'da yığınsal olarak kutlanmasına ve bununla ilgili bir tertip komitesi kurulmasına,

b) Komitenin Genel Sekreter Mehmet Karaca başkanlığında, Mehmet Ertürk ve Av. Müşür Kaya Canpolat'tan oluşmasına,

c) Komiteye gerektiğinde diğer sendikalardan da üye alması konusunda yetki verilmesine,

Madde 2 — 1 Mayıs kutlamasına illişkin olarak 1 Mayıs'ın etkili ve coşkulu, aynı zamanda düzenli olabilmesi için sendikalarımız genel merkezlerinde, sendikalarımızın bölge ve şube temsilciliklerinde ve işyerlerinde ayrı ayrı komitelerin kurulmasına ve kurulan komitelerin listesinin konfederasyonumuza bildirilmesine,

Bu duruma göre,

a) Sendikalarımız genel merkezlerinde DİSK Merkez Tertip Komitesine bağlı olarak 3'er kişilik bir komite kurulması ve komite başkanının mutlak sendika genel başkanı veya genel başkan vekili veya genel sekreter ya da bir yürütme kurulu üyesi olmasına,

b) Yine sendikalarımızın mahalli örgütlerinden olan şube ve bölge temsilciliklerinde de 3'er kişillik birer komite kurulması ve bu komitelerin başkanının bölge temsilcisi ya da şube başkanı olmasına,

c) Fabrikalarda kurulacak komitelerin, fabrikaların büyüklük ve küçüklüğüne göre ayarlanması, fabrikalarda kurulacak komitelerin işyeri temsilcileri içinde olmak şartiyle asgari 5, azami 25 kişiye kadar olması, bu kurulan komitelerden bir kişinin komite başkanı olarak tesbitine,

d) Kurulan bütün komitelerin isim listesi ve sendikalarındaki ünvanlarının Konfederasyonumuza bildirilmesine oybirliği ile karar verildi.»

Hemen ertesi günü, 10 Martta **«İstanbul Vilayeti Yüksek Makamına»** şu dilekçe verildi:

«1 Mayıs 1977 Dünya İşçileri Dayanışma Günü'dür. Tüm demokratik ülkelerde kutlanmaktadır.

DİSK Yürütme Kurulu bugünü İstanbul'da bir yürüyüş ve toplantı ile kutlamağa karar vermiştir.

Bayramı kutlama amacıyla 1 Mayıs 1977 pazar günü saat 10.00'da Beşiktaş'ta toplanacak DİSK üyeleri işçiler önde DİSK ve Sendika flamaları ve arkalarında işyerleri işçileri olmak üzere süslenmiş vasıtalariyle ve yaya olarak yürüyüş korteji halinde; Beşiktaş caddesi - Dolmabahçe caddesi Stadyum önü ve Gümüşsuyu güzergâhı üzerinden Taksim meydanına kadar düzenli olarak yürüyeceklerdir.

Taksim meydanında saat 14.00'te başlayacak toplantıda konuşma, yürüyüş ve gösterilerden sonra saat 16.00'da kutlama sona erecektir.

Bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü hürriyeti hakkındaki kanun hükümleri uyarınca düzenlediğimiz beyanname niteliğindeki bu dilekçemizin alındığına dair belge verilmesini ve bilgilerinizi saygıyla arzederiz.»

Dilekçenin altına valiliğin isteği üzerine şu açıklama da eklenmişti:

«Yürüyüşte, yöneticilik sorumluluğu Tertip Komitesi üyelerine ait olacaktır. Bu meşruhat 10 Mart 1977 tarafımızdan yazılmıştır. 14 Mart 1977.»

Dilekçenin altındaki imzaların kimlik örneğinde **«DİK Yürüyüş ve Toplantı Tertip Heyeti»**nin üç üyesinin adresleri ve doğum tarihleri de yer alıyordu. Burada Komite Başkanı ve DİSK Genel Sekreteri **Mehmet Karaca**'nın 32 yaşında, **Mehmet Ertürk**'ün 34 yaşında ve avukat **Müşür Kaya Canpolat**'ın da 45 yaşında oldukları görülüyordu.

Tertip Komitesi 19 Nisan 1977'de **«İstanbul Vilâ-**

yerine» verdiği ikinci dilekçede **«Beşiktaş'ta toplanma saatinin 12.00 - 14.00 olarak, yürüyüşe başlama saatinin 14.00 olarak ve toplantının sona erme saatinin 18.00 olarak değiştirildiğini»** bildiriyordu.

DİSK'İN CHP'Yİ DESTEKLEME KARARI

DİSK Genel Yönetim Kurulu ile Başkanlar Konseyi 21 Şubat 1977 tarihindeki ortak toplantılarında, 1977 genel seçimlerinde CHP'yi destekleme kararı almıştı. 1977 baharının olaylar birikiminde önemli bir yeri olan bu destekleme kararının gerekçesi bir rapor halinde hazırlandı. Raporun tamamı şöyleydi:

«DİSK'in 1977 Genel Seçimlerine ilişkin kararı Konfederasyonumuzun ısrarla izlediği demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı ile demokrasi ve toplumsal ilerleme için verdiği savaşımın günümüz koşullarındaki en doğal bir gereğidir.

DİSK'in en birinci görevi içinde yaşadığımız kapitalist toplumda sermaye sınıfının gittikçe arttırmaya çalıştığı sömürüyü sınırlamak, böylece işçi sınıfının daha ileri ekonomik ve toplumsal haklara kavuşmasını sağlamaktır. Ancak, ekonomik savaşımla sağlanan haklar özellikle tekelci işverenlerin aşırı kâr hırsının doğurduğu aşırı fiyat, vergi ve enflasyon artışı karşısında anlamını yitirmektedir. Ekonomik çıkarları uzlaşmaz olan sınıflar arasında barış veya işbirliğini kesinlikle reddeden DİSK, bu nedenle sömürüyü sınırlama savaşımını sömürüyü ortadan kaldırma savaşımı doğrultusunda yürütür. DİSK'e göre kapitalizm ile sosyalizm arasında üçüncü bir toplumsal düzen yoktur; sadece sosyalizme varmak için her ülkenin koşullarına göre değişik özellikler gösteren aşamalar vardır.

Sömürünün ortadan kaldırılması ancak işçi sınıfının diğer emekçi kitlelerle birlikte siyasal iktidar olmalariyle olanaklıdır. Bazı aşamaların yapılmasını gerektiren bu uzun yol üzerinde atılan her adım özünde siyasal bir anlam taşır. Örneğin, ülkemizde büyük sermaye sahipleri siyasal iktidarları aracılığıy-

la emekçilerin ücret artışı, daha kısa çalışma süresi, kıdem tazminatı artışı gibi en önemli ekonomik istemlerini geriletmek üzere yeni yeni yasalar çıkartmak istiyorlar. Ayrıca emekçiler yararına kazanılmış bazı yasaları değiştirmek istiyorlar. Ya da Devlet Güvenlik Mahkemeleri gibi yasa tasarıları hazırlayarak ilerici işçi ve halk hareketini ezmek için faşist girişimlerde bulunuyorlar. Bu arada, iktidarda olmanın sağladığı güçle emekçiler üzerinde sömürüyü şiddetlendirmek ve kârlarını arttırmak üzere devlet olanaklarını yağmalıyorlar. Siyasal iktidarın büyük sermaye adına sürdürdüğü siyaset birbirine bağlı iki amaca yöneliktir.

a) İşçi sınıfının örgütlü gücü sayesinde ve uzun savaşımlar sonucunda kazanılmış demokratik hak ve özgürlükleri iyice kısıtlayarak baskı altına almak, giderek askıya almak; sömürü, kâr ve baskı düzenini değiştirmeye yönelik işçi sınıfı hareketinin gelişmesini engellemek;

b) Böylece, büyük sermayenin sömürü oranını arttırmak.

Bu nedenle işçi sınıfının, diğer emekçi kitlelerle birlikte sermaye sınıfına karşı yürüttüğü ekonomik savaşım, genel demokrasi savaşımı ve siyasal iktidar savaşımı bir bütündür. İşçi sınıfı, ekonomik istemlerini elde etmek ve korumak için, demokratik hak ve özgürlükleri korumak ve genişletmek zorundadır. Faşist bir düzenin yerleşmesi halinde emekçilerin satın alma gücü daha da düşerken, sömürü iyice azgınlaşacak, buna karşılık örneğin işçilerin ücret artışı için girişecekleri en küçük grevler bile «ulusal güvenlik» yutturmacasıyla yasaklanacaktır. Geçen sıkıyönetim dönemlerinde bu gerçek çok duru bir şekilde yaşanmıştır. Demokrasi savaşımı özünde siyasal savaşımdır. Ve demokrasinin en başta olan savunucusu, tekelci sermayenin baş düşmanı olan bilimsel işçi hareketidir. DİSK bu anlayış içinde, örneğin Eylül 1975 tarihinde demokratik hak ve özgürlükler için mücadele mitinglerini yapmış, yine aynı nedenden dolayı DGM'lere karşı çıkmıştır. DİSK'in sürdürdüğü daha ileri ekonomik, toplumsal ve demokratik haklar savaşımı, her zaman, MC'nin demokratik yoldan düşürülmesi ve sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzenin kurulması hedefiyle bütünleşmiştir.

Geniş işçi ve emekli kitlelerin toplumsal, demokratik, siyasal hak ve özgürlüklerinin korunup genişletilmesi DİSK'in en ön saflarında yer aldığı ve işçi sınıfımızın başını çektiği

sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzen savaşımında önemli kazanımlardır. Bu nedenle DİSK, hem demokratik bir ortamdan yana, hem de hükümeti kurmaya en yakın parti olduğu için 1977 Genel Seçimlerinde CHP'yi destekleme kararı almıştır.

DİSK, seçimlere ilişkin kararını, örgütsel bağımsızlığı içinde, yani:

a) Kendi ilkeleri içinde,

b) Kendi tabanının ve örgüt organlarının denetimi altında ve Genel Kurulunun saptadığı genel politika doğrultusunda,

c) Seçilmiş organlarının bir araya gelmesiyle,

d) Örgüt dışı hiç bir yerden emir ve buyruk almadan,

e) Demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı ile işçi sınıfının devrimci bilimi doğrultusunda ilerleyen bağımsızlık, demokrasi, barış, toplumsal ilerleme ve sosyalizm savaşımdan en küçük bir taviz vermeden almıştır.

İşçi sınıfımızın seçimlerde temsil edilmediği günümüz koşullarında DİSK'in CHP'yi desteklemesi somut nedenlere dayanmaktadır. Bu somut nedenlerin DİSK'in sendikal temsilciliğini yaptığı işçi sınıfının hak ve çıkarlarıyla çok yakından ilgisi vardır.

Tekrar ediyoruz: Sömürüyü ortadan kaldırma doğrultusunda savaşım veren işçi sınıfımızın ve emekçi kitlelerin ekonomik çıkarlarının korunup genişletilmesi, demokratik, siyasal hak ve özgürlüklerin korunmasına, geliştirilip genişletilmesine bağlıdır. MC'nin varlığı ve tekelci sermayenin daha güçlü ve uyum halinde bir iktidar arayışı bu hakların, çıkar ve özgürlüklerin, bırakalım genişletilmesini, korunmasını bile artık zorlaştırmaktadır. Tekelci sermaye, 12 Mart açık baskı ve kanlı terör döneminde faşizan bir niteliğe büründüğü siyasal-hukuksal yapının da dışına çıkmış ve böylece kendi yasalarını bile çiğnemiştir.

DİSK'in 1977 Genel Seçimlerine ilişkin tavrıyla işçilerin, emekçilerin hak ve çıkarları arasındaki bağ işte bu temel gerekçeye dayanmaktadır. Bu bağ DİSK'in başından beri savunduğu ve CHP'nin Kasım 1976 tarihli Kurultayı'nda programına aldığı bir dizi ortak demokratik ve toplumsal istemle somutlanmaktadır. Özellikle V. Genel Kurulundan bu yana DİSK'in ileri demokratik bir düzen hedefine yönelik ekonomik-demokratik savaşımı bu istemlerin ve DİSK'in eylem programı içinde

yer alan diğer istemlerin geniş kitleler tarafından benimsenmesini sağlamıştır.

Bu istemlerin en başta gelenleri şunlardır:

1) Düşünce, örgütlenme, inanç ve anlatım özgürlüğü, Tüm Avrupa'da düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün sınırlandığı tek ülke Türkiye'dir. DİSK bu özgürlüğün tam anlamıyla tanınmasını, yerleşmesini savunmakta ve bir an önce işçi sınıfının kendi devrimci bilimi doğrultusunda bilinçlenmesini baltalayan 142. madde ile yine işçi sınıfının serbestçe örgütlenmesini engelleyen 141. maddenin kaldırılmasını istemektedir. CHP Genel Başkanı da çeşitli zaman ve yerlerde yaptığı konuşmalarda bu maddelerin kaldırılmasından yana olduklarını belirtmişlerdir.

2) İşçilerin istedikleri sendikayı serbestçe seçme hakkı olan referandum.

3) Lokavtın yasadan çıkarılması.

4) İşçi-memur ayırımına son verilerek tüm çalışanlara toplu sözleşme, grev ve sendikalaşma hakkı.

5) Hangi görevde veya meslekte bulunursa bulunsun 18 yaşını doldurmuş herkese ve yurt dışındaki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına oy hakkı.

6) İşsizlik sigortası.

7) Kadın işçiler için ücret ve hak eşitliği ile analık haklarının genişletilmesi ve işyerlerinin bu konudaki yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlamak üzere önlemlerin alınması.

8) Tüm çalışanların toplumsal güvenliğe kavuşturulması.

9) İşçi, memur ve tüm çalışanların toplumsal güvenliğe kavuşturulması.

9) İşçi, memur ve tüm çalışanların yararına bir vergi sistemi. Asgari geçim indiriminin yükseltilmesi ve asgari ücretten vergi alınmaması.

10) Çalışamayacak durumdaki ve toplumsal güvenliği olmayan tüm yaşlılara ve sakatlara yeterli aylık; işçilerin ve memurların emekli dul ve yetim aylıklarının ücret ve maaş artışı oranında arttırılması.

11) Yurt dışındaki işçilerimiz. Yurt dışındaki emeklilik ve diğer sosyal güvenlik haklarının Türkiye'deki ile birleştirilmesi, gerek işçimizin gerekse işverenin ödediği primlerin Türkiye'deki SSK'na aktarılması ve işçimizin emeklilik hak ve aylığı ile diğer sosyal güvenlik haklarının bu istemler göz önünde

bulundurularak SSK yasalarına göre hesaplanması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. DİSK yurt dışındaki işçilerimizin en acil toplumsal ve demokratik istemlerini şu şekilde somutlamaktadır:

— İş garantisi için yurt dışındaki işçilerimize, buhran dönemi dahil çalışma, oturma ve sosyal güvenlik hakkının tanınması;

— Eşit mesleki eğitim ve mesleki ilerleme hakkının tanınması;

— İnsana yaraşır konutlarda oturma ve çocukları için demokratik okul eğitimi olanaklarının sağlanması;

— İşçilerimizin demokratik ve sendikal hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesi;

— Yurt dışındaki işçilerimizin bulunduğu ülkeden sınır dışı edilmesinin önlenmesi;

— İşçilerimizin bulundukları ülkelerdeki komando örgütlenmesi ve hareketlerinin önlenmesi için,

gerekli önlemler alınmalı ve hak eşitliğini sağlamak üzere ikili sosyal güvenlik ve işgücü anlaşmaları gözden geçirilmelidir. Bütün bu girişim ve çalışmalara sendikal konfederasyonlar eşit söz ve karar sahibi olarak katılmalıdır.

12) TRT'nin tam bir özerkliğe kavuşturulması ve sinemadan sansürün kalkması,

13) DGM'ler gibi olaganüstü baskı mahkemelerinin kurulmasına yol açan yasal düzenlemelerin kaldırılması.

14) Sıkıyönetim yasasının demokratikleştirilmesi.

15) Anayasal ve demokratik işçi haklarının kullanılmasını ve işçi örgütlerinin etkinliğini sınırlayan yasaların, değiştirilmesi. Geniş ve genel kapsamlı olan bu formülü DİSK şu istemlerle somutlamaktadır:

— Genel Grev ve Dayanışma Grevi haklarının tanınması, yani sınırsız grev hakkı;

— Grev hakkının toplu sözleşme düzenine bağlı olmaktan kurtarılması için yasalardaki tüm kısıtlamaların kaldırılması;

— İş Yasasının demokratikleştirilmesi ve tüm işyerlerinde işçileri ilgilendiren tüm konularda işçi sendikalarının söz ve karar sahibi olmalarını sağlamak için gerekli yasa değişikliklerinin yapılması;

— Asgari geçim indiriminin asgari ücret düzeyi olarak saptanması ve bundan vergi alınmaması;

— 1 Mayıs'ın yasalarda da işçi bayramı olarak yer almasını sağlamak için gerekli düzenlemelerin yapılması...

16) Belediyelerin, başta idari olmak üzere, gelir artışı ile fiyat denetimine ve kentleşmeye ilişkin yetkilerinin genişletilmesi ve daha etkin bir şekilde görev yapabilmesinin sağlanması.

17) Demokratik hak ve özgürlüklerin her türlü yasal sınırlamadan kurtarılması.

DİSK 12 Mart döneminde Anayasa'da ve diğer yasalarda yapılan anti-demokratik değişikliklerin iptal edilmesini, faşist örgütlenmelerin yasaklanmasını ve siyasal cinayetlerin suçlularının bulunarak cezalandırılmasını istemektedir.

Sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzen doğrultusunda bu acil istemlerin hayata geçirilmesi, her şeyden önce:

a) Parlamento içi ve dışı demokrasi ve ilerlemeden yana olan tüm örgüt, güç ve kişilerin eylem birliği ile dayanışmasına,

b) Başta işçi sınıfımız olmak üzere, tüm emekçi kitlelerin bu eylem birliği ve dayanışmanın oluşmasını önlemeye çalışan her türlü eğilime karşı uyanık olmasına ve etkin ve sürekli savaşım vermesine bağlıdır. DİSK bu istemlerin hayata geçirilmesi için atılan tüm adımları destekleyecektir.

Bu istemler ve dayanışma gerçekleştiği ölçüde siyasal güçler dengesi demokrasi ve ilerleme cephesinden yana değişecek, gerici-faşist güçlerin komploları önlenebilecek ve ileri demokratik bir düzen doğrultusunda kalıcı kazanımlar elde edilecektir. DİSK, işçi sınıfından ve onun biliminden aldığı güçle bu gelişimi önlemek isteyen tüm gerici güçlere karşı etkin savaşımını sürdürecektir.

DİSK, parlamento içi ve dışı demokrasi ve ilerlemeden yana olan tüm örgüt, güç ve kişilerin eylem birliği ve dayanışmasının gelişip güçlenmesi için tüm çabayı harcarken:

— NATO'dan ve CENTO'dan çıkılması, ikili kölelik anlaşmalarının yırtılıp atılması, askerî üs ve tesisleriyle birlikte tüm yabancı askerlerin ülkemizden çıkartılması ve genel olarak ulusal bağımsızlığımız için,

— Faşizmin maddi temeli ve kaynağı olan emperyalist ve işbirlikçi tekellerin egemenliğinin engellediği ve gerçekleşmesi için köklü dönüşümleri gerektiren toplumsal kurtuluş ve ilerleme ile ulusal kalkınma için,

— Tüm askeri blokların kaldırılmasını, nükleer ve diğer kitle imha silâhlarının yasaklanması ile genel silâhsızlanmayı, Helsinki Sonuç Belgesi kararlarının uygulanmasını, siyasal yumuşamanın askeri yumuşama ile bütünleştirilmesini ve komşularımızla saldırmazlık anlaşmaları yapılmasını, çok yönlü ilişkilerin geliştirilmesini içeren kalıcı, adil ve sürekli bir dünya barışı için,

verilen uzun süreli savaşımın ilerleyerek hedefine varması için bu hedefte birleşen tüm güçlerle birlikte savaşımını sürdürecektir.

DİSK, bu raporda açıklanan gerekçe ve nedenler doğrultusunda tüm üyelerini, DİSK'in sendikal anlayışını ve ilkelerini benimseyen tüm emekçileri 1977 Genel Seçimlerinde CHP'yi desteklemeye çağırır.

İşçileri şerefsizlikle, yurtseverleri vatan hainliğiyle damgalayan, faşist canilere kanat geren, Cumhuriyetçi kuşakları namussuzlukla suçlayan, ulusal zenginliklerimizi, ulusal onurumuzu emperyalist güçlere peşkeş çeken ve emekçi halkımızın çıkarlarını, hak ve özgürlüklerini ayaklar altına alan büyük sermayenin gerici ve faşist siyasal temsilcilerine, MC partilerine verilecek bir tek oyumuz yoktur.»

HAZIRLIKLAR TAMAMLANIYOR

Nisan'ın ortalarında DİSK, 1 Mayıs'la ilgili hazırlıklarını yoğunlaştırmıştı. Bu arada Merkez Tertip Komitesi 15 Nisan'da yaptığı toplantıda **«1 Mayıs kutlama töreninde kullanılacak belgileri»** de saptadı. Karton ve bez dövizlere yazılacak ve topluca söylenecek olan slogan ve belgiler, DİSK'e bağlı sendikaların genel merkezlerine gönderildi. DİSK Ajansıyla 19 Nisanda açıklanan slogan ve belgiler şunlardı:

SLOGANLAR: **Faşizme Geçit Yok — İşçiyiz Güçlüyüz, Devrimlerde Öncüyüz — İleri Demokratik Bir Düzen — Genel Grev Hakkımız, Söke Söke Alırız — Bağımsız Türkiye — DGM'yi Ezdik, Yaşasın DİSK —**

Hak Verilmez Alınır — Referandum Hakkımız, Söke Söke Alırız — BU ALAN 1 Mayıs Alanı — 1 Mayıs, 1 Mayıs, İlk Dileğimiz, Yaşatacak Seni, Tunç Bileğimiz — Hehey de hey, DİSK'in Sesi Bu — İşçiler Birleşin, İşçiler Birleşin — İşçiler Geliyor, İşçiler Geliyor — Barış - Birlik - Dayanışma.

1 MAYIS BELGİLERİ: 1 Mayıs Emeğin Bayramı — 1 Mayıs 1 Mayıs, İlk Dileğimiz, Yaşatacak Seni, Tunç Bileğimiz — Yaşasın 1 Mayıs — Ya Hep Beraber Ya da Hiç Birimiz, Kurtulmak Yok Tek Başına — 1 Mayıs, İşçi Sınıfının Uluslararası Birlik Mücadele ve Dayanışma Günü — Bütün Ülkelerin İşçileri, Birleşin — Yaşasın Bağımsızlık Demokrasi Barış ve Toplumsal İlerleme Savaşımı.

BEZ VEYA KARTON DÖVİZLERE YAZILACAK SÖZLER: Faşizme Karşı Mücadelede İşçi Sınıfı Ön Safta — Tüm Çalışanlara Sendikalaşma, Toplu Sözleşme ve Grev Hakkı — Faşizm: Zulüm, Açlık ve Yokluk Demektir — Faşizme Geçit Yok — Sendika Seçme Özgürlüğü — Lokavt Hak Değil, Suçtur — Faşizme Karşı Tüm Demokratik Güçlerin Birlikte Mücadelesi — 141 ve 142'ye Hayır — NATO'ya, CENTO'ya Hayır — Eşit İşe Eşit Ücret — Sınırsız Grev Hakkı! — İş Güvenliği İstiyoruz — Petrol ve Tüm Madenler Milileştirilmeli — Genel Grev Hakkı — DGM'yi Ezdik, Yaşasın DISK — Savaşa Karşı Barış, Sömürüye Karşı Savaş — Suntaya Cuntaya Hayır — Demokratik Seçim Hükümeti — MC'ye Son — Yaşasın Işçi Sınıfının Birliği — 40 Saatlik Çalışma Haftası — Işçi Memur Ayırımına Hayır — Tarım Işçilerine Demokratik Iş Yasası — Tüm Çalışanlara Sigorta Hakkı — Tüm Çalışanlara Işsizlik Sigortası — Herkese iş — Aracıya Tefeciye Sömürüye Son — Özgürlükler için ileri —

Sömürüye Hayır — Emekten Yana Düzen Değişikliği — Demokratik Bir iş Yasası 13, 17, 24. Maddeye Hayır — Seçmen Yaşı 18 — Yurt Dışındaki Işçilere Oy Hakkı — Eğitim Özgürlüğü — Eğitim Güvenliği — Can Güvenliği — Olağanüstü Yargıya Son — Rüşvet ve Kayırma Düzenine Son — 1 Mayıs Işçinin Emekçinin Bayramı — Her Iş yerinde Kreş — Her mahallede Çocuk Bahçesi — Silahlanma Yarışına Son — Savaşsız ve Sömürüsüz Bir Dünya — Fantom Değil İş — Tank Değil İş — 1 Fantom = 300 Köye Okul 1 Fantom = 750 Aileye Ev, 1 Fantom = 20.000 Çocuğa Kreş — Kadın - Erkek Faşizme Karşı Elele — Fabrikalarda Biz, Tarlalarda Biz, Biziz Hayatı Yaratan — Çocuklarımızı Öldürülsün Diye Doğurmadık — Evlât Acısına Son — Dünya Silahsızlanma Konferansı Toplansın — Topraklarımız ABD'ye Değil, Yoksul Köylüye Verilsin — Kölelik Anlaşmalarına Hayır — Faşizmin Zindanlarında Yatanlara Özgürlük — İleri Demokratik Bir Düzen — Faşist Yuvalar Dağıtılsın — Faşist Canilerden Hesap Sorulsun — İşkencecilerden Hesap Sorulsun — Umudumuz İşçi Sınıfı — Geliyoruz Zincirleri Kıra Kıra, Sömürünün Temellerine Vura Vura — Banka - Sigorta Millileştirilmeli — Patronların Kara Listesi İşçilerin Şeref Belgesidir — Vergilerimiz İşverenlere Kredi Bize Panzer - Cop.

DİSK TEMSİLCİLER MECLİSİ TOPLANTISI

Tüm yurtta DİSK'e bağlı sendikaların yöneticilerinden ve işyeri temsilcilerinden oluşan DİSK Temsilciler Meclisi 17 Nisan 1977'de İstanbul'da Spor ve Sergi Sarayında toplandı. Genel Başkan Kemal Türkler burada yaptığı konuşmada 1977 genel seçimlerinde

CHP'nin desteklenişi nedenleri üzerinde durdu, DİSK üyelerini CHP mitinglerine de katılmaya ve delege olanları önseçimlerde görevlerini yapmaya çağırdı. Türkler, 1 Mayıs konusunda da şunları söyledi:

«— 1 Mayısa tam 13 gün var! Yarından itibaren 1 Mayısı hazırlama çalışmalarını yoğunlaştırmak durumundayız. İşyerlerine kadar kurulan komiteler tüm işçilerimizi 1 Mayısa hazırlamalıdırlar. Fabrikalarda öğrenilecek olan işçi marşları 1 Mayıs Alanını inletmelidir.

1 Mayıs komitelerinin çalışmaları sadece üyelerimizi kapsamamalı, başka sendikalara üye olan veya sendikasız tüm işçilere yönelik olmalıdır.

Sendikal anlayışı ve siyasal eğilimi ne olursa olsun işçi sınıfının güç ve eylem birliğinden, demokratik hak ve özgürlüklerinden, uluslararası, işçi dayanışmasından yana olan tüm sendikaların 1 Mayıs gösterisine katılması 1 Mayıs geleneğine yeni bir güç katacaktır. Hangi sendikal örgütün üyesi olursa olsun, sendikalı ve sendikasız tüm işçileri, tüm emekçileri, demokrasi ve barıştan yana olan herkesi 1 Mayısa çağırıyoruz.

1 Mayıs İşçi Bayramına katılmak, işçi hak ve özgürlüklerinden, demokrasiden, ilerleme ve barıştan yana olmanın bir ölçüsüdür. 1 Mayısı karalamaya, saptırmaya çalışmak ise sermayenin ve özgürlük düşmanlarının yanında yer almak demektir.

Türk-İş üyesi işçiler DİSK üyesi işçi kardeşleri gibi 1 Mayısın İşçi Bayramı olduğunu biliyor ve 1 Mayısa katılmaya hazırlanıyorlar. Bu nedenle tüm Türk-İş üyesi işçileri ve sendikaları 1 Mayısa katılmaya çağırıyoruz.»

DİSK Ajansı tarafından 22 Nisan'da yapılan açık-

lamada 1 Mayıs'a katılacak demokratik kitle örgütleri konusunda şu bilgi veriliyordu:

«DİSK Yürütme Kurulu kararı ile bu yıl da kutlanılması öngörülen 1 Mayıs İşçi Sınıfının Birlik - Mücadele - Dayanışma gününe DİSK'in ilkeleri doğrultusunda katılmayı kabul eden demokratik kitle örgütleriyle DİSK Genel Merkezinde toplantı yapıldı. Toplantıda DISK'in düzenlediği 1 Mayıs'ı kutlama gösterilerine kitlesel bir şekilde katılacaklarını belirten onyedi demokratik kitle örgütü kendi örgüt flamaları altında yürüyeceklerdir. DİSK ilkeleri ve DİSK 1 Mayıs Merkez Tertip Komitesi kararları çerçevesinde «1 Mayıs İşçi Sınıfının Birlik - Mücadele - Dayanışma Günü»ne katılacak olan demokratik kitle örgütleri şunlardır:

Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB - DER), İş Müfettişleri Derneği (İM-DER), Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği (TMMOB), KÖY-KOOP, İlerici Kadınlar Derneği (İKD), Tüm Sağlık Personeli Derneği (TÜS-DER), Tüm Memurlar Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÜM-DER), Tüm Teknik Eleman ve Teknikerler Derneği, Tüm Teknik Elemanlar Derneği (TÜTED), Çağdaş Hukukçular Derneği, Barış Derneği, Giyim İşçileri Derneği (GİB-DER), İlerici Gençler Derneği (İGD), Pahalılık ve İşsizlikle Mücadele Derneği (PİM), Devrimci Halk Kültür Derneği, DEV-GENÇ, Devrimci Demokratik Kültür Derneği.»

Cumhuriyet Gazetesinin 29 Nisan'da bildirdiğine göre, Türk-İş'e bağlı sendikalardan **OLEYİS** ile **YSE-İŞ** sendikaları tüm örgüt olarak 1 Mayıs kutlamasına katılacaklarını açıklamışlardı. **Liman Tersane Gemi Yapım ve Onarım İşçileri Sendikası** da bir bildiriyle DİSK'in çağrılısı olarak **«İşçi Bayramına»** katılacak-

larını ve tüm Tersane işçilerine 1 Mayıs'la ilgili bildiri dağıtılacağını duyurmuştu. **Türk Tabipler Birliği** Yönetim Kurulunun da 1 Mayıs'a katılma kararı aldığı bildiriliyordu. Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS) da 1 Mayıs kutlamasına katılacak kuruluşlar arasındaydı. Bu arada DİSK Merkez Tertip Komitesi bir açıklama yaparak kutlamaya katılacak kuruluşlardan saptanan slogan ve belgilerin dışına çıkılmaması ve **«1 Mayıs'ın anlamının saptırılmaması»** isteğinde bulunuyordu. DİSK ayrıca mitingle ilgili güvenlik önlemlerini de titizlikle planlıyor, bu amaçla 20 bin görevliyi eğitiyordu. DİSK görevlileri için kırmızı renkte özel giysiler yaptırılmıştı. Saraçhanebaşından ve Beşiktaş'tan yola çıkacak yürüyüş kollarında ve Taksim Alanında alınacak önlemler konusunda görevlilere krokiler üzerinde bilgi veriliyordu. Bazı görevliler için sopalar da yaptırılmıştı.

DİSK'in mitingin düzen içinde geçmesi için büyük çaba harcadığı ve **«karşı tarafa»** bir koz vermemeye dikkat ettiği görülüyordu.

SOL KÜMELER ARASINDA OLUP BİTENLER

DİSK Cephesinde» durum böyleyken **«öteki cephede»** durum nasıldı? Bu cephe DİSK'in çizgisinin dışında kalan **«sol cephe»** idi. Sol cephe kendi arasında da **«fraksiyon»** denen çeşitli kümelere bölünmüş, görüş ayrılıklarına düşmüştü ama, sol yelpazenin bu kanadına göre DİSK **«sosyal faşist ve revizyonist»** idi. Kısacası **«Rus yanlısı»** idi. Marksizmin ve Leninizmin ilkelerine ihanet eden **«dönek kliğin»** emrindeydi.

Bu sol cepheye bu cephenin dışındakiler tarafından verilen ad ise kısaca **«Maocu»** idi. DİSK Genel

Başkanı Kemal Türkler'in 1 Mayıs'ın hemen ardından sözünü ettiği **«Maocu bozkurtlar, goşistler, bozguncular»** bunlar olmalıydı.

DİSK ve yandaş örgütlerinin dışında kalan ve **«Maocu»** diye adlandırılan sol da «1 Mayıs»a sahip çıkıyordu. Onlara göre, **«Uluslararası Dünya İşçi Sınıfının Birlik, Dayanışma ve Mücadele Günü»** olan 1 Mayıs'ı kutlamak DİSK'in tekelinde olamazdı. Gerçek proletaryanın temsilcisi onlardı, revizyonist, Rusya yanlısı DİSK yöneticileri değil...

Kimdi bu Maocu'lar?

Güçlü ve **«legal»** siyasal bir örgütleri yoktu.

Çıkardıkları yayın organlarının adları ile anılıyorlardı. Bazı sendikalar ve dernekler de onlardan yanaydı. 1 Mayıs'tan çok önce kendi aralarında ikiye bölünmüşlerdi. Birinci grupta şu dergiler vardı:

1 — HALKIN KURTULUŞU (Sloganları: Faşizme Ölüm, Halka Hürriyet — Kürdara Azadi — Doğuda Referandum — Doğuda Milli Zulme Son — İşçiler Sendika Yönetimine — Ne Amerika Ne Rusya, Bağımsız Türkiye — Yaşasın Ulusal Demokratik Halk Devrimi — Sendika Ağalığına Son).

2 — HALKIN YOLU (Sloganları: Ne Amerika Ne Rusya — Kahrolsun Faşist Diktatörlük — İş, Toprak, Hürriyet - Faşizme Nihayet — Kahrolsun Amerikan Emperyalizmi — Kürtlere Özgürlük — İşçiler Sendika Yönetimine — Bağımsızlık, Toprak, Özgürlük).

3 — HALKIN BİRLİĞİ (Sloganları: Sovyet Sosyal Emperyalizmine Hayır — Ne Amerika, Ne Rusya, Bağımsız Demokratik Türkiye — İbrahim Kaypakkayalar Ölmez — İşçiler Sendika Yönetimine — Kahrolsun Sosyal Emperyalizm — Doğuda Milli Zulme Son — Kürtlere Özgürlük).

Bu üç derginin yayını doğrultusunda birleşenler **«Proleter Devrimci Aydınlık - PDA»**dan kopanlardı. Bu **«Üçlü grup»** arasında bile görüş ayrılıkları olduğu belirtiliyordu. Fakat «1 Mayıs için» işbirliği yapmaya karar vermişlerdi.

«Maocu» diye adlandırılan sol kesimin ikinci bölümü ise **Aydınlık** ve **Halkın Sesi** dergilerinin çevresinde kümelenmişlerdi. Üçlü grupla aralarında uzlaşmaz derin ayrılıklar vardı. Birbirlerini **«Ajan provokatör, sınıf uzlaşmacısı»** diye suçluyorlardı.

Aydınlık ve **Halkın Sesi** gruplarının da sloganları şuydu:

«Ne Amerika Ne Rusya, Bağımsız Demokratik Türkiye — İş, Toprak, Hürriyet, Faşizme Nihayet — Kahrolsun Amerikan Emperyalizmi ve Sovyet Sosyal Emperyalizmi — Yeni Çarlara Hayır — Yeni Çarlarla İşbirliğine Hayır — Kürtler, Türkler Bir Olsun — Amerika, Rusya Kahrolsun.» (1)

ÜÇLÜ GRUBUN ORTAK AÇIKLAMASI

Maocu diye anılanların birinci bölümü DİSK'in düzenlediği 1 Mayıs gösterisine katılmaya kararlıydılar. «Aydınlık» ve «Halkın Sesi»nden oluşan ikinci grup ise «DİSK'in 1 Mayıs'a sahip çıkmasına» karşıydı. Bununla beraber «istenmeyen yere katılmaya» da kararlı değillerdi.

«Halkın Birliği», «Halkın Yolu», «Halkın Kurtuluşu» dergilerinden oluşan «Üçlü Grup» ortak bir açıklama yaparak 1 Mayıs kutlaması konusunda görüşlerini açıkladı. 12 Nsan 1977'de «Halkın Birliği»nin 6. sayısında, «Halkın Yolu»nun 9. sayısında ve «Halkın Kurtuluşu»nun da 52. sayısında yayınlanan ortak açıklamanın tümü şöyleydi:

«HALKIN KURTULUŞU, HALKIN BİRLİĞİ ve HALKIN

---

(1) Milliyet, 8 Mayıs 1977

YOLU tarafından sürdürülmekte olan, «1 Mayıs İşçi Sınıfının Uluslararası Birlik, Dayanışma ve Mücadele Günü» kampanyası gelişiyor. Bu kampanyanın başarılı bir şekilde sürdürülmesi ve tamamlanması için şartlar son derece elverişlidir.

Kampanyanın pratik çalışmalarında ve kampanya sırasında yürütülen mücadelelerde Halkın Birliği, Halkın Yolu ve Halkın Kurtuluşu gazetelerinin görüşlerini benimsemiş olan proleter devrimciler doğru bir anlayışla ve enginleri fethetme ruhuyla mücadeleye atıldıkları ve hareket ettikleri takdirde kampanya mutlaka başarıya ulaşacak ve emperyalizmle, sosyal-emperyalizme, faşizme ve sosyal-faşizme karşı güçlü bir mücadele, proleter devrimcilerin birliği yolunda ileri bir adım olacaktır.

Proleter devrimciler, yakın geçmişte gerçekleştirilmiş olan kampanyaların derslerini dikkatli bir şekilde incelemelidirler. Olumluluklardan ve olumsuzluklardan «1 Mayıs» kampanyası için aydınlatıcı dersler çıkarmalıdırlar.

Kampanya sırasında proleter devrimciler en geniş halk kitleleriyle birleşme ve onları kampanyanın hedefleri doğrultusunda seferber etmede istekli ve kararlı olmalıdırlar. Her meselede «halka güven, halkın gücüne güven» ilkesi ile hareket etmelidirler.

Kampanyanın mali yönünün düzenlenmesi için bağış toplamada, kampanyanın en temel araçları olan mitingler, yürüyüşler, salon toplantıları ve gazete satma sırasında Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu ve Halkın Birliği gazetelerinin görüşlerini savunan proleter devrimciler, bütün bunları birlik içinde gerçekleştirmede, birbirleriyle devrimci bir tarzda birleşmede ve proleter devrimcilerin militan birliğini bizzat hayatın kendisi içinde gerçekleştirmede azami derecede kararlı ve istekli olmalıdırlar. Her türlü grupçu ve çıkarcı davranışa karşı, ilkeli bir mücadele yürütmelidirler.

Kampanyayı açan çağrı yazısında da belirtildiği gibi, «1 Mayıs» kampanyasının unsuru olan çalışmaların tümü Halkın Birliği, Halkın Kurtuluşu ve Halkın Yolu taraftarı proleter devrimciler tarafından yürütülmelidir. Miting, yürüyüşler, salon toplantıları vb. sadece proleter devrimciler tarafından düzenlenmeli ve gerçekleştirilmelidir.

Ancak halk güçleri içinde yer alan diğer siyasi hareketlere, miting-yürüyüşlere salon toplantılarına vb. katılmaları için

mutlaka çağrı yapılmalı, daha doğrusu doğru bir ittifak siyaseti izleyerek bu güçlerin katılması sağlanmalıdır.

Kampanyanın bütün çalışmaları sırasında Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği ve Halkın Yolu gazetelerinin görüşlerini savunan proleter devrimciler birlik noktalarını öne çıkarmalı ve bunlardan kalkarak ayrılıkları gidermede istekli olmalıdırlar.

Miting-yürüyüş, salon toplantıları, gazete satışı, semt ve kahve toplantıları vb. sırasında proleter devrimciler mümkün olduğu kadar ortak bir davranış içine girmelidirler. Bu eylemler sırasında mücadelenin bu aşamasının temel sloganları mutlaka kullanılmalıdır. Bu sloganlar ve diğerleri mümkün olduğu kadar ortaklaştırılmaya çalışılmalı ve ortak olarak kullanılmalıdır. Üzerinde anlaşmaya varılamayan sloganlar da karışıklık yaratmadan. bir diğerinin sloganını bastırma tavrına girilmeden kullanılmalıdır.

Miting-yürüyüş vb. eylem sırasında mümkün olan her yerde üç gazete taraftarları bir blok teşkil ederek hareket etmeli, üç gazetenin pankartları en önde yer almalıdır.

Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği ve Halkın Yolu taraftarları arasında mümkün olduğu kadar ortak davranış ve ortak slogan kullanma tavrı, ajitasyon ve propagandada ve eylemde ortaklık tavrı esas alınmasının yanında; eylemlerde yer alan diğer halk güçleri için ise «eylemde birlik, ajitasyon ve propagandada serbestlik» ilkesi uygulanmalıdır.

Miting, salon toplantısı vb. eylemlere katılan halk güçlerinin hepsi söz hakkına sahip olabilirler. Konuşma hakkı meselesinde karar oradaki üç gazete taraftarlarına aittir. Konuşma hakkına sahip olmada diğer hareketler için, mitingin yapıldığı bölgede nitel ve nicel olarak var olma bir kriter olarak dikkate alınmalıdır.

Proleter devrimciler, miting, salon toplantısı vb. sırasında yapılacak konuşmalarda, kampanyanın amacından saptırılmasına, kampanyayı sabote etmeye çalışacak bozgunluğa ve kısır polemiklere müsaade etmemeli ve kendileri de bu tavra girmemelidirler.

«1 Mayıs İşçi Sınıfının Uluslararası Birlik, Dayanışma ve Mücadele Günü» kampanyasının enternasyonalist anlamı ve hedeflerini göz önüne alarak, proleter devrimciler kampanya sırasında kullanılacak, pankart ve sloganlarda, ülkemizdeki ezilen millet ve milliyetlerin dillerine özel bir dikkat göstermelidirler.

Proleter devrimci arkadaşlar;

Enginleri fethetme ve proleter devrimci safları sıklaştırma ruhuyla kampanya çalışmalarını sürdürelim. 1 Mayıs kutlamalarına hazırlanalım.

1 Mayıs proleter devrimcilerin birliği ve proleterya partisinin oluşturulmasında ileri bir adım; ABD emperyalizmine, Sovyet sosyal-emperyalizmine, faşizme ve sosyal-faşizme karşı mücadelede güçlü bir ileri atılış olsun.

Yaşasın 1 Mayıs!

Yaşasın Proleter Devrimcilerin Birliği!

Bütün Proleter Devrimciler, 1 Mayıs Kutlamaları için ileri!

HALKIN BİRLİĞİ - HALKIN YOLU - HALKIN KURTULUŞU

NOT: Kampanyayı mali yönden desteklemek amacıyla bağışlar İş Bankası Türbe - İSTANBUL Şubesi 46488 - C/Hayrabet HONCA hesabına yatırılabilir.

«Üçlü grup»un bu açıklamasını onlarla yandaş olan «Bank-İş, Bar-Der-İş, İleri Maden-İş, İleri Müzik-İş, GED, DFD, KİD, Lise-Der, ÜKDD ve Gerçek Sinema'nın ortak açıklaması izledi:

«1 Mayıs günü İstanbul'da yapılacak mitingte işçileri birbirine kırdırmak, bu bayramı bütün emekçiler tarafından coşkuyla kutlamak yerine, eli sopalı insanların dehşet saçacağı bir saldırıya dönüştürmek üzere hazırlananlar vardır. DİSK'in başındaki sosyal emperyalist, Rusya'nın işbirlikçisi bir avuç gerici unsur, DİSK'in bünyesindeki işçilere rağmen, DİSK içindeki bütün demokratların karşı çıkmalarına rağmen, her tarafta Maocu diye adlandırdıkları devrimci işçileri, emekçileri, yurtseverleri miting alanına almayacaklarını ilân etmekte, geldikleri takdirde saldıracaklarını bildirmektedirler. Bu saldırı hazırlıklarını da Maocu dedikleri devrimcilerin, yurtseverlerin mitinge saldıracakları gerici propagandasını yaparak saldırgan yüzlerini gizlemeye çalışıyorlar.

Biz, aşağıda imzaları bulunan sendikalar, demokratik kuruluşlar ve yayın organları olarak kamuoyuna şunu bildirmeyi bir görev biliyoruz: Devrimci işçiler, emekçiler ve yurtseverler 1 Mayıs mitingine katılacaklardır.

Ama DİSK içindeki gericilerin söyledikleri gibi asla saldırmak üzere değil, emekçilerin, işçilerin şanlı mücadele gününü hep birlikte kutlamak, onların coşkusuyla birleşmek için katı-

lacağız. Bizler işçilere, emekçilere hiç bir zaman saldırmadık. Hiç bir zaman da saldırmıyacağız. Bizim saldırıya hazırlandığımızı yayanlar kendi saldırgan emellerini gizlemeye çalışan DİSK içindeki bu azgın gericilerdir. Bu nedenle bütün emekçilerin, devrimcilerin, demokratların, yurtseverlerin bu saldırgan tertiplere karşı uyanık olmalarını, Rus sosyal emperyalizminin işbirlikçilerinin hazırladığı tuzakları boşa çıkarmak için sesimize kulak vermelerini istiyoruz.»

ÜÇLÜ GRUPTA GÖRÜŞ AYRILIĞI

1 Mayıs kutlaması için ortak açıklama yayınlamalarına karşın **«Üçlü Grup»** arasında bazı konularda görüş ve ilke ayrılıkları olduğu biliniyordu. Kimi konularda **«Halkın Kurtuluşu»** (1) ile **«Halkın Birliği»** (2) beraber hareket ederken **«Halkın Yolu»**nun (3) farklı bir tutum izlediği görülüyordu.

Nitekim 1 Mayısla ilgili üçlü ortak açıklamanın **«Halkın Birliği»**nde yayınlandığı 6. sayıda, 1977 Genel Seçimleri konusunda **«Halkın Kurtuluşu»** ile **«Halkın Birliği»**nin ikili ortak açıklaması yer alıyordu. **«Halkın Yolu»nda** ise yine üçlü açıklamanın yayınlandığı 9. sayıda bu ortak bildiriye karşın 1 Mayıs konusunda «Halkın Kurtuluşu» ve «Halkın Birliği» ikilisine bazı eleştiriler yöneltiliyordu. «Halkın Yolu» 1 Mayıs kampanyasına, **«ilkelerini terketmeden ve eleştiri hakkını saklı tutarak»** ve proleter devrimci hareketin gücünü daha fazla bölmemek için katıldığını belirtiyordu. **«Halkın Kuruluşu ve Halkın Birliği'nin 1 Mayıs Çağrısının Eleştirisi»** başlığını taşıyan açıklama şöyleydi:

«Halkın Kurtuluşu, 50. ve Halkın Birliği 5. sayılarında 1 Mayısı ülke çapında güçlü bir şekilde kutlamak için ortak bir çağrı yayınladılar. Halkın Yolu daha önce 1 Mayıs'ın Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği, Halkın Yolu, Aydınlık ve Kürt Marksist-Leninistlerinin ortak organizasyonu etrafında kutlanma-

---

(1) HALKIN KURTULUŞU, haftalık gazete, sahibi: Nevzat Açan, sorumlu yazışleri müdürü: H. Selim Açan, İstanbul.

(2) HALKIN BİRLİĞİ, haftalık dergi, sahibi Hayrabet Honca, sorumlu yazışleri müdürü: Fikri Yüksel, İstanbul.

(3) HALKIN YOLU, 12 Nisan 1977'ye kadar 15 günde bir, daha sonra haftada bir yayınlanan siyasî gazete, sahibi: Sadun Sönmez, sorumlu yazışleri müdürü: Alaattin Şahin, İstanbul.

sının doğruluğunda ısrar etmiş ve üçlü organizasyon teklifini reddetmişti. Ancak bu, 1 Mayıs'ın kutlanması için ikinci bir kampanya açmak demek olacaktı ve bu da proleter devrimci hareketin gücünü daha fazla böleceği, proleterya ve halkın mücadelesini zayıflatacağından yanlıştı. Proleterya ve halkın çıkarları herşeyden üstündür ve buna hizmet ettiği sürece mücadelede geçici uzlaşmalar ve tavizler bulunacaktır. Buradan hareketle Halkın Yolu kararını değiştirdi. İlkelerimizi terketmeden ve eleştiri hakkımızı saklı tutarak, bu somut durumda proletaryanın çıkarları böyle gerektirdiğinden, taviz veriyoruz. Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği'nin önerdiği kampanyaya katıldık. Bütün gücümüzle 1 Mayıs'ın güçlü bir şekilde kutlanması için çalışacağız. Katılabilecek herkesi 1 Mayıs kutlamalarına katabilmek için bütün gücümüzle çalışacağız. Bunu yaparken de Halkın Kurtuluşunun ve Halkın Birliğinin yanlış anlayışları ile mücadele edeceğiz ve bu anlayışları teşhir edeceğiz.

Halkın Birliği ve Halkın Kurtuluşu'nun 1 Mayıs eylemine de yansıyan anlayışlarını eleştirmek proleter devrimci hareketin en üst birliğinin dünyanın bir çok ülkesinde ve ülkemizde aciliyet kazandığı bu aşamada önem taşımaktadır.

Halkın Birliği ve Halkın Kurtuluşu ortak çağrılarında Halkın Yolu'nun objektif olarak proleter devrimci hareket içinde yer aldığını belirterek şöyle eleştiriyorlar: «Buna uygun olarak reformist sağ sapmayı proleter devrimci sayan anlayışını düzeltmeli, kendisini bu anlayışa götüren teorik-ideolojik ve siyasi plandaki unsurları terketmeli ve reformist sağ sapma ile değil, proleter devrimcilerle daha sıkı bir birlik kurarak 1 Mayıs kutlamalarında yer almalı ve çalışmalara katılmalıdır.»

Ayrıca biz, Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği'ne Kürt Marksist-Leninistlerinin bulunduğu her bölgede onlarla ortak organizasyon yapmamız gerektiğini savunduğumuzda, onlar böyle bir olguyu kabul etmediklerini açıkladılar. Halkın Birliği 4. sayısında: «Halkın Sesi, Halkın Gücü, devrimci Kürt milliyetçileri... Bu akımların üçü de Marksizm-Leninizm'den etkilenmişlerdir.» diyerek bu konudaki tutumunu açıkladı. Halkın Kurtuluşu da buna katılmaktadır.

Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği'nin belirttiği gibi, bizim anlayış farklılığımız, «teorik-ideolojik ve siyasi plandaki unsurlar»dan gelmektedir. Ancak bu unsurların ne olduğu konusunda arkadaşlardan ayrılıyoruz. Onlar bunu, «Halkın Sesi

gibi oportünist bir siyasetle, proleter devrimci olma yolunda ilerleyen siyasetler arasında, her zaman bir orta yol bulmak ve onları uzlaştırmaya çalışmak» (HK ve HB siyasetini savunan devrimci kadınların ortak eleştirisinden) olarak değerlendiriyorlar.

Bu eleştiri yeni değildir. Halkın Kurtuluşu Aydınlık ile aralarındaki mücadelede, kendi yanlarında saf tutmuyoruz diye bize bu eleştiriyi yöneltiyorlardı. Şimdi Halkın Birliği de bu konuda Halkın Kurtuluşu'na katılmaktadır. Ancak bizim yanlış bulduğumuz, bu eleştiri lafızlarda kalmaktadır. Bizim birlik siyasetimizi oluşturan «teorik - ideolojik siyasi unsurlar» esas olarak Halkın Yolu'nun 4. ve 5. sayılarında bulunmaktadır. Eleştiri buraya yönelmez ve açıklayıcı olmazsa, «orta yol aramak» eleştirisi hiç bir şeyi çözümlemez.. Her getirdiğimiz eleştiriyi açıklamak sorumluluğunu duymalıyız.

Halkın Yolu, 4. ve 5. sayılarında, dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ülkemiz devrimci hareketinin yakın ve uzak geçmişini tahlil etti; birliğin hangi temeller üzerinde ve hangi siyasetler temelinde inşa olacağını tesbit etti ve bu yönde mücadele veriyor.

Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği ise, dönemin niteliğini kavrayamıyorlar. Birlik meselesinde doğru bir bakış açısına sahip değiller. Bu anlayış, küçük burjuva bakış açısından kaynaklanan subjektivizmdir, sektarizmdir, dogmatizmdir. Bu anlayış aşılmadığı sürece ne geçmişe, ne bugüne, ne de kendi hatalarına doğru bir tarzda yaklaşabilirler.

Dönem; proleter devrimcilerin farklı gruplarda bulunduğu ama ayrı durmanın haklı zemininin ortadan kalkmakta olduğu bir dönemdir. Ya iç sınıf mücadelesine hız verir hatalarını aşar, doğru çizgide diğer proleter devrimcilerle birleşirsin; ya da uzun süre proleter devrimci olarak kalamaz, yozlaşır, bir burjuva hareket olursun. Proletaryanın tek bir merkezi, tek bir partisi, tek bir siyasi çizgisi vardır. Ayrı kalmakta direnenler varsa parçalanmalı ve dağıtılmalıdır. Bunun yolu dönemin doğru tahlili temelinde sürdürülecek mücadeleden geçer.

«Farklı görüşler arasındaki sınıf mücadelesi proleter devrimci hareket içinde sürmektedir ve sürecektir. Proleter devrimciler yanlış görüşleri çökertmek ve mümkün olduğunca az kişinin yanlış görüşlerin peşinden gitmesini sağlamak uğruna mücadele etmelidirler. Proleter devrimciler yanlış görüşlerin,

yeni gurup yapılarına yol açmasına göz yumamazlar, liberal bir tutumla «şu yanlış görüşleri savunanlar şurada birleşsin» diyemezler. Hele yanlış görüşlerin, geçmişte kalmış saflaşmalar, aşılmış gurup yapıları içinde kemikleşmesine hiç izin vermezler. Yanlış görüşler, aşılmış gurup yapıları içinde kemikleşirse, bunun sorumlusu sadece yanlış görüşleri savunanlar değildir. İdeolojik siyasi çizgisi doğru olduğu halde bu kemikleşmeye izin verenler, daha çok sorumludurlar» (HY sayı 5, sayfa: 11).

Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği, «oportünizmle sınır çizme» adına, yanlış çizgi ve gurupların varlığına ve kendi başına yürümesine izin vermektedir. Bu «oportünizmle sınır çizme» değil, onun önünde boyun eğmedir. Aydınlık'ı birlik dışında bırakmakla ve onu pratikte tecrit etmekle, onun oportünist tahlilleri ve burjuvaziyle uzlaşma eğilimleriyle «sınır» çizdiklerini sanıyorlar. Oysaki tam tersine, bu eğilimlere varolma hakkı vererek yaşamasına hizmet etmiş oluyorlar.

Aydınlık'da bugün, «Halkın Kurtuluşu bize küfretti, özeleştiri yapmazsa gelmeyiz» gibi gayri ciddi ve proletaryanın sorumluluğuyla hiç bir ilişkisi olmayan bir tutumla ittifaklara katılmamaktadır. O, kendini birliğin merkezi ve diğer siyasetleri «gayri meşru» ilân edeliberi, kendi başına yürüyebilmek için, böyle bir kulp buldu. Çünkü o, gerçeklerin yerine geçirdiği subjektif niyetlerin, kendi kendisine vehmettiği niteliklerin ve oportünist tezlerinin yıkılmasından korkuyor. Aydınlık, taraftarlarını diğer siyasetlerden ayırarak kendi yolunda yürümeye çalışıyor.

Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği, bunun önünde boyun eğerek bu noktada onunla uzlaşıyorlar. (Esasında HB ve HK küçük burjuvazinin öfkesi önünde boyun eğmektedir). Ayrılar ayrı yerde, aynılar aynı yerde merkezileşsin anlayışı proleteryanın çıkarlarına değildir.

Aynı anlayış Halkın Kurtuluşu'nun kendi hatalarını aşmasındaki tutuculuğuna da yansımaktadır. Bu yüzden hatalarını dinamitlemeden, revizyonizmle uzlaşma eğilimlerini yüzeysel bir tarzda aşmaya çalışıyor.

Bu anlayış, Aydınlık'a karşı ideolojik mücadelede yetersiz kaldığı noktada gerici Aydınlık düşmanlığı körükledi. Aydınlık'ı hedef göstererek kendi reformizmini gizledi (Aydınlık'da aynı şeyi yaptı). Sonuçta bu mücadeleden proleter devrimci hareket ne kazanmıştır?

Bu anlayış aşılmadıkça, yarın da bir başka siyaset, şu ya da bu hata yüzünden birlik dışına atılır. Mücadele etmek yerine kolaycılığı seçip, kendini tek başına proleter devrimci siyaset ilân etmeye varılır.

Bu anlayış, TKP'nin geçmişini tümden reddedip, hatalarına onu yargılama tavrıyla yaklaşmakta, onun hatalarından bugün için dersler çıkaramamaktadır. O hataların bugünkü sonuçlarını - iki temel hatadan biri olan milli mesele konusundaki temel hatanın sonuçlarını - görememektedir. Daha dün bu konuda burjuva şoven fikirler taşındığı da unutulmaktadır. Bugün hâlâ milli mesele konusunu çözemediğimiz şartlarda geçmişten dersler çıkaramamanın bir sonucu olarak gelişen Kürt Marksist-Leninist hareketi de görülememekte ama milliyetçi etkilenmeler görülüp, onlar devrimci milliyetçi ilân edilmektedir. Eleştiri okunun ucu önce kendine dönmezse sonuç budur.

Elbette diğer proleter devrimci hareketler içinde Türk ve Kürt Marksist-Leninistleri birlikte bulunuyorlar. Ama Türkiye devrimci hareketinin bu en temel hatalarından olan Kürt milli meselesi günümüze kadar gelmiştir, daha hâlâ çözümlenmiş durumda değildir. Böylesi şartlarda, Kürt devrimci hareketi içinde doğan Marksist-Leninist hareketi, bütün proleter devrimcilerin sevinçle selâmlamaları ve destek olmaları gerekirdi.

Ama Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği bu gerçeğin yerine subjektivizmi ve dogmatizmi koyarak onları birliğin dışında devrimci milliyetçiler olarak mahkûm ettiler.

Kürt Marksist-Leninistleri revizyonizme karşı mücadeleyi yeni başlattılar ve bu mücadele kendi içinde zaaflar da taşımaktadır... Ancak bunun böyle olduğunu tespit etmek bizim devrimci görevlerimizi azaltmaz, Kürt Marksist-Leninistlerini proleter devrimcilerin birliği dışında görmemize de yol açmaz. Bizlerin olduğu gibi Kürt Marksist-Leninistlerinin de ayrı yerde kümelenmeleri, herbirinin farklı kaynaklardan doğmalarına, Halkın Yolunun 4. ve 5. sayısındaki platformda açıklandığı gibi, dönemin somut tahliline bağlıdır. Bu kavranamadığı sürece, önümüzdeki görevler kavranamaz, proleter devrimci hareketin görevlerini kendi dar ufkumuzla sınırlandırmış oluruz.

Halkın Birliği ve Halkın Kurtuluşu'nun 1 Mayıs konusundaki bu hatalı kararı hem 1 Mayıs'ın daha güçlü kutlanmasına pratikte engel olabilir, hem de birliğe değil ayrılıkların de-

rinleşmesine yardımcı olur. Bunun için bütün proleter devrimciler ortak organizasyon içine alınıp alınmadıklarına bakmadan 1 Mayıs kutlamalarına aktif bir biçimde katılmalıdır. Bütün proleter devrimcilerin 1 Mayıs eylemine katılmaları için bütün gücümüzle çalışalım. Ayrıca birleşebileceğimiz bütün güçlerle birleşerek 1 Mayısı daha da güçlendirelim. Ve böylece, Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği'nin ortak açıklamasında yazdıkları gibi, «1 Mayıs, proletaryanın devrimci partisinin inşasında ileri bir adım; ABD emperyalizmine ve Sovyet sosyal-emperyalizmine, faşizme ve sosyal-faşizme karşı mücadelede güçlü bir ileri atılış olsun.»

Bu yılki 1 Mayıs kampanyası proleter devrimcilerin şiarlarının işçi sınıfına ve çalışan halka ulaştığı dağı, taşı, bütün yurdu sardığı bir kampanya olmalıdır. İşçi sınıfına ve halka ihanet etmiş revizyonist çetelerin 1 Mayısa sahip çıkmalarına müsaade etmeyelim. 1 Mayıs onların maskelerini indirme mücadelesinde önemli bir adım olacaktır. Yurdun dört bir yanından yükselteceğimiz 1 Mayıs bayrakları dünyanın dört bir yanında yükselen bayrakla birleşecek, Türkiye işçilerinin ve emekçi halkının elleri dünya proletaryasının ve ezilen halklarının ellerine uzanacaktır.

Yaşasın 1 Mayıs!
Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşin!
Yaşasın proleter devrimcilerin birliği!»

«Üçlü grup» içinde, grubun öteki iki yayın organına bu eleştirileri yönelten «Halkın Yolu» bir yıl sonra, 1 Mayıs 1978' de çıkan 51. sayısıyla yayınına son vererek «Aydınlık» ve «Halkın Sesi»nin bulunduğu yine «Maocu» olarak tanınan öteki guruba, kendi deyişiyle Türkiye İşçi Köylü Partisi saflarına katıldı (1). Bu oluşum, Pekin ile Tiran arasındaki ayrılığa bağlı bir gelişme olarak yorumlanmıştı.

---

(1) Halkın Yolu'nun 51. sayısında **«Proletarya Hareketinin Zaferi - Yayın Hayatımıza Son Veriyoruz ve - Tüm Devrimcileri TİKP Saflarına Çağırıyoruz»** başlıklarıyla şu açıklama yayınlandı:

«Halkın Yolu yazı kurulunun kamuoyuna açıklaması:

1. Ülkemizde, Marksist hareketin, modern revizyonizm ve Brejnev'den satın alınmış tuğlalarla örülen Üçlü Oportünist Blok'a karşı yürüttüğü mücadelenin doğrudan bir sonucu ola-

AYDINLIKÇILARA GÖRE

Yine 1977'nin 1 Mayıs öncesine dönersek, o dönemde Maocu olarak adlandırılan fakat Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu ve Halkın Birliği grubundan ayrı olan Aydınlık dergisi (1) Yazıişleri Müdürü Doğan Yurdakul ile Halkın Sesi (2) dergisi sahibi Hüseyin Karanlık, 30 Nisan 1977'de yaptıkları ortak açıklamada DİSK ve İleri Gençler Derneği (İGD)yi suçluyor bazı revizyonist unsurların ve MC'nin kışkırtıcı ajanlarının tertipler içinde olduğunu ileri sürüyor, İGD'nin bu tip işler için kurulduğunu ve beslendiğini iddia ederek şöyle diyordu:

---

rak, genel olarak Üçlü Blok özel olarak da onun bir parçası olan Halkın Yolu içinde karşı konmaz devrimci bir rüzgar esmeye başladı.

2. Bundan doğan devrimci atılım Halkın Yolu'nun ezici çoğunluğunun proleter hareketin saflarında birleşmesi, birliğin bölücülüğe, Marksizmin revizyonizme karşı zafer kazanması ile sonuçlandı.

3. Şimdi proletarya hareketinin zaferi pekişmiş, üçlü barikattan biri çökmüştür.

Bu, ülkemizde proletarya hareketinin kazandığı şanlı bir zafer, devrimcilerin proletarya hareketinin çağrısına verdiği güçlü bir cevaptır.

4. Halkın Yolu'nun Yazı Kuruluna düşen görev, proletarya hareketinin çökerttiği bu barikatın enkazını kaldırmak, proletarya hareketinin önünden çekilmektir.

5. Bunun için:

a) Yazı Kurulu, tarihi görevini yerine getirmek üzere Halkın Yolu'nun son sayısını çıkarır ve yayın hayatına son verir.

b) Tüm devrimcileri, TİKP'ye tek tek katılmaya, dünya devrimine ve ülkemiz devrimine omuz vermeye çağırır.»

---

(1) AYDINLIK, aylık dergi, sahibi Leyla Yurdakul, sorumlu yazı işleri müdürü Doğan Yurdakul, İstanbul, 1978 Martında günlük Aydınlık Gazetesinin çıkmasıyla yayınına son verdi.

(2) HALKIN SESİ, haftalık siyasî dergi, sahibi Hüseyin Karanlık, sorumlu yazı işleri müdürü Mustafa Tütüncü, İstanbul. 1978 Martında günlük Aydınlık Gazetesinin çıkmasıyla yayınına son verdi.

«İGD bir süredir tehditler savurmakta, mitinge şunu alacağız, bunu almayacağız, şöyle yapacağız, böyle ezeceğiz yolunda açıklamalar yapmaktadır. Bu kuruluşun daha geçen hafta İstanbul ve İzmir'de geçen iki yurtsever gencin kanına girdiği düşünülürse, bu tür açıklamaların ne anlama geldiği açıktır.»

Yurdakul ve Karanlık 1 Mayıs mitingi ile ilgili tutumlarının ne olacağını da şöyle açıklıyordu:

«MC'nin her türlü provokasyon ve karışıklık ortamını kışkırttığı böyle bir ortamdan yararlanarak işçi hareketini ezmek istediği ve bu amaçla tahrik ve tertiplerde bulunduğu açıktır. Öte yandan, bazı sorumsuz unsurların, revizyonistlerin ve polisin tertiplerini kolaylaştırabilecek, bunlara zemin hazırlayacak, sonuçta MC ve revizyonistleri güçlendirecek olan herhangi bir harekette de ortak olamayacağımızı bütün halkımıza açıklamayı gerekli görüyoruz. 1 Mayıs'ta devrimci sorumluluk ve kararlılığa yaraşan bir tutum içinde olacağız. Bütün işçileri, devrimcileri ve yurtseverleri provokasyonlara karşı uyanık olmaya ve muhtemel saldırılara karşı tavır almaya çağırıyoruz.»

«Halkın Sesi» 1 Mayıs'a «Kıralım Revizyonist Zinciri» sloganı ile giriyor. 106. sayısının kapağındaki resimde inen bir yumruğun altında TİP Başkanı Boran, DİSK Genel Başkanı Türkler, TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz ve Gizli Türkiye Komünist Partisi Birinci Sekreteri İ. Bilen'in resimlerini koyarak, kırılacak olan revizyonist zincirin halkalarının bunlar olduğunu gösteriyordu.

Derginin aynı sayısında da «Revizyonizmi güçlendiren tutumun sorumluluğunu paylaşmıyoruz» başlığı altında şu yazı yayınlanıyordu:

«Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği gibi bazı gruplar, bugüne kadar çeşitli mücadelelerde revizyonizmin ve faşizmin işine yarayan bir tutum takındılar. Başta revizyonistler olmak üzere bütün burjuvazi, onların sorumsuz eylemlerinden yararlanarak her defasında proleter devrimcileri tecrit etmeye çalıştı.

Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği grupları, herkesi birden yıkmayı hayal eden, geniş çoğunluğun gözünde haklı bir zemine de dayamaya dikkat etmeyen, dostu düşmanı birbirine karıştıran bir eylem çizgisi uygulamaktadırlar. Onlar bu tutumlarıyla revizyonizmin ve bazen de faşizmin aleti durumuna düşmekte, onların kışkırtma ve tertiplerine zemin yaratmaktadır-

lar. Bu gruplar çeşitli eylemlerde, geniş çoğunlukla birleşmeyen, hatta geniş çoğunluğu hâkim sınıfların ve özellikle revizyonistlerin safına iten bir siyaset izlediler. Böylece, fasistlere ve revizyonistlere, devrimcilere saldırı ve kitle mücadelesini dağıtma imkânı verdiler.

Başta İ. Bilen kliğinin sahte TKP'si olmak üzere revizyonistler, bir yandan bu grupları, kendi saflarına kazanmaya çalıştıklarını açıkça söylüyorlar. Diğer yandan, bu grupların sorumsuz davranışlarını el altından körükleyerek, proleter devrimcileri tecrit etmeye çalışıyorlar. Revizyonistler ve gericiler bunların bütün sorumsuz davranışlarını proleter devrimcilere yüklemekte ve Marksizm-Leninizm - Mao Zedung düşüncesini gözden düşürmek için kullanmaktadırlar. Bunlar izledikleri eylem çizgisiyle anti-komünizm tüccarlarına malzeme sağlamaktadırlar.

Proleter devrimciler, onların revizyonizmi güçlendiren ve kitleleri devrimden uzaklaştıran davranışlarının sorumluluğunu paylaşmıyorlar. Öte yandan proleter devrimciler, emperyalizme, revizyonizme ve feodalizme karşı en geniş çoğunlukla birleşen, haklı bir zemin üzerinde yürütülen aktif bir mücadele çizgisi temelinde bütün devrimcilerle omuz omuza olacaktır.»

HALKIN KURTULUŞU'NDA 1 MAYIS ÇAĞRISI

«Halkın Kurtuluşu» 1 Mayıs'ı karşılayan 25 Nisan 1977 tarihli 54. sayısında başlığın üstünde «YAŞASIN 1 MAYIS» manşetini atıyor ve iri puntolu harflerle tüm birinci sayfasını kaplayan şu yazıyı yayınlıyordu:

«1 Mayıs yaklaşıyor!

Meydanlarda toplanacağımız, kızıl bayraklara sarılacağımız Bayramımız yaklaşıyor. Bu 1 Mayısta, tarihin kölelik sayfasını kapatacağımızı, insanlığa özgürlük ve aydınlık getireceğimizi bir kez daha tüm dünyaya duyuracağız.

Bayramımız kutlu olsun!

1 Mayıs'ta savaş naralarımızı dünyanın her yanındaki işçi yoldaşlarımızın yükselen seslerine katalım. Devrimin kızıl bayrağını daha yükseklere çekelim.

1 Mayıs yaklaşıyor!

Kızkardeşlerimiz, analarımız elele meydanları dolduraca-

ğız. Sömürücü zalimlerin yüreğine korku salacağız. Sömürüyü yeryüzünden silmek, insanlığı kara pençelerinde sıkan zalimleri yok etmek olan tarihi görevimizi haykıracağız. Tüm dünya halklarına kurtuluşu müjdeleyeceğiz.

1 Mayıs yaklaşıyor!

Türkiye işçi ve emekçileri olarak, 1 Mayıslarda daha da çelikleşen yumruğumuzu işbirlikçi tekelci burjuvazi ve feodal toprak ağalarının faşist diktatörlüğünün yüzüne vuralım, toprak devrimi mücadelesini yükseltelim. Başta iki süper devlet Amerika ve Rusya olmak üzere bütün emperyalistlerle kölelik zincirlerini paramparça edelim. Gericilerin yıkılmaz gibi görünen kaleleri kumdandır. İşçi, köylü, tüm halkın çelikten birliği bu kaleleri darmadağın edecektir.

1 Mayıs yaklaşıyor!

Can düşmanımız faşizme ve sosyalfaşizme,emperyalizme ve sosyal emperyalizme karşı, Kürt milleti ve diğer milliyetler üzerindeki milli zulme karşı mücadele edelim. Demokrasi ve bağımsızlık bayrağını yükseltelim. Ulusal Demokratik Halk Devrimi yolunda saflarımızı çelikleştirelim. Tüm dünyadaki işçi yoldaşlarımızla bir ağızdan haykıralım.

Yaşasın 1 Mayıs!
Yaşasın Proleter Enternasyonalizmi!
Yaşasın Dünya Proleter Devrimi!
Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar, birleşin!»

«Halkın Kurtuluşu»nun ikinci sayfasında «Bütün engelleri göğüsleyerek, 1 Mayıs'ı kutlayacağız» başlıklı yazıda «Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de faşist diktatörlüğün 1 Mayıs kutlamalarını önlemeye çalıştığı» öne sürüldükten sonra, DİSK yönetimi de suçlanarak şöyle deniyordu:

«1 Mayıs'ı devrimcilerin yanında DİSK'in başına çöreklenmiş sosyal faşistler de kutlayacaklar. Kutlayacaklar, çünkü halkın mücadelesinin ulaştığı boyutlar onları buna zorlamaktadır. Kitlelerden tecrit olmamak için buna mecburdurlar. İşçi sınıfı ve emekçi halkın mücadelesi sonunda DİSK'in sosyal faşist sendika ağaları senelerden beri ilk kez geçen yıl 1 Mayıs'ı kutladılar. Kutlamalar sırasındaki afişleriyle, sloganlariyle; 1 Mayıs'ı işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele günü olmaktan çıkardılar, onu, «işçi sınıfının Bahar Bayramı» haline çevirdiler.

Sosyal faşistlerin 1 Mayıs'ı kutlamalarındaki amaçları, kitlelerden tecrit olmamak ve 1 Mayıs'ta devrimci coşkuyla dolup taşan işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin gözünü «barış» safsataları altında «güvercinlerle», «çiçeklerle», boyamak, onların devrimci proletaryasının bayrağı altında toplanmalarını devrim için seferber olmalarını önlemek, kendi peşlerine takmaktır.

Emekçi halk devrimci geleneklerini faşistlere ve Sosyal faşistlere çiğnetmeyecektir!

Faşistlerin ve sosyal faşistlerin, bütün gericilerin engelleme çabaları boşunadır. Türkiye emekçileri bu 1 Mayıs'ta saflarını seçecek, devrimci proletaryanın saflarında 1 Mayıs'ı kutlayacaktır. İşçi sınıfı ve emekçi halkın yeri sosyal faşistlerin kanlı bayrağı değil, devrimci proleteryanın kızıl bayrağıdır.

Öyleyse devrimci saflara!

Önümüze çıkan bütün engelleri göğüsleyerek fabrikalarda, atelyelerde, köylerde, meydanlarda 1 Mayıs'ı kutlayalım. Toplantılar gösteriler yapalım. 1 Mayıs'ta tüm dünyaya haykıralım:

Yaşasın 1 Mayıs!

Kahrolsun işbirlikçi tekelci burjuvazinin ve feodal toprak ağalarının düzeni!

Yaşasın ulusal demokratik halk devrimi!»

«Halkın Yolu» da 1 Mayıs'ı karşılayan 26 Nisan 1977 tarihli sayısının birinci sayfasının tümünü «Devrimci Proleteryanın Bayrağını Yükseltelim - Yaşasın 1 Mayıs» başlıkları ile bu konuya ayırmıştı. DİSK yöneticilerinin eleştirildiği ana yazıda şöyle deniyordu:

«Fabrikalar teker teker boşalıyor. Zincirlerinden başka kaybedecek hiç bir şeyi olmayan dünyanın gerçek sahipleri 1 Mayıs'ı kutluyorlar. 100 yıl önce Amerika'da işçiler bu günü tarihe geçireli beri anlamından hiç bir şey kaybetmedi. Bugün gittikçe genişleyen saflarla dünya işçi sınıfı ve ezilen halklar birleşiyorlar. Aynı ailenin fertleri gibi işçi orduları çeşitli ülkelerde bir araya toplanıyorlar. Başka ülkelerde de işçi sınıfı ve ezilen halklar da aynı dava, aynı amaç için savaşıyorlar. Bizim gibi onların yüreğinde de düşmana sonsuz bir kin, devrime büyük bir özlem yatıyor. Onların kavgası bizim kavgamız, zincirlerimiz her yeni zaferle bir daha yerinden kırılıyor, milyonlarca işçi ordusu ve ezilen halklar ilerliyorlar. Daha fazla

sıklaştıralım saflarımızı, 1 Mayıs'ta bağımsızlık demokrasi ve sosyalizm türkülerimiz her yanı inletsin!

1 Mayıs'ın anlamı, bütün ülkelerin en sıkı dayanışmasıyla proletaryanın bayrağını yükseltmek, Marksizm - Leninizm rehberliğinde mücadele ve zafer yolunda ilerlemektedir, 1 Mayıs ancak böyle kutlanır.

1 Mayıs, proletaryanın bayrağıdır. Revizyonistlerin, işçi sınıfına ihanet edenlerin 1 Mayıs'ı kutlamaya hakları yoktur. Dünya proletarya hareketi onu çoktan saflarından attı. Ama gene onlar «sosyalizm» maskesi takarak geri ve uyanmamış yığınlara dost gözükebiliyorlar. Bu yüzden revizyonizm durmadan teşhir edilmeli, geniş yığınlara tanıtılmalıdır. Dünyada modern revizyonizmin kalesi olan Rus sosyal-emperyalistleri proletarya ve halka çektirdikleri bir yana, bir de 1 Mayıs'ı kutluyorlar. Onların 1 Mayıs'ta kaldırdıkları bayrak proletaryanın değil, burjuvazinindir, emperyalistlerindir. Ağızlarından hiç düşürmedikleri «uluslararası dayanışma» gibi tantanalı sözlerle ne çok halkın özgürlüğü yokedildi, uluslar köleleştirildi. 1 Mayıs'ın bayrağı, gerçek sahiplerinin ellerindedir. Rus emperyalistlerinin eli dünya halklarının kanına bulanmıştır.

Ülkemizde 1 Mayıs'ta revizyonistler, ihanet bayrağını kaldırarak 1 Mayıs'ı kutluyorlar. İşçi sınıfını bu bayrak altında Rus emperyalistlerine kucak açmayı hesaplıyorlar.

DİSK yöneticileri geçen yıl 1 Mayıs'ı kutladılar ve binlerce işçinin doldurduğu alanda süslü kelimelerin arkasında uluslararası proletarya hareketine küfrettiler. Bu yıl da işçi sınıfının sınıfsız topluma ulaşana dek bu yolda mücadele edeceğine and içtiği 1 Mayıs'ta işçileri ve CHP'ye umutlarını bağlamaya ona oy vermeye çağırıyorlar. Birçok DİSK'in sendika yöneticileri de CHP'den milletvekili adayıdır. Aday adaylarının ön yoklamasını 1 Mayıs'ta olması yüzünden DİSK yöneticileri 1 Mayıs'ın daha da önem kazandığını söylüyorlar. İşçi sınıfı 1 Mayıs'ta kimle omuz omuza verecek, hangi sınıflarla birleşecektir?

Türkiye proletaryasının gücü dünya işçi sınıfı ve ezilen halklarla dayanışmasındadır. Proletarya kendi saflarını bölenlerle dost olamaz. Onun safları proletarya bayrağı altında toplanıyor. Dünya devriminin savaşçıları Çin dağlarında enternasyonal marşını söyleyerek öldü ve bu bayrağı yere düşürmediler. DİSK yöneticileri kimi kimle birleştirmeye çalışıyorlar? Onlar işçi sınıfına CHP'ye oy vermeye, kendi bayrağını

bırakıp reformcu burjuvazinin bayrağına sarılmaya çağırıyorlar. Ne için? Onlar bu çağrıyı «ileri demokratik bir düzen» için yapmaktadır. Bu «ileri demokratik düzen, sosyal emperyalistlere, açılan bir kapıdır.

Sosyal emperyalistlerin DİSK içindeki 5. kolları yakında toplanan DİSK temsilciler toplantısında «Yaşasın uluslararası işçi dayanışması» diye bağırdılar. Onlar, «yaşasın Sovyetler Birliği» diye de bağırarak «uluslararası dayanışma» dedikleri Rus emperyalizmine boyunduruğu savunuyorlar.

Bizim 1 Mayıs bayrağımız revizyonizme indirilmiş bir darbe olmalıdır. Revizyonizmi tecrit ederek, yenerek 1 Mayıs'ı kutlamalıyız.

Ülkemizde 1 Mayıs bayramı birçok şehirde mitingler, kitle gösterileri, toplantılarla kutlanacak, sokaklar 1 Mayıs afişleri ile donatıldı. Her yil 1 Mayıs, bağımsızlık ve demokrasi yolunda atılmış bir adım olsun! 1 Mayıs'ta devrimci sloganlarımız her yerde yankılansın!

İşçiler, köylüler, tüm ezilen halkımız, 1 Mayıs'ta yanyana, omuz omuza demokrasi ve bağımsızlık için birleşelim. Her 1 Mayıs, iki süper devlet ve işbirlikçilerine indirilmiş bir yumruk olsun!

Yaşasın 1 Mayıs!

Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşin!»

SOL KÜMEDE İKİ CİNAYET

1 Mayıs hazırlıkları ve tartışmaları arasında, iki cinayet konusu da sol kümede karşılıklı suçlamalara yol açtı. **Sadık Canaslan** adlı genç 18 Nisanda Kocamustafapaşa'da gece afiş asarken başından kurşunlanarak öldürülmüştü. **«Halkın Yolu»** 26 Nisan 1977 tarihli sayısında olayı şu başlıklarla veriyordu:

«İGD'li Sosyal-Faşist Beslemeler! Halkımız Döktüğünüz Devrimci Kanının Hesabını Sizden Soracaktır - Sadık Canaslan Yoldaş Bağımsızlık ve Demokrasi Mücadelesinde Şehit Düştü».

Halkın Yolu'na göre, katiller İlerici Gençlik Der-

neği (İGD)'liydi ve «... **dünya halklarının baş düşmanlarından biri olan Rus sosyal-emperyalizminin ve kendi işbirlikçisi yüzlerinin her gün biraz daha açığa çıkmasıyla telaşa kapılmış ve bu uğurda mücadele veren Sadık Yoldaşı bu korkunun verdiği hınçla**» öldürmüşlerdi. Halkın Yolu, cinayet sanığı olarak iki de ad veriyordu. Halkın Kurtuluşu da aynı biçimde cinayetten İGD'lileri suçluyordu. Farklı görüşleri savunan Halkın Sesi de bu kez, bu cinayet üzerinde birleşmişti: Cinayeti işleyenler İGD'liydi.

DİSK'in karar ve ilkeleri doğrultusunda 1 Mayıs mitingine katılacağı daha önce açıklanmış olan İGD ise, cinayet suçlamalarını reddediyordu. Ne olursa olsun, 1 Mayıs kutlaması tartışmalarının arasına bir de böylece «**cinayet tartışması**» sokulmuş oluyordu.

Birincisinden on gün sonra, bu kez İzmir'de ikinci bir cinayet sol arasında tartışma konusu oldu. Konak Alanında 28 Nisan sabahı saat 06.45 sıralarında DİSK'in 1 Mayıs afişlemesini yapan grup, Maocu olduğu öne sürülen bir grubun silahlı saldırısına uğramış, **İlhan Korkmaz, Osman Gümüş** ve **Abdullah Şentürk** adlı üç işçi yaralanmış, Dişçilik Fakültesi öğrencisi **İdris Türkoğlu** ise ölmüştü. İGD yanlılarına göre, Türkoğlu, Maocu arkadaşlarının kurşunlariyle can vermişti. Maocular ise Türkoğlu'nu İGD yanlılarının öldürdüğünü öne sürüyordu.

Bu iki cinayet de aydınlanıp kesin bir sonuca bağlanmadı ama, ilke ve görüş ayrılıklarının yarattığı gergin havaya, 1 Mayıs'a birkaç gün kala bir de böylesine «**sıcak**» gerginlik eklenmiş oluyordu.

Bu cinayet konusunda **Emil Galip Sandalcı**'nın Vatan'da üç yazısı yayınlandı. Sandalcı 22 Nisan 1977 günlü «**Bir bu eksikti**» başlıklı yazısında **Sadık Canas-**

lan'ı öldürenlerin İGD'li olduğunu öne sürüyordu. 26 Nisan'da Emil Galip Sandalcı'nın köşesinde İGD'nın şu açıklaması yayınlandı:

«Sayın Emil Galip Sandalcı,

22 Nisan 1977 tarihli Vatan gazetesinde çıkan yazınızı üzüntü ile okuduk. Kişiliğinize olan saygımız ve iyiniyetinize olan güvenimiz bizi bir tekzip yazısı yollamaktansa doğrudan size hitap etmeye zorladı.

Sayın Sandalcı,

Halkımızın düşmanı faşist MC iktidarının, egemenliğini sürdürmek için ne yollarla çalıştığı hepimiz için açıktır. Dünya halklarının baş belâsı ABD emperyalizminin haberalma örgütü CIA'nın, ülkemizde oynadığı oyunlar da yine hepimizce bilinmektedir. Özellikle seçimlerin yaklaştığı ve kitlelerin 1 Mayısı kutlamaya hazırlandığı şu günlerde sözü geçen oyunlar daha da büyük boyutlara ulaşmıştır. Faşist saldırıların yoğunlaşarak sürmesinin yanısıra yeni ve belki de daha etkili bir oyun da sahneye konulmaya başlanmıştır. Faşistlerin dışında, sol gruplar arasındaki çelişkiler alabildiğine kışkırtılmakta ve bu çelişkilerin silahlı çatışmaya dönüşmesi için ajan provakatörlerce özel bir çaba harcanmaktadır. Bu oyun ne yazık ki bir ölçüde başarılı da olabilmektedir, şöyle ki:.Bir Emil Galip Sandalcı bile, 18 Nisan gecesi afişleme yapmaktayken vurularak öldürülen gencin «3 İGD'li» tarafından vurulduğuna inanabilmekte ve derneğimizi töhmet altına sokabilecek bir ifade ile bunu yazabilmektedir.

Sayın Sandalcı,

İGD demokratik bir kitle derneği, binlerce gencin demokrasi savaşımında umut olarak gördüğü bir örgüttür. İnançları, ilkeleri ve çalışma biçimleri çok açıktır. İGD genel olarak gençlik içinde kışkırtılan silahlı çatışmaların teorice hatalı, pratikte zararlı ve tehlikeli olduğuna inanır. Bu tip eylemlerin ancak faşistlerce, ya da görevli ajanlarca kışkırtıldığının tam olarak bilincindedir. Kendisini böyle bir platforma çekebilecek her davranışa titizlikle tepki göstermekte de haklıdır ve bu onun demokratik görevidir. Egemen güçler kitleleri birbirine kırdırmak 1 Mayısı sabote etmek, seçimleri tehlikeye sokmak peşinde. Böyle bir ortamda bütün ilericilere, yurtseverlere ve demokratlara düşen görev, bu türden provakasyonları teşhis et-

mek ve bu provokasyonları sol adına katiyen üstlenmemek değil midir? Hele aleyhine yoğun propaganda yürütülen ve saldırılara hedef haline getirilmek istenen bir demokratik derneği töhmet altına sokacak her söz, bu örgütün kitlesine yönelecek saldırılara meşruluk kazandırmak anlamına gelmez mi?

Yine söyleyelim, derneğimizin adı geçen saldırıyla hiç bir ilgisi yoktur. Yapılacak herhangi bir soruşturma bu gerçeği açığa çıkartacaktır. Derneğimiz can güvenliğine yöneltilen her türlü saldırının şiddetle karşısındadır. Bu yola başvurmaya eğilimli olanlar kendilerine İGD bünyesi içinde yer bulamazlar.

Sayın Sandalcı,

Sözü geçen yazınızın bir gencin ölümüne tepki olduğuna ve konuyla ilgili yanlış bilgilendirmeye dayandığına inanıyoruz. Yine inanıyoruz ki bu hatayı birlikte âcilen düzeltmemiz ve kamuoyuna açıklamamız yaşadığımız şu kritik günlerde tezgâhlanan oyunların boşa çıkarılmasında hayati bir etki yapacak ve başlı başına demokratik bir eylem olacaktır.»

«Saygılarımızla

İlerici Gençler Derneği (İGD) Genel Sekreteri

B. Temel Saçlı»

Emil Galip Sandalcı, 30 Nisanda «Ve Yarı - 1 Mayıs» başlıklı yazısıyla konuya yine eğildi. Belgesel içeriği nedeniyle **Sandalcı'nın** bu yazısını tümüyle okuyalım:

«Bir köşe yazarının köşesi öncelikle bir kamu görevinin yapıldığı yerdir. Elbette ki köşe yazarı köşesinde kişiliğini, düşüncelerini, beğenilerini, vurgulayacak, okuyucuyla arasındaki diyaloğu pekiştirmeye ve yaymaya çalışacak; onun beğenisini kazanmaya çabalayacaktır. Ancak, kalem oynattığı köşeyi tapulu malı saymamak, yüklendiği kamu görevini unutmamak, kamuoyu karşısındaki sorumluluğunu ön planda tutmak koşulu ile, İş bu açıdan gerçeği, doğruyu ararken yaptığı suçlamaların, eleştirilerin ya da savunmaların, kullandığı ölçü, değerlendirme ve yorumların karşıtlarına da gerektiğinde zaman zaman yer verecektir. Başka bir deyişle sanığın suçluluğunun açık olduğu bir davada bile salt iddianame okuyan savcı rolünü benimsemeyecektir. Savunmaya da saygı gösterecektir.

18 - 19 nisan gecesi Samatya'da Sadık Canaslan adında bir

öğrenci afişleme sırasında vuruldu. Olayı elbette ki sol fraksiyonlar arasındaki çatışmayı yeni boyutlara tırmandırmak amaciyle değil ancak bu tür çekişmelerin nicesine tehlikeli bir noktaya eriştiğini vurgulamak isteğiyle birinci elden bilgi edindikten sonra bu köşeden yansıttık.

İGD Genel Sekreterinden ılımlı bir açıklama geldi. Yayınladık. (Ilımsızı da gelse gene yayınlayacaktık.)

İGD'nin açıklaması bu köşede yayınlandığı sırada aynı imzayla aşağıdaki bildiri İstanbul'da dağıtıldı:

«Tüm Ulusal Demokratik Güç ve Kuruluşların Birliğinden Yana Olan İlericilere —Demokratlara— Yurtseverlere Devrimcilere.

Ülkemizin başına çöreklenen gerici-faşist karması MC 1 Mayıs'ın ve seçimlerin yaklaştığı bu günlerde demokratik güç ve kuruluşlara yaptıkları saldırıları daha da yoğunlaştırarak ve provakatif eylemler kapsamını genişleterek; başını işçi sınıfımızın çektiği ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşımını engellemeye çalışmaktadır. Halk düşmanı MC ve yandaşları Maocu faşistler: 18 nisan gecesi Samatya'da provakasyon sonucu meydana gelen olayı; bireysel terörizma ve bu tür eylemlerde kullanılan yöntemlere kurulduğundan bu yana taviz vermeden karşı duran İGD'ye yüklemek istemektedirler. Günümüz Türkiyesinde ulusal bağımsızlık ve demokrasi savaşımında şimdiye kadar kullanmadığı ve bundan sonra da taviz vermeden kullanmayacağı yöntemleri; kullanıyormuş gibi tanıtmak isteyen, halk düşmanı MC ve onun denetimindeki MAOCU FAŞİSTLER bunu başaramayacaklardır.

Çünkü bugünün Türkiyesinde işçi sınıfımıza, ilerici öğretmenlere, memurlara, kadınlara kısaca tüm emekçi halkımıza saldıranların, gerici faşist karması MC, faşist çeteleri ve onun yandaşları MAOCU FAŞİSTLER çok iyi bilmektedirler.

Peki, halk düşmanı MC ve yandaşları MAOCU FAŞİSTLER niçin bu olayı İGD'ye yüklemek istemektedirler? Bugün gözü kör kulağı sağır olmayan herkes İGD'nin her türlü baskılara rağmen geliştiğini, gençliğin tek demokratik kitle örgütü olma yolunda kalıcı başarılar kazandığını, başta işçi sınıfımızın olmak üzere tüm emekçi halkımızın desteğini ve saygınlığını kazandığını bildikleri için saldırıyor.

Gençliğin yolu işçi sınıfının yoludur belgisini hayata geçirdiği her şeye rağmen taviz vermediği için karalamak istiyorlar İGD'yi.

Fakat bunu başaramayacaklardır. İGD her türlü saldırı, karalamayı daha önce de olduğu gibi bugün de ilkelerinden taviz vermeden boşa çıkaracaktır. Ayrıca, 1 Mayıs hazırlıklarının yoğunlaştığı şu günlerde 1 Mayıs'ta işçi-gençlik dayanışmasını ve tüm ulusal demokratik güç ve kuruluşlar arasındaki birliği, dayanışmayı sağlamlaştıracağı için saldırıyorlar, MAOCU FAŞİSTLER.

Her geçen gün gelişen bağımsızlık, demokrasi, barış, toplumsal ilerleme ve sosyalizm savaşımının bayrağının yükselmesi, karşı-devrimci güçleri çılgına çeviriyor. İşçi sınıfından yana olan tüm ulusal demokratik güç ve kuruluşlara ve özellikle İGD'ye saldırıların alabildiğine yoğunlaşması, gerici-faşist karması MC'nin ve yandaşları MAOCU-FAŞİSTLERİN son çırpınışlarıdır.

İGD'yi benimsemediği mücadele biçimlerine çekemeyecekler, bu böyle biline. Ve İLERİCİ GENÇLİK her zamankinden daha fazla saflarını sıklaştırarak, bilenerek, çelikleşerek ve tek bir yürek tek bir yumruk olarak emperyalizme, faşizme, şövenizme, ırkçılığa, sömürüye ve MAOCU BOZKURTLARA karşı haykırıyor.

Kahrolsun katil MC, kahrolsun emperyalizm ve faşizm İlerici Gençlik provakasyonlara düşmeden işçi sınıfımızın yolunda sonuna kadar yürüyecektir.

İlerici Gençler Derneği Genel Sekreter
B. Temel Saçlı»

Ardından İYDGD başkanının şu açıklaması geldi:

«Faşist ve Sosyal-Faşist Demagoji Özünde Aynıdır:

Halkımızın kurtuluşu için yiğitçe mücadele veren, ulusal demokratik halk devrimi yolunun bir neferi olan Sadık Canaslan «Yurtlar Üzerindeki Faşist Baskılara Son, Yurtlarımıza Milletanca Sahip Çıkalım» afişlerini asarken, sosyal-faşist Mustafa Koldamca, Yafet Yardım tarafından pusuda kalleşçe şehit edildi. Bu iki kişi halk düşmanı sosyal emperyalizmin işbirlikçisi sosyal-faşist «İGD» üyeleridir. Sosyal-Faşist İl Koordinasyon Kurulu Başkanı Şefik Hasan tarafından Kocamustafapaşa Halkevi Yönetim Kuruluna gösterilen adaylardır. Bu katilleri Kocamustafapaşa Halkı ve Halkevi üyeleri yakından tanıyorlar.

Köşenizde «Barış ve gül» yaftalarının arkasında katil suratlarını saklamaya çalışan saldırgan İGD'li Sosyal-Faşistler

için aynı gün İGD'li katillerin suç aletleriyle beraber yakalanması, haberinin de çıkması, sosyal-faşist demagojilerinin açığa çıkmasını daha da kolaylaştırmıştır. Bu sosyal-faşist İGD'liler için kötü bir tesadüftür.

Faşist Ülkü Ocakları da her gün yüzlerce yurtsever demokrat devrimcinin kanına girdikten sonra, Ülkü Ocaklı olduklarını itiraf eden veya Ülkü Ocaklı oldukları halk tarafından bilinen katilleri tanımamazlıktan geliyor, kendi üyeleri olduklarını inkâr ediyorlar.

Tesadüfe (!) bakın ki Sosyal-Faşist İGD'de herkes tarafından bilinen bu İGD'li katilleri tanımamazlıktan gelerek faşist ve sosyal-faşist demagojinin aynı olduğunu kanıtlıyor 5 Mart Demokratik Haklar mitingindeki saldırıları sosyal-faşist demagojiyle örtmeye çalışırken, MC'nin kapatmaya cesaret edemediği 21 TÖB-DER şubesi yönetimini feshederek, sosyal-faşist saldırgan yüzlerini açığa çıkarmışlardır. Yüzlerce TÖB-DER şubesinin muhalefetine rağmen.

Faşistlerin silahları, yüzlerce devrimciyi katletmeleri halkın faşizme karşı mücadelesini durduramamıştır. Halkımıza yönlendirilen zulüm on binlerce işçiyi, köylüyü, gençliği devrimci saflara çekmiştir. Sosyal-Faşist katillerin silahları da Türkiye Halkının Rus Sosyal-Emperyalizmine ve Sosyal-Faşizme karşı mücadelesini durdurmayacaktır.

İYDGD başkanı **Ali Rıza Öğüt»**

✱

Ve yarın 1 Mayıs...

Soldaki çekişmeleri, anlaşmazlıkları, birikimleri, tehlikeli gerginlikleri yadsıyamayız. Ortada.

Her türden kışkırtıcı ajanlar ise ortalıkta.

1 Mayıs hiç kimsenin tekelinde değildir.

1 Mayıs tüm dünyada ve Türkiye'de 1 Mayısı bayram bilenlerin bayramıdır ve yarın Türkiye'nin her yerindeki alanlarda 1 Mayısı bayram bilenlerce kutlanacaktır.

Gelin 1 Mayısı düşmanlarına ve sıkıyönetim heveslilerine bayram yaptırmayalım.

BEHİCE BORAN'IN DEMECİ

Bu çekişmelerin dışında kalan «partili sol» denilebilecek gruplar ise 1 Mayıs için mesajlar yayınlıyorlardı. Türkiye İşçi Partisi (TİP) Genel Başkanı Behice Boran'ın 1 Mayıs demeci şöyleydi:

«Bir Mayıs, farklı aşamalardaki dünya ülkeleri işçi sınıflarının sömürüden kurtulma, kapitalizmden sosyalizme geçme ve sosyalizmi geliştirme yolunda verdikleri ortak mücadeleyi ve oluşturdukları dayanışmayı, kısaca, işçi sınıfı enternasyonalizmini simgeleyen gündür. Bir Mayıs'ın işçi sınıfı bayramı olmasının anlamı budur.

Günümüz koşullarında, işçi sınıfı enternasyonalizmi anlayışı içinde yürütülen bu mücadele, dünya barışı için, uluslararası ilişkilerin yumuşatılması ve demokratikleştirilmesi için mücadeleyi de içerir. Uluslararası barış, yumuşama, yani detant ve demokratikleşme dünya işçi sınıfı hareketinin güncel hedefleridir. Ama hemen belirtelim ki, barış, yumuşama ve demokratikleşme, uluslararası ve ulusal düzeyde sınıf mücadelesinin ortadan kalkması veya zayıflaması demek değildir; tersine, dünya işçi sınıfı hareketinin en elverişli koşullarda geliştirilmesinin sağlanmasıdır.

Yine günümüz koşullarında, dünya işçi sınıfı hareketinin dayanışması ve birliği - işçi sınıfı enternasyonalizmi - emperyalizme bağımlı geri ülkelerdeki ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketleriyle de dayanışmayı ve birlikteliği içerir. Çünkü bu hareketler dünya devrimci hareketinin bir parçasıdır; çünkü işçi sınıfı, uluslararası ve ulusal düzeyde her türlü sömürü ve baskıya karşıdır: çünkü işçi sınıfı, tüm sömürülen ve ezilen emekçi sınıfların olduğu kadar, tüm sömürülen ve ezilen ulusların ve halkların da savunucusudur; kendi kurtuluşu ile birlikte onların da kurtuluşunu sağlayacak öncü, temel güçtür.

Dünyadaki emperyalizme bağımlı geri ülkelerin ulusal kurtuluş hareketlerine baktığımız zaman görüyoruz ki, kalıcı, sağlam bir bağımsızlığa kavuşan ülkeler, ulusal bağımsızlık mücadelesini, işçi sınıfının sosyalizm hedefine yönelik mücadelesi öncülüğünde yürüten ve onunla bütünleştiren; bağımsızlıklarına kavuştuktan sonra da sosyalizme yönelen ülkelerdir. Bunu başaramayan ülkeler görünürde göreceli bir siyasal bağımsızlık elde etseler de, emperyalist - kapitalist dünya ilişkileri ağına takılı kaldıklarından bu dünyaya bağımlılıkları sürmekte, emperyalizmin sömürü ve baskısından kurtulamamakta, toplumsal kurtuluşa kavuşamamaktadırlar. Özünde demokratik olan bu hareketler demokrasiyi de gerçekleştirememekte, geliştirememektedirler. Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bütünlüğü bu nesnel gerçeklerden doğmaktadır.

İşçi sınıfı hareketi özünde enternasyonaldir. Tüm kapitalist ülkelerin işçi sınıfları aynı sınıfa, kendilerini sömüren sermaye sınıfına, burjuvaziye karşı mücadele içindedirler ve hepsinin mücadelesinin hedefi bu sömürüden kurtulmak, burjuvazinin ekonomik ve politik egemenliğine son vermektir. Sosyalist ülkelerin işçi sınıfları da, sosyalist dünya sistemi içinde bütünleşerek, dünya burjuvazisine, uluslararası sermayeye, onun sömürü ve egemenliğine, dünya devrimci hareketini bastırma ve engelleme girişimlerine karşı mücadel vermektedir. İşçi sınıfı sömüren bir sınıf olmadığı için, çeşitli kapitalist ülkelerin işçi sınıfları arasında ve bunlarla sosyalist ülkelerin işçi sınıfları arasında bir çıkar çatışması, uzlaşmaz çelişkiler yoktur. Dünya işçi sınıfı hareketinin bütünlüğü ve enternasyonalizmi de bu nesnel gerçekten doğmaktadır.

Ülkelerin işçi sınıfları bu nesnel bütünlüğü ve enternasyolizmin bilincindedirler ve nesnel durumla yetinmeyip, özne-subjektif düzeyde de işçi sınıfı enternasyonalizmini geliştirmek ve güçlendirmek görevini yerine getirirler. Kapitalizm bir dünya sistemidir. Sermaye ulusal sınırlar tanımaz. Kapitalist ülkelerin burjuva sınıfları, aralarındaki çıkar çekişmelerine ve rekabete rağmen, gerektiğinde ortak çıkarları doğrultusunda işbirliğine girişir, yer yer bütünleşmeye -entegrasyona- yönelirler. Hele dünya sosyalist sistemine ve işçi sınıfı hareketine, ulusal bağımsızlık mücadelesine karşi birleşmekte, aralarındaki çekişmeleri daha kolayca arka plana itip, daha kolayca işbirliği ederler.

Bu durumda, işçi sınıfı enternasyonalizmini güçlendirmek, uluslararası sermaye karşısına uluslararası işçi sınıfı dayanışması ve birliğiyle çıkmak daha da ivedilik ve zorunluluk kazanmaktadır.

Tüm ülkelerin işçi sınıfı hareketleri gibi Türkiye işçi sınıfı hareketi de dünya çapındaki bu mücadelenin yükselen çizgisi ve dünyanın kapitalizmden sosyalizme geçiş süreci içindedir. Türkiye işçi sınıfı hareketi dünya işçi sınıfı hareketinin dayanışma ve birliğinin bilincindedir. Şunun da bilincindedir ki, işçi sınıfı hareketinin uluslararası niteliği bu hareketin her ülkedeki ulusal niteliğini reddetmez, dışlamaz. Tam tersine, dünya işçi sınıfı hareketine katkıda bulunabilmenin temel şartı, her işçi sınıfının kendi ülkesinde güçlü olmasına: politik, ideolojik ve ekonomik mücadelesini geliştirip, yükseltmesine;

diğer emekçi sınıflarla ittifaklar oluşturup tüm ilerici, demokratik, yurtsever güçlerin dayanışma ve birliğini işçi sınıfı öncülüğünde gerçekleştirmesine bağlıdır. Tüm sömürülen, ezilen kitlelerin, demokratik hak ve özgürlüklerin; ulusal bağımsızlık ve çıkarların güçlü, tutarlı, yılmaz savunucusu işçi sınıfıdır. Egemen sermaye sınıfları, büyük burjuvazi, ulusal çıkarlar ve milliyetçilik maskesi altında kendi sınıfsal çıkarlarını gözetir ve korurlar. Bunun için de sınıfsal hesapları uğruna ulusal bağımsızlık, ulusal egemenlik ve çıkarlardan ödün verirler. Emperyalizmle işbirliğine girerler. İşçi sınıfı ise kâr peşinde değildir; emperyalizmle, yabancı sermaye ile paylaşacak çıkarları yoktur. İşçi sınıfının amacı yabancı ve yerli sermaye sömürüsünden, baskılarından kurtulmaktır. Bu çifte sömürü ve baskılar kalktığında, tam bağımsızlık gerçekleşecek, tüm sömürülen, ezilen halk kitleleri özgürlüğe, insanca bir düzene kavuşacaktır. Bunun için işçi sınıfı gerçek yurtseverdir; yurtseverlik işçi sınıfının başta gelen temel niteliklerinden biridir.

İşte Türkiye İşçi Partisi, bu enternasyonalizm ve yurtseverlik bilinci ve bu bilincin verdiği mücadele azmi içinde 1 Mayıs 1975 günü kuruldu. Bugün de aynı bilinçle 1 Mayıs işçi bayramını ve Partimizin ikinci kuruluş yıldönümünü kutluyoruz. Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelemizi tüm engelleri aşa aşa tüm gücümüzle sürdüreceğimize and içiyoruz.

Yaşasın bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelemiz!
Yaşasın işçi sınıfımız, emekçi, halkımız!
Yaşasın işçi sınıfı enternasyonalizmi!
Selam dünyanın ve Türkiye'nin aydınlık geleceğine!»

AHMET KAÇMAZ'IN MESAJI

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) Genel Başkanı **Ahmet Kaçmaz**'ın 1 Mayıs mesajı şöyleydi:

«1977'nin 1 Mayısında, dünya işçi sınıfının, birliğini pekiştirdiği, sosyalizme olan inancını bir kez daha coşkuyla haykırdığı bu günde, işçi sınıfımız, halkımızın kutsal mücadelesinin başlıca dayanağı olduğunu bir kere daha gösteriyor. Yüzbinlerce işçi, faşizme ve emperyalizme karşı, işbirlikçi para babalarına karşı, işçi sınıfının birliğinin, sosyalizmin bayrağını yükseltiyor!

1977'nin 1 Mayısında, içinden geçtiğimiz günlerin öneminin bilinciyle, mücadele azmimizi bin kat daha bileyerek, sı-

kılmış tek bir yumruk haline gelmenin sevincini yaşıyoruz. İnanıyoruz ki, birliğimiz ve birliğimizden kaynaklanan gücümüz, kurtuluşumuzun yegâne güvencesidir.

Zor günler geçirdik, geçiriyoruz, geçireceğiz de... Demokrasi düşmanlığında birbirleriyle yarışan MC Partileri, yıllardır etmediklerini bırakmadılar. Pahalılık hayatımızı çekilmez hale getirdi. Cehennemi bir hızla yükselen fiyatlar yüzünden çoluk çocuk, ay sonunu nasıl geçireceğiz derdine düştük. En zaruri beslenme maddelerinin, etin, sütün, peynirin yüzünü göremez olduk.

İşsizlikten belimiz büküldü. Fabrika kapılarında dolaşmaktan ayaklarımıza kara sular indi, tabanlarımız patladı. Günlerce, aç biilaç dolaştık. Çoğumuz çaresizlikten işportacılığa, hatta tombalacılığa razı olduk.

Patronlar da gaddarlaştıkça gaddarlaştılar. En temel ekonomik-demokratik taleplerimize dahi tahammülsüz davrandılar. İstediğimiz sendikayı özgürce seçmemizi önlemek için akla hayale gelmez oyunlar oynadılar. Baş edemediklerini görünce içimizdeki en ileri unsurları işten çıkardılar. Tepkilerimiz yaygınlaştıkça lokavt ilan ettiler. Bizi açlığa mahkûm ederek, yıldıracaklarını sandılar. Olmayınca üzerimize faşist komandolar, kiralık katiller saldılar. İskenderun'da, Seydişehir'de, Aliağa'da, Çiğli'de, İstanbul'un pek çok fabrikasında, bıçaklandık, kurşun yedik.

Ama yılmadık! Zalimlere başkaldırmadıkça, zulümden, ıstıraptan, sefaletten, horlanıp aşağılanmaktan kurtulamayacağımızı daha bir bilincimize kazıdık. Bu patronlar, para babaları düzenini kökünden değiştirmedikçe rahat yüzü göremeyeceğimize kesinlikle inandık. Günlük taleplerimiz uğruna, sömürülmemizin biraz da kısıtlanıp hayatımızın biraz daha çekilir hale getirilmesi için yürüttüğümüz sendikal mücadelemizi, siyasî mücadeleyle birleştirmediğimiz takdirde düze çıkamayacağımızı, kendi deneylerimizle gördük.

Para babaları düzeninin sürdürücüsü olan MC partilerinin bizim başlıca düşmanımız olduklarını, Devlet Güvenlik Mahkemelerini yeniden tezgâhlamaya giriştiklerinde bir kez daha anladık. İşçi sınıfının ve halkın mücadelesini ezmek amacıyla kurulan ve bu alanda yoğun bir faaliyet göstererek, bilhassa sosyalistlere yıldırımlar yağdıran Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılması için var gücümüzü gösterdik. Tüm Anayasal

ve demokratik haklarımızı kullanarak, D.G. Mahkemelerini başımıza «Demoklesin kılıcı» yapmak isteyenler parlamentoda çoğunluk oldukları halde kanunun çıkmasını önledik. MC. partilerini ve benzerlerini toplumdaki gücümüzle ve öncü rolümüz ile ağır bir yenilgiye uğrattık.

Emperyalizme bağımlı ekonomi dar boğazlara saplandıkça çözümsüzlükten bunalan kodaman parababaları ve onları temsil eden MC partileri, çareyi, halkımızın yükselen muhalefetini zulüm ve kanla bastırmakta gördüler. Sosyalistler yurtseverlere demokratlara olanca zorbalıklariyle saldırdılar. Faşist katil çetelerinin cinayet işlemedikleri tek bir gün geçirmedik. Gizli açık, yerli, yabancı servislerin himayesinde, ülkemizi kana boyadılar.

Binlerce aileyi evlat acısıyla gözyaşlı, yüreği yaslı, ettiler. Doğudaki geleneksel baskı daha koyulaştı. Faşistlerin azdırdıkları ırkçılık, ve şovenizm zaman zaman jenosit olayları yarattı. Helsinki Nihai Belgesinin altına imzasını koyan Hükümet, bu belgenin hiç bir gereğini yerine getirmedi. Asimilasyon politikası sürdürüldü. Keyfi ve anti-demokratik uygulamalar iyiden iyiye yaygınlaştı. Karakol sopası olağanlaştı. Günlerce gözaltında tutulmalar, işkenceler, sıradan olaylar haline getirildi. Kısacası işçimizle, köylümüzle, aydınımızla, gencimizle, tüm çalışan halkımızla ağır bir sömürü ve baskı dönemi yaşadık. Bir yanda bizim sırtımızdan geçinen dar bir parababaları zümresi tüm sosyal üretim araçlarına fabrikalara, bankalara, büyük çiftliklere, sahip olmanın sağladığı imtiyazla, servetlerine servet kattılar, günlerini gün ettiler. Öte yandan bizim nasibimize düşen, açlık ve sefalet oldu, cop ve kurşun oldu, eziyet ve horlanma oldu.

Ama çıkış yolunu da gördük, belledik. Nihai kurtuluşumuzun sosyalizmde olduğunu anladık. Sosyalizmi, onun bilimini kendimize kılavuz ettiğimiz sürece, kurtuluşa doğru emin adımlarla yürüyeceğimize inandık.

Zor günler yaşıyoruz. Açmazlarına çareyi faşist tırmanışı yoğunlaştırmakta gören işbirlikçiler ve onların temsilcileri MC Partileri, seçimleri öne alarak kendi tahakkümleri altında bir seçime gitmeyi planladılar. Seçim dönemi boyunca, devamlı hır çıkartıp havayı daima gergin tutmak istiyorlar. Böylece, halkın muhalefetinin oylara sayıca aksetmesini önleyeceklerini sanıyorlar. Bu caniyane planı boşa çıkarmak görevimizdir. Çünkü,

belki de, dünyada ilk defa iktidarda beslenen bir faşist tırmanışa seçimlerle dur diyebilme fırsatı çıkmıştır. Halkımızın, tüm demokrasi güçlerinin bu tarihi fırsatı çok iyi değerlendirmeleri gerekir. Bunun için, seçim dönemi boyunca bağımsız çizgimizden taviz vermeden, onun gereklerini bir bir yerine getirerek, demokrasi saflarının en verimli sonuç alacağı bir çalışma yürütmek zorundayız.

Biz demokrasi güçlerinin bu seçimlerde —giderek daha kalıcı bir şekilde— ortak bir platform oluşturmalarından yanayız. Bunu defalarca söyledik ve tavrımızla da içtenliğimizi ispatladık. Seçim dönemi boyunca da bu ilkemize sadık kalacağız ve gereklerini yerine getireceğiz. Bir yandan reformizmi, reformlarla bu sömürü ve baskı düzeninin sürdürülmesinin bayraktarlığını yapan sosyal demokrasiyi, bir çözüm yolu olarak kesinlikle reddederken, öte yandan da faşist tırmanışa dur denilmesinin ve demokrasinin sınırlarının genişletilmesinin, mücadelemizin daha ileriye götürülmesi ve sağlayacağı imkânları görmezden gelen anarşizme, «sol» macerası akımlara bünyemizde asla yer vermeyeceğiz. İşçi sınıfı düşmanı, anti-komünist, dolayısıyla demokrasi düşmanı bir akım olan maoculuğun ezilmesi için vargücümüzü harcayacağız.

Bunun için de, 1 Mayısta, işçilerin birliğinin sembolü olan bu gün de kendi birliğimizi sağlamanın birinci görevimiz olduğunu görüyor, ve haykırıyoruz. Hem sendikal, hem siyasal birliğimiz sağlandığı ölçüde, siyasi mücadeleyi, ekonomik-demokratik mücadelemizi yönetir hale getirdiğimiz ölçüde ve siyasî birliğimizi sosyalizmin bayrağı altında gerçekleştirdiğimiz ölçüde zaferin yakınlaşacağını biliyoruz.

Dünya işçi sınıfının birliğinde ve bunun yarattığı olağanüstü güçte somutlanan yüce sosyalizm yolumuzu aydınlatıyor. Sosyalizmin yol gösterdiği ve sosyalist sistemin başını çektiği dünya devrimci süreci, dünyanın dört bir köşesinde emperyalizmi acı yenilgilere uğratıyor. Başarıyla sürdürülen evrensel barış politikası, emperyalizmi her geçen gün kendi çelişkileri içine hapsolmaya zorlayarak, halkların kurtuluşları için elverişli şartlar yaratıyor.

Halkımızın baş düşmanı olan emperyalizmin ülkeden kovulması, emperyalizmin işbirlikçilerinin tasfiyesi, emperyalistlerle olan her türlü bağımlılık ilişkisinin koparılıp atılması, devrimci mücadelemizin ilk hedef olarak gündemimizdeki,

önemli yerini koruyor. Bir yanıyla emperyalizme de karşı olan bugünkü yoğun anti-faşist mücadelemizin perspektifi, en kısa zamanda anti-faşist, anti-emperyalist cepheyi oluşturmamızı ve demokratik halk iktidarına yönelmemizi dayatıyor.

Bütün bunlarda öncülük ve mimarlık görevi bize düşüyor. Birliğimizi sembolleştiren 1 MAYIS geleceğimize olan inancımızı pekiştiriyor. İlerinin 1 Mayısları yüreklerimizin sevinçle dolacağı 1 Mayıslar şimdilik düşlerimizi süsleyen, ama mutlaka gerçekleşecek olan o inanılmaz mutluluklar dolu 1 Mayıslar azmimizi biliyor. Yeneceğimize bir kez daha inanıyoruz!

Yaşasın 1 Mayıs!

Yaşasın Sosyalizm!»

TSİP'nin görüşlerini yansıtan «Kitle» (1) dergisinin 25 Nisan 1977 tarihli sayısında yayınlanan «1 Mayıs İşçi Sınıfının Birlik, Mücadele ve Dayanışma Gününde Sosyalizmin Bayrağını Yükseltelim» başlıklı yazıda, 1 Mayıs'ın geçen yıla kadar kutlanmayışı eleştirilerek şöyle deniyordu:

«Burjuvazinin ve sarı sendikacılığın bu tutumunu anlamak zor değildir. Fakat o dönemde zamanın sosyalist partisi olan TİP'in yöneticileri (aralarında bugünkü ünlü DİSK liderlerinin de bulunduğu eski TİP yönetimi) 1 Mayısın gerçek ve biricik işçi bayramı olduğunu kabul ettirmek için hemen hemen hiç bir çaba sarfetmemesini mazur görmeğe ise imkân yoktur. On yıllık birinci TİP dönemi boyunca TİP yöneticileri 1 Mayısta gösteri düzenlemek için en ufak bir çaba göstermemişlerdir. Bunun nedeni sadece TİP'in sağ-revizyonist ideolojisi değildir. 1 Mayısların 1961-71 döneminde meşrulaşmasına çalışmayan eski TİP merkezi, kendilerinin işçi sınıfı biliminden ve enternasyonalizminden uzak olan milliyetçi küçük burjuva ideolojilerinin yanısıra bunun üzerine kurulu bir korkaklık ve sünepelik nedeniyle bu uğurda mücadele vermemiştir. (Çünkü 1 Mayıs o denli güçlü ve yaygın bir uluslararası gelenektir ki, kapitalist ülkelerde sosyal demokrat ve sosyalist (sol sosyal demokrat) partiler de —komünist olmayan güçler de; örneğin sağ ve sol sosyalist partiler, sağ ve sol sosyal-demokrat örgütler de— hatta Hıristiyan Demokrat partilere bağlı sendikalar

---

(1) KİTLE, haftalık sosyalist gazete, sahibi Mehmet Yücel, sorumlu müdürü İlker Demir, İstanbul.

da — 1 Mayısı kutlamak zorunda kalmışlardır). Geçmiş TİP yönetimi kendi korkaklığından ve pasifizmden dolayı Türkiye'de burjuvazinin koyduğu yarım yüzyıllık tabuya karşı hiç bir mücadele vermemiştir. Ve gene eski TİP yönetimi 1 Mayısların Mücadele günü olduğu gerçeğini kavrayamamış, dünyanın birçok gerici rejiminde 1 Mayıslara resmi izin verilmediği koşullarda bile işçilerin kendi devrimci yöntemleriyle, bu yığınsal gösterileri düzenlediğini görmek istememiştir.

1967 Şubatında kurulan DİSK'in yöneticilerinin de tutumları uzun yıllar TİP yöneticilerinden farklı olmamıştır. Hatta o yıllarda birçok DİSK sendikacısının da işçileri otobüslerle 1 Mayıs pikniklerine götürdüklerini çok iyi hatırlarız.

Yarım yüzyıldan sonra, ilk kez 1975 yılındaki 1 Mayısta İşçi Bayramı bir kitle toplantısıyla kutlanmıştır. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi üyeleri yaklaşık olarak 7 bin kişinin katıldığı bir kapalı salon toplantısı düzenleyerek sıkıyönetim altındaki İstanbul'da ve MC'nin iktidara geldiği karşı-devrimin azgınlaştığı günlerde bu gerici burjuva çemberini yüreklice kırmışlardır. TSİP yöneticileri o toplantı nedeniyle hâlâ mahkemededirler.

1976 yılında ise DİSK 1 Mayısı kutlamak için büyük bir yürüyüş ve miting düzenlemiştir. Böylelikle 1 Mayıslar üzerindeki yarım asırlık gerici burjuva ambargosu ve şaşırtması bütünüyle kaldırılmıştır. Geçen yıl İstanbul'da Taksim'de muhteşem bir kalabalık, 1 Mayıs'ta işçi sınıfının birlik ve mücadele gününe katılmışlardır.

DİSK'in aldığı karar gereğince bu yıl 1 Mayıs gösterileri gene İstanbul'da yapılacaktır. Bu yılki gösteriye, Türk-İş'e bağlı bazı sosyal-demokrat sendikaların da katılacağının açıklanmış olması, işçi sınıfımızın geçen yıldan bu yana, bir yıl içinde sürdürdüğü mücadelenin bir sonucudur. Böylelikle işçi sınıfı içindeki sendikal bölünmeye rağmen, DİSK'in yanısıra diğer konfederasyona bağlı sendikaların bir kısmının daha gösterilere katılması, gerici ve bölücü sarı Türk-İş merkez kliğini biraz daha tecrit edecek önemli bir olumlu gelişimdir.

İşçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine bağlı işçi sınıfı partileri kapitalist ülkelerdeki 1 Mayıs gösterilerinde işçi sınıfının en geniş birliğini sağlamak için ayrı bir «Parti yürüyüş kolu» oluşturmamaktadırlar. Çünkü işçi sınıfı içindeki farklı siyasal eğilimlerin bulunması, ayrıca partisiz işçilerin de önemli

bir oran tutması nedeniyle, Marksist-Leninist partilerin gösterilerde ayrı bir yürüyüş kolu oluşturmaları, ister istemez işçi sınıfı içinde desteğe sahip diğer partilerin, (Sosyal-demokrat partilerin) de ayrı ayrı yürüyüş kolları kurmalarını getireceğinden, bu tavır, 1 Mayıs Birlik gününde, işçilerin bölünmüşlüğünü derinleştirecek bir tutuma yol açar. Bu nedenle, kapitalist ülkelerde ister komünist olsunlar, isterse sosyalist veya diğer sosyal-demokrat eğilimler taşısınlar ya da partisiz olsunlar, bütün işçiler 1 Mayıs gösterilerine kendi fabrikalarının ve sendikalarının flamaları ve yürüyüş kolları altında katılmaktadırlar. Ayrıca işçi olmayan emekçiler ya da aydınlar ile öğrenciler de bağlı bulundukları demokratik yığın örgütleriyle 1 Mayıs gösterilerinde yer alırlar. İşçi sınıfı partilerinin bu tutumları, 1 Mayıslarda işçi sınıfının birliğini güçlendiren farklı emekçi ve aydın kesimlerinin dayanışmasını sağlamlaştıran, olumlu, birleştirici ve zorunlu bir tutumdur.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi bu yıl 1 Mayıs öncesinde, parti örgütlerinin bulunduğu 29 ilde yaygın afişleme ve bildiri dağıtımı ile, işçi sınıfının uluslararası sloganlarını, Türkiye işçi sınıfının güncel taleplerini ve uzun erimdeki iktidar şiarlarını yaygınlaştıracaktır. Ayrıca Partiyi destekleyen GERÇEK Gazetesinin 1 Mayıs özel sayısı sözkonusu illeri de aşacak çapta kitlelerin ileri kesimlerine ulaştırılacaktır. TSİP, Parti üye ve sempatizanlarının İstanbul'daki 1 Mayıs gösterilerine mümkün olan en geniş şekilde kendi fabrikalarının, sendikalarının ve diğer kitle örgütlerinin yürüyüş kollarında katılmaları için Parti kararı çıkarmıştır.»

Yine «KİTLE» nin 3 Mayıs günlü 158. sayısının son sayfası ise «1 Mayıs 1977'de Acil Talepler»e ayrılmıştı. Sıralanan istekler şöyleydi:

* Anayasada yapılan anti-demokratik değişiklikler iptal edilmeli, Anayasa çalışan halkın yararına demokratlaştırılmalıdır.

* Fikir ve örgütlenme özgürlüğünü engelleyen her türlü ceza kanunu maddesi kaldırılmalıdır.

* Kamu hizmeti gören devlet kontrolündeki basın ve yayın kurumları demokratlaştırılmalıdır.

* Çalışan halkın ekonomik-demokratik mesleki ve kültürel her türlü örgütlenmesini ve faaliyetini engelleyen yasal mevzuat kaldırılmalıdır.

* İşçi memur ayırımı yapılmaksızın tüm çalışanlara grevli, toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkı tanınmalıdır.

* Siyasi Partiler ve Seçim Kanunu demokratlaştırılmalıdır. Bu yasanın, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine ve Helsinki Belgesine aykırı olan şoven-asimilasyoncu 89 cu maddesi ilga edilmelidir.

* 1 Mayıs işçi bayramı, 8 Mart Uluslararası Kadınlar günü, 10 Kasım Gençlik Günü olarak kabul edilmelidir.

* Seçme yaşı 18'e, seçilme yaşı 21'e indirilmelidir.

* Bütün siyasi hükümlü ve tutuklular serbest bırakılmalıdır.

* İdam cezası kaldırılmalıdır.

* Başta 12 Mart dönemi sorumluları olmak üzere, bütün faşist uygulamaların sorumluları yargılanmalıdır.

* Gözaltı süresi hiç bir durumda 24 saati geçmemelidir.

* Devlet mekanizmasındaki faşist ve gerici unsurlar ayıklanmalı, kıyımlara son verilmelidir.

* Sağlık hizmetleri tüm yurttaşlara parasız olarak sağlanmalıdır.

* Gecekondu yıkımı kesin olarak yasaklanmalıdır.

* Kiralar her belediye çevresinde, sendikaların, belediyelerin ve kiracı temsilcilerinin katılacağı bir komisyon tarafından tesbit edilmelidir.

* Fuhuş kesin olarak yasaklanmalı, teşvik edenlerin cezaları ağırlaştırılmalıdır.

* Sekiz saatlik iş günü her yerde uygulanmalıdır.

* Fazla mesai yasaklanmalıdır.

* Hafta sonu tatili iki gün olmalıdır.

* 16 yaşından küçüklerin çalıştırılması yasaklanmalı, 16-18 yaş arasındakilerin işgünü 6 saatle sınırlandırılmalıdır.

* Kadın sağlığına zarar veren alanlarda kadınların çalıştırılması yasaklanmalıdır.

* Kadın - erkek ayırımı yapılmadan eşit işe eşit ücret ödenmelidir.

* Ne sebeple olursa olsun işçinin ücretinden kesinti yapılması yasaklanmalıdır.

* İşçilerin işten çıkarılmalarına, işyerlerinde işçilerden seçilmiş disiplin kurulları kararı dışında kimsenin yetkisi olmamalıdır.

* İşçilerin memur statüsüne sokulması önlenmelidir.

* Asgari ücret her yıl yeniden ve yaşama standardını karşılayacak şekilde saptanmalıdır.

* İşsizlik sigortası kurulmalıdır.

* İş Kanunu demokratlaştırılmalıdır.

* Genel grev ve dayanışma grevi yasallaşmalıdır.

* Tarım-İş kanunu çıkarılmalıdır.

* Lokavt kaldırılmalı ve suç sayılmalıdır.

* Her türlü grev hakkı üzerindeki bütün kısıtlamalar kaldırılmalıdır.

* Sendikalar ve Toplu Sözleşme Kanunu tümüyle demokratlaştırılmalıdır.

* Çalışma hayatını ilgilendiren her türlü mevzuat demokratlaştırılmalıdır.

* İşçi sağlığına zararlı işkolları için ve iş kazalarına karşı koruyucu tedbirler kanunlaştırılmalı ve denetimi işçi temsilcileri tarafından yapılmalıdır.

* İş ve İşçi Bulma Kurumları işçi temsilcilerinin yönetim ve denetimine verilmelidir.

* Referandum hakkı kanunlaşmalıdır. Sendikamızı gizli oy açık tasnifle kendimiz seçeceğiz.

* Grevler ertelenemez, engellenemez ve yasaklanamaz. Kimsenin, hiç bir merciin grev yasaklama hakkı olmamalıdır.

* İş kanununun 13. 17. ve 21. ve benzeri faşist maddeleri iptal edilmelidir.

* İşyerlerinde üretimin denetlenmesine işçiler de katılmalıdır.

* Sendikasız ve sigortasız işçi çalıştıranlar cezalandırılmalıdır.

* Kıdem tazminatı 60 gün olmalıdır.

* Tarım işçilerine grev ve sendika hakkı sağlanmalıdır.

* Bütün sigorta kurumları millileştirilmelidir.

* İş kollarının sayısı azaltılmalıdır.

* Ceza kanunundaki faşist 141-142 maddeler iptal edilmelidir.

* Dogu halkı üzerindeki ırkçı/şoven baskılara son verilmelidir.

* Savaş kışkırtıcılığına ve işkenceye son verilmelidir. Jandarma, komando baskısı kaldırılmalıdır.

* Ülkü Ocakları ile diğer faşist kuruluşlar kapatılmalıdır.

* NATO-CENTO-AET-RCD-Enerji Ajansı gibi emperyalizmin bütün ekonomik, politik ve askeri örgütlerinden derhal çıkılmalıdır.

TEP'NİN UYARISI

Mihri Belli'nin Genel Başkanı olduğu Türkiye Emekçi Partisi (TEP) nin görüşlerini yansıtan «Bağımsız Türkiye» (1) 25 Nisan 1977 tarihli 19. sayısının «1 Mayısta herkes omuz omuza» adlı başyazısında bazı uyarılarda bulunuyor ve «...sol'un bir çok kesimlerine olduğu gibi bu çevrelere de sızabilen kışkırtıcı ajanların faal olduğu bilinmelidir» diyordu. Başyazının tümü şöyleydi:

«Geçen yıl, Cumhuriyet tarihinde ilk kez 1 Mayıs günü yüz binlerce işçi Taksim meydanında toplandı; işçi sınıfının uluslararası birlik ve mücadele gününde Türkiye işçi sınıfının gür sesini duyurdu. 1976 1 Mayısı gerici güçler için bir gerileme demokratik güçler için bir ilerlemedir. Bu 1 Mayıs yürüyüş ve mitinginin şu ya da bu örgüt tarafından düzenlenmiş olması, düzenleyicilerin zaman zaman dar grupçu bir tutumla davranmış olmaları bu gerçeği değiştirmez.

Bu yıl da 1 Mayıs günü işçi sınıfımız yürüyüş ve miting yapacak. Bu yıl da baş düzenleyici DİSK'dir. DİSK sendika hareketi içinde en bilinçli işçileri çatısı altında birleştiren yarım milyonluk işçi konfederasyonu olarak, işçilerin iktisadi mücadele alanında Türk-İş'in temsil ettiği Amerikancı sarı sendikacılık karşısında daha dürüst bir sendikacılığın temsilcisi olarak bu şerefli görevi yüklenmiş bulunuyor. DİSK yönetimi bu görevin kendisine yüklediği sorumluluğun bilinciyle hareket etmek ve işçi sınıfının Birlik ve Dayanışma Bayramı gününde birlik ve dayanışmaya ters düşen her türlü sekter ve grupçu davranıştan uzak kalmakla yükümlüdür.

Bilindiği gibi DİSK yönetimi sosyalist birikimin çeşitli kesimlerine karşı tasfiyeci bir tutum izlemiş ve bu işçi meslek örgütü bir tek sosyalist çevreden bazı kimseleri kilit bürokratik görevlere yerleştirerek bu grubun etkinliği altında bir kuruluş görünümüne girmiştir. DİSK yönetimi CHP yanlılığı ile bu tek grupla dayanışmayı bağdaştırma yolunu tutmuştur. Aynı yö-

---

«1) BAĞIMSIZ TÜRKİYE haftalık siyasî gazete, sahibi M. Lütfi Kıyıcı, yazı işleri müdürü Süleyman Aslan, İstanbul

netim işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde bir siyasal partinin tayin edici rol oynayamadığı bugünün koşullarında zaman zaman siyasal örgüt görevini yüklenir görünmüş, bu da işçi sınıfının öncülüğünden yana olma bahanesiyle demokratik kuruluşlardaki pasif unsurların eylemsizlik politikalarına yardımcı olmuştur.

Biz DİSK yönetiminin bugünün koşullarında seçimlerde bildirilerinde ileri sürdükleri gerçeklerle CHP'yi desteklemesini anlayışla karşılarız. Bugünün örgütlü faşizm koşullarında bu kadar kısa vadede yapılacak başka şey olmayabilir. Ancak işçi lideri diye ortaya çıkan kişiler bu cinsten olup bittileri sineye çekmekle yetinemezler, onlar işçi sınıfının partisinin tarih sahnesinde yerini alarak tüm etkinliği ile toplumun kaderini tayinde rol oynamasını sağlama yolunda çalışmalara güçleri yettiğince katkıda bulunma göreviyle karşı karşıya bulunduklarını bilmelidirler.

Evet DİSK yönetimi bu 1 Mayıs günü her türlü grupçu tutum ve davranıştan uzak kalmayı bilmelidir. Atılan sloganlar, konuşmalar işçi sınıfının ve tüm demokratik güçlerin birlik ve dayanışmasını destekler içerikte olmalıdır.

1 Mayısın yığınsal biçimde Türkiye toprağında kutlanabilmesi ne şu çevrenin ne de bu grubun özel başarısıdır. Bu, tüm faşist baskılara karşı, tüm 12 Martlara karşın hızla bilinçlenen işçi sınıfının sınıf olarak bir başarısıdır. 12 Marttan önce de bir DİSK vardı. Hatta o dönemlerde DİSK yönetimindekiler CHP.nin solunda bir parti olan TİP çizgisini izliyorlardı, yani bugünkünden daha solda idiler. Üstelik ortam demokratik eylemler için şimdikinden bir ölçüde daha elverişli idi. Hiç değilse faşist cephenin üniformasız vurucu gücü şimdiki gibi her gün siyasi cinayetler işleyemiyordu. Niçin o günlerde 1 Mayıs yığınsal biçimde kutlanamadı da bugün kutlanabiliyor? Bu sorunun cevabı açıktır: çünkü işçi sınıfı her şeye karşın bugün daha yüksek bir sınıf bilinci düzeyine erişmiştir de ondan. Ve DİSK yönetiminin yaptığı şey bilinçlenen tabanın özlemlerine gücü yettiğince tercüman olmaktan başka şey değildir. Elbette ki bu da şerefli bir şeydir. Yapanı yüceltir.

Pekin çizgisini izleyen grupların da 1 Mayıs için hazırlıkları var. Bunlar eğer bir başka yerde yürüyüş ve miting düzenleyerek 1 Mayıs'ı kutlayacaklarsa buna bir diyeceğimiz yok. Ancak «sol»un birçok kesimlerine olduğu gibi bu çevrelere de sızabilen

kışkırtıcı ajanların faal olduğu bilinmelidir. Ortam böylelerinin safları bölmede ve hedef şaşırtmada tertipler yapmasına elverişlidir. Ankara'daki 5 şubat mitingi örneği gözümüzün önündedir. Cemal Gürsel Meydanında ve Tandoğan'da solun soia silah çekmesinden ve sonunda toplum polisinin bayram edercesine gelişi güzel her gruptan solcuyu coplamasından kazançlı çıkan herhangi bir sol grup yoktur. Şubatta kazançlı çıkan faşist cephe olmuştur. Birçok iyi niyetli sempatizan miting meydanından «Allah kahretsin böyle solculuğu» diyerek ayrılmıştır. 1 Mayıs günü bir ikinci 5 Şubatın tekrarlanmasına izin verilemez. DİSK yönetiminin izlediği çizgiyi beğenelim ya da eleştirelim miting meydanına gelecek olanlar sınıf düşmanının işçi sınıfının çifte sömürüsünden pay alan çoğu ABD uyruklu emperyalist tekeller ve onların işbirlikçisi büyük sermaye olduğu ve MC'nin bu asalak güçlerin politika alanında baş temsilciliğini ettiği bilinciyle hareket etmek görevindedir. Emperyalizme karşı, faşizme karşı omuz omuza durmak zorundayız. Buna ters düşen her tutum ve davranış kışkırtıcı ajan işidir.

Yaşasın 1 Mayıs işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele bayramı!

Sosyalist Devrim Partisi (SDP) Genel başkanı Mehmet Ali Aybar, 1 Mayıs nedeniyle yayınladığı mesajda: «Amaç sosyalizmi kurmaktır. Bunu ise işçi sınıfı yapabilir. Çünkü tek devrimci sınıf odur ve işçiler sosyalizmi kendi elleriyle kuracaklardır» dedi.

GÜNLÜK BASINDA 1 MAYIS ÖNCESİ

Gelişen olaylar nedeniyle 1 Mayıs öncesinde oluşan hava yer yer günlük gazetelere de yansıyordu. Özellikle sağ kanat basınının 1 Mayıs günü olaylar çıkabileceğini vurgulaması dikkati çekiyordu. Öteki «günlük»lerde de ilgi çekici değerlendirmeler ve yorumlar yapılıyordu.

Ali Gevgilili, 29 Nisan günlü Milliyet'te «Ecevit, Gerilim, 1 Mayıs» başlıklı yazısında şöyle diyordu:

«... 1977'nin 1 Mayısı özellikle Türkiye için çok boyutlu bir anlama daha bürünüyor. Bu, salt DİSK'in öncülüğüyle işçi sınıfının sanayi metropolu İstanbul'da varlığını ortaya koymak

istediği bir gün değildir. 1977 baharının 1 mayısı, politik ortamın da somut sorunlar ve gerilimlerle karşı karşıya bulunduğu bir aşamaya rastlamaktadır. Gerçekte, 5 haziranda genel seçim yapma kararı kesinleştiğinden beri Türk toplumu politik basıncın hızla yukarılara doğru tırmanışına tanık olmaktadır. Ülkenin alanlarında, sokaklarında genç insanlar ölüyor, her gün... Bunlara, giderek politik partiler arasındaki silahlı çatışmalar ekleniyor. Orta sol CHP adına Türkiye'de iktidar talep eden Ecevit'in içinde bulunduğu seçim otobüsünün arka arkaya silahlı saldırılara uğraması bu tırmanan gerilimin en son ve dramatik halkasıdır. Gerilim, 1 mayısın da daha üstüne taşarak, Türkiye gündemine girmeye yönelmek sürecindedir artık.

Dünyanın bütünlüğü çerçevesinde, artan basınç ve şiddet beklenilmeyen bir sonuç değildir. 1970'lerin ikinci yarısında dünya sistemlerinin içlerindeki sorunlar, zaten belirli stratejik noktalarda yaygın sosyal huzursuzluklar ve onların yanlarında çektiği dramatik gelişimlerle sonuçlanma yolundadır. Sözgelişi, yine 1977 ilkbaharında Hindistan ve Pakistan'da da seçim öncesinde ya da seçim sonrasında beliren olağanüstü gerilimli ortam, yeni dönemin işleyiş yasaları çerçevesinde âdeta ortak bir olguyu ifşa etmektedirler. Batı sistemi, kendisini, o kargaşanın arkasında çektiği sonuçlarla güvenceye almaktadır. Tarih planında ülkelerinde kendilerine yeni yer arayan genç güçler, toplumsal örgütlenişlerini daha başaramadan, kan ve baskının ardından, özgürlüğü dar alanlarının da büsbütün otoriter düzenlerle kısıtlandığının farkındadırlar. Kuşkusuz, sosyal değişim sürecindeki toplumlarda ne birden yaratılan iç savaş ortamı ve ne de sonradan ortaya çıkarılan baskı rejimleri, yeni senaryolar sayılabilirler. Yunanistan, İtalya, İspanya ve Portekiz de aynı yöntemlerin değişik biçimlerini yansıtan deneylere uzun süredir tanık olmaktadır. Sistem içindeki bir sancı ya da yığınların yoğunlaşan talepleri önünde bir tür demokratik çözümsüzlüktür, bu gelişimler... Aynı zamanda, demokratik gelişim üstünde olağanüstü titizlik göstermesi gereken yeni sosyal güçler için, bu koşullarda tarihsel bir uyarı da biçimlenmektedir.

1 Mayısın Türkiye açısından ayrı bir özelliği, önseçimlerin de gerçekleştirileceği gün oluşundadır. Ön seçimlerde politik partiler yeni siyasal adaylarını belirlerlerken, büyük kentlerin çalışan sınıfları da maddî güç durumlarını ortaya koymak is-

teyeceklerdir, 1 mayısta... Saldırılan Ecevit'in yakınına kadar ulaşabildiği, giderek, sağlıklı ve güvenlikli bir seçim özleminin bile kuşkuya düşürülmek istenildiği bir ortamda, bu an, her türlü olağanüstü kışkırtmalardan da uzak kalmanın zamanıdır. Ürkmenin, demokratik hakları kullanıp savunmadan kaçınmanın değil; tüm hakları en büyük bilinç, düzenlilik ve örgütlülükle kullanmanın anı... İlginç olan şey, Ecevit'.in de, DİSK'in de özellikle sol görünüş altında ortaya çıkan belirli bazı gruplara karşı ortaya koydukları kuşkulardır. Ecevit, «sarı sol» deyiminin içinde topladığı o tür grupları, yeni bir iç kargaşanın araçları diye nitelemektedir. DİSK ise, toplumcu gelişime, «sözde sol» sloganlarla engel olmaya çalışan kışkırtıcılar olarak nitelemektedir, aynı grupları. Özgürlük, 1 mayıs ve daha genel planda seçim, sağ ya da sol görünüşlü tüm ultra kesimler ile demokratik güçler arasında, kesin bir yol ayrımını çizmektedir. O yol ayrımında, Türk toplumunun biricik ortak çizgisi, hangi safta bulunurlarsa bulunsunlar, demokratik gelişime darbe vuracak bütün girişimlere geçit vermemek konusundaki sosyal sorumluluklarıdır.

Dünyanın artan bunalımını, Türkiye, tarihsel sağduyusuna dayanarak, demokratik süreçlerle, örgütlü ve bilinçli girişimlerle aşma özlemindedir. Hem bir zorunluluk, hem de somut bir güncel görevdir bu. Yoğunlaşan basınç, şimdi, Türk toplumunun demokratik sağlamlığını deniyor.»

ŞİŞGÖBEK SERMAYENİN SESLERİ

İlhan Selçuk, 1 Mayıs günü Cumhuriyet'teki yazısında «...şişgöbek sermayenin işkembe-i kübrasından yükselen suçlayıcı sesler nedir?» sorusuna yanıt vererek şunları yazıyordu:

«...Haa.. O sesler mi! Onlar emeğin düşmanıdır dostlarım; akar suyun, meyva çağında ağacın; alınterinin; insanlık hakkının; bayramların düşmanıdır. Çalışan insanların bir araya gelip marş söylemesi, türküler yakması, hora tepmesi, çıldırtır onları... 1 Mayıs gününde kolkola ve omuz-omuza yürümesi alın teri erlerinin; delirtir tümünü... Bunun içindir ki, onların düşünceleri karanlıktır. Emekçileri nasıl birbirine düşürüp nasıl kırdıracakları yolunda kurgular, tasarımlar, planlar içindedirler. Bayram kutlamak sanki onların tekelindedir; ve alınterinin güzelliğiyle emeğin yüceliğini simgeleyen bayrama kin güderler.

Oysa 1 Mayıs, insanlığın ve uygarlığın vardığı son aşamayı vurgulayan bayramdır. Emeğin mal, emekçinin köle olmadığını belirleyen bayramdır. Demokrasinin emeğe dönüklüğünü; emeğin demokrasiyi yaratan temel güç olduğunu 1 Mayısla algılar insan... Bağımsızlık bayramı gibi, Cumhuriyet bayramı gibi, Gençlik Bayramı gibi, çocuk bayramı gibi güzeldir 1 Mayıs; dalga dalga coşkudur çağdaş insanın yüreğinde...

Selâm 1 Mayıs'a, 1 Mayısı kutlayanlara...

Selâm meydanlarda özgürlük türküleri söyleyenlere...

Alınterinin yüceliğine selâm durana...

Selâm...

Emperyalizme...

Sömürüye...

Kahrolsun diyene selâm.

Kahrolsun nasırlı yürekler...

Ve yaşasın nasırlı eller diye bağırana selâm.

Bağımsızlık gülünün rengini, alınterinin imbiğinden geçirip yaprağa dökene selâm...

Ve meydanlardaki bayramın toplumda bayramlaşacağı güne şimdiden selâm.»

Yine 1 Mayıs günü Cumhuriyet'in birinci sayfasında «1 Mayıs'ı Kutlamak» başlıklı ve «Cumhuriyet» imzalı yazıda, 1 Mayıs'ın Amerika'da doğuş nedenlerine ve evrensel anlamına değinildikten sonra, 1977 Türkiyesindeki ortam üzerinde şunlar yazılıyordu:

«... 1 Mayısın emekçi kitlesi kesiminde bunca duyarlıkla ve içtenlikle kutlanması çoğu kişiye korkunç geliyor. Tutucu çevreleri bir yana bırakınız, Türk-İş gibi işçi örgütlerinde bile 1 Mayıs'ın kutlanması eleştirilmektedir. Türkiye'deki emekçi yığınlarının uyanmasından ürken ve bu gidişi durdurmak için demokrasiye paydos borusu çalmak fırsatını arayanların ise olayları amaçları uğruna kullanmak yolunda her şeyi yapacakları artık anlaşılmıştır. Bu çevrelerin 1 Mayısta düzenlenen gösterileri yolundan saptırmak için hazırlandıkları bir süreden beri işitilmektedir.

Böylesine bir fırsat arayanlara, elverişli ortam yaratmamak, demokrasiden yana güçlerin başlıca görevi olmalı; bu konuda son derece titiz davranılmalıdır.

Yaşadığımız dönemde ülkemizi karanlık bir rejime sürük-

lemek, demokrasiye son vermek, sosyal hakları kısmak, ve çıkar çevrelerinin tartışmasız egemenliğini kurmak isteyenlerin varlığı iyice belirginleşmiştir. Oysa emekçi haklarını ancak özgürlük ortamında gerçekleştirmek ve sürdürmek olasıdır. Bu bakımdan demokrasiyi korumak, 1 Mayısı benimseyenlerin birincil görevidir. Bu görev iyice kavranmadığı zaman, bayram yapacağım derken, tehlikeli olasılıklara yol açılır.

İnsanlık ve uygarlık tarihini demokrasiye gidiş biçimlendirmektedir. Temelde bu gidişin önüne geçilemez. Dün sekiz saatlik işgünü çoğu kimseye korkunç bir ilke gibi geliyordu. Bugünkü emekçi dilekleri de çoğu çevreyi aynı biçimde ürkütmekte, çalışanların toplum yönetimine dönük etkinlikleri tutucu çevreleri kuşkusuz korkutmaktadır. Anneler gününü bayram saymakta sakınca görmeyenlerimiz, işçi bayramında sakınca arayabilirler. Bütün bunlar doğal sayılmalıdır. Doğal olmayan, hoşgörüsüzlükten kaynaklanan yasa dışı eğilimlerdir. Bu eğilimleri sınırları içine hapsetmek, demokrasiye bağlı tüm güçlerin görevi olmalı.»

CİA SOSYALİZMİ

DİSK'in sahibi bulunduğu «Politika» Gazetesinde 26 Nisan günü, Basın-İş Genel Başkanı ve miting günü Taksim Alanı güvenlik sorumlusu olan Burhan Şahin «CİA Sosyalizmi ve Türkiye'de 1 Mayıs» başlıklı yazısını şöyle bitiriyordu:

«... Bugün ülkemizde işçi sınıfının gelişip güçlenen nitel ve nicel gücünü kırmak, O'nun öncülük ettiği demokratik halk hareketini provoka etmek için çeşitli el çabukluğu ve hokkabazlıklar sahneleniyor. CIA sosyalizminin tipik örnekleri veriliyor. En geniş müştereklerin olduğu «1 Mayıs dünya işçileri birlik ve dayanışma günü» nü provoke etme hesapları yapılıyor...

CIA sosyalizminin Türkiye'deki Maocu, Goşist ve Anarşist temsilcileri şunu bilmelidirler ki, İşçi sınıfı, tarihteki deneyleriyle, bugünkü bilim, bilinç ve kararlılıklariyle her türden ve soydan provokasyonun farkındadır. Onu, anında püskürtecek, kitlelere teşhir edecek güçtedir. 1 Mayısa bu gibi provokasyonların yapılabileceğini hesaplayarak hazırlanmaktadır.

Evet... Dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi, CIA sosyalizmi ürüyecek, Türkiye Proletaryası yürüyecek... Hem de

önüne çıkan bütün molozları temizleyerek, temizledikçe güçlenerek yürüyecek...»

Yine Politika'da 30 Nisan günü Engin İdil imzalı yazı da «1 Mayıs'a gölge düşürmek isteyenler olacak mı?» sorusu üzerinde duruyordu:

«... Bu tarihsel anda, bu dönemeçte, işçi sınıfının doğru devrimci yolundan sapanlar ve aralarında bol olan tahrikçi ajanların, emperyalizmin uşaklarının, yerli yabancı gizli servislerin düzenlemeleri ve tahrikleriyle 1 Mayısa gölge düşürmek isteyenler olacak mı?

Bu soruyu sorma gereğini duymamızın nedeni, son günlerde gelişen olaylar ve son dönemlerde bazı kitlesel gösterilere, sözde sol ve hatta sözde işçi sınıfı adına hareket eden, özde faşistlerden en küçük, bir ayrılıkları artık kalmamış olan grupçukların saldırılarıdır.

Yine cesaret edecekler mi? Etseler ne olur, etmeseler ne olur! 500 binlik dev bir kitle yürürken, seŋ cılız sesinle rahat odalarda papağanca ezberlenmiş sloganları bağırsan ne olur bağırmasan ne olur! Olsa olsa, işçi sınıfının çelik disiplini çıktığı yerde bastırıverir olayı. Ama olan kendilerine olur. Aralarında, gencecik insanlar, henüz bu mücadelenin boyutlarını, yönünü kavrayamamış insanlar, kötü niyetli olmayanlar da bulunduğuna göre, uyarılmaları gerekir. İşçi sınıfı affetmez...

İşçi sınıfı adına işçi sınıfından; halk adına halktan, kitlelerden kopuk; işçi sınıfının ve kitlelerin tepkisini çeken eylemlerde bulunanlar, iyi bilmelidirler ki, emperyalizmin, egemen sınıfların ve onların ajanlarının elinde oyuncaktırlar. Kurtulmak istiyorlarsa, şerefli bir hayat geçirmek ve daha aydınlık yarınlarda çocuklarının önüne alınları ak çıkmak istiyorlarsa, bugünden tezi yok bir nebzecik düşünmeli, silkinmeli, «nereye gidiyoruz?» demelidirler.

Yarın, 1 Mayıs, işçi sınıfına yaraşır bir disiplinle ve görkemle kutlanacak. Şimdi gözler üzerimizde, saflarımızı hemen ve iyi seçelim: Yarın işçi sınıfının ve onun devrimci konfederasyonu DİSK'in dışında davranmaya kalkmak, sermaye safında olmaktır. Emperyalizme hizmettir. Tahrikçi ajanlarla işbirliğidir veya bizzat ajanlıktır. Tek sözcükle, ve bu defa bu sözcük gerçekten yerini bularak «işçi sınıfına ihanettir» Ve tekrarlıyoruz: İŞÇİ SINIFI İHANETİ AFFETMEZ...»

İsmail Cem'in 1 Mayıs günlü Politika'daki yazısı şöyleydi:

«Bugün 1 Mayıs. Dünya işçilerinin kendi sınıflarının tarihine, kendi sınıflarının şehitlerine saygı günü. İşçinin büyük gelişimine bilim yoluyla, sendikal ve siyasal mücadele yoluyla katkıda bulunmuş olanları anma günü. Aynı zamanda, yaşanılan güne ve yarınlara olan engin güveni sergileme günü. İşçi sınıfının kendisine ve yarınlara olan büyük inancını tekrarlama günü.

1 Mayısı tüm işçiler, bütün dünyada çiçeklerle kutlar. Çiçek, işçi sınıfının mücadeleci olduğu kadar barışçı oluşunun, barışa, kardeşliğe, eşitliği dayanan bir dünya yaratmak özlem ve gücünün simgesidir aynı zamanda. 1 Mayıs'larda yeniden açan ve işçilerin ellerinde yücelen çiçekler, bir büyük mücadelenin bayram gününü haber verir.

1 Mayısların yıllar boyu Türkiye'de kitlece kutlanması yasaklanmışsa, bu, egemen güçlerin işçi karşısında sergiledikleri düşmanca bir tavrın sonucu olmuştur. İşçinin, bu tavra rağmen kendi bayramını kutlayacak örgütlü güce kavuşmasını engelleyen etkenlerin sonucu olmuştur. Ama artık dünya değişmektedir, Türkiye değişmektedir. Her yıl kendi gücü ve örgütü biraz daha büyüyen işçi sınıfı, artık Türkiye'de de, uzun bir aradan sonra, kitle olarak kutlamaktadır kendi bayramını; ilk olarak geçen yıl çiçekler ve işçilerle dolup taşan Taksim Meydanı, bugün yeniden bu bayrama sahne olacaktır.

Bir seçim öncesinde yer alması, işçiye ve halka karşı silahlı saldırıların yoğunlaştığı, kışkırtmanın her türüne başvurulduğu bir günde yapılması, 1 Mayıs bayramının bu yılki ayrıcalığıdır. Taksim Meydanını bugün dolduracak yüz binlerce işçi, kendi kararlılıklarını, kendi inançlarını tahrik ve saldırıların ne kadar boş ve umutsuz, korkakça girişimler olduğunu, bir kez daha Türkiye'ye ve dünyaya ilan edeceklerdir. Günümüzün işçi sınıfı giderek artan gücü ve bilinciyle, doğru siyasal değerlendirmeleri ve tercihleriyle, ülkedeki tüm ilerici gelişmelerin güvencesini yaratmıştır. Sınıfsal dayanağını oluşturmuştur.

Bugün, yarınları yaratıcı olanların bayramıdır. Bugünü yaratmış olanlara sunulan bir saygının, işçi sınıfını bugünlere ulaştırmış olanlara, tüm halk kitlelerine daha güzel bir dünya verebilmek için yaşamını tüketmiş olanlara, işçi sınıfının büyük mücadele tarihinin isimsiz kahramanlarına adanmış bir teşekkürün günüdür, 1 Mayıs.

Çiçeklerle birlikte 1 Mayıslarda açan, halkın daha güzel, daha ileri, daha mutlu yarınlarına yönelen umutları ve inancıdır.

1 Mayıs, bütün dünya işçilerine kutlu olsun.»

BARUT FIÇISI GİBİ...

Günlük gazetelerin bir kesiminde bunlar yazılırken, öteki kesimde neler yazılıyordu?

Tercüman'da 29 Nisan 1977'de Güneri Civaoğlu şunları yazmaktaydı:

«CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in kanlı olaylarla başlayan ve kanlı olaylarla sona eren Doğu gezisi, özgürlükçü demokratik parlamenter rejime gönül ve kafası ile bağlı olan herkesi üzmüştür. Ancak, olaylı gezinin sona ermiş olmasına bakarak, iyimserliğe kapılmamak gerekir... Niksar, Şiran ve Erzincan'da patlayan silahlar, çatışmalar. kullanılan deyimler ve akan kan, bütün ülkede tansiyonu yükseltmiş bulunmaktadır. Toplum, birkaç kıvılcımla patlayacak barut fıçısı gibidir. Bu durumda önümüzdeki günlerin çok kritik olduğu söylenebilir...

İşte öyle bir ortamda, DİSK'in önderliğinde sol kuruluşlar, «İŞÇİ BAYRAMI» olarak ilan ettikleri 1 Mayıs için büyük gösterilere hazırlanmaktadırlar. Yoğun ve yaygın çabalar gösterilerek, büyük şehirlerin meydanlarında yüz binler toplanmak istenmekte, caddelerde, bulvarlarda yürüyüşler düzenlenmektedir. Bu amaçla, civar illerden, sanayileşmiş şehirlerimize organize işçi akınları hazırlanmıştır. Sanıyoruz ki, siyasi gerilimin doruk noktaya tırmandığı, miting alanlarına kan döküldüğü şu ortamda, çok tehlikeli bir gelişme karşısındayız. DİSK'in düzenlediği gösteri akıl ve sağduyu ile bağdaşamaz. Bu gösterinin gerçekleşmesi halinde, yeni patlamalara dönüşmemesini diliyor ve konuyla ilgili tesbit ve kaygılarımızı sıralamakta yarar görüyoruz.

İşçiler DİSK tarafından 1 Mayısta meydanlara «Gerici ve faşist güçlere direnmek, burjuvaziyi şaşkına çevirmek, coşkunca ve yığınsal gösterilerde bulunmak üzere» çağırılmaktadır. Bu çağırıdaki açık tahrikin, yüksek tansiyonla gerilmiş sinirler üzerinde kamçılayıcı etkisi tahmin edilmeyecek şey değildir.. Ayrıca, ateşîn söylevler, toplu yeminle havalanan sol yumruklar, toplum psikolojisi, 1 Mayıs takvim yaprağındaki, kaygı

verici faktörlerdir. Ve Maocu ırkayırımcıların, demokrasi kundakçısı diğer akımların da bu çeşit topluluklarda uygun ortam buldukları unutulmamalıdır.

Gerçi geçen yıl da DİSK tarafından 1 Mayıs gösterileri düzenlenmiş ve tahminlerin tersine, olay çıkmamıştı, ama, bu defa şartlar çok değişiktir.»

Yine Tercüman'da ve bir gün sonra 30 Nisan'da Ahmet Kabaklı'nın yazısı şöyle başlıyordu:

«Yarın 1 Mayıs... DİSK, TİP ve CHP militanları, yarın İstanbul, Ankara ve bütün yurdu kana bulaması mümkün kışkırtma ve tecavüz hareketlerine girişebileceklerdir! Yarın, komünist bayramı 1 Mayısı Türkiye'de de bayram ilan etmek için ortalığı velveleye verecekler, kalabalıklar toplayıp yürütecek ve bağırtacaklardır. Polisle vuruşmalar, muhtemeldir, cinayetler işlenebilir, mallara canlara kıyabilirler.

Taktik icabı, kendi aralarında dövüşebilirler, saf vatandaşlar bu arada ölebilir. Hiç şüphe yok Maocular, Leninci dedikleri DİSK'lilere, TİP'lilere ve CHP aşırılarına... Veya Leninciler «Sosyal Faşist» dedikleri Maoculara saldıracaklar ve Ecevit'in taktiği ile; bunun da suçunu MHP'li MSP'li ve AP'li milliyetçilere yüklemeye kalkacaklardır. Bu yalanı bahane ederek halka da saldıracaklardır.

DİSK.liler, 1 Mayısı ülke çapında bir Marksizm-Leninizm gösterisi için aylardan beri planlamışlardır. Mağazalara, gayri müslim vatandaşlara, okullara gidilip usulünce veya tehditle büyük paralar toplanmıştır. Her hususta işbirliği ettikleri CHP'den büyük yardım görmüşlerdir. CHP'li belediyeler, onlara bürokrasinin ve şehirlerin bütün imkânlarını açmıştır»...

«SON PİŞMANLIK FAYDA VERMEZ»

Sabah Gazetesinde ise 28 Nisan'da Mustafa Cerid şunları yazmaktaydı:

«Önceki gün bizim gazetede çıkan haberi gördünüz mü?

— Yüksek Seçim Kurulu bayramlarda yapılan merasimlerin seçim kanununa aykırılığını görüşürken, 1 Mayısı da «Millî Bayram» lardan saymıştır. Bir bayram «dini» değilse «millî» dir felsefesi çok yanlış!»

«... Bilindiği gibi, «1 Mayıs» günü belirli merasimler de olmaz. En son ihdas edilen «27 Mayıs» kadar dahi, halk arasında

akisleri yoktur. Tam bunun tersine, askerî makamlar «teyakkuz» durumundadır. Ordugâh ve karargâhlardan nöbetçi müfrezelere kadar, «resmî tatil» olduğu halde, bütün asker «tam teçhizât» görev başındadır. Askere dışarı çıkma izni verilmez, temizlik yapmak fırsatı tanınmaz, tüfekler yağlanır, kütüklükler silinir, «hazır kıta» beklenir.

— Niçin böyle?

Herhalde hayıra alâmet bir yıldönümü olmadığı için... Devamlı yayılma ve milletleri istilâ etme politikası takibeden Sovyet Rusya'nın, bu yıldönümünde yüzyıllardır göz diktiği sıcak denize komşu memleketimize tecâvüz ve tasallutu mümkündür. - muhtemeldir de ondan. «1 Mayıs» ı hem «resmî tatil» kabul edip, hem de bugünde «hazır kıta» emri verenler. milletçe uyanık davranmamızı, hattâ günlük işlerimizi dahi terketmemizi istemişlerdir, belki...

Fakat son yıllarda tehlike, sınırlarımızın da içine girmiştir. Ankara'nın göbeğinde Lenin ve Mao hesabına harbedenler, dışarıdan gelecek destekten de fayda umarak, ihânetlerini fiiliyata dökebilirler! Nitekim, aylar öncesinden bu yıldönümü için hazırlıklar yapılmıştır. Afişler bastırılmış, yürüyüş plânları çizilmiş, ulaşılacak hedefler ayarlanmıştır. Resmî makamlardan izin alınmasına zaten yanaşmazlar! Ama nedense hiç bir makam da bunları muâheze etmez!

İçişleri Bakanına sorarsanız, «kanun boşlukları vardır» ve hem bunu Bakan, radyo ve televizyondan ilân etmekte, afiş asanlara bile engel olunamıyacağını söylemektedir. Ve daha nice bahane...

Bolşevik ihtilâlinin yaklaşan yıldönümünün mes'ulleri, yürüyüşleri tertipleyen sendikacılar kadar, buna müdahale etmeyen ve tedbir almayan makamlar ve idareciler olacaktır. Son pişmanlık fayda vermez.»

Aynı gün, 28 Nisan'da MHP eğilimli Millet gazetesinde Abdülkadir Billurcu «1 Mayıs Yaklaşırken» başlıklı yazısında şöyle diyordu:

«Seçimlerin ön plana çıktığı bugünlerde sol, sinsi bir kutlama programı hazırlamaktadır.

CHP'nin Marksist teşekkülü DİSK başta olmak üzere, bir çok sol kuruluş, 1 Mayıs'ta kuvvet ve gövde gösterisi için, akıl almaz bir oyunun içine girmiş bulunmaktadırlar.

Hâlâ sol ve solcunun, ana hedef ve ideolojik gayelerini tam manası ile idrak edememiş kişiler;

«1 Mayıs'ı işçiler kutlasın ne olacak yahu» diyebilmektedirler. Bundan önce de üniversitedeki sol ideolojik eylemler için aynı lâfları söylemiş kişiler, bugün memleketin içine düştüğü bunalımı hazırlayanlardır.

Bugün kirlenmemiş bir duvar bulunmuyorsa, sol şirret ve baskısını bu kadar arttırmışsa, elbette bunun altında mes'uliyet taşıyan birçok kişi ve kuruluşların veballeri vardır.

Aslında duvarları kanunsuz olarak çirkinleştiren birçok amblem ve propaganda kâğıtlarının pervasızlığı altında yatan gerçek, seçimlerin arifesinde, sol dışındaki seçmen kitlesini baskı altında tutup, sandık başına göndermeme gayesine yönliktir.

Rauf Tamer 1 Mayıs günü Tercüman'daki yazısının «Bugün» ara başlıklı bölümünde şöyle diyordu:

«Evet... Bugün mühimdir.

Ecevit'in «devlet nerde?» sorusunu, bugün İstanbullular ve Ankaralılar hepbir ağızdan terennüm ederek, evlerine kapanacaklar.

Sokağa çıkamayacaklar.

Çünkü 1 Mayıs... Çünkü sokak işgal altında.

Sarı sol, kırmızı sol, demokratik sol, ortanın solu, solun solu, Mao'cu, Lenin'ci ve daha bilmemneci, fakat asla Atatürk'çü olmayan bir tuhaf rüzgâr esecek.

Arabalar tahrip edilecek.

Camlar kırılacak.

İnşallah aldanırız ama kanlar akacak.

Çeşitli solcu gruplar arasında, slogan kavgasıdır bu...

En mühimi de, CHP'yi desteklemeye karar vermiş kuruluşların, anlaşılmaz (gibi görülen) bir çekişmesidir.

Ecevit, pencereden başını çıkarıp:

«Devlet nerede?» diye sormayacak.

Bilâkis:

«Güçleniyoruz» diye gülecek ve eline kâğıdı kalemi alıp yine oy hesapları yapacak.»

MHP CEPHESİNDE DURUM

MHP yanlısı ve hatta sözcüsü olarak bilinen «Hergün» gazetesi (1) ise 1 Mayıs konusunda kamuoyu oluşturmaya çok daha önceden başlamıştı. 13 Nisan 1977 tarihli gazetenin birinci sayfasında, yurttaki şiddet olayları, **«Sol, 1 Mayıs yaklaşırken saldırılara hız verdi»** genel başlığı altında yayınlanıyordu. İki gün sonraki haber başlığı da aynı biçimdeydi. **«Solcular 1 Mayıs yaklaştıkça kanlı olayları arttırıyorlar.»**

Hergün, 19 Nisan'da Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu (MİSK) nun genel seçimlerde MHP'yi destekleme kararı aldığını bildiriyor. 21 Nisan'daki günlük yazısında **«Abdülkadir Billurcu»**, CHP'yi seçimlerde destekleyecek olan DİSK'i suçluyordu. 24 Nisan'da Hergün ile birlikte öteki sağcı gazetelerde de Millî Eğitim Müdürü **Servet Develioğlu**'nun **«DİSK'in 1 Mayıs mitingine katılacak öğretmenlere işten el çektirileceğini»** bildiren demeci yayınlanıyordu.

Bayrak Gazetesi de 19 Nisan'da MİSK Genel Başkanı **Ömer Faruk Akıncı**'nın demecini **«DİSK'in 1 Mayısta yapacağı siyasî gösteri önlenmeli»** başlığı ile veriyordu.

20 Nisanda **Orta Doğu** Gazetesinin yarı-manşeti şöyleydi:

«CHP kalabalıktan medet ummakta - SOL 1 MAYISTA HALKI GALEYANA GETİRMEK İSTİYOR.»

Yüksek Seçim Kurulu, 1 Mayıs Bahar Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı ve 27 Mayıs Anayasa Bayramının ve bu nedenle yapılacak törenlerin **«seçim**

---

(1) HERGÜN, günlük gazete, o dönemde sahibi Zeki Saraçoğlu, Genel Yayın Müdürü Necdet Sevinç, Genel Müdürü Yaşar Okuyan. İstanbul.

yasakları» içine girmediğini karar altına almıştı. Hergün gazetesi 26 Nisan'da bu haberi **«DİSK'in CHP ile hazırladığı 1 Mayıs gösterileri seçim yasakları içine giriyor»** başlığı ile veriyor ve haberin girişinde şöyle diyordu:

«DİSK'in CHP ile işbirliği yaparak kutlamaya çalışığı 1 Mayıs, seçim yasakları içine girdiği için yapılamayacaktır. Ancak DİSK yöneticileri bu konuda Bahar Bayramı için alınmış kararı istismar ederek 1 Mayıs'ı kutlamak istemektedirler.»

Yine Hergün'ün 27 Nisan günlü birinci sayfasında **«Türkeş bugün İstanbul'a geliyor»** haberi vardı. Ertesi gün, 28 Nisan'da MİSK Genel Başkanı **Ömer Faruk Akıncı**'nın İstanbul'da verdiği demeci yayınlandı: **«1 Mayıs komünist bayramıdır, buna sahip çıkan DİSK bir komünist ihtilâl provası denemesi yapacak.»** Aynı demeci aynı gün MHP yanlısı «Millet» Gazetesi de **«Disk'in 1 Mayıs gösterilerinin hedefi ihtilal provasıdır»** başlığı ile veriyordu.

Millet Gazetesi bir gün sonra, 29 Nisan'da İzmir ve İstanbul'da öldürülen iki gencin haberini birinci sayfada dört sütun olarak **«Komünistler 1 Mayıs yaklaşırken saldırılara hız verdi»** başlığı altında yayınlıyordu.

Hergün'ün 28 Nisan günlü sayısının ikinci sayfasında Türk Büro-İş Genel Başkanı **Mustafa Karapınar**'ın **«1 Mayıs'a Hayır!»** başlıklı bir yazısı yayınlandı. Karapınar, 1 Mayıs'ın tarihçesine ve anlamına değindikten sonra yazısını şöyle bitiriyordu:

«... Artık herkesin kendisini ispat etmesinin zamanı gelmiştir. Başında it uluması dinleyen bir ceset olmaktansa, arkasında sevdiklerinin, geride bıraktıklarının gözyaşı döktüğü yiğitler olmayı tercih etmenin zamanı gelmiştir. Baykuş naralarıyla sağır olacak ku-

laklarımızın zarlarını kendi ellerimizle söküp atmayı yeğ görmemiz gereken zaman işte bu zamandır.

Milliyetçilik iddiasında bulunan kuruluşların, Milliyetçilik edebiyatı yaparak kalem tüketen yazarların, komünizme karşı manşetler atıp ayakta durmaya çalışan basının kendisini ispat edeceği gün işte bu gündür. Bir köyde deprem olduğu zaman yüreği kabarıp kesenin ağzını açıp kampanyalar kuran dernekler!.. Türkiye'de deprem oluyor. Gerçek deprem, gerçek milli felâket budur. Kenetlenmenin, davayı kamuoyuna mal etmenin, seçim öncesi oy dilenenlere unutmayacakları baskıları kurmanın tam zamanıdır. Herkesi kendi çapında mücadeleye bekliyoruz. Mücadelenin en büyük hedefi:

1 Mayıs'ı resmi tatil olma talihsizliğinden kurtarmak ve Anayasamızda komünist emperyalizme açılan bu geçiti kapatmaktır.»

Hergün'ün 29 Nisan'daki manşeti yurttaki şiddet olaylarına ayrılmış ve büyük başlık olarak **«CHP ve DİSK kanlı ihtilâl provasını başlattı»** denmişti. Aynı gün birinci sayfada başka bir haberin başlığında da **«Bulgar hükümeti 1 Mayıs tarihinde genel af ilan edecek»** deniyordu. Bir üçüncü haberin başlığı ise **«Maocular DİSK'i, DİSK ise Maocuları cinayetle suçluyor»** şeklindeydi.

1 Mayıs'tan bir gün önce, 30 Nisan'da Hergün'ün manşetinde iri harflerle **«Kızıllar 1 Mayıs'ı savaş günü ilân etti»** başlığı okunuyordu. Manşetin öteki başlıkları şöyleydi: **«DİSK devlete ve kanunlara baş kaldırdı. İstanbul'da izinsiz bildiri dağıtan Maocular: «1 Mayıs işçilerin kızıl bayrağını dalgalandırarak güvenlik kuvvetleri ve polisle saatlerce çarpıştığı bir gündür.»**

Birinci sayfada ayrıca üç değişik haberin başlıkları da şöyleydi: **«Leninistler 1 Mayıs mitingine Maocuları katmıyorlar», «Leninistler dün Üsküdar'da vapur yolcularına ateş açtılar, üç vatandaş ağır yaralandı», «CHP DİSK'in 1 Mayıs mitingine katılacağını resmen açıkladı.»**

Aynı gün, 30 Nisanda **Bayrak**'ın manşetinde şu başlıklar okunuyordu:

«1 Mayıs öncesinde solda gerginlik! -DİSK VE MAOCU GRUPLAR ARASINDA ÇATIŞMA BEKLENİYOR - İşçiler 1 Mayısa katılmaları için DİSK tarafından tehdit ediliyor - Ali Topuz CHP'lileri 1 Mayısa katılmaya çağırdı.»

Yine 30 Nisanda **Bayrak**' ta **Mustafa Koçak'ın «1 Mayısın anlamı nedir?»** başlıklı yazısında tarihçeye değinildikten sonra şöyle deniyordu:

«... Tıpkı Saint Barthielemy yortusunda bir gecede de binlerce protestan öldürülme olayı ve engizisyon canavarlığı gibi, 1 Mayısta Amerika'da cereyan eden işçi hadiseleri de, insanî olmayan bir düzenin sergilediği canavarlık örneğidir.

Eğer 1 Mayıslarda toplanarak, bundan 90 yıl önce ABD'de cereyan etmiş bu cinayetleri lanetlemek istiyorsak, o zaman batının bütün canavarlıklarını kınamak için her gün toplantılar düzenlemek gerekir.»

Bayrak'ın 1 Mayıstaki manşeti: **«TKP 1 Mayıs gösterileri için özel yayınlar yaptı - CHP, DİSK'in PEŞİNDE 1 MAYISI KUTLUYOR»** şeklindeydi. Aynı gün **M. Ali Taşçı «Serseri kurşuna dikkat»** başlıklı yazısında 1 Mayısın işçi bayramı olamayacağını yazdıktan sonra, aynı gün erken seçimler nedeniyle önseçimlerin de yapılacağını, bu yüzden listede **«yer kapmak»** için çırpınanlara değinerek, yazısını şöyle bitiriyordu:

«... Bir taraftan çırpınsınlar, fakat diğer taraftan

da şu satırlara göz atsınlar. Erkencilere tavsiyem, bugün kendilerine mukayyet olsunlar. Sırayı kaybetmeyelim derken kendilerini kaybedebilirler.

Sokakta serseri bir kurşuna yâr olmasınlar.»

Orta Doğu'nun 1 Mayıs manşeti de şöyleydi:

«Aşırı sol 13 kuruluş uyarıda bulundu - DİSK BUGÜN SALDIRIDA BULUNACAK - Muhtemel olayları önlemek için sıkı tedbirler alındı.»

1 Mayıs günü Hergün'ün manşetinde çift sütun üzerine şu başlık okunuyordu: **«Komünizmin zorla kabul ettirdiği 1 Mayıs, Türk işçisinin bayramı olamaz.»** Ankara kaynaklı haberde Ülkücü İşçiler Derneği Genel Başkanı Muzaffer Şahin'in bu yöndeki demeci yer alıyordu.

Yine 1 Mayıs günü Millet'in manşetinde Türkeş'in demeci **«Ecevit Türkiye'yi bir iç savaşın eşiğine getirdi»** başlığı ile veriliyordu. Aynı gazetenin bir başka haberinde yine Ülkücü İşçiler Derneği Başkanının demeci yer alıyor ve haberin büyük başlığında ise Türk-İş Eğitim sekreteri Kaya Özdemir'in demeci yansıtılıyordu: **«Ülkücü işçiler, Türk işçisinin bayramı 1 Mayıs değil, 3 Mayıs'tır.»** (1)

1 Mayıs günü Hergün'ün iç sayfalarında da 1 Mayısla ilgili iki yazı vardı. **Abdülkadir Billurcu «1 Mayıs'ın doğuşu ve istismarı»** başlıklı günlük yazısında

---

(1) Ülkücüler arasında 3 Mayıs, «Türkçüler Günü» olarak kutlanıyordu. Nitekim Millet Gazetesi 3 Mayıs 1977'de kırınızı harflerle sayfa boyu verdiği manşette «Türk'ün 3 Mayıs Bayramı Kutlu Olsun» diyor, ayrıca yarım sayfa boyunda bir tablo yayınlıyordu. Tabloda Türkiye haritasının iki yanındaki iki bozkurt arasında MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş görülüyor ve «Üç Hilal» li amblemden çıkan dokuz ok Türkiye'ye yayılıyordlu.

1 Mayıs'ın tarihçesi ve anlamı üzerinde duruyordu. Yazarın ertesi gün de süren ikinci yazısının başlığı **«1 Mayıs komünist bayramıdır»** biçimindeydi. 1 Mayıs'ta Hergün'deki ikinci yazı Melenlioğlu imzasını ve **«1 Mayıs»** başlığını taşıyordu. **Yaşar Okuyan**'ın günlük fıkrası doğrudan 1 Mayıs ile ilgili olmamakla beraber **«Toprakta, sanayide, sendikada ağalığa son»** başlığı ile yayınlanmıştı.

İşte, sağ basının MHP yanlı cephesinde 1 Mayıs öncesinde durum böyleydi. Ya DİSK cephesinde son gün durum nasıldı?

«OYUNA GELMEMEK İÇİN»

1 Mayıs'ın bir gün öncesinde DİSK Genel Sekreteri **Mehmet Karaca**'nın şu demeci yayınlandı:

«DİSK, nereden gelirse gelsin, kime karşı yönelirse yönelsin şiddet hareketlerine ve terörcülüğe kesinlikle karşıdır. Bu tür davranışlar, seçimler öncesinde korku ve yılgınlık yaymaya çalışan, 1 Mayıs gösterisine gölge düşürmek isteyen, DİSK'i karalamak için haftalardır yayın yapan tekelci sermayenin siyasal hesaplarını kolaylaştıracaktır. 1 Mayıs gösterisinin en küçük bir olaya yol açmadan tam bir disiplin ve kararlılık içinde sona ermesi için:

1 — DİSK kendi gerekli güvenlik önlemlerini almıştır.

2 — Başta İçişleri Bakanı olmak üzere tüm emniyet yetkililerini dışardan yapılması muhtemel saldırılara karşı tam bir tarafsızlık içinde görev yapmaya çağırıyoruz.

3 — 1 Mayıs gösterimize katılacak diğer demokratik, kuruluşları DİSK'in çizdiği sınırlar içinde kalmaya çağırıyoruz. Aksi takdirde DİSK'in dışından ya-

pılabilecek müdahalelerin doğuracağı olaylardan DİSK sorumlu olmayacaktır.

Bu arada, her türlü yasal işlemi tamamlanmış olan DİSK'in 1 Mayıs afişlemesi sırasında dışardan yapılan silahlı saldırıların sorumlularının yakalanmaması, tarafsızlığın lafını edenlerin bu tür olaylardan yarar umduklarını göstermiştir.

Aldığımız bilgilere göre İstanbul dışında kalan bazı bölgelerde DİSK dışındaki bazı kuruluşlar tarafından 1 Mayıs gösterileri düzenleneceğini öğrenmiş bulunuyoruz. DİSK'e bağlı sendikalarımızla tüm üye işçilere kamuoyuna şu hususları bir kez daha hatırlatmakta yarar görüyoruz.

1 — Uluslararası işçi sınıfının birlik - mücadele - dayanışma günü olan 1 Mayısı tüm ülkelerde sadece sendikalar örgütler.

2 — Bu yıl 1 Mayıs DİSK tarafından ve sadece İstanbul'un Taksim alanında kutlanacaktır.

3 — Taksim alanına doğru yürüyüş saat 14'de başlayacaktır.

4 — DİSK'in saptadığı ve onayından geçen sloganlar sendikalarımıza bildirilmiştir.

Tüm DİSK üyeleri, işçi sınıfının disiplinine uyarak ve tahriklere kapılmadan, tehditlere kulak asmadan 1 Mayıs günü İstanbul dışında yapılacak hiç bir gösteriye katılmıyacaklardır.»

Aynı gün, yani 30 Nisan'da DİSK'in Gazetesi **Politika**'da iki açıklama daha yayınlandı. Bunlardan birinde CHP Genel Sekreter Yardımcısı **Ali Topuz «kışkırtıcıların oyunlarına gelmemek»** üzerinde duruyordu. Topuz'un açıklaması şöyleydi:

«1 Mayıs İşçi Bayramının düzenli ve görkemli bir

biçimde kutlanması için CHP'liler de katkıda bulunacaktır.

Bayram dolayısıyle düzenlenen yürüyüş ve töreni amacından saptırmak isteyecek kışkırtıcıların oyunlarına gelmemek için özen göstermelerini, yürüyüş ve töreni düzenleyen ve yönetenlerin disiplini içinde hareket edilmesini bayrama katılacak CHP'li arkadaşlarımdan rica ediyorum.»

İkinci açıklama ise İleri Kadınlar Derneği (İKD) nindi:

«Polisi, komandosu ve Maocusu 1 Mayısı önleme çabasında.

1 — İstanbul'da 27 Nisan gecesi DİSK'in 1 Mayıs afişlerini yaptıştırmaya çıkan işçilere Fındıkzade'de komandolar tarafından ateş açıldı ve Mehmet Kaçar isimli işçi ağır şekilde yaralandı.

2 — Aynı gece İzmir'de afişlemeye çıkan işçiler üzerine Maocular ateş açtı. Daha sonra DİSK 3. Bölge Temsilciliğini basan polis 100'e yakın işçiyi ve DİSK Bölge Temsilcisini gözaltına aldı. Bu arada, İlerici Kadınlar Derneği İzmir Şubesi ve İleri Gençler Derneği İzmir Şubesinde arama yaptı.

3 — 28 Nisan gecesi Bursa'da DİSK 8. Bölge Temsilciliğine bağlı işçiler afişleme sırasında polis tarafından tutuklandılar.

Hakim sınıflar, işçi sınıfının Birlik - Mücadele ve Dayanışma Günü olan şanlı 1 Mayısı önlemek istiyorlar. Ama buna güçlerinin yetmeyeceğini biliyorlar. Bu tür saldırılarla, katılma oranını düşürmeye, kitlelerde tereddüt yaratmaya çalışıyorlar. Yerlerini çoktan belirlemiş Maocu bozkurtlarla, sol lafazanlıklarıyla artık işçi sınıfını kandıramayan bir takım bozguncular da, faşizm özlemcilerinin eli-kolu durumuna geliyorlar.

Ama bütün bunların ne kadın, ne de erkek hiç bir emekçiyi korkutamadığını 1 Mayıs günü anlayacaklardır.

İşçi ve emekçi sınıfların ve diğer demokratik güçlerinin 1 Mayısı yüzyıllık şanına uygun bir şekilde kutlayacaklarından kimsenin şüphesi olmasın.»

İşte, 1 Mayıs gelmişti.

O gün DİSK'in içinde olsun, dışında olsun 1 Mayıs gösterisine hazırlananlar **Cumhuriyet** Gazetesinde DİSK Genel Sekreteri **Mehmet Karaca**'nın bir demecini daha okudular. Karaca bu demecinde 1 Mayıs'ın anlamı ve tarihi üzerinde durduktan sonra şunları söylüyordu:

«Gencecik insanların faşist kurşunlarla öldürüldüğü ve aynı anda CIA kıpırdanışlarının açıkça görüldüğü bir ortamda 1 Mayısı kutlayacağız. 51 yıllık yasağı kırarak kutladığımız geçen yılın 1 Mayıs'ından ve dünya ilerici güçlerinin kazanımlarından aldığımız güvenle seçimlere kısa bir süre kala öncelikle demokratik ve ulusal istemlerimizi, uluslararası dayanışmamızı vurgulayacağız. Bu yıl 1 Mayıs gösterisi geniş emekçi kitleleri seçim sandıklarından uzaklaştırmaya çalışan gerici - faşist terörcülere gereken uyarıyı yapacak. Bütün ülkelerin işçilerini kendi yanımızda bilerek sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzen savaşımının boyutlarını sergileyeceğiz 1 Mayıs alanında.

1 Mayıs 1977, 1 milyonluk DİSK hedefinin gerçekleştiğini somutlayacak.»

DİSK'in gazetesi «**Politika**» o gün boydan boya 1 Mayıs'a ayrılmıştı. Birinci sayfanın yarısını renkli 1 Mayıs tablosu kaplıyor, büyük başlıkta «**1 Mayıs, İşçinin Emekçinin Bayramı**» deniyordu.

Evet, 1 Mayıs gelmişti. Ve günlerden pazardı.

1 MAYIS 1977, TAKSİM ALANI (Cumhuriyet Arşivi)

1 MAYIS 1977, KAZANCI YOKUŞUNUN BAŞI

III.

1 MAYIS 1977 : İKİ 1 MAYIS

O gün 1 Mayıs'tı ve günlerden pazardı.

İstanbul'un Taksim Alanı hıncahınç dolmuştu.

Taksim Alanında o gün iki 1 Mayıs yaşandı.

1 Mayıs'ların birini, gazeteler ertesi günü yazdılar. 2 Mayıs'ta gazetelerin başlıkları şöyleydi:

Hürriyet:

«MAYIS KATLİAMI: 34 ÖLÜ — 1 Mayıs gösterisi sırasında Taksim'e gelen aşırı solcular, tabanca ve silahlarla kalabalığa ateş etti. Ezilenler oldu, otomobiller yakıldı. 34 ölüden başka 200'ü aşkın yaralı var — Demirel DİSK Başkanını suçladı. Ecevit ölülere rahmet diledi — Ölü ve yaralılar arasında güvenlik kuvveti mensupları da bulunuyor. Birinci Orduya bağlı askeri birlikler teyakkuz durumuna geçirildi. Gece yarısı Bakanlar Kurulu toplandı.» (1)

Milliyet:

«TAKSİM'DE KANLI MİTİNG: 34 ÖLÜ, YÜZLERCE YARALI — Olaylara DİSK mitingine sızmak iste-

---

(1) Haberin girişinde olayları Hami Alkaner, Kasım Gence, Engin Giray'dan kurulu Hürriyet ekibinin bildirdiği belirtiliyordu.

yen Maocu bir grubun ateş açması neden oldu — Silahların patlaması üzerine halk paniğe kapıldı ve bir çok insan ezilerek öldü — Polisle çatışanlar yakalanmamak için otomobilleri devirip yaktı.» (2)

Cumhuriyet:

«Törene yüzbinlerce kişi katıldı — Olayların tertip olduğunu belirten Belediye Başkanı Ahmet İsvan: «Toplum polisi şefine Sular İdaresinin üzerine mevzilenerek ateş edenleri gösterdiğim sırada dövülmeye başlandım.» — 1 MAYIS KANLI BİTTİ: 33 ÖLÜ».

Tercüman:

«Mao'cular, DİSK'in İstanbul'da yaptığı mitingi bastılar — 34 ÖLÜ VAR — Solcuların solculları kırdığı olaylarda yüzlerce yaralı var. DİSK Genel Başkanı ve arkadaşları gözaltına alındı. Ölenler arasında bir de polis bulunuyor — Çatışmalar sokak aralarında uzun süre devam etti. 350 kişi gözaltına alındı. Kazancı Yokuşu'nda paniğe kapılan halk birbirini ezdi — Yaralı taşıyan cankurtaranlara ateş açıldı. Çevrede park eden birçok otomobil ateşe verildi. Ölüler uzun süre meydanda kaldı.» (3)

Politika:

«500 bin kişilik disiplinli kalabalığa kışkırtıcı ajanlar ateş açtı — 1 MAYIS TÖRENİ SALDIRIYA UĞRADI — 35 kişi öldü, yüzlerce yaralı var.»

---

(2) Haberin girişinde olayları Vasfiye Özkoçak, Özer Oral, Güngör Gönültaş ve Namık Koçak'ın izlediği belirtiliyordu.

(3) Haberin başında «İstanbul istihbarat servisinden Tokay Gözütok, Yalçın Eğilmez, İhsan Mungan, Bülent Kayan, İrfan Ülkü yazıyor» notu bulunuyordu.

Günaydın:

«MAOCU VATAN HAİNLERİ İŞÇİ BAYRAMI'NI KANA BULADI: 39 ÖLÜ VAR! — Lübnan'daki iç savaşta bile böylesine vahşet görülmemişti.»

Son Havadis:

«Taksim savaş alanı gibiydi — 38 ölü — KIZILLAR KUDURDU — Maocularla Leninciler arasındaki savaşta pek çok sayıda yaralı var — 350 kişi gözaltına alındı — Bakanlar Kurulu olağanüstü toplandı.»

Hergün:

«Leninciler ile Maocular çatıştı — SOLCULAR 40 İŞÇİYİ KATLETTİ.»

Millet:

«Komünistlerin bayramında Kürtlere özgürlük istendi.» (2)

Dünya:

«39 ÖLÜ — TAKSİM'DE KORKUNÇ ÇATIŞMA — 1 Mayıs gösterisi dehşet verici kanlı bir çatışmaya döndü, olaylar sabaha kadar devam etti. Otomatik silahlarla ateş açıldı, ölenlerin arasında kadınlar, polisler var.»

Milli Gazete:

«Taksim Meydanı, savaş alanı gibiydi!.. DİSK'in TAKSİM MİTİNGİ KANA BULANDI: 40 ÖLÜ! — DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in konuşmasının sonuna doğru başlayan çatışmalar, bir anda bütün Taksim Alanı'nı kapladı ve her taraftan silahlar atılmaya başladı — Çatışmaların başlamasından kısa bir süre sonra Taksim Meydanı, bir anda Savaş Meydanına döndü ve alana toplanan kalabalık çil yavrusu gibi kaçışmaya başladı. DİSK görevlilerinin «Paniğe kapıl-

mayın, sakin olun» yollu ikazlarına rağmen, silah ve bomba seslerinin önüne geçilemedi — Panik içinde kaçışan işçi ve öğrenciler, karşılarına çıkan otomobilleri devirerek barikat yaptılar ve civardaki sokaklara dağıldılar. Bu arada İstiklâl Caddesi'nde iki otomobil yakıldı.»

Vatan:

«500 bin kişinin katıldığı 1 Mayıs mitingine ateş açıldı - Taksim savaş alanına döndü: İlk ölü sayısı 40 - PROVOKASYON.»

Bayrak:

«**DİSK ve CHP'nin düzenlediği 1 Mayıs gösterisi kana bulandı** - TAKSİM'DE 38 ÖLÜ - Beyoğlu İlk Yardım, Şişli Çocuk ve Nümune hastaneleri ölü ve yaralılarla dolu - Maocularla Rusçular makineli tüfeklerle birbirlerine ateş kustular - Şişli Siyasal Bilimler Yüksek Okulu da yakıldı.»

ORTA DOĞU:

«İşçiden çok lise öğrencisinin katıldığı toplantıda Türkler parti başkanı gibi konuştu - CHP'nin 2 AYDIR HAZIRLADIĞI DİSK MİTİNGİ DÜN YAPILDI.» (1)

Yeni Asya:

«DİSK mitinginde komünistler birbirini yedi, 40 ölü — TAKSİM'DE SAVAŞ — Kızıl bayrak taşıyan şopalı militanlarla Maocuların çatışmasında bir komiser öldü.»

Sabah:

«TAKSİM'DE 35 ÖLÜ, YÜZLERCE YARALI VAR — DİSK'in 1 Mayıs mitinginde Maocularla Leninciler bı-

---

(1) Olaylarla ilgili haber yok. Erken baskı nedeniyle yetiştirilemediği anlaşılıyor.

ribirine girdi — Ölenler arasında 1 komiser de var — Bakanlar Kurulu olağanüstü toplandı.»

Haber başlıklarından da anlaşılacağı gibi Taksim Alanı'ndaki **«olay»**ın iki görünüşü vardı. Haberler okunduğunda bu açıkça görülüyordu. Birinci görünüşe göre, mitinge girmek isteyen ya da giren **«Maocu»** denen grup ile DİSK'li işçiler arasında çatışma çıkmıştı. İkinci görünüş ise, «olay»ın mitinge katılan grupların dışında ve üstünde planlanmış bir tertip olduğu idi.

YÜZBİNLERİN TAKSİM'E YÜRÜYÜŞÜ

Konunun «olay» yönüne geçmeden, 1 Mayıs günü yüzbinlerin Taksim Alanına nasıl geldiklerini 2 Mayıs 1977 günlü **Cumhuriyet**'ten okuyalım:

«Son dakikalarda patlak veren kanlı olaya kadar 1 Mayıs İşçi Bayramı görkemli bir tören ve büyük bir coşkuyla yüz binlerin katılmasıyla kutlanmıştır. Törenin tek konuşmasını yapan DİŞK Genel Başkanı Kemal Türkler «MC'nin ve tüm gerici-faşist güçlerın bozgunu için güçlerimizi birleştirmeliyiz» demiştır. Yürüyüşün saat 14.30'da yapılacağının bildirilmesine karşın halk sabahın erken saatlerinde Beşiktaş ve Saraçhane'deki yürüyüşün başlangıcı olan alanları doldurmuştur.

DİSK'in çok sıkı güvenlik önlemleri aldığı törene DİSK'e bağlı tüm işçilerin yanısıra Türk-İş'e bağlı Petrol-İş, Yol-İş, YSE-İş'e bağlı işçilerle çok sayıda demokratik kuruluş, meslek odası, öğrenci dernekleri de katılmışlardır. Büyük bir disiplin içinde geçen yürüyüşte işçiler, çeşitli yörelere ait halk oyunları oynamışlardır. İşçilerin kendi işçi tulumlarıyla katıldıkları törende sürekli olarak, «Faşizme geçit yok» sloganı atılmış ve bu arada tiyatro grupları da katılan halkın

coşkusunu arttırmak için çeşitli oyunlar oynamışlardır.

Yürüyüşün başlangıç yeri olan Beşiktaş sabahın erken saatlerinde dolmuştur. Yolların hemen tamamının kapatılması nedeniyle işçiler ve halk deniz yolundan veya yürüyerek toplanma yerine kavuşmuşlardır. Oluşturulan güvenlik zinciri altında yürüyüşe katılanlar, kendi örgütlerinin afişleri altında toplanmıştır.

Meydanda bir hoparlör bir yandan miting düzeni ile ilgili çeşitli duyurular yapmış ve bir yandan da çeşitli devrimci marşlar çalınmıştır. İşçilerin tulumlarıyla katılması ve çeşitli yerlerde kümelenmiş biçimde halk oyunlarının oynanması törenin renkliliğini arttırmıştır.

Bu arada halk oyunları zaman zaman «İşçiyiz - Güçlüyüz - Devrimlerde Öncüyüz», «Faşizme Geçit Yok» sloganlarıyla kesilmiş, bayramın doğal havası bütün coşkusuyla kutlanmaya devam edilmiştir. İşçilerin yanısıra TÖB-DER çok geniş sayıdaki öğretmen kitlesiyle törene katılmış ve Kıbrıslı yurttaşlar ise «Bağımsız Kıbrıs» adını verdikleri bir çelenk getirmişlerdir. Bu arada bir grup işçi, «DGM'yi ezdik, sıra MESS'de» sloganını atmış ve bir anda bu slogan tüm yürüyüş yerini kaplamıştır.

Dev-Genç ise katıldığı törene daha önceleri çeşitli yerlerde ölen devrimci gençlerin fotoğrafının bulunduğu pankartlar getirmiştir. Bu arada sıkça koro halinde «1 Mayıs - Emekçinin, işçinin bayramı» marşı söylenmiştir.

Beşiktaş merkez toplanma yerine şu 29 örgüt katılmıştır:

«Tabibler Odası, Türkiye Yazarlar Sendikası, Çağdaş Hukukçular Derneği, İN-DER, Görsel Sanatlar Derneği, Türk-İş'e bağlı bazı sendikalar, İKD, İGD,

KO-GEF, GİB-DER, TÖB-DER, TÜ-TED, TÜS-DER, Köy-Koop, DDKO, PİM - İşçi Kültür Derneği, TBMM OB, DEV-GENÇ; TÜM-DER, TÜMAŞ, TÜMÖD, SGD, İGİD ,Giyim-İşçileri, Tümezerbank-Der.»

DİSK'in 1. Bölgesi olan Alibeyköy ve çevresi işçiler için başlangıç yeri olarak saptadığı Saraçhanebaşı'nda, çeşitli gruplar arasında tartışmalar çıkmış ve karşılıklı atılan sloganlar gerginliği arttırmıştır.

Konvoya Kadıköy yakasında çalışan işçiler de katılmış ve sabah Kadıköy Genel-İş Merkezinde toplanarak hep birlikte toplu bir halde vapurla karşı yakaya geçmişlerdir. Bu arada güvenlik görevlileri gelenleri düzenleyerek Unkapanı surlarının iç tarafından toplamışlardır. Yürüyüşe Maden-İş'e bağlı Bumak işçileri, Tekstil Sendikası, Gıda-İş Sendikası, Türkıye Petrol ve Kimya Sanayi Kuveyt işçileri, Bifa işçileri, Pancar-Motor işçileri, Man işçileri, Sekurit Cam işçileri, Tümka-İş Sendikası, Ayvansaray Civata işçileri, Hoover işçileri, Bakırköy Akıl Hastanesi işçileri Sosyal-İş Sendikası, TEK-İş'e bağlı işçileri katılmıştır.

Bu arada işçilerin yanı sıra çeşitli demokratik kuruluşlar ile dergilerin mensupları da aynı yerde toplanmışlardır. Bu dernekler arasında Dev-Lis, Giresun Kültür Derneği, Mersin Devrimci Kültür Derneği, Karadeniz Dev-Genç, İzmir Kahramanlar Kültür Derneği, Üsküdar ve Göztepe Kültür Dernekleri, Kurtuluş, Halkın Yolu, Halkın Sesi görülmüştür. DİSK'li işçiler «DGM» yi ezdik, sıra MESS'de» şeklinde bağırmışlardır.

Taksim alanına ilk olarak Metal Kapak işçileri halk oyunları oynayarak girmiştir. Daha sonra Genel-İş'in Kapıcılar Şubesi ellerinde büyük bir «1 Mayıs bütün ülkelerin işçilerine ve Türkiye işçi sınıfına selam olsun» afişi olduğu halde halkı selamlamışlardır.

Bank-Sen işçileri ise yine aynı renkli kompozisyonda işçi sınıfının çeşitli mücadelelerini yansıtan resimler taşıyarak miting alanına girmişlerdir. Bu arada aynı sendika üyeleri bir araç üzerinde dev bir kalem ve «Faşizme Geçit Yok» pankartı olduğu halde tören yerinde yerlerini almışlardır. Bank-Sen'in «Banka ve Sigortalar millileşsin» afişi de bu arada dikkati çeken bir afiş olmuştur.

Geçen yıl yapılan 1 Mayıs törenlerine göre katılan insan sayısının kıyaslanamayacak derecede artması karşısında Taksim alanının Türkiye'de ilk kez bir miting için yetmediği görülmüştür. Bu yüzden miting düzenleyicileri alanı akıp giden bir geçit haline getirerek akışın yapılmasını sağlamışlardır.

Teknik-İş Sendikası ise Taksim alanına geçtiğimiz yıl ölen eski DİSK Sekreteri İbrahim Güzelce'nin büyük boy bir resmi olduğu halde girmiştir.

İşçiler sendika flamaları altında tören alanına doğru ilerlerken Taksim'de kurulan mikrofondan, «Emekçiler, köylüler, esnaflar, haydi 1 Mayıs'a» şeklinde halk törene çağrılmıştır.

Maden-İş Sendikası ise üretim içindeki giysileri ve ellerinde üretim araçları olduğu halde törene katılmışlardır.

1 Mayıs İşçi Bayramına başta Dünya Sendikalar Federasyonu olmak üzere çeşitli ülkelerin sendikaları temsilci göndermiştir. Bu ülkeler arasında Romanya, Fransa, Lübnan, Bulgaristan, Suriye, Kıbrıs, Filistin ve Yunanistan bulunmaktadır.

Bütün bunların arasında Tekstil sendikasının ilginç gösterisi halk ve bayrama katılan işçilerce ilgiyle izlenmiştir. Dokuma işçileri hazırladıkları bir aracın üzerine bir dokuma tezgâhı kurarak dokuma yapan işçileri canlı bir biçimde simgelemişlerdir. Yine

Tekstil işçileri yürüyen bir grubun üzerinde her kümenin bir harf taşıdığı «Sosyalizm» bezi taşımışlardır. Beko'lu işçiler ise Kafkas kıyafetiyle törene katılmışlardır.

1 Mayıs törenlerinin bitim yeri olan Taksim meydanı ise sabahın erken saatlerinden itibaren askeri birlik, panzer ve kalkanlı toplum polisleri tarafından örülmüştür. Taksim meydanına geçen yıl da asılan çalışan bir işçiyi simgeleyen bez afiş asılmış. Bu arada meydanın iki yerinde, «Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz» ve «1 Mayıs sömürüye ve savaşa karşı mücadele günü» afişleri meydanı boydan boya kaplamıştır. Bu arada alanda bulunan İntercontinental işçileri bayram ile olan dayanışmalarını, «İntercontinental işçileri 1 Mayıs işçi bayramını kutlar» afişiyle dile getirmişlerdir.

Bu arada meydanda kurulan platformda çok sayıda şeref konuğu ile çok sayıda konuk yabancı sendikacının katıldığı dikkati çekmiştir.»

OLAY

Şimdi **«olay»**a geçebiliriz. 1 Mayıs'ın ertesi günü gazetelerde anlatılan olaylara... 1 Mayıs'ın ikinci yüzüne...

Önce Hürriyet'ten haberin olayla ilgili bölümlerini okuyalım:

«Taksim Katliamı»na DİSK'in dün öğleden sonra düzenlediği «1 Mayıs İşçi Bayramı»nı kutlama törenine, silahlı baskın yapan **«Maocu»** gruplar yol açtı.. Maocuların başlattığı çatışmaya mitinge katılanların da karşılık vermesiyle adeta bir iç savaş yaşandı... Bu

korkunç savaş, sokak aralarına da yayılarak bütün şiddetiyle, iki saat devam etti. Kan gövdeyi götürdüğü çatışmada gözü dönmüş militanlar, arabaları devirip yakarak, bazı dükkanlara da saldırarak tahrip ettiler. Olaydan sonra 500 kişi gözaltına alındı.»

«... DİSK'in 1 Mayıs İşçi Bayramını kutlama törenleri nedeni ile Anadolu'dan da gelen işçi kitleleri, şehrin bütün semtlerinde belirlenen toplanma alanlarında birikerek Taksim'e doğru yürümeye başladılar. Saat 10.00'da Saraçhane meydanında toplanan DİSK'e bağlı işçilerin yanına sayıları 2 bine yaklaşan Mao'cu grup, Site Öğrenci Yurdu ve çeşitli derneklerden gelerek toplanmaya başladılar. DİSK görevlileri gelen gruba toplantıya katılmamalarını ve süratle dağılmalarını ihtar ettiler. Ancak, Mao'cu grup yürümekte direnince DİSK görevlileri aralarında 400 metre mesafe bırakarak yürüyüşe devam ettiler. Bu iki grup arasında yol boyunca slogan ve davranış yüzünden sık sık tartışmalar çıktı. Olayların kavga haline dönüşmemesi için DİSK görevlileri büyük çaba sarfettiler...

Taksim'de toplanmak için şehrin önemli merkezleri olan Beşiktaş, Şişli, Saraçhane'den ağır bir tempo ile yürüyüşe geçen 10 binlerce kişi şehri adeta tuttular ve büyük bir gövde gösterisi yaparak Taksim'e doğru yürüyüşlerine devam ettiler. Yürüyüşleri sırasında «DGM'yi ezdik sıra MESS'de», «Faşizme geçit yok», «Yaşasın DİSK», «141-142'ye hayır» diye bağıran işçiler ellerinde yüzlerce pankart ve bayrakla düzenli sıralar halinde ve sıkı güvenlik tedbirleri altında Taksim'e yürüdüler. Akşam saatlerine doğru Taksim ve çevresindeki bütün sokaklara yayılan DİSK'li işçilerin gösterisi nedeniyle bütün trafik durdu, sokaklar boşaldı, adeta İstanbul'lular bir fırtına öncesi sessizliği

yaşayarak evlerine kapandılar... Bir gün önceden Mao'cu grupların kentin büyük duvarlarına «1 Mayıs'ta revizyonist zinciri kıracağız» diye yazılar yazması, bildiriler dağıtarak işçi bayramında olay çıkaracaklarını imâ etmeleri üzerine bir çok İstanbul'lu kanlı olayı sezerek korku ve endişe ile yürüyüşün sonunu beklediler ve sokağa çıkmamayı tercih ettiler...

Taksim alanına Saraçhane'den gelen işçi grupları Tarlabaşı girişinden akmaya başlayınca, meydanda birikmiş DİSK görevlileri arasında «Mao'cular geliyor» lâfı ile huzursuzluk başladı. Bu arada DEV-GENÇ'li gruplar alana girmeye başlayınca, DİSK görevlileri önlerini kesmek için harekete geçti, ancak DİSK yetkilileri görevlilerin arasına girerek, **«Onlar Mao'cu değil, dokunmayın. Bizim sloganları atıyorlar»** dediler. Saat 19.00'da DEV-GENÇ'li grup Atatürk anıtının çevresinde kümelendi.

İLK SİLAH, İŞARETTİ...

Tarlabaşı girişinde saat 19.10'da ellerinde **«Kurtuluş»** yazılı büyük bir pankart bulunan ayrıca, kızıl bayraklar üzerine Lenin, Stalin ve Marks'ın resimlerini taşıyan grup, **«Halklara özgürlük»** diyerek yürümeye başladı. Yürüyen grup İnter-Continental Oteli'nin çevresini bir anda sarmaya başladı. Mao'cu grubun arkasında yürüyen 50 kişiden ikisi, **«Kürtlere özgürlük»** diye bağırarak aniden bellerindeki tabancaları çekip Taksim alanında bulunan onbinlerce insanın üzerine hedef gözetmeksizin yaylım ateşi açtı. Silâhların patlamasının hemen ardından, çatılardan ve

alanın dört bir yanından gerilla tipi silahlar, ölüm kusmaya başladı.

Mao'cuların silâhları ölüm kusarken, kutlama törenlerine katılan DİSK'li, İGD'li, DEV-GENÇ'li militanlar arasında kana susamışcasına korkunç bir çatışma başladı. Güvenlik kuvvetleri, Taksim'in kana bulanması karşısında dehşete kapılarak, çaresiz ve hareketsiz kaldılar. Bu sırada militanlar parkalarının içinde getirdikleri molotof kokteylleri ile plâstik bombaları halkın özellikle yoğun olduğu bölümlere rastgele fırlatmaya başladılar. Bomba sesleri meydanı inletirken, halk yerlere birbirinin üstüne yatarak kafalarını kaldırmadan ölümle hayat arasında geçen dakikaları saymaya başladı. İnter-Continental Oteli'ni saran Mao'cu grup, kurşun yağdırırken oteli korumakla görevli çok sayıdaki toplum polisi ile halk camları kırarak içeriye girdi. Polis ve halk otelin ana giriş merdivenlerinin altına girerek korunmaya çalışırken, ateş eden militanlar «Katil Oligarşi» diye bağırarak oteli hedef haline getirdiler. Bu arada bazı Maocu militanlar polislerin de içinde bulunduğu otelin girış kapısına yaklaşarak ellerindeki bombaları bırakmaya başladı. Korkunç patlamalar birbiri ardına devam ederken, otelin içindeki turistler korkudan bayıldılar.

Eşi görülmemiş silâhlı çatışma bütün şiddeti ile devam ederken, Taksim alanında göz gözü görmüyor, otomatik silahlardan ve tabancalardan çıkan kurşunlar, ölüm kusuyordu. Kan revan içindeki insanlar, iskambil kağıdı gibi yere devrilirken, meydanda bulunan onbinlerce kişi canhıraş feryatlarla kaçışmaya başladılar. Bu sırada sinir bozucu sesleri ile Taksim alanına dalan polis ve jandarma panzerleri kanlı çatışmaya müdahale etmek istedi. Birbirini çiğneyerek

kaçışan kadın ve çocukların arasına dalan panzerler bu arada bir çok kişinin ezilmesine sebep oldu. Kanlı çatışma sırasında Taksim alanında vurulanlar hareketsiz yerde yatarlarken, araçlar hastaneye yaralı taşıyordu. Olaylardan sonra Taksim alanında kopmuş kulak, parmak ve kollar, yürekleri parçalayan bir vahşet manzarası halini almıştı..

Taksim alanında vurulan düşüyor, yaralı insanlar birbirlerinin üzerine yığılıyorlardı. Alanın her tarafı ceset ve yaralılarla dolmuştu. Güvenlik kuvvetleri bir yandan olayları bastırmak için uğraşırlarken, bir yandan da yaralıları hastanelere taşımaya çalışıyorlardı. Öldükleri belli olmayan, sokak ortasında kanlar içinde hareketsiz yatanlar, korkudan kaçışanların ayakları altında eziliyordu. Kurşun yağmurundan delik deşik olarak ölenlerin bir kısmı tanınmıyacak haldeydi. Taksim alanı, acı içinde kıvranan, yüzleri yanmış, ellerinden ve ayaklarından kanlar akan insanlarla dolmuştu. Patlayan bombaların sis tabakası ile örttüğü vahşet dolu Taksim alanı kan gölü halini almıştı. Vurulanların ve kaçanların ellerinden düşen pankartlar koca alanı adeta bir halı gibi örtmüştü.

Çatışma bütün şiddeti ile sürerken, kürsüde bulunan ve bazılarının elinde silâhlar olan DİSK yöneticileri sürekli anonslar yaparak **«Ateş etmeyin, güvenlik kuvvetleri olaya müdahale edin, ateş edenler kaçıyor, yakalayın...»** diye sık sık ikazda bulunuyorlardı. Ancak, kanlı olaylar giderek büyüyor, Mao'cu grup Kazancı yokuşu ve Sıraselviler yolundan kaçarken güvenlik kuvvetlerinin kendilerini yakalamasını engellemek için çevre binalara ve sokaklara rastgele ateş ediyorlardı. Bu arada kentin ana caddelerine panzer ve polis otomobillerinin takibini engellemek için çöp

bidonları ile barikatlar kuruyorlardı. Taksim alanında başlayan silâhlı çatışma, grupların yayılması ile ara sokaklarda devam etti. Bu arada çelik yelek giymiş otomatik silahlı vurucu timler Taksim alanındaki birçok binanın ana kapılarını kırarak çatı katlarına baskın yapmaya başladı. Yapılan baskınlar sırasında karşılarında polisi gören militanlar ateş yağdırmaya devam etti. Bu sırada Taksim alanında ve bütün ara sokaklarından silâh sesleri geliyor, bombalar patlıyordu. İstiklal caddesine giren bir grup Mao'cu bir özel otomobili caddeyi kesecek şekilde çevirdikten sonra, halkın korku ve dehşet dolu bakışları arasında ateşe verdiler.»

MİLLİYET'E GÖRE

Olayın **«can alıcı»** noktaları üzerinde **Milliyet**'in saptamaları da şöyleydi:

«... Kanlı olaylar saat 19.00'da DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in konuşmasının sonuna doğru Tarlabaşı Caddesinde miting alanına sızmak istiyen Maocu grubun ateş açması üzerine başlamıştır. Miting alanında geniş önlemler alan DİSK yöneticileri, DİSK güvenlik ekipleri kendilerini «sosyal faşistlikle ve revizyonistlikle» suçlayan Maocuların mitinge sızmamaları için büyük gayret sarfetmişlerdir. Fakat saat 19.00'da Saraçhanebaşı'ndan gelen ve ellerinde İYDGD (İlerici Yurtsever Devrimci Gençlik Derneği) flaması taşıyan bir grup, DEV-LİS topluluğunun arkasından mitinge girmek istemiştir.»

«Mao'cuların önünde yürüyen DEV-GENÇ topluluğu «Tek yol devrim, Mahir, Hüseyin, Ulaş kurtuluşa kadar savaş» sloganını bağırırken arkadan gelen Kur-

tuluşçular da «Kürt halkına özgürlük» sloganını ortaya atmışlardır. A.A.'nın haberine göre, bu grup sarı kırmızı yeşil renkli Kürt bayrağı açmıştır. Bunların arkasında bulunan Maocular da «Ne Amerika, ne Rusya, bağımsız Türkiye - Sosyal fazistler, revizyonistler» sloganlarıyla DİSK kordonunu kırarak miting alanına girmek istemişlerdir.

İlk kavga burada çıkmış ve DİSK'lilerle Maocular birbirlerine girmişlerdir. Bu arada Maocu gruptan ateş açılmış ve kanlı olaylar birden başlamıştır.

Maocu grubun ateş açmasına diğer yerlerden de karşılık gelmiş Taksim alanı bir anda savaş alanına dönmüştür.»

Yine Milliyet'in bildirdiğine göre, Kemal Türkler konuşmasına 18.15 sularında başlamıştı. Olaylar üzerine kesilen ve 45 dakika süren konuşma sırasında Gümüşsuyu yönünden Beşiktaş'tan gelenlerin de alana girmekte olduğu görülüyordu. Maocuların sloganları Türkler'in konuşmasını zaman zaman duyulmaz hale getirmişti.

TERCÜMAN'A GÖRE

Haberin giriş bölümünde «... **olaylar, Maocu bir grubun Taksim Meydanına girmesinden sonra başlamış ve slogan savaşı bir anda meydan savaşına dönüşmüştür»** diyen **Tercüman,** olayların gelişmesi üzerinde şunları yazıyordu:

«Taksim'i kana bulayan olaylar Kemal Türkler'in konuşmasının sonuna doğru başlamış ve «Kürtlere özgürlük» sloganlarıyla bağıran Maocular birden ateş

etmeye başlamışlardır. Maocuların ateşine mitinge katılan DİSK'çi işçiler de cevap verince ortalık ana-baba gününe dönmüştür.

İlk silahın patlamasından sonra, Taksim Meydanı'nı çevreleyen gruplar da ateşe başlamış, bunu kalabalığın ortasından ateşlenen silahlar takip etmiştir. Silah sesleri ve dinamit lokumlarıyla bir anda savaş alanına dönen meydanı dolduran onbinlerce kişi kendini yerlere atmıştır.

Yerlere yatarak kurşunlardan korunmağa çalışan kalabalık arasındaki kadın ve çocuklar bağırıp haykırmaya başlamışlardır. Silah sesleri ve haykırışlarla panik daha da artmış, bu arada İntercontinental Oteli'nin önünden büyük bir grup canını kurtarmak için Kazancı Yokuşuna doğru atılmıştır...»

«... Ancak gruplar halinde barikatlara saldıran ve ara sokaklara dağılan solcular çatışmalarını ve karşılıklı kurşun yağdırmalarını buralarda da sürdürmüşlerdir. Binlerce merminin yağdığı Taksim Meydanında bombalar ve dinamitler de patlamaya başlayınca olaylar çığrından çıkmış ve solcu gruplar sokaklarda arabaları da devirip barikatlar kurmaya başlamışlardır. Bu arada bir çok arabayı da yakmaya başlayan militanlar yaralıları hastanelere taşıyan cankurtaranlara ve polis araçlarına da ateş açmışlardır. Gözleri dönmüş bir halde sağa sola saldıranlar daha sonra Taksim meydanını bırakıp Kasımpaşa, Şişli, Beşiktaş, Dolmabahçe, Şişhane ve Tarlabaşı gibi semtlerde de çatışmışlar ve birbirleri ile kendilerine mani olmak isteyen güvenlik kuvvetlerine kurşun yağdırmışlardır...»

POLİTİKA'YA GÖRE

DİSK'in gazetesi Politika da olaylara ilk günü pek geniş yer vermiş değildi. Politika'nın gözlemine göre, **«... 1 Mayıs töreni tam bittiği sırada «Maocu» ve «terörist» oldukları ileri sürülen grupların silahlı saldırısına uğramış»** idi. **«Saldırgan grupların törene katılan kalabalığa açtığı ateş ve patlak veren panik yüzünden 35 kadar yurttaşımız ölmüş»** idi.

«İlk ateş» anını da Politika şöylece anlatıyordu:

«Sık sık alkışlarla kesilen konuşmasını bitiren Türkler kürsüyü terketmeye hazırlanırken Taksim Meydanında Sular İdaresinin bulunduğu bölümle ortadaki durağın bulunduğu kesimden silah sesleri gelmeye başlamıştır. Önce iki gençlik grubunun karşılıklı silah atmasıyla başlayan olay kısa zamanda alanda bir paniğe yol açmıştır.»

CUMHURİYET'E GÖRE

Cumhuriyet Gazetesi ise olayları farklı bir yaklaşımla yansıtıyor ve ilk günü öteki gazetelerin çoğunda yer almayan bazı ilginç ayrıntılar veriyordu. Cumhuriyet'e göre silahlar, **«bazı kışkırtıcı grupların»** zorlaması sırasında patlamıştır.

Cumhuriyet'in haberinde olaylara ilişkin bölümler şöyle sıralanıyordu:

«Mitingin sonlarına doğru Saraçhane'den gelen kitlelerin arasında yeralmış bazı kışkırtıcı grupların, Tarlabaşı Caddesinden Taksim alanına sarkmak için kalabalığı zorladıkları ve bu arada saptanan sloganlar dışında bazı sloganlar attıkları duyulduğu bir sırada, birden bire silahlar patlamıştır. Görgü tanıkları ilk silah sesleriyle beraber Sular İdaresi binasının duvarları üzerinde mevzilenmiş bir takım kişilerin alandaki

kalabalığa doğru yoğun biçimde kurşun sıkmaya başladıklarını bildirmişlerdir. Nitekim yine bazı tanıklar olayların yatışmasından sonra Sular İdaresinden bazı kişilerin, polis gözetiminde elleri enselerinde kavuşmuş olarak alınıp götürüldüklerini de öne sürmüşlerdir.

Hemen hemen aynı anda Taksim alanının öteki köşesindeki İntercontinental Otelinin bulunduğu yerden ve yine görgü tanıklarının öne sürdüğüne göre otelden kalabalığa ateş edilmeye başlanmıştır.

Kurşun yağmuru altında Taksim alanını dolduran büyük kalabalığın özellikle Sular İdaresi binası ve İntercontinental önündeki kesimlerinde büyük bir panik başgöstermiştir. Halk otelin ve yöredeki dükkanların camlarını parçalayarak içeri girip kendini korumaya çalışır, ara sokaklara doğru kaçışırken, yoğun kurşun yağmuru da tüm kabalığı hedef alır biçimde yaygınlaşmıştır. Bu sırada alanın yan taraflarında bulunan polislerin ve polis panzerlerinin de olaya karıştıkları, kalabalığa rastgele ateş açtıkları ve panzerlerden su sıkıldığı görülmüştür. Polisler bir yandan da ses bombaları atmaktaydılar.

DİSK Genel Başkanının konuştuğu kürsüden sürekli olarak «Paniğe kapılınmaması» yolunda anons yapılmasına rağmen, kitlelerin kürsü çevresine doğru kaçtıkları görülmüş, polis panzerlerinin otel ve anıt çevresinde meydana gelen boşluklara girdiği, kalabalıkları çeşitli yönlere doğru dağıttığı izlenmiştir. Bu sırada özellikle ateşin yoğun olduğu İntercontinental Oteli'nin yan sokağı başında çok sayıda insanın yaralanarak yere düştüğüne, bazılarının hemen oracıkta öldüğüne, bir genç kızın da panzer tekerlekleri altında can verdiğine tanık olunuyordu...

Çeşitli yönlerden ve polislerden gelen yaylım ate-

şi ancak kürsü çevresinin dışında, alandaki kalabalığın dağılmasıyla son bulmuştur.

Kalabalık dağılırken alana askeri birlikler gelmiş ve çevrede mevzilenmişler, bu arada polisler de yol ağızlarını tutmuşlardır.

Yoğun kurşun yağmurundan korunabilmek için Beyoğlu'na ve yan sokaklara doğru kaçışan yurttaşların polisler tarafından kovalandığı görülmüş, Taksim Alanına çıkmak isteyen meraklılar kısa sürede dağıtılmış, yetişebildikleri ise cop ve sopalarla kıyasıya dövülmüştür. Gazeteciler de saldırıdan kurtulamamışlardır. Tam bir savaş alanını andıran Taksim'de bazı araçlar da tahrip edilmiş Fransız Konsolosluğu önünde 34 RD 722 plakalı bir otomobil devrilerek ateş almış, bir minibüs ile bir motosiklet de tahrip olmuştur.

İKİ OTOMOBİL

Çatışmanın yoğun bir biçimde sürdüğü bir sırada beyaz renkli bir Renault'nun Tarlabaşı yönünden kalabalığa ateş açarak geldiği görülmüştür. Görgü tanıkları otomobilin içinde dört kişinin bulunduğunu ve bunların ellerinde otomatik tabancalarla çevreye acımasızca kurşun sıktıklarını bildirmişlerdir. Bu araç daha sonra İntercontinental yanındaki sokaktan kaçmak istemiş, sokağın merdivenli oluşu nedeniyle bunu başaramayınca yine çevreye kurşun yağdırarak Gümüşsuyu'na yönelmiş ve gözden kaybolmuştur.

Bu aracın ardından bu kez plakasız mavi renkli bir Anadol'un da aynı biçimde çevreye kurşun yağdırarak alanı katedip Gümüşsuyu'ndan kaçtığı görülmüştür. Ancak aracın hızı yüzünden içindeki saldırganların sayısı saptanamamıştır.

Olay boyunca alandaki DİSK kürsüsü ve çevresi-

nin nispeten sakin bir bölge olarak kaldığı görülmüştür. Kürsüden sürekli olarak panik içinde kaçışan halka uyarılarda bulunulmuş, ancak «İşçiler Birleşin», «DİSK'in güvencesi altındasınız» seslerine rağmen kurşun yağmuru altında binlerce kişinin Gümüşsuyu'na doğru kaçtığı izlenmiştir. Bu arada alan çevresini saran jandarmanın kalabalığa dağılmaları için ihtar ettiği, Kültür Sarayı önündeki panzerlerin önünde bekleyen polisin ise olaylara müdahale etmediğine tanık olunmuştur.

Çatışmanın durulmasından ve alanın kısmen boşalmasından sonra Taksim bir savaş alanı görünümündeydi. Alanda sürekli olarak ambulanslar dolaşıyor, yaralılar, bunlar ve polis araçları tarafından hastanelere taşınıyordu. Taksim Alanında yerler, sopalar, bayraklarla doluydu. Çevredeki tüm binaların alt katlarındaki camları parçalanmış, İntercontinental Oteli'nin alt katlarında da sağlam cam kalmamıştı. Otelin üst katlarında bile bazı camların kurşunla delindiği, yandaki dükkanlarla, Osmanlı Bankasının geniş vitrinlerinin tuzla buz olduğu görülüyordu.»

Taksim Alanı'ndaki 1 Mayıs'ın bir yüzü, ilk günün heyecanı ve olanakları içinde gazetelere genel olarak böyle yansımıştı. Olayın çıkış nedeni üzerinde, görüldüğü gibi, iki farklı görüş beliriyordu. Birincisine göre saldıranlar Maocuydu, ikincisine göre ise kışkırtıcı grupların zorlamasıyla olaylar çıkmıştı.

Taksim Alanındaki 1 Mayıs'ın ikincisi ise zaman geçtikçe daha belirginleşen bir «tertip» idi. Bu tertibin içinde Maoculardan kışkırtıcı gruplara ya da daha başka güçlere varıncaya dek yer alanlar var mıydı, bunların yeri ve payı neydi?.. Gerek olayları izleyen günlerde. gerek aradan iki yıl geçtikten sonra bu kı-

tap için yaptığımız araştırmalarda elde edilen bilgiler değişik ve bambaşka bir ikinci 1 Mayıs gerçeğini ortaya koyuyordu.

Bu «**ikinci 1 Mayıs**»a, ya da 1 Mayıs'ın ikinci yüzüne geçmeden önce DİSK Genel Başkanı **Kemal Türkler**'in o gün Taksim Alanında yaptığı konuşmanın tamamını aktaralım. Bu konuşmanın böyle bir günde yapılmış olmasının belgeselliği yanında, iki ayrı özelliği daha vardır. Mitingte bulunan o dönemin bazı DİSK yöneticilerine göre, Türkler bu konuşmanın tamamını kürsüden yapmıştır. Türkler ise, daha ileride geniş biçimde değinileceği gibi, bu konuşmayı kısaltarak yaptığını söylemektedir. Yine o dönemin bazı DİSK yöneticilerine göre (1) Türkler, konuşmasının ortalarında yer alan **«Maocu bozkurtlar ve benzeri maceracı, bozguncu akımlar»**dan söz eden bölümü

---

(1) DİSK'in yönetiminde kuruluşundan bu yana en büyük değişiklik 22 - 28 Aralık 1977'de yapılan 6. Genel Kurulda oldu. Kamuoyunda Ulusal Demokratik Cephe (UDC) tartışmasından doğduğu izlenimini veren iç bunalım, aslında en büyük gücünü Maden-İş'ten alan ve UDC'yi savunan bir siyasal çizgiye karşı, daha doğrusu yönetime etkin olan bu siyasal görüşün yönetim biçimine karşı, öteki siyasal görüş sahiplerinin tepkisinden doğmuştu. Kamuoyunda İGD (İleri Gençler Derneği) doğrultusunda görüşe sahip oldukları öne sürülen yedi uzmanın 30 Eylülde Yürütme Kurulu tarafından görevden alınma kararı, DİSK'teki iç bunalımın dışa yansıyan doruk noktası oldu. Bunalımı çözen 6. Genel Kurulda Türkler ile beraber, Genel Sekreter Mehmet Karaca, Yürütme Kurulu üyeleri Celâl Küçük ve Mehmet Kılıç da görevden ayrılıyordu. Genel Başkanlığa Genel-İş Başkanı Abdullah Baştürk, Genel Sekreterliğe de Fehmi Işıklar seçiliyor, yeni Yürütme Kurulu da şöyle oluşuyordu: Tekstil Sendikası Genel Başkanı Rıza Güven, Oleyis Genel Başkanı Mukbil Zırtıloğlu, Gıda-İş Genel Başkanı Kemal Nebioğlu, Toprak-İş Başkanı Tuncer Kocamanoğlu ve Keramik-İş Genel Başkanı Mustafa Aktolgalı.

okurken bazı gruplar içinde hoşnutsuzluk belirtisi ve dalgalanma görülmüştü.

TÜRKLER'İN KONUŞMASI

DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in törenden önce Basına verilen konuşmasının tamamı şöyleydi:

«Bugün 1 Mayıs. Bugün uluslararası işçi sınıfının birlik-mücadele ve dayanışma günü. Bugün işçi bayramı. Bayramımız hepimize kutlu olsun. Hepinizi Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu DİSK adına coşkuyla ve içtenlikle selamlarım.

Şu anda yüz milyonlarca emekçi sömürüsüz, baskısız ve savaşsız bir dünya özlemini haykırıyor. Şu anda, açlıktan ölen Afrikalı kardeşlerimizin acısıyla haykırıyoruz. Bugün, parmakları ve dili kesilen ünlü Şilili şarkıcının, kendi hükümetini korurken katledilen Şilili işçi arkadaşlarımızın öfkesini dile getiriyoruz. Bugün, kendi düzenlerini kurmuş olmanın büyük sevinci içinde olan Sovyet, Bulgar, Vietnamlı ve diğer sosyalist ülkelerin emekçilerinin sevincini paylaşıyoruz.

Neden bir başka gün değil de, bugünü uluslararası işçi sınıfının birlik-mücadele ve dayanışma günü olarak kutluyoruz?

1 Mayısın tarihi çok eskilere dayanır. Fakat bütün ülkelerin işçileri 1 Mayıs 1886'yı hiç bir zaman unutmazlar. 1 Mayısın temelinde işçi sınıfının birliği, mücadelesi, dayanışması ve parababalarının zulmü yatmaktadır.

1 Mayıs 1886 tarihinde Amerikan işçi sınıfı 8 saatlik işgünü için ülke çapında genel greve gitti. Üretim durdu. Genel grevi bastırmak üzere büyük sermaye sahiplerinin emrindeki baskı güçleri harekete

geçti. Amerikan işçi sınıfının bu demokratik hareketini kan ve ateşe boğanlar dört işçi önderini astırmaktan kaçınmadılar. Asılanlar arasında bulunan bilinçli işçi önderi Parsons en son şu sözlerle tüm ülkelerin emekçilerine seslendi: «Eğer asılırsam, cani olduğumdan değil, sosyalist olduğumdan asılacağım.» Bu dört işçi önderini Amerikan parababalarının kanlı ellerinden kurtarmak için tüm ülkelerin işçileri harekete geçti. Böylece 1 Mayıs, bütün dünya emekçilerinin sermayenin egemenliğinden kurtuluş savaşımını bayraklaştıran uluslararası dayanışma günü haline geldi. 1886 yılından bu yana 1 Mayıs, aynı düşünce etrafında birleşmiş, kenetlenmiş olan bütün dünya proleterlerinin birlik-mücadele ve dayanışma günü olarak büyük gösterilerle kutlanmaktadır.

Her geçen yıl 1 Mayıslar daha büyük bir coşkuyla, daha geniş kitleler tarafından ve daha bilinçlice kutlanmaktadır. Çünkü sömürü, baskı ve zulüm alanları daralırken, barış-refah-özgürlük ve dostluk dünyasının sınırları genişlemektedir. Üreten insanlığın, emekçilerin düzeni olan sosyalizm hızla ilerlemekte ve yeni başarılar elde etmektedir. Bugün Angola, Vietnam, Mozambik, Laos halkları emperyalist ve yerli gerici güçlerin elinden kurtardıkları ülkelerinde sosyalizm hedefine doğru yürüyorlar. 48 yıllık yasaklamadan sonra işçi sınıfının siyasal özgürlüğe kavuştuğu İspanya'da demokratikleşme hareketi ilerliyor. Fransa'daki son mahalli seçimler halkın birleşik gücünü temsil eden sol partilerin zaferiyle sonuçlandı. Şili'de, işçi sınıfının ve katledilen Corvalan'ın serbest bırakılması faşist Pinoşe çetesinin gerilemekte olduğunu gösterdi. Bugün, emperyalist güçlerin desteklediği ırkçı, faşist rejimlere karşı yiğitçe direnen siyah Afrika halklariyle dayanışmamızı dile getiriyoruz.

Ulusal kurtuluş savaşlarının ve uluslararası işçi hareketinin en başta gelen destekçisi olan sosyalist ülkelerin barış saldırısı ve çok yönlü başarıları emperyalist saldırganlığı frenliyor. Kalıcı ve sürekli bır dünya barışı için verilen savaşım ilerleyip, güçlendikçe savaş doğuran emperyalist, şoven ve militarist merkezlerin gerilemesi hızlanıyor. Bu gerçeklere rağmen, barış-yumuşama ve silahsızlanma savaşımının başını çeken sosyalist ülkelere saldıranları, leke sürmeye kalkanları barış ve ilerlemenin, işçi sınıfının düşmanları olarak lanetliyoruz.

Emperyalist güçler ve yerli ortakları halkımızla diğer ülkelerin halkları arasında düşmanlıklar yaratmaya özel bir özen gösteriyorlar. Silahlanmayı kışkırtıyorlar. Amaçları, sömürü-kar ve baskı düzenini aklamak, hızla artan askeri harcamaları haklı göstermektir. Oysa biz tüm ülkelerin emekçileriyle düşmanca değil, dostluk-dayanışma ve barış içinde yaşamak istiyoruz. Bu nedenle örneğin Ege ve Akdeniz'in düşmanlık ve gerilim alanı değil, tersine halkların dostluk ve barış bölgesi olmasını ve tüm komşularımızla saldırmazlık anlaşmaları yapılmasını istiyoruz.

Bir avuç emperyalist silah tekeline milyarlar kazandıran top, tank, savaş uçakları değil eğitim ve sağlık tesisleri kreş, konut ve yeni işyerleri istiyoruz. Uluslararası sorunların şiddet yoluyla değil barışçı ve karşılıklı görüşmeler yoluyla çözümlenmesini savunuyoruz. Kendi ülkemizde ve tüm dünyada genel bir silahsızlanma ve tüm askeri blokların kaldırılmasını istiyoruz. Bu nedenle, saldırgan NATO'dan ve CENTO'dan çıkmak, ikili kölelik anlaşmalarını yırtmak, tüm yabancı üsleri ve askerleri ülkemizden atmak için savaşım veriyoruz. Ulusal güvenliğimiz ve ulusal bağımsızlığımızın gerçekten sağlanması ancak

bu şekilde olanaklıdır. Ulusal çıkarlarımızı ve dünya barışını en önde tutan bağımsızlıkçı ve barışçı bir dış politikanın önde gelen savunucularıyız.

Böylesi bir dış politika ancak bağımsızlık ve barış düşmanı büyük sermayenin düzeni yerine işçi sınıfımızın ve tüm emekçi halkımızın kendi düzeninin kurulmasiyle olanaklıdır.

İşçi sınıfımızın başı çektiği sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzen savaşımı önündeki engelleri devire devire ilerliyor. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de siyasal güçler dengesi insanca özgür bir yaşam isteyen halkımız ve ilericilik cephesi lehine değişmekte devam ediyor. Faşist tırmanış kimseyi yanıltmasın. Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de faşizm ve gericilik cephesi geriliyor. Milliyetçi Cephe ve onunla beraber tekelci sermayenin suntacı partisi geriledikçe azgınlaşıyor.

MC'nin emrindeki kiralık ölüm şebekeleri kanlı cinayetler işleyerek demokrasi savaşımının gelişimini durdurmak istiyorlar. Bu arada sol görünüp MC ile beraber vuranlar bu kanlı oyunun aktörleri arasında yer alıyorlar. İşçi sınıfımızı sırtından hançerleyen demokrasi savaşımını rayından çıkarmak isteyen bu Maocu bozkurtlar ve benzeri maceracı, bozguncu akımlar faşist tırmanışa hizmet ediyorlar.

Büyük sermaye sahiplerinin amacı, ölüm korkusunun evlere kadar girdiği, kimin resmi güvenlik görevlisi, kimin faşist komando olduğunun bilinmediği bir ortam yaratarak geniş emekçi kitlelerin oy özgürlüğünü önlemektir. MC'nin gerilediğini gören büyük sermaye sahiplerinin hesabı açıktır. Bu sömürücüler ve işbirlikçiler şebekesi büyük koalisyon adını verdikleri MC ve Muhalefetin ana güçlerinden oluşan yeni bir koalisyona oynuyorlar. Bu oyunun gerçekleş-

mesi için de ülkemizin her yerinde özellikle son günlerde kanlı saldırı olayları düzenliyorlar. Böylece ya faşizm gelir ya da bu koalisyon kurulur tehdidini savuruyorlar. İşsizliğin, hayat pahalılığının ve artan vergilerin, yoksulluğun tek sorumlusu olan bu küçük sömürücü azınlığın hesabını bozacağız. Hem faşizm tehdidini, hem de büyük koalisyon oyununu param parça edeceğiz. Demokratikleşme hareketini, ileri demokratik bir düzen savaşımını ve işçi sınıfımızın devrimci hareketinin gelişimini durdurmaya çalışan gerici-faşist güçlere unutamayacakları dersi vereceğiz.

Resmi görevli sıfatiyle ülkemizin içişlerine karışan ve CIA hesabına çalışan Amerikalıların kirli oyunlarını açığa çıkaracağız. Dün DGM'yi ezen işçi sınıfımız kendi örgütlü güçlerinin öncülüğünde durmadan, bıkmadan ve yılmadan sosyalizm hedefine doğru yürümeye devam edecektir. İşçi sınıfımız Kültür Sarayı önünde duran panodaki işçinin bir elini bağlayan yasağı kaldıracaktır. Korkuyorlar, korkacaklar, korksunlar. Geliyoruz, geleceğiz yakındır.

Acil görevimiz olan faşist tırmanışı durdurmak ve demokratik hak ve özgürlüklerimizi genişletmek açısından önümüzdeki haftaların büyük bir önemi vardır. Sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzen hedefi doğrultusunda aldığımız kararın hayata geçmesi için çalışmalıyız. Bu nedenle önümüzdeki haftalarda MC'nin ve tüm gerici-faşist güçlerin bozgunu için güçlerimizi birleştirmeliyiz.

DİSK'in güncel kararının ne olduğunu biliyorsunuz. Bu ilişkin kararımızın en birinci nedeni demokratik bir ortamın koşullarını yaratarak, ekonomik ve siyasal savaşımımıza konan tüm yasakların kaldırılmasını sağlamaktır. En başta, 141 ve 142'nci maddelerin iptalini, referandum - genel grev ve tüm çalışan-

lara eksiksiz sendikalaşma haklarının tanınması, kısıntısız grev hakkı ve lokavtın yasaklanmasını istiyoruz. Tüm işçiler, emekçiler, tüm ilericiler faşist cinayet ve saldırıların sorumlularının yakalanarak cezalandırılmasını istiyor. İlericilerin, yurtseverlerin katillerinden mutlaka hesap sorulmalıdır. Bu kararımızın gerekçesini yayınladık. Bu gerekçede belirttiğimiz istemlerin hayata geçmesi ancak ve ancak parlamento içindeki ve dışındaki tüm ulusal ve demokratik güçlerin eylem ve güç birliğine bağlıdır. Bu birliği sağlayacak olan tek güç işçi sınıfımızdır.

Buradan sizler adına tüm işçilere, emekçilere ve yönetimi ihanet içinde olan tüm Türk-İş üyelerine sesleniyorum. Sınıf kardeşlerim: Hepinizi az önce bildiğinizi belirttiğim DİSK'in kararına katılmaya çağırıyorum. Daha ileri hak ve çıkarlar için sömürüsüz ve baskısız bir düzen için hepinizi DİSK'te birleşmeye çağırıyorum. Türk-İş yönetimini ihanetle suçlayan, işçi sınıfımızın gücüne ve sınıf sendikacılığına inanan DİSK dışındaki tüm sendikaların yöneticileri olan arkadaşlarıma sesleniyorum: İşçi sınıfının ortak çıkarları içinde güç ve eylem birliğine girelim.

Sizler adına tüm ilerici, demokratik örgüt ve güçlere sesleniyorum, faşist tırmanışı durdurmak ve toplum yaşamını demokratikleştirmek için işçi sınıfımızın öncülüğünde güç ve eylem birliğini geliştirelim, 1 Mayıs 1977, birlik-mücadele ve dayanışma çabalarımızda yeni bir dönüm noktası olsun.

51 yıllık yasağı kırarak kutladığımız 1 Mayıs 1976 dan bu yana DİSK'in sayısal gücü yarım milyonu aştı. Bugün hedefimizi bir kez daha tekrarlıyorum: 1 milyonluk DİSK için ileri! Sınıfımızın sendikal birliğini sağlamak için ileri! Sınıf sendikacılığının bayragını tüm işyerlerine dikmek için ileri!

Dağılmadan önce son DİSK Genel Temsilciler Meclisi toplantımızda bugün sizlere sunulmak üzere kararlaştırılmış olan öneriyi açıklıyorum. Onayladığımız takdirde bu öneriyi DİSK olarak İstanbul Belediye Meclisine ileteceğiz. Şimdi soruyorum:

En onurlu ve görkemli gününü 1 Mayıs 1976 da ve 1 Mayıs 1977'de yaşayan bu alanın adının 1 Mayıs Alanı olarak değiştirilmesini istiyor musunuz?

Şimdi sizleri Türkiye ve uluslararası işçi sınıfının, tüm dünya emekçilerinin sömürüsüz, baskısız ve savaşsız bir dünyada yaşaması için yaşamları boyunca savaşım vermiş olan eski Genel Sekreterimiz İbrahim Güzelce'nin tüm ilericilerin, yurtseverler ve sosyalistlerin unutulmaz anısı için saygı duruşuna çağırıyorum. 1 Mayıs gösterimize katılarak veya destek mesajları göndererek Türkiye işçi sınıfımızla dayanışmalarını dile getiren çeşitli ülkelerin sendikal örgütlerini DİSK adına bir kez daha içtenlikle selamlıyorum.

Yabancı konuklarımız ve işçi sınıfımız önünde DİSK'i dünya sendikal hareketinden koparma hesapları yapanlara sesleniyorum. Elde ettiğimiz her demokratik kazanım DİSK'i dünya ilerici sendikal hareketine daha da yaklaştıracak ve ulusal sendikal hareketimiz uluslararası sınıf sendikacılığı ile bütünleşecektir.

Burada önemli bir konuyu bir kez daha vurgulamak istiyorum. Hepinizi demokratik bir kazanım olan oylarınıza sonuna kadar sahip çıkmaya çağırıyorum.

DİSK'in öncülüğünde düzenlenen 1 Mayıs uluslararası işçi sınıfının birlik-mücadele ve dayanışma gününe katılan ve katılmayan tüm işçi, emekçi kardeşlerimi, tüm ilericileri coşkuyla selamlarım.

Yaşasın uluslararası işçi dayanışması.»

IV.

İKİNCİ 1 MAYIS OLAYLARIN ÖTEKİ YÜZÜ

Taksim Alanında 1 Mayıs akşamı saat 19.00 sularında yaşanan olayların, sınırlı zaman içinde ertesi günkü gazetelere yansıyış biçimini daha önce görmüştük. Aradan zaman geçtikçe olayın gerçek yüzü daha belirgin biçimde ortaya çıkıyordu.

1 Mayıstan sonra CHP, Genel Yönetim Kurulu üyesi **Uğur Alacakaptan'ın** başkanlığında **Fikret Gündoğan, Muhsin Batur, Necdet Uğur** ve **İlhan Özbay**'dan oluşan bir kurulu olayları yerinde incelemek üzere İstanbul'a göndermişti. İstanbul Belediyesi tarafından Taksim Alanının ölçekli bir planı hazırlanmış ve bu plan üzerinde çeşitli tanıklar dinlenerek olayların oluş biçimi saptanmış ayrıntılı bilgiler alınmıştı. Ayrıca İstanbul Barosunun oluşturduğu özel bir kurul da benzer bir çalışmayla çeşitli tanıkları dinleyerek bir rapor hazırlamıştı.

Bunlardan başka **Politika** Gazetesi, değişik yönlerden olayları yaşayan tam yirmi tanığın ilginç gözlemlerini bir hafta süreyle yayınladı. Daha sonra konunun üzerine eğilen yazarlar, elde ettikleri bilgilere günlük yazılarında yer verdiler.

Tüm bunlara ek olarak, aradan iki yıl geçtikten sonra, bu kitabın hazırlığı nedeniyle görüştüğümüz gerek tanık olarak, gerek o dönemin sorumluları olarak olayların içinde yaşamış kişiler yeni bilgiler aktardılar, olayın daha sağlıklı bir değerlendirmesini yaptılar.

Böylece, 1 Mayıs 1977'nin öteki yüzü daha belirgin olarak biçimleniyordu.

1977'deki ikinci 1 Mayısın ayrıntılarına geçmeden önce bir özet yapmak gerekirse, olayların ilginç noktaları şöyle sıralanabilir:

Mitinge alınmaması kararlaştırılan Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği ve Halkın Yolu'ndan oluşan **«Üçlü Grup»** taraftarları bir ara 1 Mayısı Saraçhanebaşında kutlamayı düşünmüşlerdi. Fakat bunun, DİSK'in tutumu karşısında bir ödün sayılacağı ve taraftarlarının yitirilmesi kaygusu üzerine bu düşünceden vaz geçilmişti. Daha sonra anlatılanlarda belirtilen aşamalar sonucunda bu topluluk kortejin en arkasında Saraçhane'den Taksim'e doğru yola çıkmıştı. Önlerindeki Kurtuluş grubu diye anılan toplulukla aralarında DİSK görevlilerinin sınırladığı üç yüz metre kadar bir boşluk bulunuyordu. Şişhaneyi geçtikten sonra topluluğa gelen bir haberde kendilerinin de Alana alınacakları bildirilmiş, bunun üzerine topluluk coşkuyla **«güle oynaya»** ilerlemeye başlamıştı.

Tarlabaşı'ndan Taksim'e sapan Abdülhak Hamit Caddesinin kavşağında kırmızı gömlekli DİSK görevlileri kolkola girerek yolu kesmişlerdi. Son olarak Kurtuluş grubunun Alana girmesi için yolu açmışlardı. Kurtuluş grubunun Alana girdiğini gören ve kendilerinin de alınacağını biraz önce öğrenmiş bulunan Üçlü Grup, önlerindeki boşluğun daha da büyümesi üzerine koşarak ilerlemeye başlamıştı. **«Maocu»** diye ad-

landırılan bu grup koşarak geldiği sırada kavşaktaki DİSK görevlileri, tekrar kolkola girerek yolu kesmişlerdi. Bunun üzerine Üçlü Grupla DİSK görevlileri arasında Saraçhane'de başlayan tartışmanın bir yenisi ortaya çıkmıştı. Taraflar göğüs göğüse gelmişlerdi. Bu arada, Üçlü Grubun liderlerinden birinin Baro soruşturma kuruluna verdiği ifadede belirttiğine göre, görevlilerden biri belindeki silahına davranacak olmuş ve kendisi: **«Ne yapıyorsun? Kardeş kanı mı dökeceğiz?»** diyerek elini tutup engel olmuştu.

Kavşakta göğüs göğüse bu tartışma sürerken, yolun Taksim Alanına doğru olan yönünde kaldırım üzerinde biri tarafından havaya ateş edilmişti. Bunu Sular İdaresinin duvarının üzerinden ve önünden açılan ateşler izlemişti. Sular İdaresinin üzerinde kalabalıkça bir grubun başında elinde makineli tabanca olan birinin ötekilere amir gibi davranıp emirler verdiği İstiklâl Caddesinin girişindeki fırının üst katından görülüyordu.

Pamuk Eczanesinin yönünden de· áteş ediliyordu. Savcılığın yaptığı soruşturma sırasında Eczanenin üst katındaki bir otomobil yazıhanesinde iki adet tabanca ve mermi kovanları ele geçirilmişti. Yazıhanenin sahibi, pazar günü yazıhanesini açmadığını, silahların nasıl burada bulunduğuna akıl erdiremediğini söylüyordu.

Alana ateş açılan merkezlerden biri de Intercontinental oteliydi. Otelin beşinci ve altıncı kat pencerelerinde kurşun delikleri vardı. Olayın ertesi günü camlar üzerinde tesbit yapan otel görevlilerinden biri, kurşunların içerden atılmış olabileceğini söylüyordu. Kurşunların dışardan gelmediğini kanıtlayan bir nokta da söz konusu odaların duvarlarında kurşun izi ve içerde boş kovan bulunmayışıydı.

Dikkate değer noktalardan biri de bazı tanıkların, Alanın çeşitli noktalarında ateş eden kişileri tanımlarken, bunların kılıklarının aynı olduğunu belirtmeleriydi.

Şimdi bu kısa özetten sonra, daha fazla tekrara neden olmamak için doğrudan doğruya tanıkların gözlemlerine ve olayların ayrıntılarına geçelim.

İÇİ GÜN SONRA GAZETECİLER ANLATIYOR

Olaydan iki gün sonra, 3 Mayısta ANKA Ajansı olayların içinde yaşayan gazeteciler arasında bir soruşturma yaptı. Gazeteciler olayları şöyle anlatıyordu:

OKTAY KURTBÖKE (Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü):

«Kemal Türkler konuşmasının sonuna varmıştı. Ben de Orhan Apaydın ile birlikte kürsünün arkasındaki tribünden indim. Silah seslerini o sırada duydum. İnönü gezisinde, Sular İdaresi yönünden Mete Caddesine doğru büyük bir kaçışma başladı. Mikrofon aracılığı ile durmadan kargaşanın önlenmesine çalışılıyordu. Sürekli silah sesleri arasında topluluğun ikinci hareketi Intercontinental'den İnönü ve uyum içinde yapılagelen toplantıdan eser kalmamıştı.

1 Mayıs alanı boşalmış emekçiler, öğretmenler, öğrenciler, yazarlar, hukukçular, doktorlar, sanatçılar ve profesörlerden oluşan coşkun insan seli kürsünün önü ile İnönü gezisine çekilmişti. Kürsünün önünde biraz sonra, Gümüşsuyu yönünden panzerlerin alana girdiklerini ve ses bombaları atıldığını gördüm.

Kanımca olay, solun kesitleri arasındaki görüş farklılıklarını keskinleştirmek ve araya onulmaz «**kan**

davaları» sokmak, demokrasimizin dönüm noktası olmasını beklediğimiz 5 haziran seçimlerini etkilemek ya da yaptırmamak amacına yönelik bir büyük haince tertipti.

Bu kanım aynı gece devlet televizyonundaki ve radyodaki yayın ile ertesi günü gazetelerde MC iktidarının buyruğundaki özel amaçlı değerlendirmelerle de belgelendi.»

TOKAY GÖZÜTOK (Tercüman Gazetesi):

«İntercontinental'in ikinci katından olanları seyrettim. Olduğu gibi seyrediyorduk. DİSK ve DİSK paralelindeki kuruluşlar, Taksim'deki yerlerini alırken, evvelden planladıkları meydana çıkan Marksist - Leninist - Mao düşüncesindeki kuruluşlar da bunların aralarına sızmış kendilerine göre gerekli gördükleri yerleri işgal etmişlerdi. Bir kısmı kürsü ile Opera binası arasındaki boşluktaydı. Şişli'den ve Aksaray'dan gelen on bin civarında Maocu grup ise kafilenin en sonunda Taksim'e doğru geliyordu. Bir kısmı miting alanını sararken, bir kısmı da kendilerine karşı olan sol kuruluşlara ters slogan atarak kürsüye doğru yürümeye başladılar. Slogan savaşı birkaç dakika sürdü sonra Maocu grup içinden tabanca ile verilen bir işaretle bütün silahlar ateşlendi. İlk silah sesini Sular İdaresi ile Cumhuriyet Caddesi arasında duydum. Ondan sonra bütün miting alanından silah sesleri gelmeye başladı. Her şey bir anda karıştı. Bu bence bir ihtilâl provasıydı.»

AYŞEGÜL DORA (Anka Ajansı Muhabiri)

«Kemal Türkler konuşmaya başladığı sırada 18.45 falandı galiba, ben kürsünün önünde birkaç resim çektikten sonra Taksim alanındaki ana otobüs duraklarına doğru yürüdüm. Orada ilgi çeken, çeşitli genç-

lik gruplarının toplanmış, kendi sloganlarını bağırmaya başlamış olmalarıydı. Benim bulunduğum durakların önünden konuşma hiç duyulmuyor, sadece bağıran grupların sloganları birbirine karışarak işitiliyordu. Orada birkaç resim çektim.

Benim gözüme ilişenler arasında orada Kurtuluş grubu ve DEV-GENÇ grubu vardı. Çeşitli pankartları olan gençler vardı. Aralarında benim görebildiklerim içinde **(Maocular)** diye adlandırılan gruptan hiç bir pankart yoktu. Ama sadece ana durağın önündeydi, daha ilerilerini görmedim. Daha sonra yürüyerek İntercontinental'in önüne geldim. Otelden içeri girip TEP ve Kurtuluş gruplarının otelin önünden geçişlerini, Lobby'nin penceresinden seyrettim. Sonra tekrar aşağıya indim. Kurtuluş grubu geçmişti ve arkadan kimse gelmiyordu.

Caddenin ortasında fotoğrafçı arkadaşım Ara Güler'e rastladım onunla birlikte Şişli dolmuşlarının olduğu yerde idik, aramızda konuşuyorduk. **(Bende çok az film kaldı)** dedim. O da (Benimki de birkaç tane şunları bitirip gidelim) dedi. Ben de **(İleride, durağın önünde bir kaynaşma, bir şeyler olacak ortalık elektriklendi)** dedim. Ve daha ağzımda lafı bitirmeden, silah sesleri duyuldu, olay da başladı. Ara, beni İntercontinental'e doğru çekiyordu. Kalabalık üzerimize doğru geliyordu. Bir mahşer anıydı.

O sırada ben bir ağaç çukurunun önüne çöktüm, sonra kalabalık üstüme doğru gelmeye başlayınca otelin önündeki dükkânların solunda yarım metre kadar toprak bir yer vardı. Üzerine çim ve hercai menekşeleri dikilmişti. Onların üzerine kendimi attım. Toprağın üzerinde birkaç kişi daha yatıyordu.

Üzerimizden kurşunlar geçiyordu. Yanımızdaki kuyumcu ve başka dükkânların camlarına saplanı-

yor, büyük sesler çıkararak camlar parçalanıyordu. Galiba başımı toprağa gömmüştüm. Arada bir başımı kaldırıp bakıyordum, insanların birer birer düştüklerini görüyordum. Polisler de otelin önünden ateş ediyorlardı. Sonradan ara sokaklara doğru dağılmaya başladı. Bir on dakika kadar orada yattım. Sanırım Kazancı yokuşunun başına geldiğimde birçok kişi kanlar içinde yerlerde yatıyordu. Sonra otelin bağaj kapısının pencerelerini kıran bir grubun peşine takılarak otele girdim.

Otelde ise manzara daha başka idi. Otelin önündeki toplum polisleri olduğu gibi otele girmişlerdi. Amirlerinin **(çıkın dışarı ateş edin)** sözüne uymuyorlardı. Hepsi saklanmıştı mutfağa kadar kaçanlar vardı. Aşağıda birkaç tanesi sütunlara siper olmuştu. Ateş ediyordu. Ve o sırada birçok yaralı insanlar ve polis gördüm. Sonra otelin kapısından tam çıkacağımız sırada ikinci bir kez ateş açıldı ve panzerler geçmeye başladı. Bu sefer panzerler de ateş ediyordu ve yine yukarı kaçtık. Sonra birden etraf sakinleşti. Ben Cumhuriyet'ten Şükran Ketenci ile birlikte ara yokuşlardan inerek büroya döndük...»

NECMİ ONUR (Hürriyet Gazetesi):

«Saat 13'te herkesin saygınlığına layık bir düzenle ve devlet güvenlik kuvvetlerinin dahi sağlamakta zorluk çekeceği bir sistemle kortejler alana gelmeye başladılar. Saat 18.50'ye kadar yürüyüşler devam etti. Bu arada Mao'cu grupların alana geldikleri ellerindeki pankartlardan da açık seçik görülüyordu. Beşiktaş tarafından gelen Mao yanlısı bir grup için DİSK görevlileri barikat bile kurdular, fakat az sonra mikrofondaki yetkili Beşiktaş'tan gelen korteje yol verilsin dedi ve yol açıldı. Sonra Kemal Türkler konuş-

maya başladı. Herkesi kendi saflarına çağıran bir konuşmaydı bu ve ben ilk silahın sesini Kazancı Yokuşunun başında duydum ve bir anda bütün alana yayıldı.

ERGUN ÇAĞATAY (Gamma Ajansı Temsilcisi):

«İntercontinental Oteli ikinci katta pencerede idim, Miting bitti, diye dışarı çıkmak üzereyken silah sesleri duydum. İlk silah sesleri Sular İdaresinin önünden geldi ve orada panik başladı. Halk oradan meydanın ortasına doğru kaçmaya başladı. Birden bire 30-40 bin kişinin yere yattığını gördüm ve sonra silah sesleri âdeta meydanın her yanından gelmeye başladı. Halkta büyük panik başlamıştı. Benim bulunduğum otelin altından da ateş sesleri geliyordu. Çok dikkatle civarı taradım. Ancak hangi binadan ateş edildiğini göremedim. Otelden ateş edildiğini de görmedim Yalnız alt kısmından ateş ediliyordu. Ve bir kısım halk otelin kapılarına doğru hücuma başladı. Olaylar başlamadan önce Kurtuluş grubu geçiyordu, DİSK görevlileri sıra ile dizilmiş onları kolluyordu. Sopalı bir kavga çıkar diye beklerken sloganlar bağrılırken, bizim önümüzdeki grubun yerine Sular İdaresinin önünde çıktı. Belki gruplar havaya ateş açtılar, fakat sonra kurşunlar boşuna sıkılmaya başlandı, ama bence ölenlerin büyük kısmı ezilerek öldü.»

VASFİYE ÖZKOÇAK (Milliyet Gazetesi):

«Foto muhabiri arkadaşım İlhan Baştan ile birlikte mitingin Beyoğlu bölgesini izlemek için görevlendirildim. Mitingçiler meydanı doldurduğu zaman OLEYİŞ binasının üst katına çıktım. Haberler Müdürü Zeki Sözer'e telefon ederek mitingin büyük bir güvence altında devam ettiğini, olay çıkacağını zannetmediğimi söyledim. Grupların gelişi henüz kesilme-

mişti. Kemal Türkler konuşuyordu. Fakat sonradan gelen Dev-Genç ve diğer grupların sloganları, konuşmanın bizim yönümüzden duyulmasını engelliyordu. Ben tekrar telefon ederek, artık gazeteye dönebileceğimi söylemiştim. O sırada bir genç gelip Şişhane'den on bin kadar Halkın Sesi, Halkın Gücü, Halkın Birliği ve Halkın Kurtuluşu Maocu kitlesinin mitingciler arasına katılmak istediğini, fakat DİSK'çilerin bunu kabul etmeyip o grubu en sona bırakarak arayı tamamen açtıklarını söyledi. Pencereden bakıldığında DİSK güvenlik görevlilerinin bizim bulunduğumuz yöne doğru aktıkları görüldü. Gazeteye olay çıkacağını bildirerek binadan aşağıya indim. Kapı önünde kırmızı gömlekli DİSK güvenlikçilerinin sıkı bir barikat kurduklarını gördük. Bir şey olamayacağını düşünerek binadan ayrıldık. Üç adım sonra arkamdan birden silah seslerinin geldiğini duydum. Foto muhabiri arkadaşım binanın içine girmişti. Ben bir türlü binanın içine giremiyordum. Silah sesleri devam ediyordu. Binalara hücum ettik, güçlükle kapıyı açtırarak içeri girdik ve yukarı çıkarak gazeteye telefon ettim. Bu sırada aradan geçen 7 dakika kadar bir zamanda meydanın üçte ikisinin boşalmış olduğunu ve askerin alana girmekte olduğunu gördüm. Panzerler dolaşmaya başladı ve aynı zamanda panzerler su sıkıyordu. Bir kısım mitingçiler kürsünün etrafında anonsları dinliyordu. Anonslarda **«Kaçmayın, polise yardım edin»** diye bağırılıyordu.»

TANIKLAR ANLATIYOR

Politika Gazetesi 7 Mayısta başlayarak bir hafta süreyle yirmi tanığın gözlemlerini yayınladı. Bunlardan DİSK'in kürsü sorumlusu Sıtkı Coşkun şunları anlatıyordu:

«Saat 19.00 sıralarında Türkler'in konuşması bitmek üzereyken, son cümlelerde, tarlabaşı istikametinden silah sesleri geldi. Bulunduğum yerden Tarlabaşı ağzında, kalabalığın, Elmadağ ağzına ve Taksim'deki Anıt'a doğru açıldığını gördüm.

Önce 10 ile 12 el silah sesi duyuldu. Alan kalabalıktı, sloganlar bağırılıyordu, bu yüzden silah sesleri boğuk duyuldu. Çoğu insan, hele yeşilliklerin ortasındakiler hemen o anda farketmediler bile.

Durumu görünce ve olay çıkacağını anlayınca mikrofonu aldım ve paniği önlemek üzere koruma görevlilerini ve kitleyi uyarmaya başladım. Yerlerine dönmelerini, görevlerini yerine getirmelerini istedim. Elmadağ yönünde, dağılan kalabalığın biraz sonra yeniden toparlandığını gördüm. Görevliler de Tarlabaşı'na doğru harekete geçtiler.

Tam o sırada, Elmadağ ağzından Taksim'deki postahanenin önünden birkaç el olmak üzere, Sular İdaresi üzerinden, Sular İdaresinin yanındaki aralığın ağzından, Kazancı yokuşunun ağzından, Pamuk eczanesine bitişik binadan ve görebildiğim kadariyle İntercontinental'in yanındaki çiçekçi barakalarının üstünden yaylım ateşi başladı. Kalabalığın bir kesiminin Kazancı yokuşu ağzına doğru kaçıştığını gördüm. Burada ateş yediler. Birden her yer karıştı. Kalabalık İnter'in ve Anıt'ın önünden en emin yer gibi gördükleri kürsüye doğru kaçmaya başladı. Bu sırada sürekli anonsla kalabalığın ve görevlilerin kürsü etrafında kalmasını ve görevlilerin görevlerini yapmalarını sağladık.

O sırada, panzerler harekete geçti. Bir panzer özellikle Kazancı yokuşu ağzına su sıktı. Aynı anda ses bombası atıldı. Panik birden arttı. Diğer panzer Anıt etrafındaydı. İlk su sıkan panzer, İnter'in önün-

den yeşil sahanın çevresinden ve orta kesiminden üç tur kadar attı. Tekrar vurgulamak gerek. Paniğin olağanüstü artmasına neden oldu panzerler.

Bu sırada İntercontinental'den doğru gelen ateş, kürsü üzerine kadar ulaştı. Ben, birkaç kez korunmak için eğildim, yere yattım kürsüde.

Bu arada, ateş bir an duralar gibi oldu. Bundan yararlanarak paniği önlemek için kitleye tekrar ant içirdim. Panik o anda önlenebilirdi bir ölçüde, ama panzerler yeniden harekete geçtiler.

Benim kürsüden görebildiğim önemli birkaç olay önemli birkaç nokta var. Sular İdaresinin üstünde birkaç kişinin ateş ettiğini gördüm ve oradaki herkes hatırlayacak «Sular İdaresi üzerinden ateş eden insanlar var. İhtar ediyoruz. Bunları etkisiz hale getirin, alın» diye anons yaptım birkaç defa. Sonra gerçekten de polisin duvarın üstüne çıktığını bunların birkaçını götürdüğünü gördüm. Ancak bir bölümü yine üstünde kaldı. Yeniden anons yaptık kürsüden. Geri kalanların da alınması için. Etkisi olmadı ve biraz sonra bu kişilerin duvarın arkasına sinerek oradan çekip gittiklerini gördük.,

Bunlar olurken, bir ara polisin kürsüye doğru geldiği görüldü. Görevliler de kürsüyü korumak istediler. Kürsüden Emniyet kuvvetleriyle hiç bir şekilde çatışmaya girilmemesi için yaptığımız anonslar iki tarafı da etkiledi.

Alana açılan ateş bilinçliydi, organizeydi. Kitleyi bir Kazancı Yokuşu ağzına bir de kürsüye doğru itmeyi, buralarda büyük panik çıkarttırmayı hedefliyordu. Böylesine bir panik içinde DİSK görevlileri, özellikle bu görevliler içindeki ana unsurlar, yani ekip başları ve en önemli noktaları koruyanlar görevlerini kurşun yağmuru altında yaptılar. Yer yer vızır

vızır geçen kurşunlar altında Polis ve panzerle kitleler arasına barikat kurarak paniğin daha da büyümesini, ezilmelerin daha fazla olmasını kesinlikle engellediler.

Tarlabaşı tarafından gelen ateş, kimliği bilinen ve zaten artık sonuna kadar dolmuş olan alana girmeye çalışan **«maocu»** bir kesimin karıştığı bir işti. Sular İdaresinin üstünden açılan ateş İntercontinental'in terasından ve ön cephesinden açılan ateş ise bizim için karanlıktır. Kışkırtıcı ajanlar mıdır, değilse kimlerdir, açıklanması gerekir. Ancak, kurşun kürsüye kadar geldiğine, kürsü üzerinden perdah ateşi yendiğine göre, demek ki İntercontinental'den uzun menzilli silahlar kullanılmıştır. Tabancayla, alanın ortasından bile ateş edilse, bize kadar gelemezdi.»

«BU SİNYAL PROVOKASYONUN BAŞLANGICIYDI»

Basın-İş Sendikası Genel Sekreteri ve DİSK'in Taksim Güvenlik Ekibinde görevli İsmail Keresteci'nin anlattıkları şöyleydi:

«Olayın başlamasından 10-15 dakika evvel, Taksim Güvenlik ekibinde olduğum için Saraçhane bölümünün yerleştirilmesini üstlenmiştim. Alana Şişli ağzından Dev-Genç grubu giriyordu. Onları yerleştirdik. Arkasından Saraçhane'den gelen korteje yol verdik. Oradan **Kurtuluş** grubu girdi. Kemal Türkler'in konuşmasının bitmesine yakın kortejin girişini yavaşlattık. Çünkü 400 metre arayla **«maocu»** grubun yaklaştığını tesbit etmiştik. Kurtuluş grubu tamamen alana girdi. Güvenlik ekipleriyle birlikte Tarlabaşı yolu ağzını tuttuk. O anda 3 el silah sıkıldı. Nereden geldiğini tesbit edemedim ama havaya sıkıldığını tahmin edebiliyorum. Bu bir sinyal ve provokasyonun

başlangıcıydı. Tam o sırada maocular silahlarını ateşlediler. Biz Tarlabaşı'nın yol ağzında bulunduğumuzdan bu ateşe maruz kalmamaları için güvenlik ekiplerini geriye çektik. Bu sırada arka taraftan, yani Sular İdaresinin üzerinden kurşun yağmaya başladı. Kurşunlar yere diklemesine iniyordu. Bu iki ateş 5-10 saniye arayla atıldı. 3-4 arkadaşımız kurşun yarası alarak Otağ Restoranın önünde yere düştü. Bu arkadaşları Şişli yolu ağzına doğru çektik. Sonra DİSK'in güvenlik görevlileri tarafından arabaya bindirilip hastaneye götürüldüler.

Bu sırada biz mevzilenip toparlanmaya çalıştık. Kurşun yağmurunun Sular İdaresin tarafından yoğunlaştığını görünce Taksim PTT'nin köşesine doğru geri çekildik. Kürsüdeki görevli ant içirdi. Bu arada panzerler Tarlabaşı yolunun ağzına doğru gidip geri döndüler. Bulunduğumuz bölge ateş hattı olduğu için tamamen boşalmıştı. Kürsüden yapılan anons üzerine, kürsü etrafına toplanmaya ve arkadaşlarımızın oyuna gelmemesi için polise ve panzerlere saldırmalarını önlemeye çalışıyorduk.»

«AJAN OLAYI BAŞLATMAK İÇİN İŞARET VERDİ»

İstanbul Barosu Başkanı Avukat Orhan Apaydın'ın söyledikleri ise şunlardı:

«Bence olay bazı gruplar arasında çıkan bir çatışma değildir. Belirli bir planın tatbikidir. Benim gördüğüm kadar tek bir yerden ateş edilmedi. Yüksek yerlerden havaya ve bazen halkın üzerine sıkılan kurşunlarla görkemli mitingin çil yavrusu gibi dağılması planlanmıştı.

Saat 13.30'da Oktay Kurtböke ve Mahmut Dikerdem ile beraber alana geldik. DİSK'in güvenlik görev-

lileri olağanüstü önlemler almışlardı. Rastgele kimseyi alana sokmuyorlardı. Görevliler kartımızı sordular ve yarısını kesip alarak bizim alana girmemize müsaade ettiler. Kürsünün arkasındaki tribünde törenin başlamasını bekledik. Saat 16.00'ya doğru Beşiktaş'tan hareket eden ve Gümüşsuyu yoluyla Taksim'e gelen grup, meydanı doldurdu.

Sanırım ki dünyanın hiç bir yerinde bu kadar görkemli ve düzenli bir gösteri yapılmamıştır. Zaman zaman aklımdan DİSK görevlilerini kutlamak geçiyordu.

DİSK Genel başkanı Kemal Türkler'in konuşmasının sonlarına doğru Oktay Kurtböke'yle birlikte tribünden indik. Gazeteye gidecektim. Tam, görevliler çıkış yerini bize gösterecekleri sırada, silah sesleri duyduk. Sesler belli bir yerden ve düzenli bir biçimde başladı. Duyduğum kadariyle ilk silah Sular İdaresinin üzerinden, hemen arkasından da yüksek yerlerden atılmaya başladı. Dört bir yandan üzerimize mermilerin yağdığını hissediyordum. Birden itişmeden dolayı yere kapaklandım. O sırada Oktay Kurtböke'yi kaybettim, fakat sonra Oktay beni buldu ve yerden kaldırdı. Mete caddesine doğru sürüklendik. Bir süre sonra olayları inceleyebilmek için tribüne döndük.

Dehşet verici bomba sesleri vardı. Sonradan bunların ses bombası olduğunu öğrendik.

Olaylar, önceden hazırlanmış bir planın belli bir anda uygulanmasıdır. Benim görüşüme göre, önceden belirlenmiş bir yerde saklanan bir ajan olayı başlatmak için işaret vermiştir, işaretten sonra da senkronize bir şekilde yüksek yerlerden ateş edilmeye başlandı.

Bu provokasyonun iki amacı vardır. Birincisi

DİSK'in ve işçi sınıfının gücünü azaltmak, ikincisi halkı paniğe uğratarak işçi sınıfının ve ilerici güçlerin 5 haziran seçimlerindeki ağırlığını azaltmak. Bu olayları kimler yararlanacaksa, ki bunlar işçi sınıfının karşısındaki sermaye sahipleridir, onlar çıkartmışlardır. Sermayenin ezilmeyeceğini, güçlü olduğunu ve kolayca ezeceğini göstermek istemişlerdir. Öte yandan sol içindeki bazı grupları olayı çıkarmakla suçlamışlardır. Halbuki bu gruplar sadece maşa vazifesi görmüşler ve olayın tertipçilerinin gizlenmelerine yardımcı olmuşlardır. Muhakkak ki bu grupların içinde yer almış ajanlar da vardır.»

DALGA DALGA ATEŞ

Olayın öteki tanıklarından TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu da olayları şu biçimde anlatmaktaydı:

«Toplantının sonuna doğru, İntercontinental Otelinin önünde bulunuyordum. Otele paralel bir şekilde **«Kurtuluş Grubu»** yürüyordu ve slogan atıyordu. Herhangi bir tartışma çekişme yoktu.

Uzaktan, Sular İdaresi binası tarafından silah sesleri duyuldu. Sonradan bu silah seslerinin, mitingi sabote etmek üzere hazırlık yapan ve mitinge zorla girmek isteyen **«maocular»** tarafından atıldığını öğrendik.

Bu silah seslerinden hemen sonra Intercontinental otelinden, onun sağ tarafındaki Pamuk Eczanesinden ve sol tarafındaki Çiçekçi binalarından, bizim bulunduğumuz topluluğa sürekli ateş edilmeye başlandı. İlk ateşten sonra kitlede bir dalgalanma kaçışma oldu. Otelin önündeki cadde tamamen açıldı.

O zaman şöyle bir manzara gördüm. Otelin alt

katında sütunları kendilerine siper ederek, kalabalığa sürekli yaylım ateşi yapan toplum polislerini, resmi kıyafetler içinde toplum polislerini gördüm. Kitle panik halinde kaçıyordu. Ezilme tehlikesi vardı. Sürekli ateş yağıyordu, vurulma tehlikesi vardı. Kalabalığın içinden bazı insanlar **«yere yatın, yere yatın, canınızı kurtarın, kurşunlara hedef olmayın»** diye bağırıyordu.

O sırada bir genel yönetim kurulu üyesi arkadaşım beni kolumdan tuttu çekti ve ben de kitleyle birlikte yere düştüm. Ateş devam ediyordu.

Birinci ateş dalgası kesilir gibi oldu. O zaman kalabalık ateş hattından uzaklaşmak üzere tekrar ayağa kalktı, kürsüye yakın durumda olan bahçe yönüne doğru koşuşmaya başladı. Ateş yağmuru yeniden başladı. O zaman bir panzerin kalabalığın üzerine doğru hareket halinde olduğunu gördüm, yerde insanları gördüm, onları kurtarmaya çalışanları gördüm. Panzerin altında bir kişinin kaldığını gördüm ve nihayet biz kürsüye yakın bir yere kadar üç dört defa ateşten korunmak için yere yatarak uzaklaştık.

Sular İdaresinin karşısına düşen, Anıtın sağ tarafında kalan belediye otobüs durağının üzerinde dizi dizi oturan kalabalığın, Sular idaresi yönünden ateş açıldıktan sonra patır patır döküldüklerini gördüm. Önce kurşunlara hedef olmamak için atladıklarını zannettim. Sonradan öğrendim ki, Sular idaresi tarafından doğrudan doğruya buraya makineli tabancalarla, seri otomatik ateş eden silahlarla ateş edilmiş burada bulunanların çoğu yaralanmış bir kısmı ölmüş.

Taksim Alanında demokratik kitle örgütlerinin, bütün yurtseverlerin yaşadığı bu silahlı saldırı, basit bir provokasyon değildir, kanaatindeyim. Bunun çok

daha önceden planlandığını, birçok noktalara silahlı adamların yerleştirildiği anlaşılıyor.»

«TEK KURŞUNA CEVAP VERİR GİBİ»

İstanbul Tabip Odası Başkanı Dr. Özdemir İlter, olayın başlangıç anını şöyle anlatıyor:

«Türkler'in konuşmasının sonuna doğru Beyoğlu girişi tarafından **«Tek yol devrim»** sloganı duyuldu. Bir süre sonra o durdu ve Türkler son cümlelerini söylerken Sular İdaresi önünden bir silah sesi duyduk. Bunu peşpeşe gelen silah sesleri izledi, kitlede gayet tabii olarak bir dalgalanma oldu. Asıl büyük dalgalanmayı, âdeta bu atılan tek kurşuna cevap verir gibi İntercontinental otelinden yaylım ateşi gelmesi yarattı. Bunun üzerine herkes çağrıya uyarak yere yattı, bir ara ayağa kalkıldı ve kürsüye doğru çekilindi. Fakat kürsü ve görevliler çekilinmemesi uyarısını yaptılar. Ateşe rağmen **«faşizme geçit yok»**, **«gelin arkadaşlar üç beş faşiste meydanı bırakmayacağız»** diye bağıran arkadaşlar, düzeni sağlamaya çalışıyorlardı.

İntercontinental otelinin önü polis doluydu. Ama ateş kesinlikle bu polis kitlesinden gelmiyordu. Polisler silahlarını çekmiş durumda değildi. Yere yatıp oraya doğru baktığımız zaman polislerin kalıp gibi durduklarını ve hiç bir müdahalede bulunmadıklarını görüyorduk. Ama oradan ateş geliyordu. Ya polislerin arkasından atılıyordu, ya da daha yüksek bir seviyeden ateş ediliyordu. Tabii o gürültü ve heyecan içinde insan kurşunun nereden geldiğini değil de nereye saklanacağını düşünüyor daha çok. Ama sesler sistemli olarak o yönden geliyordu.

O sırada, polisin müdahalesi kitleleri daha çok heyecana verdi. Ses bombalarının atılması ile hiç ses

bombası duymamış arkadaşlardan **«bomba atılıyor» «el bombası atılıyor»** diye elime ayağıma sarılanlar oldu. **«Hayır bu ses bombasıdır, korkulacak bir şey değildir»** desek de ses bombalarının atılması ve ateşin devam etmesi alandaki paniğin büyümesinin önemli bir nedeni oldu.

Biz kürsünün önündeydik ve çıkışa doğru yaklaşma hazırlıklarına girişmiştik.

Yalnız şöyle bir şey duyduk. Bir arkadaşımızın İntercontinental oteline girdiği sırada otelin içinde saate bakan bir ekibin **«işte saat geldi, gelmedi mi? Daha ne bekleniyor?»** diye aralarında konuştukları. Bu öğretim üyesinin gelip diğer öğretim üyelerine durumu açıkladığı, bunu zannediyorum yöneticilere ilettiği fakat **«biz gereken tedbiri aldık bir şey olmaz»** denildiğini duydum.

Benim kanıma göre bu olaylar profesyonel bir ekip tarafından hazırlanmıştır. Çünkü ateş bir yerden gelmedi. Belirli yerlere mevzilenmiş insanlar bir işaretle, bir tek tabancanın atışından sonra silahlarını ateşlediler. Ayrıca Sular idaresindeki adamları da biz gördük. Sular idaresinin üzerinde 5-10 adam mevzilenmiş ateş ediyordu. Ben havaya ateş edip korkutacaklar diye düşündüm. Ama ölü sayısını öğrenince, bilinçli olarak yaratılan bir panikle insanların öldürüldüğünü anladım.

Bazı güçler bu işi ayarladı, provoke etti bence. Emniyet de bu işten bu seviyede habersizdi. Onlar da şoke oldular ve ancak ses bombalariyle, panzerlerle tedbir alalım derken paniği yoğunlaştırdılar.»

PLANLI BİR ATEŞ

Yüksek Mimar Selçuk Batur da 1 Mayıs kırımını yaşayanlardandı. O günü şöyle anlatıyor:

«Karımla birlikte, TMMOB grubundan ayrılarak, Taksim gezisinin önündeki çimenlere yani kürsünün bulunduğu yöne doğru aradaki geçit için boş bırakılmış yolun kenarından ilerledik. Bu sırada, saygı duruşu başlamıştı. Saygı duruşu bitip de **«teşekkür ederim»** sözlerinin duyulduğu anda, Sular idaresinin oralardan veya Karaköy dolmuşlarının kalktığı bölgeden silah sesleri geldi. Bulunduğum yerden bir duman da gördüm. Bunun üzerine Mete Caddesine doğru ilerlemek ve olaylar çıkacağını görerek, Mete Caddesinden aşağı inmek istedik. Birkaç adım attık ki, arkamızdan da silah sesleri gelmeye başladı ve Mete caddesine doğru ilerleyemeden, tam karşımızda Taksim gezisinin merdiven ve parmaklıklarına doğru itilmeye başladık.

O zaman farkettik ki, silah tam arkamızda kalan İntercontinental oteli tarafından da atılıyor ve halk kaçışırken, bizi de iterek geziye doğru yöneltmeye çalışıyor. Silah seslerini duyunca, ilk aklıma gelen yere yatmak oldu. Ama yere yatmak bile mümkün değildi, öylesine geliyordu kalabalık. Yere yatmaya çalışmak demek ezilmek demek olacaktı. Tam önümüz Taksim parkının gezinin duvarıydı. Düşünün ki, 1 veya 1,5 metrelik bu duvarı bile atlamak mümkün değildi, öylesine kalabalıktı arkamız. Arkamdan bir gencin **«kadınlar var itmeyin»** gibi bir söz söylediğini duydum. Küçük bir açıklık oldu. Karımı kaldırıp duvarın üstünden atlatabildim, kendim de duvarın üstüne çıktım. O anda İntercontinental'in terasında mevzilenmiş iki kişi gördüm. Bu arada Taksim gezisinin Kültür Sarayına dönük köşesinde bir panzer, bir de **«kepçe»** denin iş makinesi duruyordu. Karşı sırada da 200 kadar toplum polisi ve iki polis arabası vardı. Bir an burada durup etrafa baktık. Mete caddesinden ateş

gelmiyordu. Caddeye girdik, kapısının camı kırılmış bir apartmana sığındık. Antrede bir polis vardı. **«Canınızı kurtarmak istiyorsanız bodruma gidin»** dedi. Biz birinci kata doğru çıktık. Bu katta sanırım seyahat bürosu olan bir işyeri vardı ve kapısı açıktı. İçeri girdik, ön odaya yürüdük. Taksim alanına bakan pencerenin önünde ellerinde silahla üç polis duruyordu ama silahları henüz kullanılmamıştı. Onlar da olayı izliyorlardı. Bizim arkamızdan otuz kırk kişi daha doldu içeri. Çoğu kadın ve genç kızdı.

İzleyebildiğim kadariyle asıl yaylım ateşi iki noktadan açıldı. Sular idaresinin oradan ve İntercontinental'den.

Gelişigüzel değildi ateş. Planlıydı. **«Gösteri daha önce bitirilseydi bir şey olmazdı belki»** deniyor. Bence yine olurdu. Dediğim gibi, planlanmıştı önceden. Bir de panzerler ve ses bombaları paniğin artmasına yol açtı.»

SULAR İDARESİ ÜZERİNDE UZUN MENZİLLİ SİLAHLAR

Çeşitli ülkelerden gelen sendika ve örgüt temsilcileriyle beraber Taksim alanında töreni izleyen İlerici Gençlik Derneği (İGD) Merkez Yürütme Kurulu üyesi Mehmet Boz, olayın başlangıcını şöyle anlatıyordu:

«Olay olacağını hiç düşünmüyorduk. Hele böylesine disiplinli, özenle düzenlenmiş bir mitingte böyle bir şey düşünülmezdi. Lakin Kemal Türkler konuşmasının sonuna gelmişti. Görevliler **«Maocu»** grupların Tarlabaşı yönünden alana doğru yaklaştığını söylüyorlardı. Biraz zaman geçmeden Tarlabaşı girişinde kaçışma oldu. Ben basit bir şey sanmıştım. Görevliler bunun üstesinden gelir diye düşünüyordum. Önemli

bir şey olmadığını konuklara izah ettim. Aynı anda silah sesleri çok duyulmaya başladı. Sular idaresinin üstünden daha uzun menzilli silahlarla halka ateş edildiği duyuluyor ve bulunduğumuz yerden görülüyordu. Büyük bir panik başladı. Olanları ayakta izliyorduk. Sular idaresinden ve İntercontinental'den silah sesleri durmadan geliyordu. Panzerlerin, polisin harekete geçmesi paniği daha da arttırdı. Ses bombaları, silahların durmadan halka ateş açmaları mitingin büsbütün dağılmasına neden oldu. Görevliler görevlerini büyük bir çaba ile yapmaya çalışıyordu.»

PANZERLER VE OTOMATİK SİLAHLAR

Eski senatörlerden Fatma Hikmet İşmen de kürsünün arkasındaki tribünlerin üst sırasında töreni izliyordu. Gördükleri şöyleydi:

«Kemal Türkler konuşmasının hemen sonuna gelmişti ki, kürsüye göre sağ yönden, Cumhuriyet caddesi yönünden geldiğini sandığım birkaç el silah sesi duydum. Aynı zamanda karşıdan, İntercontinental Oteli yönünden bize doğru silah sesleri geldi ve birden her yandan değişik tonda silah sesleri gelmeye başladı. Tarlabaşı yönünden de alana doğru bir büyük grup insanın koştuğunu gördüm. Bu sırada konuşma sürüyordu, ancak bir panik halinde her taraftan koşuşmalar kaçışmalar başlayınca silah sesleri ve uğultular alanı sardı. Bu anda gözümün önüne Kanlı Pazar olayı geldi. 16 Şubat 1969'da Taksim Alanında 20 bin kişilik izinli yasalı yürüyüş, coplu, zincirli kamalı saldırıya uğramıştı. Biçim o biçimdi ancak çapı çok, çok genişti. Her taraftan kurşun yağıyordu sanki...

Alan hemen hemen boşalmıştı, önümüzden sağa doğru yollanan panzerden geldiğini sandığım birkaç

ses bombası duydum. Hangi topluluğu ürkütmeye çalışıyorlar diye düşündüm. İlk kez duyanlar gerçek bomba sanarlar. Bu sesler küme küme toplanmış insanları kaynaştırdı, kaçıştırdı. Aynı zamanda otomatik silahların sesleri tüm alana yayıldı. Dehşetli bir şeydi, kaç mermi birbiri ardından insanları tarıyordu? Silahlar gümbürderken yeşil renkli bir Renault araba alanı bir iki kez dolandı. Daha sonra iki siyah araba alana girdi ve az sonra ayrıldı.

Bütün bunlar 5-10 dakika içinde oldu sanıyorum. Alan boşalmış her yönden kaçanlar kürsü ve tribün yakınlarında toplanmışlardı. Üst üste yığılmışlardı. Bu böyle 30 - 35 dakika sürdü.»

OTEL YÖNÜNDEN YOĞUN ATEŞ

Maden-İş Sendikası Eğitim Dairesi müdürü Süleyman Üstün 1 Mayıs sabahı saat 06.30'da Beşiktaş'a gelmişti. Beşiktaş alanındaki ses düzeninin sorumlusuydu. Sonra, Taksim Alanında olay anını şöyle anlattı:

«İlk silah sesleri Tarlabaşı yönünden geldi bana. Sonra aynı yerden yoğunlaştı silah sesleri. Mete caddesine doğru dalgalandı kalabalık. Yüksekten geliyordu, belli yüksek bir yerden sıkılıyordu kurşunlar. Birden kürsünün karşı yönünden gelen kurşunlar vınlayarak geçmeye başladı üzerimizden. Ateş daha yoğun olarak, İnter Oteli ve Kazancı Yokuşu yönünden geliyordu. Kalabalık bu kez Taksim gezisi parkına doğru dalgalanıyor, kendini yerlere atıyor. Ses bombası büyük gürültüyle patlıyor. Meydanın ortalarından da silah sesleri geliyor. Kimler atıyor? Bir dursa meydandaki silah sesi yüksekten açılan yaylım

ateşini herkes görecek. Yükseklerdeki ateş gizleniyor böylece.

«Gördünüz mü, revizyonistler, namussuzlar» diyerek bir grup Mete caddesinden aşağı doğru kaçıyor. Kim bunlar?

Çok genç bir kız. Rengi sapsarı **«Çocuklar kayboldu hocam, çocuklar ölmesin. Çocuklar yaşasın. Ben onlar için korkuyorum»** diye bağırıyor, bize sarılıyor.»

YÜKSEK BİR KATTAN ATEŞ

Tüm Öğretim Üyeleri Derneği (TÜMÖD) İstanbul Şubesi başkanı Dr. Nuri Karacan'ın anlattıkları da şöyle:

«Kemal Türkler'in konuşması sırasında meydanın ortasında kürsüye yakın bir yerdeydik. Konuşmanın bitmesine yakın, saat 19.00 civarında Sular idaresi tarafından silah sesleri gelmeye başladı. Sular idaresi tarafından silah seslerinin ilk başladığı sıralarda meydanın ortasında bulunan halk geri çekilmek istemedi. Biz, akıntının yönelttiği kürsüye doğru yaklaşırken İntercontinental otelinden yüksek bir kattan ateş edildiği intibaı hakimdi. İntercontinental otelinden açılan yaylım ateşinden dolayı halk kürsüye doğru kaçıştı. Yukarıdan aşağıya doğru ateş ediliyordu. Yere yattık. Kalkıp tekrar kürsüye yaklaştık.»

ATEŞ EDEN LACİVERT ELBİSELİLER

Ayakkabı modelisti olan 59 yaşındaki Osman İşçi de gördüklerini şöyle özetliyordu:

«19.»»'a yakın, Elmadağ yolu ile Taksim'e Dev-Genç'liler girdiler. Ben de İnönü gezisinin alana ba-

kan set üstündeydim. Köşeye yakın en güzel yerden seyrediyordum.

Alana giren gençler slogan atıyorlardı. DİSK Başkanı konuşmasına başladı, sloganlarını yine kesmediler. Sanki dinlenmesini engellemek ister gibiydiler.

Konuşmanın sonuydu. Otağ'ın önünde bir dalgalanma oldu. Silah sesleri geldi. Silahın Sular idaresi yönünden atılmış olması gerek. O sırada yanıma bir jandarma albayı ve bir yüzbaşı geldi. Telsizle konuşuyordu. **«Cesur 1-2» konuşuyor»** diye birkaç kere tekrarladı. Bir süre sonra bir kere daha o tarafa geldiler. Yine telsizle konuşurken bir ara bana Kalyoncu Kulluğu neresi diye sordu. Tarif ettim. Albay üzgün ve telaşlı idi. Aynı albay, üçüncü defa konuşurken **«İşçiler olgun bir şekilde bayram yapıyorlar. Öğrenciler aralarına girdiler, hava gayet gergin, olay çıkabilir. Ben birlikleri mevzilendirdim.»** dedi gitti.

O sırada silah sesleri yoğunlaştı. Yere yatıp setin kenar taşlarını siper aldım. Polis tankları acayip sesler çıkartarak halkın üzerine doğru geliyordu. Kazancı yokuşu karşısındaki tank su sıkarak işçilerin üzerine yürüyorlar, işçiler de çaresizlikten tanka (panzere) sopalarla vurmaya çalışıyorlardı.

Kurşun yağmuru yeniden başladı. Yine siper aldık. Ateş kesilince kalktığımda Pamuk Eczanesinin önünün epeyce boşalmış olduğunu gördüm. O sırada polis Sular idaresinin yanında, Otağ tarafında kalan boşluğa bomba (ses bombası) attı. Polis tankının biri de halka ateş açtı. Gezinin telefon kulübeleri üstündeydik. Yanımda gençten biri yere yattı, sürünerek postahanenin üzerine uzandı, tabancasını ateşledi. Aşağıya doğru yani tam Elmadağ ağzında birikmiş olanların üstüne doğru üç el ateş etti. Sonra taban-

cası tutukluk yaptı. İkinci bir gençten adam onu takip etti. İki el de o ateş etti. Sonra çekilip gittiler. İkisi de lacivert elbiseliydiler. Ertesi gün orada olan bir arkadaşım, alanın başka bir köşesinde bir başka lacivert elbiseli adamın makineli ile ateş ettiğini gördüğünü söyledi.»

ÇATIDAN VERİLEN İŞARET

Sinematek Derneği yönetmeni Vecdi Sayar, silahların patlaması üzerine hemen İstiklâl caddesinin sol yanındaki Fıçı Restoran'a 10-12 kişilik bir grupla girmişti. Bundan sonrasını şöyle anlatıyor:

«Devam eden ateş, bomba sesleri karşısında dehşete kapılmıştık. Alanda büyük bir katliamın sürmekte olduğunu anlıyor, çaresizlik içinde üst kat penceresinden dışarıyı gözlüyorduk. Bizi ilk uyaran bir garson oldu. «Adama bakın işaret veriyor» diye bağırdığım anda bulunduğumuz yerin karşısındaki çatıda birisinin el, kol hareketleriyle birtakım emirler verdiğini gördük. Çeşitli işaretlerle belirli grupları yönettiği, yönlendirdiği anlaşılıyordu. Bir fotoğraf makinesinin olmaması bu önemli belgeyi saptamamızı engelledi. Olayı seyredenlerin tümü olup bitenlerin profesyonel bir biçimde düzenlenmiş bir tertip olduğunda birleşiyorduk. Gördüğümüz adamı tanımlamak oldukça güç. Parkalı, bıyıklı ve orta yaşa yakın biri olduğunu anımsıyorum. Yanına zaman zaman iki kişinin gelip gittiğini gördüm. Birinin elinde tabanca vardı. Bulundukları konum çok ilginçti. Sular idaresi duvarına bitişik olan bu çatıdan Sular idaresi duvarına kolaylıkla geçilebiliyor. Fakat bizim görüş alanımız Sular idaresi duvarının üstünü görmemizi olanaksız kılıyordu. Sular idaresi binası ile Fransız kon-

solosluğu arasındaki sokaktaki Taksim lokantasının çatısı olan bu konum alanın bir bölümüne, İstiklâl caddesi girişine, ve Talimhane yoluna hakim bir yer. Hatta Intercontinental otelini bile görüyor. Olayı izleyen arkadaşlarla ortak kanımız saldırıların yönetildiği merkezlerden birinin, belki de ilk işareti verenin bizim rastlantı ile gördüğümüz bu yer olabileceği idi.

Pencereye yaklaşmadan bakabiliyorduk ancak. Çünkü görülmemiz sonucu bir ateşe hedef olacağımızı düşünüyorduk.

Çatıdaki adamın hareketlerini 30-40 dakikalık bir süre boyunca izledik. İstiklâl caddesinin başında toplum polisleri vardı. Çatıdaki adamın gizlenmek için pek bir çaba harcamadığı anlaşılıyordu. Dikkatimizi çeken ilginç bir nokta da, çatıdaki adamın işini bitirdikten sonra mermi kovanlarını toparlayarak çatıdan aşağı büyük bir olasılıkla bir ara boşluğa atması oldu. Bu olayı bizimle birlikte bulunanlardan birinin gözlemine dayanarak aktarıyorum. Daha sonra karşımızdaki binadan (Taksim lokantasının bulunduğu bina) 5-6 kişinin elleri başlarının üzerinde çıkarıldıklarını gördük. Çatıda gördüğümüz adam bu kişilerin arasında mıydı bilemiyorum. Teslim aldıkları kişileri götüren çelik yelekli sivil polislerin davranışlarının her zamankinden farklı, oldukça sakin oldukları dikkatimizi çekti.

Gözlemlerimizi, alanın çeşitli köşelerinden olayı izlemiş, yaşamış kişilerin tanıklıkları ile birleştirdiğimde de saldırıların önceden planlandığını, bir merkezden yöneltildiğini söylemek için kanıtların yeterli olduğunu görüyoruz.»

«BU ALANI BİZE MEZAR YAPACAKLAR»

TÜS-DER Genel başkanı Hasan Fehmi Mavi, 1 Mayıs gününü şöyle anlatıyor:

«Ön seçimlerin de aynı güne rastlaması yürüyüş ve mitingin iki üç saat geç başlamasına neden oldu. Saat 17.00 olduğunda daha Yıldız'da yürüyüş başlamamıştı. Yürüyüşçüler birbirlerine soruyorlar:

— Yürüyüş başlamadı mı daha? Biz ne zaman yürüyeceğiz?

— 1 Mayıs alanı şimdiden dolmuş. Bu kalabalığı alması için 4 tane Taksim alanı gerekli diyorlar.

Saat 17.30'da Yıldız'daki yürüyüş başladı. 18.45 de alana girdik, gerçekten büyük bir kalabalık vardı.

Bizim alana girişimizde yabancı konuklar halka tanıtılıyordu. Onu takiben Kemal Türkler konuşmaya başladı. Tüm alandakiler Türkler'in konuşmasını dinliyorlardı. Türkler'in konuşmasının sonuna doğru Tarlabaşı istikametiden birkaç el silah sesi duyuldu. O sırada biz kürsünün önünde bulunuyorduk. Maocuların alana girmek için DİSK görevlileri ile çatıştığı söyleniyordu. Bu nedenle ben bu çatışmayı küçük bir çatışma zannettim ve önemsemedim. Ancak birkaç saniye sonra Sular idaresinin üzerinden, Pamuk Eczanesinin üzerinden ve Intercontinental otelinden çepeçevre alandaki topluluğun üzerine uzun menzilli otomatik silahlarla ateş edilmeye başlandığını görünce bir komplo ile karşı karşıya kaldığımızı gördüm. Sular idaresinin üzerinden daha çok otelin önüne doğru ateş edilerek, Renault otomobile yol açıldığını ve otomobilden sürekli olarak sağa sola ateş edildiğini gördüm.

Alana hakim noktalara yerleşmiş silahlı saldırganların sürekli saldırıları devam ederken, öte yandan

alana ses bombası atarak, yaylım ateşi ederek panzerler alana birdi. Bu arada DİSK görevlileri halkın paniğe kapılmamasını istiyordu. Panik bir türlü önlenememişti. Sık sık ses bombaları atılıyor ve müthiş patlamalar paniği daha da artırıyordu. Bu arada yukarıda adını söylediğim mevzilerden üzerimize yaylım ateşi devam ediyor ve bütün kitle yere yatıyordu. Son yere yatışımızda ses bombasının müthiş patlamasiyle **«Bu namussuzlar bu alanı bize mezar yapacaklar»** diye içimden geçirdim.»

«... Evet, 1 Mayısta Taksim alanında iki saatliğine yaşanan olay bir provokasyon değil açıkça bir komplodur. Sömürünün sınırlandırılıp giderek yok edilmesini isteyenlere karşı, sömürünün sürdürülmesini isteyen işbirlikçilerin planlı bir komplosudur.»

«KURTULUŞ» GRUBU VE ATEŞ

Giyim işçileri **GİB-DER üyesi İhsan Kaygısız'ın anlattıkları şunlardı:**

«Biz GİB-DER olarak Taksim meydanının ortasındaki kamanın yanındaydık. Biz orada dururken Kurtuluş Grubu geldi ve o bölgede slogan yarışı başladı. Ben ondan sonra kamanın üzerine çıktım. Benim kişisel görüşüm ilk silah sesi AP binasının yanındaki Taksim meydanına giren Tarlabaşı yolundan geldi.

İkinci silah sesi Sular idaresinin üzerinden geldi. Kazancı yokuşunda, İntercontinental otelinin yanında bulunan polisler de o tarafa ateş etmeye başladılar. Ondan sonra da Kurtuluş Grubu otel ve Sular İdaresi tarafına ateş etmeye başladı. Kurtuluş Grubu otelle sığınmak istedi, fakat otelin içerisinden bu gruba ateş

edildiği için otele giremediler. Daha sonra Kurtuluş Grubu otele ateş etmeye başladı.

Otelin üzerine baktığımızda 4. veya 5. katlardan kürsünün üzerine doğru ateş edildiğini gördük. Bu arada Kültür Sarayının önünden bir panzerin hareket ederek çimlerin üzerinden Sıraselviler istikametine gittiğini gördüm. Bir kadının İntercontinental otelinin önünde ateş ettiği söyleniyor ama ben bunu tam olarak göremedim, yalnız otelin önünden hareket eden ve Sıraselvilere doğru giden beyaz Renault marka arabanın içinden, birisinin makineli tüfeği şoför koltuğunun yanındaki koltuğun camından çıkardığına şahit oldum.

Bu arada biz kürsünün önüne doğru ilerlemeye başladık. Kürsüden emniyet kuvvetlerine **«Sular idaresinin üzerinde silahlı kişiler olduğu»** ikazları yapılmaya başlandı. Fakat emniyet kuvvetlerinin Sular idaresinin üzerindeki silahlı kişileri olaylar yatıştıktan sonra indirdiklerini gördüm.»

TERTİBİN İKİ YIL SONRA BELİRGİNLEŞEN YÜZÜ

Aradan iki yıl geçtikten sonra ilgililerle ve bugün için de adlarını açıklama hakkını kendimizde görmediğimiz bazı tanıklarla yaptığımız görüşmeler sonucunda, 1 Mayıs 1977 **«kanlı tertibinin»** gerçek yüzü daha bir belirgin biçimde ortaya çıkıyordu.

Bu araştırmaları iki bölümde değerlendirme olanağı var. Birinci bölümde olayların oluş biçimi, ikinci bölümde ise değerlendirme ve özeleştirisini ele almış bulunuyoruz.

Olaydan hemen sonra CHP tarafından kurulan soruşturma kuruluna tanıklardan ikisi önemli bilgi-

ler vermişti. Bu önemli tanıklardan biri o zaman OLE-Yİ̇S Sendikası İstanbul Şubesi'nin Başkanı olan ve olayı Taksim'de ilk kurşunun atıldığı yerin köşesindeki sendika binasından izleyen **Ali Kocaman** idi. Ali Kocaman'ın anlattıklarının önemi, görgü tanıklığından ileri gelmiyordu. Asıl önemlisi, Ali Kocaman, 1 Mayıs katliamının düğüm noktası olan İntercontinental oteli konusunda çok önemli bilgiler elde etmiş ve bunları soruşturma kuruluna aktarmıştı. Ali Kocaman bu bilgilerinin kaynağını verdiği söz uyarınca o gün de gizli tutmuştu, bugün de gizli tutuyor.

Zamanın Belediye Başkanı **Ahmet İsvan** tarafından soruşturma kuruluna bilgi vermek üzere çağrıldığını belirten Ali Kocaman, bundan sonrasını kendisiyle yaptığımız görüşmede şöyle anlattı:

«İntercontinental'de çalışan, çok uyanık bir üyemiz vardı. Onu buldum, çağırdım sendikaya. Dedim, dünkü olaylar hakkında bildiğin nedir? Dedi ki, **«Baba, olaylar bizim ordan idare edildi»** dedi. Nasıl oldu? Şunları söyledi:

Beşinci ve altıncı katlarda Taksim tarafına bakan kısımlara saat 10'da yetkililer geldiler, bu saatten sonra buraya kimsenin girmeyeceğini söylediler. Yani çalışanlar buraya girmeyecek. Dördüncü kata askerler geldiler, kameramanlar... Dördüncü kata onlar geldi. Ama onların yanına biz girip çıktık, hizmet için.

Şimdi gideceğiz Başkan seninle, dedi beşinci ve altıncı katta o adamların işgal ettiği odaların camlarının delik deşik olduğunu göreceksin.

Şimdi senden ricam, dedim. Bana, 1 Mayıs pazar günü, dün, o otelde kimler kaldı? Hangi odalar doluydu? İçerdekiler dışarıda nereyle konuştular? Dışardan kimlerin arandığını tesbit edeceksin. Bu odaların da

krokisini çizip bana vereceksin. Bu saat iki buçukta elimde olacak, dedim.

«Baba, dedi, beni yok ederler» dedi bana. Bunu sen, ben Tanrı bileceğiz, dedim. Evvela sana namus sözü, bunları kimden aldığımı söylemeyeceğim, yani yetkililere de söylemiyeceğim. Güvenir bana çocuk Peki, dedi. Saat üçbuçukta bilgileri getirdi bana.

Camları silen merdivenle yukarı terastan aşağı iniyor dıştan. Elinde kâğıdı, notlar koyuyor, şu odadan, şu odadan diye...

«Peki o gün de o odalara girilemiyor muydu?»

«Giriliyordu.»

«O halde niye dışardan inceliyor?»

«Kurşun deliklerinin durumunu tesbit için. Şimdi o gün sordu bana. İçerden dışarı atılan kurşun deliği nasıl olur? Dışardan atılan nasıl olur? Dedim ki dışardan atılan kurşun dışardan genişlik yapar, içi patlatır. Oranın camları sabit camlardır, çıkmaz, açılmaz. Ve kristalize camdır. Türkiye'de yok, çok kalın cam.

Çocuk içerden bunları tesbit ediyor. Bakıyor onyedinci kattaki bazı odaların camında da içten atılma kurşun deliği var. Yani o gün ilgililer hangi odalarda kalmışlarsa orda kurşun yaraları var. Ama dördüncü katta hiç bir şey yok. Yani askeriyenin film çektiği o katlarda en ufak bir şey yok. Ve otel görevlieri de görev yaptılar o katlarda. Diğer odaları temizlediler, filan.

Bu dediğim yerlere, beş ve altıncı katlara gündüz saat 10'dan itibaren kimse sokulmadı. Ta ki, mesele bitinceye kadar.

Ayrıca bu çocuğu Birinci Şubeye götürdüler. Amirinin yanına gitmiş. O arada birisi girmiş içeri. **«Sayın amirim,** demiş, **bizim plakasız Reno'nun içinden**

ateş edilmiş. Bu Reno'yu kullanan filan isimli bir adammış, öyle duyduk. Adam yok, arıyoruz.»

Amir, içeri girene şöyle bir göz işareti yapmış. Ama bizimki uyanık, görmüş bunu. Öteki adam hemen bırakmış lafı, bir daha sözünü etmemiş.»

Yine otelden ateş konusunda şunları ekliyor Ali Kocaman:

«Gördüğüm kadarıyla, mesela yan bir oda var, Taksim'deki anıtı gören yer var. Orda da oturmuşlar, orda da kurşun yarası var.»

«Bunlar da içten mi?»

«İçten. Şimdi şöyle diyelim. Karşıdan kurşun atıldı. O kurşunun odada bir yere çarpması lâzım. Ya da kovanın aşağı düşmesi lazım. Bunların hiç biri yok. Duvarların hiç birinde en ufak bir iz yok.

Bir de Opera tarafı var. Aynı Taksim heykelini görür gibi... Tam meydanı görmüyor o... Opera tarafını görüyor. Orda da kurşun yarası var. Kurşun delikleri en çok altıncı katta var. Altıncı kattaki Taksim'e bakan, hatırlıyorum bir iki tane odada, camlarda kurşun delikleri var, fakat duvarlardan en ufak bir çizik bile yok.

Ben bunu gittim, Toplum Savcılarına anlattım. Ondan sonra Ecevit'in Taksim'deki mitingini, Demirel'in mektubundan sonraki mitingini savcılar benim dediğim odalardan izlediler.»

1 Mayıs mitingini Sular İdaresinin yanındaki binanın altıncı katında bulunan OLEYİS Sendikasından izleyen Ali Kocaman o gün gördüklerini de, yüzbinlerden oluşan topluluğu bir buğday tarlasına benzeterek şöyle anlatıyor:

«Bir buğday tarlası, şöyle ekin... Burdan bir rüzgar geliyor, ekini yatırıyor böyle. Ekin ne tarafa doğru yatıyor biliyor musunuz? Taksim'de, merdivenle-

rin üstündeki kürsüye doğru... Baktım, rüzgar vurunca, kurşunları rüzgar kabul ediyorum, dakikada topluluk o tarafa yattı. Sular İdaresinin orada tomsonlar gözle görülüyor. Sendikada bizim vurulmamiz da muhtemeldi. Biz hemen yere tam siper yattık. Ve Meydanda o ekin böyle yattı. Bizim sendika binanın altıncı katındadır. Interkontinentalin beş ve altıncı katları, tam o rüzgarı önüne alabilecek bir yer.

Sonradan gördüğümde, o yan odalardan biri heykele bakıyor, bir tanesi de Kültür Sarayına bakıyor. Orada da aynı kurşun delikleri var, bilhassa orta yer çok delikli.»

OLAYI YÖNLENDİREN GÜÇLER

CHP soruşturma kuruluna bilgi veren önemli tanıklardan biri de Cumhuriyet'ten gazeteci Şükran Ketenci idi. Intercontinental otelinin önünde ve içinde ilginç tablolarla karşılaşan Ketenci, aradan iki yıl geçtikten sonra olaylar hakkında bize şunları anlattı:

«Aradan oldukça uzun bir zaman geçtiği için, net hatırlayamadığım ayrıntılar ya da saatler konusuna değinmeyeceğim.

DİSK yöneticilerinin Beşiktaş'tan başlattıkları yürüyüş saatine kadar, Maden-İş merkezinde, güvenliği sağlamak için o gün kurulmuş olan özel telsiz merkezinde, (2 nolu güvenliğin) yanında bulundum. **Süleyman Üstün**'ün bulunduğu bu merkez, (1 nolu güvenlikle) **Mehmet Ertürk**'le ve Saraçhanebaşındaki (3 nolu güvenlikle) haberleşiyordu. Taksim'de ve Beşiktaş'ta bir sorun yoktu. Saraçhane'de ise, daha önce 1 Mayıs düzenleme toplantılarına katılmamış ve kapsam dışı bırakılmış kuruluşlar vardı. **«Halkın Yolu», «Halkın Kurtuluşu», «Halkın Birliği»** olarak hatırladığım. Bu kuruluşlar, törene resmen katılacak diğer kuruluşlar-

dan tecrit edilene kadar yürüyüş başlatılmadı. Saraçhane'de resmen katılan kuruluşları öne alan ve bu kuruluşları araya güvenlik görevlilerini sokarak kortej dışında bırakan bir düzen sağlandıktan sonra yürüyüşler başlatıldı.

Ben de Beşiktaş'tan ilk grupla birlikte Taksim'e geldim ve bu kez de mitingi kürsünün yanından (1 nolu) güvenliğin yakınında izlemeye başladım. Mehmet Ertürk'ün diğer yürüyüş gruplarından aldığı haberleri ve güvenlik önlemlerini yakından dinliyordum. Görüşleri çelişen grupları birbirinden uzak tutma ve alana ayrı ayrı sokma çabası, Taksim'e girişten en az kalabalık kadar zaman yitirilmesine neden oluyordu. Sonuç olarak mitingin bitirilmesi gereken saate gelindiğinde, daha yürüyüş gruplarından pek çoğu meydana sokulamamıştı. Henüz Genel Başkan da konuşmamıştı. Ancak alan komseri ile görüşüldü. Valiyle haberleşildi ve ilke olarak mitingin 1 - 2 saat uzatılabileceği bildirildi. Başkana da danışıldı ve mitingin normal bitişinden bir saat kadar sonra, başkan alana girecek grupların daha fazla sokulmasına izin verilmeden, konuşmaya başlamak zorunda olduğunu, aksi halde konuşması bitene kadar karanlığın basacağını söyledi. En son Saraçhane yönünden, Kurtuluş grubunun alana girmesine izin verilmişti (Devrimci Kurtuluş, Halkın Kurtuluşu değil). Bu arada Saraçhane yönündeki görevlilerden Ertürk'e haber geldi. Saraçhane kesiminde alana girilmemesi uyarısına uyulmuyordu. Cevap olarak görevlilerin sert karşı koymamaları, ancak kitleye karışmanın engellenmesi için DİSK görevlilerinin sıraları kapatmaları istendi.

Alana girmiş olan gruplar, mitinge alınması kabul edilen gruplar olduğu halde, Genel Başkanın ko-

nuşmasını bastırıcı nitelikte karşı sloganlar söyledik-lerinden, işçi gruplarından bir tepki gelmesi olasılığı ile, kürsüden ayrılarak Intercontinental Oteline doğru yürümeye başladım. Kalabalığı aşarak otelin önün-deki yola varabildiğimde, Kurtuluş grubu aleyhte slo-ganlar söyleyerek Kültür Sarayına doğru yürümeye devam ediyordu. İşçi grupları ise karşılık vermiyorlar-dı. Ancak gürültüden bu sırada Saraçhane yönünde atılan silah seslerinden haberimiz olmadı. Kurtuluş grubu korteji sonlarına gelmişti ki, Atatürk Anıtı, ya da İstiklâl Caddesi, Kazancı yokuşu yönünden yerden veya yüksek bölümlerden olabilir, o anda yönde ayrın-tı saptama olanağı yoktu, yoğun ateş başladı. Bir an-da otelin önündeki yol, otelin içine Kültür Sarayına, ya da miting alanını sıkıştırma biçimindeki üç yönde kaçışla boşaldı. Sağlıklı kaçabilmek için önce çevre-mi gözlemek istediğimde Otelin önündeki polislerin otele girmek isteyenleri engellemeye çalıştıklarını, ancak onların cam kapıyı kırarak içeri daldıklarını, otel önündeki polislerin ise kalabalığa doğru silahla-rını çektiklerini, bir kısmının ise hedef gözetmeden çok, kalabalığı kaçmaya yöneltme, bir diğer anlamda paniği artırıcı ateş açtıklarını gördüm.

Boşalan yol ve yaya kaldırımına kurşunlar yağı-yordu. En yakın olan otele koşarsam, içeri girebilmek için toplanan kalabalığın arkasında kalacağımı ve arkadan gelen kurşunlara hedef olacağımı düşündüm. Yaya kaldırımındaki en yakın direği siper yapmaya çalıştım. Bu arada otelden kalabalığa ateş açan polis-ler çekilmem için uyarıda bulundular. Onlara çok ya-kındım. Bir kez daha kurşunların geliş yönlerini izle-dim. Genellikle yüksekten, daha önce söylediğim üç yönden olabilecek şekilde kurşun yağıyordu. Çünkü yere saplanıyorlardı. Arkamı bana yakın olan polis-

lere dönerek direkte çömeldim. Beni kollamaları için uyarıda bulundum.

Bu kez kürsü yönünü izleyebilmiştim. Otel yönünden açılan ateş, kalabalığı kürsüye doğru sıkışmaya yöneltiyor, kurşunlar ayaklarına yakın düşüyordu. Bana uyarıda bulunarak ateş açan otel önündeki polisler kesinlikle kalabalığı sıkışmaya ve paniğe itiyorlardı. Kürsüden ise paniğe kapılınmaması ve dağılınmaması yolunda uyarı yapılıyordu. Otelin kapısındaki birikim azalınca, ben de direğin yanından içeri fırladım. Kapı önündeki resmi polisler dışında, merdiven başlarındaki sütunlar arkasında, birinci kat sütunları, cam kenarları siper alınarak, uzak menzilli silahlar dışarıya ateş eden silahlı kişilerin varlığını gördüm. Otele girenleri hemen oradan arkaya uzaklaştırıyorlardı. Ancak gazeteci olduğum için dışarsını izlemek üzere kalmada direndim. Bazı sivil görevlileri geçmiş olaylardan şahsen tanıyordum. Onlar da beni tanıdıkları için sorumluluk tanımama koşulu ile orada bıraktılar. Bu arada işçiler de otele taş atıyorlar, bazı camları kırıyorlardı. Ancak otelin yoğun ateşi onları kürsüye doğru itmeye devam ediyordu. Bu sırada Taşkışla yolundan hızla iki panzer alana girdı. yeşil alana sıkışmış olan kalabalığı, yeniden kürsüye doğru kaçmaya yöneltecek şekilde, ucundan tarayarak ve otelin önünden geçerek Atatürk Anıtına doğru hareket ettiler. Net olarak renkli giysili açık renk saçlı bir kadının panzer altında kaldığını gördüm. Panik ve kalabalığın dağılışı bundan sonra daha da süratlendi. Panzerler aynı yöntemle birkaç kez geçtiler. Otelin camlarına doğru da uzak menzilli silah atışı oldu. Bir süre sonra ise, kürsüden de yapılan anonsla tamamen dağılma oldu. Meydan bir savaş alanı halinde kalmıştı.

Bir ara daha önce otelde oda tuttuklarını bildiğim gazeteci arkadaşlarımı bulmak ve özellikle bizim için fotoğraf çeken arkadaşlarla görüşmek üzere üst katlara çıktım. Odalardan bir ikisinin kapısını açarak arıyordum ki, açtığım kapılarda resmi elbiseli subaylarla karşılaştım ve bu tür bir aramadan vazgeçmem için de uyarıldım.

Şükran Ketenci olayların değerlendirmesini de şöyle yapıyor:

«Olayın değerlendirilmesine gelince: Bulunduğum yerdeki gürültü nedeni ile ilk çatışmanın çıktığı bildirilen Saraçhane yönü yol ağzındaki olayın çıkışı ile, ateşin bizim alana yansıması arasındaki zaman ayırımını bilemiyeceğim. Ancak heykel çevresindeki tüm alan tamamiyle dolu olduğu için onları aşarak oradan başlıyan bir silahlı çatışmanın bizim yöne yansıması söz konusu değil. Bulunduğumuz alanda ise bulunanların tamamı, yürüyüşe resmen katılan gruplardı. Aleyhte slogan atan Kurtuluş grubu ise, arkadan ateşe hedef olmuş ve sonradan saptandığı gibi de en çok onlardan ve arkadan aldıkları ateşle ölen çok genç yaştaş çocuklar görülmüştü.

Buralarda asıl paniği yaratan ateş birdenbire nasıl başlamıştı? En çok ölü ve panik Kazancı yokuşunda olduğu ve Saraçhane yönünde sadece 3 kişinin öldüğü hatırlanırsa, asıl panik ve ölüm olayları, olayların nedeni olarak suçlanan grupların dışında görüldü demektir. Hele kurşunların geliş yönü, yere saplanışı, kalabalığı sıkışmaya, paniğe itmeye yönelik oluşu, bunu oteldeki görevlilerin, panzerlerin katkıları, yorumları büyük çapta değiştiriyor. Bence olayı başlatmada araç olma anlamında, yürüyüşe alınmayan gruplar suçlansa bile, olayın boyutlarını büyüten, yönlendiren çok daha değişik güçlerdi. Bu güçleri,

herhalde otelde, diğer çevre binalarda, Sular İdaresi gibi alanı denetim altına alabilen yörelerde yerleşmiş olan güçlerde aramak gerekiyor. Birinci şıkta en azından ölü sayısı 3'ü aşmıyacak, olay alana yansımıyacaktı dahi. Gerçekten o gürültüde bizim bulunduğumuz yerlerden oradaki silah sesini duymak, ya da oradaki çatışmanın alana yansıması fiilen olanaksızdı.»

OTEL ODALARINDAKİ KİŞİLER

Intercontinental otelinde ilginç ve gizli durumlarla Günaydın'dan gazeteci Necati Doğru da karşılaşmıştı. Necati Doğru, gördüklerini 8 Mayıs günlü Politika'da şöyle anlatmıştı:

«Olaylar başlamadan 15 - 20 dakika önceydi. Kürsü ve çevresinden çektiğimiz fotoğrafların filmlerini Intercontinental Oteli'nden fotoğraf çeken arkadaşlarımıza ulaştırmak gerekiyordu. O, filmleri gazeteye götürecekti. Bu nedenle kürsüden inip, kalabalığı yararak Intercontinental'e gittim.

Inter Oteli'nin resepsiyon memuruna gazetecilerin hangi katta olduklarını sordum. Aldığım cevap «**5. kattalar**» olduğu için, bu kata çıktım. Yanılmıyorsam, ya da aklımda doğru kaldıysa 208 numaralı odanın kapısı açıktı. Odanın camlarından alanı seyreden kişiler ve masa üzerinde tele-objektifli makinalar görünce düğüm için gazetecilerin bu odada olduğunu sanarak içeri girdim. Ancak odanın kapısından adımımı atar atmaz oldukça «mütecaviz» bir biçimde ve itilerek durduruldum. Gazetecilerin bu odada olmadıklarını sert bir ses tonuyla söyleyen ve kapıyı hızla yüzüme kapatan kişi gözlüklüydü. Kapı dışarı edilir edilmez odalara servis yapan garsona, salt merakımı gidermek için «**Bu odadakilerin kim olduğunu**» sordum.

Garsonun cevabı **«Polisler»** oldu... Bütün bunları, olaylar sırasında Inter Oteli'nden de ateş edildiği iddiaları olduğu için anlatıyorum. Sonra gazeteci arkadaşları İnter'in 2. katında buldum.

Silah sesleri başladığı zaman kürsüye yeniden dönmüştüm. İlk ateş Sular İdaresi tarafından başladı. Silah sesleriyle birlikte alanda biriken halk şiddetli bir rüzgarda buğday tarlası gibi dalgalandı. Opera binasına ve kürsüye doğru kaçmaya başladı. Sular İdaresi tarafından başlayan silah seslerinden çok az bir zaman sonra belki de bir iki saniye sonra, Inter Oteli'nin önünden Pamuk Eczanesi tarafından silah sıkıldığını gördüm. Ayrı ayrı noktalardan aynı anda büyük bir uyum içinde silahlar patlıyordu.. Alan beş dakikada boşalmıştı. Ben ve bir kaç gazeteci arkadaş kürsüden indik. Ancak kurşunlar bu noktaya kadar geldiği için yere yatmak zorunda kaldık. Zaten hoparlör herkesin duyabileceği bir sesle **«yere yatılmasını»** istiyordu...»

AHMET İSVAN ANLATIYOR

Zamanın Belediye Başkanı Ahmet İsvan, bu kitabın hazırlığı için yaptığımız özel görüşmede, CHP soruşturma kurulunun çalışmaları üzerinde şu bilgiyi verdi:

«Biz alanın bir haritasını hazırladık. Belediyede, planını hazırladık. Pek çok kişi tanıklık etmek ve olayın aydınlığa kavuşmasına yardımcı olmak istiyordu. Onlardan bulundukları noktayı haritada tesbit etmelerini istedik. Sonra bu tanık adaylarını hazırlanmış olan komiteye götürdük. Onlar çeşitli yerlerde bulunan tanıkları istediler. Mesela bir tane Inter'in önünden, bir tane Opera binasının önünden, bir tane Sular İdaresinin önünden gibi...

O haritadaki yerlerine göre, istedikleri tanıkları getirdik, onların ifadesini aldılar. Yazılı almadılar ifadeyi, not tuttular, söylediklerinden. Ondan sonra da yazılı bir rapor hazırlayıp hazırlamadıklarını bilmiyorum. Pek tahmin etmem. Sanıyorum sadece Genel Başkana bu konuda bilgi vermek üzere görevlendirilmişlerdi. Yazılı raporları olduğunu tahmin etmiyorum, ama bilmiyorum.»

Ahmet İsvan, CHP kuruluna bilgi veren tanıkların anlattığı şu ilginç noktayı da aktardı:

«Elli altmış kişinin başlarında bir amirleri olduğunu, elinde makinalı tabanca bulunduğunu, amir gibi bunlara emir verdiğini, diğerlerinin de bu emri yerine getirdiklerini söyleyen fırın işçilerinden tanıklar olacak.»

«Bu 50 - 60 kişi Sular İdaresinin üzerinde mi?»

«Evet, evet. Orasını çok iyi gören bir fırın olması lâzım. Bu, bizim Tahkikat Komisyonuna verilen ifadelerden çıkmıştır. Ben onu dinleyerek öğrendim. Fırının yerini hala bilmem. Ama öyle bir fırın olmalı, çalışan işçiler bunu görmüş olmalı. Asıl önemlisi, başlarında bir amir olduğu, elinde tabanca bulunduğu, onları mevzilere yerleştirdiği ifadesi verildi. Böyle ifade verildi.»

İSVAN'A COPLA VURULMASI

«İlk ateş» konusundaki soruya karşılık da İsvan şunları anlattı:

«Benim iki türlü bilgim var. Bir, görgü tanığı olarak bilgim var. Bir de bu araştırmalarda bulunmadan dolayı, bir çok başka tanığın bilgisini bir araya getirmeden dolayı bir bilgim var. Bazen ikisinin birbirine karıştığını görüyorum, iki bilginin... Yalnız görgü tanığı olarak şunu söyleyebilirim.

Ateş başlamadan önce Abdülhakhamit Caddesi istikametinden meydana doğru Sular İdaresi duvarının önüne doğru kaçışmalar başladı. İlk bakışta ben bunun kaçışma olduğunu dahi farketmedim. Çok hızlı olarak o tarafa doğru koşmalar başladı, ama çok sayıda insan... Ondan biraz sonra ateş sesi gelmeye başladı. Şimdi anlaşılıyor ki, o kaçışma, bizim duymayacağımız, arka sokaktan başlamış olan ateşin sonucuymuş. Onun sesini duymadık biz. Ama artık aşağı yukarı kesin olarak biliniyor ki, ateş o köşeden başlamış. Biz ilkin ateşi duymadık. Alanda ateşin sonucu olarak kaçışan insanların koşuşunu gördük. Ondan sonra ateşin yarım daire biçiminde, Sular İdaresi duvarının altı mıdır, üstü müdür, artık bilemiyeceğim, Pamuk Eczanesi, Intercontinental biçiminde yarım daire olarak teşekkül ettiğini gördüm. Böyle oldu benim gördüğüm.

Sonra olay bitti, yani ateş kesildi. İşte, ölüler etraftaydı. Panzerler hala nedenini anlıyamıyacağım bir biçimde halkın üstünde dehşet saçmaya devam ediyorlardı. Ses bombası atıyorlardı, insanları çiğniyorlardı. Bir renkli su fışkırtıyorlardı. Niçin yaptıkları hiç belli değildi. Çünkü herkes her istikamette kaçışıyordu. Bu, kaçışmayı daha feci hale sokuyordu, daha panik haline sokuyordu.

Bu manzara içersinde, güneş batıyordu, silüet halinde Sular İdaresinin duvarının üzerinde dolaşan insanlar gördüm. Hepimiz gördük, kürsünün etrafında bulunan çok insan bunu gördük. Birinin, ya da bir kaçının elinde tüfeğe benziyen, silüeti tüfeğe benziyen bir şey vardı. Onu gördüm, birçok kişi gördü. Aramızda konuşmaya başladık. **Bu duvarın üstünden ateş edildi, burda eli silahlı insanlar dolaşıyor, kimse bunlara müdahale etmiyor, niye etmiyorlar** diye kendi

aramızda konuştuk. DİSK görevlileri kolkola girerek bizim etrafımızda bir koruma halkası çevirmişlerdi. Ben dayanamadım, bu koruma halkasını yardım ve Kültür Sarayı'nın önünde ayakta toplu halde bekleyen 200-250 kadar toplum polisinin amirine gittim. Elimde telsizim vardı. Benim kimliğimi biliyordu. **«Siz bunların amirisiniz,** dedim, **bu duvarın üzerinde elinde silahla bakın bir adam dolaşıyor, ordan ateş edildi bize. Bunların kimliği sizce malum mudur? Bunlar polis midir? Görevli midir? Yoksa ateş eden kişilerden midir? Bunları niçin tesbit etmiyorsunuz, niçin bir şey yapmıyorsunuz? Bunlar ne yapıyor duvarın üstünde?»** dedim.

O sırada polisin içersinden homurtular yükselmeye başladı. Bazı cümlelerin kırık kırık uçları, başları kulağıma gelmeye başladı: **«Ne arıyor bu adam burada? Gitsin buradan! Bizim aramıza nasıl girdi?»** filan gibi sözler... Koluma girdi o amir. **«Beyefendi, sizle bu tarafa yürüyelim»** dedi, o tarafa çevirdi beni. Yürürken, iki üç adım yürüdüğüm sırada omuzuma bir şeyle vurulduğunu hissettim. Ben yumruk zannettim. Sonra, kürsüden görenler cop olduğunu söylediler. **«İşte, arkadaşlar çok asabî. Bir arkadaşları öldü. Onun için böyle asabiler»** filan dedi amir. Ve ondan sonra da hiç bir şey yapılmadı.»

«Siz İntercontinental'den ateş edildiğini farkettiniz mi, gördünüz mü?»

«Hayır. O istikametten edildiğini gördüm, ama nokta olarak nereden geldiğini kesinlikle görmedim. Görecek durumumuz da yoktu. Devamlı üstümüze, yağmur gibi kurşun geliyordu. Kendimizi koruyarak kımıldıyorduk. Gelen yeri görmedim, fakat çok miktarda kurşun geldiğini biliyorum. Mutlaka Intercontinental yönünden geldi de, yerden mi, birinci kattan

mı, filan pencereden mi, onu bilemem. Ama bir tabancadan gelmiş olamaz. Çok sayıdaydı.»

«Daha sonra otelin pencerelerinde delik olduğunu ifade eden tanıklar oldu mu?»

«Evet, oldu. Oldu. Otelin camında delik olduğunu ifade eden tanıklar oldu, Onlar da bu tahkik heyetinin vardığı sonuçlara yardımcı olmuştur.»

«Bu yöndeki ifadelere duruşma tutanaklarında pek rastlanmıyor galiba. Gerçi kesin bir şey söylemek için bir kez daha titizlikle incelemek gerek ama.»

«Ben de bilemiyorum. Yalnız ben bir demeç verdim. Baştan sona kadar ben bu olayın tanığıyım, adlî makamlara ifade vermeye hazırım dedim. Çağırdılar, Adliye Sarayında bir savcının önünde ifade verdim ve imzaladım. Bu size anlattıklarımı resmen bildirdim.»

SULAR İDARESİNİN ÜZERİNDEKİ ADAMLAR

Sular İdaresinin üzerindeki adamlar konusunda İsvan, daha sonra şunları ekliyor:

«Sular İdaresi üzerinde insanların bulunması konusunda ben ayrıca kendi ölçeğimde bir tahkikat açtırdım. Sular İdaresi Genel Müdürüne talimat verdim. Orada, pompa istasyonunda devamlı görevliler vardır. O görevlilerin yazılı ifadelerini aldırdım (1).

---

(1) Sular İdaresi diye anılan Taksim'deki pompa istasyonunda İhsan Demirdöven, Nihat Demirdöven adlı mühendislerle, miting nedeniyle «takviye» olarak bekçi Haydar Aslan ve Şaban Özcan görevliydi. Olaydan sonra Sular İdaresi tarafından bu görevlilerin ifadesi alındı. İfadeyi alan Şehiriçi Terfi Merkezi Amiri Mühendis Mehmet Aslan Yılmaz, sonucu aşağıdaki 5 Mayıs 1977 tarih, 154/D sayılı yazıyla bildiriyordu:

«Saat 12.00'den itibaren bir kısım münferit şahısların depo önündeki ağaçtan tırmanarak depo üstüne çıkmak istedikleri

Onların ifadesi şöyle: **Saat beşe kadar aldığımız emir üzerine yukarıya kimseyi çıkarmadık, fakat saat beşte 50-60 kişilik bir grup geldi. Onlara mukavemet edemedik, çıktılar yukarıya. Polise haber verdık. Böyle böyle, biz mani olamıyoruz, yasaktı buraya çıkmak, çıktılar, dedik. Bir tanesi «Ben indirmek üzere yukarıya çıktım, o sırada yaylım ateş başladı, hepimiz yere yattık. Bizim duvarın üzerinden ateş edilmedi, ben oradaydım, gördüm»** diyor bizim memurumuz, bizim işçimiz.

Ondan sonra bir çok görgü tanığı, bu duvarın üzerinden çok sayıda kişinin elleri enselerine konulmuş durumda indirildiklerini ve polis tarafından alınıp götürüldüklerini gösteriyor. Bizim işçilerimiz de aynı şeyi söylüyorlar. **«Arandılar üzerlerinde silah bulunmadı»** diyor.

Ben bundan biraz şüphe ediyorum. O istikamet-ten ateş edildiğini biliyoruz, muhakkak edildi. Üstünden edilmedi, altından edildiyse bir başka mantık yürütmek gerekir, ama çok tahmin ediyorum ki üstünden edilmiştir. Ve ateş edenler bu 60 kişidir. Ama bunlar bizim oradaki işçimizin doğru ifade vermesini engelleyecek güçtedirler. Başlangıçta da o güçtedirler, sonradan da pek büyük bir tehdit güçleri vardır. Çünkü çok sayıda insan oradan birçok kişinin elleri enselerinde kılıkları böyle komanda askeri filan gibi görülmüş ve görevli bekçiler vasıtasıyla bunlara engel olunmuştur. Ancak 17.00 sıralarında grup halinde önden ve arkadan su deposu üzerine çıkılmaya başlanınca bekçiler buna engel olamamışlardır. Durum civarda bulunan polislere haber verilmiş, onlar da başka görevleri olduğundan müdahale edememişlerdir. Saat 19.30'a kadar terfi merkezi içine hiç bir yabancı şahıs girmemiştir. Bu saatten sonra resmi elbiseli polisler gelerek su deposu üzerinde bulunan kişileri pompa istasyonunun avlusuna indirerek alıp götürmüşlerdir. Bilgilerinize sunarım.»

kılıkta, asker olduklarını kastetmek istemiyorum ama, paçaları potinlerinin içersine konmuş, haki renkli elbiseli çok sayıda insanın elleri enselerinde indirildiğini söylüyorlar. Polise soruyoruz, polis, böyle bir şey yok diyor.

Oysa bizim Sular İdaresi işçisinin ifadesi var: **«Polis geldi, bunları aldı, götürdü»** diyor. **«Ateş etmediler, üstleri arandı, silah çıkmadı»** diyor. Bu da bir çelişkili durum. Aranıp da üzerinden silah çıkmayan adamı polis niçin götürür?

Aksini söylüyor bir çok kişiler. Arandı, silahlar yukarda bıraktırıldı. Adamlar aşağı indirildi, götürüldü. Her halde emniyette yapılacak ciddi bir tahkikat bunu ortaya çıkartır. Yani benim ifadem var. Ben oradaki Toplum Polisi Amirine duvarın üstündeki adamları gösterdim: **«Bunların kimliği tesbit edildi mi? Elinde silah var, burdan ateş edildi»** dedim. Şimdi bu adama sorsalar: **«Sen ne yaptın bu bilgi üzerine? Zaten kendin görmüyor muydun? Hadi görmüyordun, sana gösterildi. Ne yaptın?»** dense. Bir şey yapmadığı da malum. **«Niçin yapmadın?»** Bu sıkıştırmadan sonra, yapmamak için bir gerekçe göstermek zorunda kalacak. Emir mi aldı? Bilgisi içinde miydi? Mutlaka bu şekilde bir tazyik yapılsa ortaya çıkacak. Yapılmıyor ama...»

«Bu konuyu ben soruşturmayı yürüten savcılarla da görüştüm. O zaman Sular İdaresi duvarı üzerinde eli silahlı kişilerin fotoğrafı yayınlanmıştı. Bunun tesbit edildiğini, polis şefi Uğur Gür'ün gelip fotoğraftakinin kendisi olduğunu söylemiş. Olaydan sonra alana hakim olmak için çıktığını söylemiş. O konu böyle bir sonuca bağlanmış. Ama öte tarafları karanlıkta tabii.»

«Ama o kadar karanlık ki, o karanlıktan bir aydınlık çıkıyor. Bu işin kökenine gidilmek istenmiyor.»

TERTİP OLDUĞU KUŞKUSUZ

«Sizin o zaman demeciniz vardı. Tertip olduğu açık diyordunuz.»

«Kuşkusuz.»

«Şimdi, aradan iki yıl geçtikten sonra yaptığınız değerlendirmelerle bu kanaatı doğrulayacak verileri nasıl sıralayabiliriz?»

«Ben bir tane sıralayayım, sanırım yeter: Başbakan Demirel'in Ecevit'e yazdığı mektup... O mektupta diyor ki, 1 Mayıs'taki gibi bir şey olacak, diyor. Ne olmuş 1 Mayısta?.. Bir merkez tarafından istenerek, planlanarak yapıldığı kesindir. O merkeze bazı güçlerin yardımcı olduğu da kesindir, bence. Tabii kanaatım ama, sanırım başka kanaata varmak da mümkün değildir.

Hangi güçler, hangi gerekçeyle yardımcı oldular, bilemiyorum. Ama düşününüz: Orada resmi polis var. Toplum Polisi var. Sivil polis var. Jandarma var. Önceden tedbirli vilâyetin bize yazısı var. **«Dikkat edin, olay çıkabilir»** (1) diye... O derece hazırlıklı. Hepsi görev başında. Dürbünleri, telsizleri, silahları ellerin-

---

(1) İstanbul Valisi Namık Kemal Şentürk 29 Nisan 1977 günü İstanbul Belediye Başkanlığına yazdığı yazıda «Miting ve yürüyüşte gerekli güvenlik tedbirleri aldırılmıştır» diyor ve şöyle devam ediyordu: «Ancak mitingin kanunsuz hale dönüşmesinde, halkın can ve mal güvenliğinin sağlanması için karşıdan karşıya geçişleri önlemek için ve telefonla verilecek emre göre köprülerin açılması cihetine gidilecektir. Meydana gelebilecek olaylar karşısında köprülerin açılması için, ilgili kayıtlı yazımıza ekli olarak gönderilen parola gereğince hareket edilmesini, bu nedenle şimdiden hazırlıklı bulunulmasını ve verilecek talimata göre köprülerin açılmasını rica ederim.»

de... Olay çıkıyor. Bir adet silahlı adam yakalanmıyor. Bir adam yakalanıyor, o da patlamamış tabancayla.»

BELEDİYE ARAÇLARI İÇİN VALİYLE DÜELLO

1 Mayıs olayının hemen ertesinde, miting alanındaki bazı Belediye araçlarının bulundurulması tartışma konusu olmuş. Belediye Başkanı hakkında soruşturma açıldığı haberleri çıkmıştı. Bunu hatırlattığımızda İsvan, konuyu şöyle özetliyor:

«Valiyle aramızda bizim bir söz düellosu geçti. Vali, televizyona ve ajansa, benim hakkımda söylenen sözlerin ihbar sayılarak tahkikat yapılacağını ifade etti. Ben de cevap verdim. **«Ben sabah saat 10'dan itibaren elimdeki bütün olanaklarla düzeni sağlamaya çalışmaktaydım, görevimin başındaydım. Asıl kınanacak olan, bu durumda sorumlu olduğu halde, görevli olduğu halde görevinin başında bulunmayandır»** dedim. Burada bitti o düello. Benim hakkımda da tahkikat açmadılar.»

Düello, radyoda 2 Mayıs günü 13.00 haberlerinde okunan şu haberle başlamıştı:

«TRT muhabirine bir demeç veren İstanbul Valisi Şentürk, dün Taksim Cumhuriyet Alanında çıkan ve 34 kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylarla ilgili olarak, DİSK Yönetim Kurulu ve Belediye Başkanı Ahmet İsvan hakkında soruşturma açıldığını söyledi. Vali, Ahmet İsvan hakkında soruşturma açılmasının Belediyeye ait bazı araç ve gereçlerin miting için kullanılmasına izin verdiği yolundaki gazete haberlerinin ihbar kabul edilerek kararlaştırıldığını açıkladı. DİSK Yürütme Kurulu ve Başkanlar Konseyinin olağanüs-

tü toplantıya çağırıldığı bildirilirken, İstanbul Belediye Başkanı Ahmet İsvan da, kendisine resmen ulaşmış bir durum olmadığını ve şimdilik bir söyliyeceği bulunmadığını bildirdi.»

İsvan, **ertesi günü bu habere karşı şu yanıtı vermişti:**

«1 Mayıs töreni gibi yüzbinlerce kişinin katıldığı bir toplantıda beldenin düzenini ve esenliğini sağlamakla görevli bulunan İstanbul Belediyesinin gerekli önlemleri alması yasal bir zorunluluktur. Ben görevimin gereğini yerine getirerek dört itfaiye aracı, üç ambulans ve telsizli sekiz zabıta otosuyla erken saatlerden başlayarak törenin sonuna kadar görev başında bulundum. Yaralıların en kısa zamanda hastaneye götürülmelerinde, çıkartılan oto yangınlarının gecikmeden söndürülmesinde ve İstanbul'un bir çok yönünden gelen yüzbinlerce kişinin katıldığı kortejlerin kent yaşamını aksatmayacak ve düzenini bozmayacak biçimde Taksim Alanına gelmelerinde bu önlemlerin ve araçlarımızın önemli katkısı olmuştur. Bu hizmetlerin değerlendirilmesinde kınanacak tek nokta varsa o da ben yasal görevimi yaparken, görevli olup da görevlerinin başında bulunmayanların davranışıdır. Ben bu çok önemli ve acı olayın baştan sona görgü tanığıyım. Gerçeklerin aydınlığa çıkması için bu konuda adlî makamlara tanıklık etmeye hazırım.»

DEĞERLENDİRME: «ÇOK KİŞİLİ MÜKEMMEL BİR TERTİP»

Ahmet İsvan, olayların altındaki neden konusunda tek kelimeyle «Tertip» diyor. Bu tertibe Maocu denen grubun da araç olup olmadığı yolunda bir kanısı ve bazı sol grupların da ateşe katılıp katılmadıkları

konusunda bir bilgisi bulunup bulunmadığı sorusuna İsvan şu yanıtı veriyor:

«Kendi bilgim olarak kesinlikle bir şey söyleyemem bu konuda. Ama DİSK yöneticileri bu konuda Maocuların tahrik olduklarını ya da araç olduklarını söylerler. Onların inancı budur.»

Daha sonra sözlerini şöyle sürdürüyor İsvan:

«Bu mükemmel tertipti. Ve çok kişiyi ilgilendiren bir tertipti. Onların burada bu görevi yapacağı, Maocuysa Maocu, bilmiyorum kim olduklarını, ama bu grubun bu görevi yapacağı kararlaştırılmıştı.»

«Onların içine de kışkırtıcı olarak sızmış olmaları ihtimali ne derece doğru olabilir? Gerek Maocuların içine kışkırtıcı ajanların sızmış olabileceği...»

«Tabii tabii...»

«Hatta DİSK görevlilerinin içine sızmış olabilecek-lerine ihtimal verilebilir mi?»

«Olay ortaya çıktıktan sonra görüyoruz ki, DİSK tahrik edilmemiş. Yani DİSK'çilerin yaptığı bir şey yok ortada. Aldıkları görevi yerine getirmişler, Abdülhakhamit Caddesiyle Tarlabaşı yolunun kesiştiği noktayı bloke etmişler. Bir DİSK görevlisinin kendisi ifadede bulundu. Onların özel kırmızı gömlekleri var. Artık bitti diye gömleğini çıkartmış, tembih edildiği gibi paket yapmış, kâğıda sarmış, evine gidiyormuş. O sırada olay olmuş. Onun ifadesine göre. On metre kadar geri çekilmişler, işareti aldıktan sonra yukardaki pencereden ve ateş ederek üstüne hücum etmişler. Orada köşebaşında DİSK'in böcek denen otomobillerinden bir tane varmış. O delik deşik olmuş kurşundan. Yüzlerce kurşun sıkılmış ona. Kaçmışlar DİSK görevlileri.

Tahrik varsa **şu** şekilde bir tahrik olabilir. DİSK

Maocuları törene sokmayacaktı. Maocular 1 Mayıs bizim bayramımız gireceğiz diyorlardı. İşte girersin, giremezsin tahriki bu ölçüde her halde var. Ama eğer bunlar Maocu ise, ben bilerek söylemiyorum, bu grup silah zoruyla oraya girme kararındaydı. Bu biliniyor anlaşılan. Silah zoruyla da girdiler. Bir başka grup, bunların silah zoruyla gireceğini bilen bir başka grup, çevrede tertibat almıştı. Ateş edilmeye başlayınca onlar da yaylım ateşine başladılar. Asıl o yaylım ateşe başlayan kimlerdi? Bütün bu tertibi düzenleyen, onların hepsinin kim olduğunu bilen bir merkezdir.»

«Burada, o zaman Maocularla DİSK arasında girersin, giremezsin tartışması, tertipçilere rahat bir ortam hazırlamış olmuyor mu?»

«Aşağı yukarı bence kesin bu. Bunlar Meydana girmek istiyorlar. Günlerdir bunun tartışması sürüyordu. DİSK sokmayacaktı. Bunlar gireceklerdi. Bu tartışma hazırdı. Bunların da silahlı oldukları biliniyordu. Bunlar girecek, onlar bırakmayacak...»

«O zaman, bu tartışmayı bir yanlış olarak kabul etmek mümkün mü?»

«Bilmiyorum. Çünkü, eğer o sokulmak istenmeyen grup, silahlı bir grupsa, silahlı eylem taraftarıysa, 1 Mayıs'ı silahsız bir şekilde kutlamayı düşünenler elbet onları sokmak istemeyeceklerdi. Buyurun gelin, silah çekin denemezdi. Ne yapsındı bunu önlemek isteyenler? Şimdi efendim, burada kolluk kuvvetlerini suçlamanın olanağı yok. Töreni düzenleyen törenin sorumlusu, falanca girmesin diyor. Bunun girmemesine yardımcı olmak lazım. Devlet gücüyle yardımcı olmak lazım. Tamamen kendi başına bırakıp bütün kolluk güçlerini pasifize ederseniz, seyirci gibi bırakırsanız, bu gruplar çatışır elbette. Üstelik bir tanesi törenin sorumlusu, öbürü hiçbir sorumluluğu olma-

yan, üstelik silahlı eylem taraftarı olduğunu açıkla-yan grup... Bu ikisini karşı karşıya bırakmak, aşağı yukarı barut fıçısına ateş yakmaktır..»

KEMAL TÜRKLER ANLATIYOR

1 Mayıs 1977'nin DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler ile 1979'da Maden-İş Genel Başkanı olarak konuştuk. Kemal Türkler, 1 Mayıs'ı kutlama eyleminin kökeninin çok eskilere dayandığını belirtiyor ve öncelikle bu düşüncenin doğuşuna değiniyor. 1976'nın 13 Şubatında DİSK'in kuruluş yıldönümü nedeniyle İstanbul Spor ve Sergi Sarayında görkemli bir tören yapılmıştı. Üçbuçuk saat süren bu hareketli toplantının görkemi «DİSK'in tabanının geldiği güçlü düzeyi ortaya koyuyor» ve Türkler'e 1 Mayıs'ı kutlama düşüncesini veriyordu. Türkler bu düşüncesini o yıldönümü toplantısı sırasında bazı arkadaşlarına açmış ve daha sonra bunu DİSK'in karar organlarına götürmüştü.

«Yarım yüzyıldır süren bu yasak zinciri kırılmalıydı» **diyen Kemal Türkler, 1 Mayıs 1977 ortamına şöyle yaklaşıyordu:**

«1976 1 Mayısı, o tarihten önceki devirle, 1976 1 Mayısından sonraki devir arasında 1 Mayıs açısından bir dönüm noktasıdır.

1977 1 Mayısı ise bir başka açıdan önemli özellik taşıyor. O gün iktidarda bulunan Milliyetçi Cephe Hükümeti sırasında 1976 1 Mayısı olmuştu. 1977'nin çok daha görkemli olacağı biliniyordu. Ama bunu engellemeye kalkmanın, ya da bu 1 Mayısı düzenlemeyi önlemenin veya yasaklamanın da olanağı yoktu bir yerde. Fakat belli çevrelerin bir tedirginlik içinde oldukları belliydi. Ve 1 Mayısla ilgili bir takım yalan-

lar geliştiriyorlardı. İşte, 1 Mayısta işçiler 1 Mayıs'ta işyerlerini yada bir takım zengin kişilerin meskenlerine saldıracaklar, yakacaklar gibi bir takım havalar da basıyorlardı.

1977'de biz biliyorduk ki, karşımızdakiler DİSK'in ve işçi sınıfının büyük derecede güçlenmesi karşısında bunu kabullenmek istememekteydiler, özellikle siyasî örgütler açısından. Çünkü bir bakıma DİSK bir siyasi örgüt olmamasına rağmen, iktidarda veya iktidara aday örgütlerin bakış açısından yararlı görmüyorlardı. Çünkü işçilerin bu derece güçlü olması onları herhalde ürkütüyordu. Bu nedenle bunu kırmak istiyorlardı. Ve yetmişyedi 1 Mayısından önce de bir takım korku verici, endişe verici şeyler ortaya atmak suretiyle halkı bundan ürkütmek istiyorlardı, ama bunda başarılı olamamışlardır. Ve sol fraksiyonlar açısından da özellikle eylemin içerisinde bir takım provakasyon olayları çıkarttırma durumu söz konusuydu. Bu bakımdan da gerekli önlemler alınıyordu. Örneğin bunlar yürüyüş kolunun en sonuna bırakıldı. Yani bırakıldı şöyle, alınmadı.

«Yani kendiliklerinden geldiler.»

«Kendiliklerinden geldiler. O zaman bunlar en sona bağlandılar. Örneğin olay içersinde, o gün Eminönü'nde 1500 kadar Maocu toplanmış, ille bunlar Taksim tarafına geçmek istiyormuş. Onları oradan salıvermeyin dedi, bizim kürsünün yanında bulunan komiser. Aradan bir süre geçtikten sonra ne oldu onlar diye soruldu. Efendim, Köprüyü açtık, onları geçirmedik bu tarafa, Unkapanı tarafına sevkettik, cevabını verdiler. Yahu olur mu? Orada yürüyüş koluna katılırlar, dendi. Başka çaremiz yoktu, oraya gittiler, karşılığı geldi. Anlaşılıyordu ki, o tarafta yürüyüş koluna takılma durumuna giriyorlardı.

Elbetteki 1977 1 Mayısında ya da öteki eylemlerde DİSK bir ekonomik örgüt olduğuna göre, ancak önlemlerini yasal olarak alması mümkündür. Yasaya göre kendi güvenliğimizi silahlı bir şekilde korumamız mümkün değildi. Bu devletin işidir. Nitekim Devletin de burada görev almasını yazdık, çizdik, istedik. 1977 programlanırken onun için DİSK birinci derecede herhangi bir provakasyon olayı çıkarmamak için her türlü gerekli önlemi almayı ve de DİSK'in işçi sınıfı disiplinini bozmaya olanak vermeyecek şekilde bir program yapmayı esas tutmuştur. Nitekim, görüldüğü gibi çok görkemli biçimde 1977 1 Mayısı olmuştur.»

KONUŞMA BİTERKEN PATLAYAN SİLAH

«Sonuçta miting benim konuşmamla belki bir dakika kadar sonra bitecekti. Mitingin tam bitine sırasında, çünkü ordaki konuşma kısaltılmıştı. O konuşmayı ben 15 dakikaya göre ayarlamıştım.

Yazılı olarak önceden verilmiş olan konuşma çok uzun sürecek bir görüntüde görünüyor, fakat konuşmada, nerdeyse konuşma bitiyor diye, bence 1977 1 Mayısını provoke edenler derhal acele ile hemen patır kütür silahlı eyleme geçiştiler, konuşmanın son dakikasında.

Konuşma başladığında rahatça gidiyordu iş. Belki bunu takip edenler vardı. Bu eylemi yaratmak isteyen veya yaratmak için görevlendirilmiş olan bir takım kişiler vardı ki, bunu takip ediyorlardı. Konuşmaya yeni başladı, daha en az şu kadar dakika sürer diye bir hesapları vardıysa, benim konuşma hızlı olarak nerdeyse sonuna gelmişti birden bire. Yani sonda üç dört tane slogan vardır, oraya gelmişti, bitecekti orda.

Saygı duruşu yaptırdığımız sırada, sağ taraftan, yürüyüş kolunun girdiği sokaktan (Abdülhakhamit Caddesinden) 40-50 kişilik bir grup ellerinde flamalarıyla geldiler. Sonradan Kurtuluş grubu olduğunu öğrendim bunun. Bu kırk elli kişilik grup sağdan, giriş sokağının içinden kopmuş, yürüyerek anıtın arka tarafından kaymak suretiyle karşıda otelin olduğu yere kadar yürüdüler.

Bu arada, bir saygı duruşunun bile bazı sakıncalı tarafları olduğunu ilk defa orada gördüm. Saygı duruşunda da demek ki, bir takım unsurlar bu gibi şeyler düşünüyorlar. Görevliler de saygı duruşu diye duruyor. Halbuki ötekinin saygı duruşuyla filan ilgisi yok. Demek ki, görevlilerin saygı duruşunu görevlerini sürdürerek yapması gerek...»

O sırada bir atış yapıldı. Önce Adalet Partisi binasının olduğu yerden bir veya iki el silah atışı yapıldı, ondan sonra da Sular İdaresinin üzerinden üç el arka arkaya ateş yapıldı. Sesler mısır patlaması gibi geliyordu.

«Sular İdaresinin duvarının üstünden mi?»

«Evet. O tarafta patırdı olunca, ben konuşmayı kesmedim ama, o tarafa doğru baktım. Çünkü burda bir dalgalanma, bir karışma durumu meydana gelmişti. Sular İdaresi binasının üstünden kıvılcım şeklinde görünüyordu o ateşler. Yanıp sönen ateş böcekleri gibiydi ki, Sular İdaresinin üstündendi o.

Sular İdaresi yönünde karışma olunca, kürsünün karşı tarafındaki otelin bize göre sağ tarafından ateş edildi. Bir de otelin olduğu yerden bir ateş geldi. Fakat o kürsüye geldi doğrudan doğruya.»

«Otelin katlarından mı geldi? Aşağıdan yerden mi geldi?»

«Otelin yukarısından geldi. Orta katlarından geldi.»

«Onun da kıvılcımını gördünüz mü?»

«Evet. Çünkü bu karışma sürünce ben duraksadım. Ve otelden de ateş edildiğini gördüm. Ondan sonra arkadaşlar hemen beni kürsüden çektiler aldılar aşağıya. Önce kürsüyü hedef alan bir ateş şekli yoktu. Fakat karşı taraftan da bir ateş gelince kürsüyü hedef alarak, arkadaşlar beni acele aşağı indirdiler.»

ALANDAN AYRILIŞ

Kemal Türkler **o gün birçok DİSK yöneticisi gibi törene eşi ve çocuklarıyla beraber gelmişti. Karısı Sabahat Türkler, Beşiktaş'tan Taksim'e İlerici Kadınlar Derneği topluluğunun arasında yürüyerek gelmişti. O zaman 15 yaşındaki kızı** Nilgün **ve 17 yaşındaki kızı** Yasemin **ile beraber kürsünün arkasındaki tribünlerde Kemal Türkler'in konuşmasını dinliyorlardı.**

Kemal Türkler **kürsüden indikten sonrasını anlatmaya şöyle devam ediyor:**

«Arkadaşlar, **Başkan in aşağı** diye bağırarak beni kolumdan tutup aşağı indirdiler ve korumak için üzerime kümelendiler. Hanımla çocuklar da ilerdeydiler, onları da alıp getirdiler. Salkım saçak üzerimize kümelenmiş, bizi koruyorlardı. Üzerimizdeki küme hep Taksim alanına doğru, otele doğruydu. İnönü Gezisinden tarafa olan boşluktan baktım, tribünlerin arasından İnönü Gezisi görünüyordu. O anda, bu boşluktan ateş edilebileceğini düşündüm. Beri tarafa çekilerek o boşluğu da kapattık.

O sırada görevli arkadaşlar da benim hanım da, sen buradan git, dediler. Beni oradaki bir Belediye ci-

pine bindirdiler. Çocuklar, hanım da biz sonra geliriz, sen bize bakma dediler. Cipin etrafını da kalabalık çevirmişti, kimse kimseyi görecek durumda değildi. Bu arada Belediye Başkanının eşi **Reha İsvan'ın «Bu araba Belediye Başkanının emri olmadan buradan bir yere gidemez»** diye bağırdığını duydum. Kimin ne maksatla götürdüğünü bilmediği için tabii öyle diycr-du. Arkadaşlar **«İçinde Kemal Bey var»** deyince, Reha Hanım bıraktı.

Cipin olduğu yerden yola çıkması için set halindeki kaldırım kenarı taşlarını aşması gerekiyordu. O seti aşarken cipin lastiği patladı. Biz o patlak lastikle Akaretler'in alt ucuna kadar, CHP ilçe binasının köşesine kadar geldik.»

Kemal Türkler, **bu cipte olanlardan yalnız** Mehmet Ertürk'ü **hatırlıyordu. Burada, arkadan gelen lastikleri sağlam ikinci cipe geçmişlerdi. Bu arada, bazıları CHP binasına girmeyi önermişlerdi ama, Türkler ciple gitmeyi yeğlemişti. İkinci cipe bindiler,** Kemal Türkler: «Ben nereyi tarif edersem oraya gideceğiz» **dedi. Akaretler'den sola, Ihlamur yoluna döndüler, oradan Yıldız'a çıktılar ve Maden-İş'in Genel Başkan Vekili** Şinasi Kaya'nın **Darphanenin yakınındaki evine geldiler.**

Kanlı tertibi düzenleyenler tarafından izlenmekten ve yeni bir olayla karşılaşmaktan endişe ediyorlardı. Evdeki ve çevresindeki DISK görevlileri bir yandan gözcülük yaparken bir yandan da telsiz telefonla Taksim'deki görevlilerle bağlantı kuruyorlar, bilgi alıyorlardı.

O sırada Şinasi Kaya'nın evinde bulunan Volkswagen arabası olan ve Kemal Türkler'in tanımadığı bir kişi: **«Benim özel arabayı kimse farketmez, onunla burdan gidelim,»** dedi. Kemal Türkler, küçük arabaya

bindi, Bakırköy'e bir arkadaşının evine gittiler. Buradan DİSK'in bir başka görevlisiyle ilişki kuruldu, Türkler'in eşine haber verildi, onlar da buraya geldiler.

TÜRKLER'İN DEĞERLENDİRMESİ

Kemal Türkler, **iki yıl sonra 1 Mayıs 1977'nin değerlendirmesini yaparken de şunları söylüyordu:**

«O günlerde Başbakanlık görevinde bulunan Sayın **Süleyman Demirel'in** Halk Partisi mitingiyle ilgili olarak Ecevit'in mitinge gelmemesi, çünkü onunla ilgili suikast düzenlediği gibi, haberleri açıklaması var. Şimdi daha önceden 1 Mayıs 1977 programıyla ilgili bu denli düzenlenmiş bir provakasyon tertibinden o günün hükümetinin de haberi olması gerekir. Başbakanın bilgisi olması lazım gelir. Halk Partisiyle ilgili ve Ecevit'le ilgili olayda bilgisi oluyor da, uyarma anlamında açıklama yapıyor da, kaldı ki uyarma açıklamasından çok gerekli önlemleri alması gerekir Hükümet olarak. Onun önlemini almış mıdır, almamış mıdır, ayrı... Biliyoruz ki, açıklama yaptığına göre, demek ki haberini alıyor bunun. Her halde 1977 1 Mayısına ait haberleri de önceden almış olması gerekir. Bilmiş olmaları lâzım bunu...»

«Biliyorsunuz, o zaman sağ kanadın iddiası da sol fraksiyonların kendi aralarında çatıştığı yolundaydı.»

«Bu, onların kendilerini kurtarmak için yüzeyde bir savunmaydı. Aslında, gerçekte bu değil tabiî. Yani buradaki fraksiyon çatışması filan değildi. Doğrudan doğruya, ulu orta topluluğun üzerine rastgele ateş etmeydi. O günün bir takım resimleri var, tanıkları var. Ateş ettiği kişi, herhangi bir fraksiyonda ise dahi kendisinden mi, değil mi öldürmekte olduğu? O bile belli değil. Kaldı ki, o sırada görev yapan bir takım polis

arabasının veya ekibinin insanları çiğnediği veya daha çok tedirginlik yarattığı, ses bombasıyla topluluğu ürküttüğü gibi bir takım gerçekler de var. Aslında polisin önlemi böyle olmaz.

Sonra o günkü durumda bir beyaz Renault hikâyesi de var.

«O zaman bazı çevrelerce yapılan değerlendirmelere göre, Maocu denen grubun alana silah zoruyla da olsa girmek, DİSK'in de sokmamak kararında olduğunu, bu girersin - giremezsin tartışmasının tertibe zemin hazırladığı öne sürülüyordu.»

«Bunu böyle yorumlamak mümkün değil. Çünkü böyle olsaydı, o sokağın ağzında bu çatışma olurdu. Sokağın ağzında olmamıştır ki bu. Bir anda Sular Idaresinin üstünden, sonra karşımızdaki otelden silah atışları olmuştur. Şimdi bu Maocular daha önceden gelip oralara filan yerleşerek yapmadılar ki bunu.»

«Şuna ihtimal verir misiniz? Sizin mitinge almak istemediğiniz sol grupların içine de provakatörler sızmış olabilir mi? Hatta DİSK görevlileri içine de sızmış olabilir mi?»

«DİSK görevlileri içine sızmış olabilmeleri biraz zor. Çünkü o görevli ekipler birbirlerini tanıyan kişiler şeklinde ayarlandı daha çok. Zaten bu doğrudan doğruya topluluğun dışında düzenlenmiş bir olay olarak geldi. Fakat bu sol unsurlar Maocuların veya gosist tabir edilen diğer fraksiyon gruplarının içinde bu provakatör ajanlar olmuş olabilir. Çünkü o günlerde işittiğimiz bazı söylentilere göre de, efendim, Saraçhane'den gelen topluluk Şişhane'den geçtikten sonra güzergâh üzerinde yan taraftaki seyirciler arasında bazı bizim taraftarımız olan kişiler, yanındaki bir kişinin topluluk içinden dört kişiyle gizliden selamlaştığı, **«Tamam, her şey hazır»** gibi işaretler olduğu, o

grup geçtikten sonra bu kişinin yer değiştirdiği gibi bir takım şeyler var ki, o kişilerin de silahlı olduğu söyleniyor.»

«Bunlar ifade olarak soruşturmaya yansıdı mı?»

«O günlerde bir sürü hikâyeler anlatıldı. Bunlar soruşturmaya girdi mi, girmedi mi, ne oldu? Onları bilemem.»

«Peki, o zaman bunların üzerine gitme bakımından, soruşturmayı daha sağlıklı biçimde yürütmek, tertibi ortaya çıkarmak bakımından sizin girişimleriniz neler oldu?»

«Kesin olarak, bizim DİSK olarak, bir şeyin üzerine varmamız mümkün değildi. Çünkü MC iktidarı vardı karşımızda. Neresinden gidersen git, karşınıza bir yerde o çıkıyor. Şimdi, bir ata sözü vardır, karşındaki kadı, kime kimden davacı oluyorsun!.

Esas bu durumlarda yetkili olan, o günün en büyük muhalefet partisi lideri bu konularda birtakım konuşmalar yapmıştır, demeçler vermiştir. Yani durumu açıklamaya çalışmıştır ama, gerçek yargılamanın kendileri iktidara geldikten sonra yapılacağını beyan etmiştir. Fakat bir yıldan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen, bu konunun yargılanması konusu henüz daha açığa getirilmiş değil. Arada bir iki defa, bu konunun yeniden yargılanması meselesinin sözünü ettiler. Ecevit iktidarı bunun lafını etti sanıyorum ama, henüz daha ortaya bir şey getirmediler.»

«Sizin peki bu yolda Ecevit Hükümetinden isteminiz olabilir mi? Düşünüyor musunuz?»

«1 Mayıs konusunda, gerçek yargılanmayı daima istemişizdir. Ve o günlerde muhalefet lideri olarak sayın Ecevit ve Halk Partisi kamuoyuna, işçi sınıfımıza karşı bu konunun peşini bırakmayacağını, gerçek yargılamanın yapılacağına dair söz vermiş duru-

ma gelmiştir. Bir yıldan bu yana henüz bu konu orta-ya getirilmedi. DİSK yöneticileri olarak bizleri dava ettiler. O davalarda, gerçek suçlunun kim olduğu, ya da biz olmadığımız ortaya çıktığı için, bu davaların hepsi beraetle sonuçlanmıştır. Ama gerçek suçlular hâlâ duruyor.»

Özeleştiri açısından nasıl bir değerlendirme yaptığı sorusunu da şöyle yanıtlıyor Kemal Türkler:

«Sağ kesim, işçi sınıfının bu gelişmesinden tamamen korkmuş, ürkmüş durumdadır. İşçi sınıfına gözdağı vermek için oyun düzenleme yönüne gidilmiştir. En azından 1978 1 Mayısı da oldu, onu da gördük. Önlem nasıl alınır? Bir devlet yönetimi olarak önlem nasıl alınır, onu gördük. Demek ki, 77 yılında da aynı önlem alınabilirdi. Devletin önlem almak zaten görevidir. Anayasa ve yasalar Devlete bu görevi vermiştir. Biz devlet değiliz, devletin kolluk kuvvetleri bizim yönetimimizde değil. Biz silahlı olarak bir önlem alma olanağına sahip değiliz, elbet olamazdık da..

Sonuç olarak, devlete ait görevlerin dışında biz kendi iç düzenlememizde yasal olarak, haklarımıza dayalı bir takım önlemler alabilirdik, onları aldık. Ama onun dışındaki görevi o günkü durumda Devlet tam yapmadığı için ya da yapmamak suretiyle, olacakları görmezlikten gelmek ve göz yummuş durumda bulunmak suretiyle, benim görüşüme göre suçlu duruma düşmüştür. O günün Devlet yöneticileri, başta **Süleyman Demirel** Başbakan olarak, 34 kişinin ölümünden sorumlu olmak lazım.

Özeleştiriye gelince, insan sonradan düşünür: Şurası şöyle olsaydı acaba daha mı iyi olurdu diye.. Şimdi düşündüğümüzde, demek o gün için en iyisi yapılmış. Çünkü olay dışardan yaratılmış, üstümüze gelmiş. Çünkü hazırlanmış o. Ve öyle hazırlanmış ki, be-

nim yaptığım konuşma sırasında hazırlanmış. Belki düşünüldü, bu konuşma sırasında Maocular, sol fraksiyonlar belki sloganlar atarlar, konuşmayı kesme yoluna giderler, taraflar arasında yahut da gruplar arasında bir dalgalanma durumu olabilir. Bu sırada biz katılırız diye bir oyun düzenlenmiş olabilir ama, bunların hiç biri olmadı. En sonunda mitingin bitmesine iki üç dakika kala, sanki bu olayı yaratanlar bir acelecilik, bir telaş içinde yarattılar. Miting bitiyordu o sırada, dağılıyordu. Tertip o şekilde düzenlenmiş. Fakat biz o kadar iyi götürmüşüz ki kendi işimizi, onların gerekçe sayabilecekleri gerekçeler ortaya gelmemiş. Gelmemiş olmasına rağmen, yarattıkları olay soyutlanmış duruma geldi ve açıkça ortaya çıktı suçlunun, olayın yaratıcısının dışardan olduğu. Bu çok açık belli oldu. Yoksa biz daha önceden bazı hatalar yapmış olsaydık da, yürüyüş içinde ya da miting yerinde birtakım grupların fraksiyon çatışması gibi bir şeyler olsaydı, bu kılıf olarak giydirilecekmiş olayın üstüne. Fakat bu olanak bulunamamış onlar tarafından. Bu olanağı vermemişiz biz. Ve neredeyse miting iki üç dakika sonra başladığı gibi heybetiyle bitiyor. Böyle bir duruma gelince bu acelecilik içerisinde alelacele bir şeyler yapmak durumunda kalmışlar. Demişler ki, bunun konuşması 40-45 dakika sürer en azından. Bir de bakmışlar ki, 45 dakika değil, 10 dakika 13 dakika geçmiş, nerdeyse bitiyor konuşma. Çünkü takip ediyor elindeki metinden şuraya şuraya geldi. O sırada silahı patlatıyor.»

«Tertip komitesinden Müşir Canpolat'ın size haber getirmesi ne zaman, hükümet komiserinden izin aldım diye. Konuşmaya başlamadan önce mi, yoksa konuşma arasında mı?»

«Ben aradan iki yıl geçmiş olan bu şeyi hatırla-

mıyorum ama, bu işi daha ziyade görevli olan komiteler yapıyorlardı. Bunu her halde onlar daha iyi bilir.»

MÜŞİR KAYA «ZAMANLAMA» KONUSUNU YANITLIYOR

Olaydan sonra, bazı kişiler mitingin bitiş anının «zamanlanması» konusunda bir takım eleştiriler ortaya atmışlardı. Savcılık soruşturmasında da bu konuya değinilmişti. 1 Mayıs 1977'nin Tertip Komitesinde olan ve bugün 1979'da DİSK ile bir bağlantısı bulunmayan Avukat Müşir Kaya Canpolat «zamanlama» konusunda şunları söylüyor:

«Bu olaylar sırasında biz Tertip Komitesi olarak kürsünün yanında bulunuyoruz ve hükümet komiseriyle (Bakırköy Kaymakamı) olan ilişkiyi de ben sağlıyorum. Önceden kararlaştırdığımız şekilde Beşiktaş'ta Maden-İş Sendikasiyle sürekli temas ediyoruz. Yürüyüş kolu hakkında bilgi alıyoruz. Anadolu'dan gelen TÖB-DER daha alana girmemişti. Gelen haberlere göre Mithatpaşa Stadının önündeler, **Kemal Bey**, zaten kısa bir konuşması var, o konuşmayı yapıp bitirdiği zaman TÖB-DER daha alana girmemiş olacak. Daha yerlerini almadan dağılmaları istenecek, bu da bir tuhaf durum yaratacak diye Kemal Beyle konuştum, sonra gidip hükümet komiserine de durumu anlattım. O zaman hükümet komiseri, **«Başka çaresi yok, yarım saat daha uzatabiliriz»** dedi. Ben tekrar geldim, Kemal Beye söyledim.

Fakat biz o yarım saati beklemeden **Kemal Bey**'in konuşmasını başlattık. Gecikmesinden Kemal Beyin de rahatsız olduğu anlaşılıyordu. Ben kürsüdekilere Kemal Beyin konuşacağını işaret ettim. Kemal Bey takdim olundu ve daha alana girmesi gerekenlerin tamamı girmeden saat 18.15 sularında konuşma-

ya başladı. Kemal Beyin konuşmasının bir yerinde, daha çok da saygı duruşu sırasındaki o sessizlik anından yararlanan kesim, işi başlattı. Daha doğrusu işi başlatmak isteyen kesim o anı seçti. Yani bunu seçiş anı da önemli. Düşünüyorduk ki, herhangi bir olay dağılma anından önce olursa, alınan tedbirler bunu önleyebilir. Ancak dağılma sırasında olursa, gerçekten o sırada meydana gelecek olayları önlemek mümkün olmaz. Yani biz ne kadar endişe ediyorsak onlar da o kadar hesaplı şekilde tam dağılma anını seçtiler ve oradaki sessizlik anından da yararlanarak ilk silahı patlattılar ve arkasını devam ettirdiler.

Görülüyor ki, olayı bizim tarafımızdan alınacak tedbirlerle önlemek mümkün değildi. Uzama olmasaydı bu iş olmazdı diyenler var. Yalnız, bu iş bir tertip olduğuna göre, gerçekten uzamasından çok dağılma anını bekliyorlardı. Dağılma anı ne zaman olursa, o anda patlayacaktı ilk silah.»

TERTİP KOMİTESİ BAŞKANI KONUŞUYOR

Tertip Komitesi Başkanı ve 1977 mayısında DİSK Genel Sekreteri olan Mehmet Karaca, **yürüyüş güzergâhında ve Taksim alanında kendi iç güvenlikleri açısından alınacak önlemlerle** Mehmet Ertürk'ün **görevli bulunduğunu,** Müşir Kaya Canpolat'ın **da 1 Mayısa katılacak DİSK dışındaki sendikalar ve diğer örgütlerle temasları yürütmekle görevli olduğunu belirtti. Miting sırasında kürsünün yanında bulunan** Mehmet Karaca **«ilk ateş» konusundaki gözlemlerini aradan iki yıl geçtikten sonra şöyle anlattı:**

«Bizim tesbitlerimize göre, Sular İdaresi tarafından geldi ilk ateş sesi. Üstten mi alttan mı geldiğini ayırt edemiyorum. Daha sonra İntercontinental Otelinin o taraftan geldi.»

«Alana alınmaması kararlaştırılan grup, ateş başladığında alana girmiş miydi?

«Önce şunu söyleyeyim, o gün Taksim alanı gerçekten Taksim'e sığmadı. Bir kere alan tamamen doluydu. Daha gelenler vardı. Özellikle Beşiktaş tarafından gelenler alana girmişti, bu bitmişti.»

«Alana girmemesi gerekenleri siz tertip komitesi olarak nasıl belirlemiştiniz?»

«Alana girmemesi konusunda özellikle bizim, kesinlikle bir kere Maocu denen güçlerin, bir provakasyon yaratacakları, daha önce kendi yayın organlarında da açık açık yazdıkları için, bunların 1 Mayısta olay çıkarabilecekleri düşünülebilen bir şeydi. Biz özellikle Saraçhane'den gelen arkadaşlarımıza da söyledik. **Yabancı unsurları almayın aranıza**, dedik ve nitekim Saraçhane'den gelen ekip de, özellikle bu Maocu unsurları işçilerin arasına sokmadılar. Ancak bunlar, işçilerin kortejinin sonuna kuyruk olarak takıldılar, geldiler. Polis isteseydi, bunları önleyebilirdi. Taksim alanına hiç getirmeden Saraçhane'de kesebilirdi. Polis de bunu önlemedi, işçilerin peşine takılıp geldiler alana. Bu sırada da alan tamamen dolmuştu. Kemal bey de konuşmasını bitirmek üzereydi. Alan dolmuş ve dağılmak üzereydi aslında. Tam o anda Sular İdaresi tarafından ateş sesleri geldi.»

«Olayı bir tertip olarak kabul edersek, bu tertibe alana girmek isteyen ya da giren sol fraksiyonların da alet olduğu kabul edilebilir mi sizce? Ayrıca provakasyon atışı denebilecek ilk ateşe bu sol fraksiyonlardan da katılma ya da karşılık verme oldu mu?»

«Devrimci Gençlik, sanıyorum ki, DEV-GENÇ, yine hatırlayabildiğim kadarıyla Kurtuluş diye bilinen ekipler de alana girmişlerdi. Maocuların provakasyon yaratabileceğini düşünerek, daha önceden işçilerin

arasına alınmamasını istedik. Yine gerek Devrimci Yol olsun, DEV-GENÇ olsun, gerekse Kurtuluş grubu olsun, onları da işçilerin arasına almamak kaydıyla daha arkadan gelmeleri kaydıyla alana gelebilecekle rini söyledik. Kemal Bey konuşmayı yaptığı anda, DEV-GENÇ anıtın etrafını doldurmuştu. Kurtuluş da Taksim'e girmişti o anda. Saraçhane tarafından doğru gelmişlerdi onlar.»

«Kurtuluş dediğiniz, işçilerin arasına katılmamak kaydıyla Alana girmesine izin verdiğiniz grup değil mi?»

«Evet. Fakat Maocu dediğimiz öteki grup da işçilerin ardına takılıp Taksim'e gelmişti. Kemal Beyın konuşmasını bir an önce yapmasını istiyorduk. Bir an önce bitsin bu iş, diyorduk. Kemal Bey konuşurken, Kurtuluş DEV-GENÇ'in içinden geçip otelin önüne doğru geliyordu.

Sular İdaresi tarafından ateş açıldıktan sonra Intercontinental tarafından da ateş edildi, ama bu ateş önceki ateşe karşılık bir ateş midir, cevap niteliğinde midir? Yoksa daha önceden bir planın eseri olarak ilk ateşin devamı mıdır? O benim bileceğim iş değil.»

İlk ateşin yeri konusunda Mehmet Karaca'nın **söyledikleri de şunlar:**

«Abdülhakhamit caddesiyle Tarlabaşı caddesinin kavşağında Uzel'li işçi arkadaşlarımız vardı, orada görevli arkadaşlarımızdan şehit verdik. Tutuklanan arkadaşlarımız da oldu. Benim onlardan dinlediğime göre, Sular İdaresinden başlayan ateşle birlikte bu sokaktan da ateş edildi. Yani şöyle söylediler arkadaşlarımız: Özellikle Maocuların Taksim'e, Alana girmek için ateş ettiklerini söylediler. Uzel'den ölen arkadaşlarımız da o ateşten aldıkları yaralarla ölmüşler. Yine

o arada bizim «böcek» denen arabalarımızdan birinde de kurşun izleri tesbit edilmişti.

Orada olmadığım için önce Sular idaresinden mi, yoksa o caddeden mi ateş edildi, onu bilemiyorum.»

«EMNİYET BİLE BİLE ÖNLEM ALMADI»

Tertip Komitesi Başkanı Mehmet Karaca **yine komiteden** Avukat Müşir Kaya Canpolat **ile beraber 1 Mayıstan en az 15 gün önce Emniyet Müdürü** Nihat Kaner'e **gittiklerini belirterek şu noktalar üzerinde duruyor:**

«Bizim baştan beri Maoculardan endişemiz vardı. Olay çıkarmalarından endişe ediyorduk. Baştan beri söyledik. Bunlar olay çıkarmak isteyeceklerdir, dedik. Bunun tedbirini almanız gerekir, dedik. Yani açıkça şunu söylüyorum: Bizim tarafımızdan yapılması gereken her türlü işlem yapılmıştır. Emniyet kuvvetleri, bunlar Saraçhane'de toplandıkları zaman, bunun önlemini alabilirdi. Ya da dağıtabilirdi, ya da en azından üzerlerini arayabilirdi.

Sonra bir başka nokta daha var. Taksim'e toplanmış yüzbinlerce kişi.. İğne atsan yere düşmeyecek durumda... Tam bu kalabalığın içinde bir silah patladığı zaman bir panzer geliyor, Alana giriyor ve daha yüksek ses çıkaran bir bomba atıyor. Bu da ayrı bir panik yaratıyor. Yani orada bu bombanın atılmasına talimat veren kişinin, böyle bir ses bombasının Taksim'de yaratacağı paniği de düşünmesi gerekir.»

IŞIKLAR'IN DEĞERLENDİRME VE ÖZELEŞTİRİSİ

1977'nin 1 Mayısında DİSK yöneticisi ve 1979'da DİSK Genel Sekreteri olan Fehmi Işıklar, **olaydan iki**

yıl sonra bir değerlendirme ve özeleştiri yaparken şunları söyledi:

«1977 1 Mayısını değerlendirirken 1977 yılı Mayıs ayı öncesinde Türkiye'nin politik ortamını göz önünde tutmak gerekiyor. Elli yıldan fazla bir süre yasaklanmış olan 1 Mayıs'ı kitlesel olarak yüzbinlerce insanın katıldığı biçimde kutlayan işçi sınıfı ve onun devrimci sendikal örgütü DİSK, giderek burjuvazi için büyük bir tehlike olarak görülmekteydi. O zamanlar gelişen bu toplumsal güç acaba belli bir yerde frenlenebilir mi diye sermaye kesiminin ve onun sözcüsü yayın organlarının çeşitli saldırısına hedef oluyordu.

Nitekim gene o aylarda bir seçim platformuna girmişti Türkiye. Bugünün Başbakanı, zamanın muhalefet lideri Ecevit çeşitli toplantılarda saldırıya uğruyor, hatta o günkü koşullarda belli sendikal kongreler bile saldırıya uğruyordu, faşist saldırılara uğruyordu. Sendikal kongrelere bile tahammül edemez hale gelen faşist güçlerin 1 Mayıs gibi kitlesel bir eyleme tahammül göstermeleri elbette zordu. Bu çok önemli bir etkendi. Seçim platformuna girileceği dönemde de belli bir gözdağı vermeyi de gözetiyorlardı. Değerlendirmede bunlar göz önünde tutulmalı.

Gene o gün DİSK yöneticisi olarak görev yapıyordum. Zannediyorum 1 Mayıs hazırlıklarında önemli bir aksaklığımız ve eksikliğimiz vardı. Bunlardan en önemlisi hazırlığı yaparken saldırı fazlaca hesaplanmıyordu. İkincisi, 1 Mayıs kutlamasına katılmasını gözettiğimiz örgüt yöneticileriyle enine boyuna konu tartışılmamış, ilke tartışması yapılmamış ve toplantının disiplini konusunda bunlardan yeteri kadar yararlanılmamış idi. Bu yanıyla büyük bir eksikliğimiz vardı.

Sonuçta, daha önceden programlandığı tesbit edilen saldırı, 1 Mayıs günü bizim de geç kalmamız ne-

deniyle daha da bir etkin olmuştu. Örneğin saat 17' lerde ve 18'lerde bitmesi gereken toplantı yığınların halen alana dolmamış olması nedeniyle hava kararıncaya kadar bitirilememişti. Bitirilemezdi, yığınlar alana gelmedikten sonra büyük huzursuzluklar olabilirdi. Yani bu kendiliğinden oluşan bir aksaklıktı, önceden hesaplanmayan bir aksaklıktı.

Tabii coşkulu olan topluluk, bunun bir ölçüde tadını çıkarırcasına da ağırdan alıyor ve töreni biraz daha görkemli yapmayı gözetiyordu.

1 Mayıs saldırısını düzenleyenler, şimdiki değerlendirmeme göre de, o zamanki değerlendirmeme göre de profesyonel katillerdi. Bazı mektuplar bu konuda ele geçti. Bazı, çeşitli yerlerdeki sohbetlerden bu belirtiler biraz daha güçlenmiş oldu.

Şimdi 1 Mayıs katliamından sonra Ecevit'e düzenlenen saldırıları da hesaba katarsak, oy yoluyla iktidardan düşürülmek istenen MC'nin direnişi biçiminde somut bir olgu ortaya çıkıyordu. O nedenle 1 Mayıs katliamında belli sol fraksiyonların da katkısı o zaman belirtilmişti. Belki provakasyona gelen eğilimler vardı ama, asıl neden emperyalizmin desteklediği faşist güçlerdi. Ve saldırı buydu. MC'nin iktidardan uzaklaşmaması için bir nevi direniş gösteriyordu.

Seçimlerde oy yoluyla MC iktidardan düşürülmüş oldu. Sonradan iktidardan düşmüş olmasına rağmen, çeşitli saldırılar halen belli merkezlerin bu konuda aktif, diri görev yaptığını kanıtladı.

1 Mayısı sol eğilimlerin provakasyonu biçiminde değerlendirmekten ziyade, 1 Mayıs katliamının emperyalist güçlerin desteğiyle faşist güçlerce ve onların profesyonel katillerince düzenlendiği, bana göre bugün biraz daha ortaya çıkmıştır.

Yönetimin en büyük eksikliği değerlendirmeyi,

önceden hazırlıkları demokratik kitle örgütlerinin yöneticileriyle yeteri kadar tartışmamış olması, onun katkısının yeterince alınmamış olmasıydı. 1978 yılı 1 Mayısı kutlamasında Şubat ayından başlayan bir çalışma ile bütün kitle örgütlerinin temsilcileriyle ortak çalışma yapıldı ve sorumluluklara katıldılar. Böylece olaysız geçmesine olanak yaratılmış oldu bizim açımızdan. Elbette ki, iktidarın yaklaşımı da çok önemliydi. İktidar demokratik hakların kullanılmasında kendisine düşeni yapmak istiyordu. Bir önceki MC iktidarı ise demokratik hakların kullanılmasına karşıydı. Bu önemli bir farktı. 1 Mayıs 1978 hazırlık bakımından da iktidarın bu tür gösterilere yaklaşımı bakımından da rahatlıkla geçmiş oldu.»

İKTİDARLARIN YAKLAŞIMI ÜZERİNE

«1 Mayıs 1978 için de 1977'dekine benzer provakasyon niyetleri, tehdit ve benzeri girişimler var mıydı. Varsa bunların gerçekleşememesinin nedenleri nelerdi?»

«Aslında 1 Mayıs 1978'i kutlamak oldukça güçtü. Öyle bir katliamdan sonra kitlelerin aynı alana gelmesi oldukça zordu. Hele onu yaşayan insanların aynı alana gelmesi bayağı yürek meselesi haline geldi. Yayın organlarına bakarsanız, sağ basın çok önceleri 1 Mayısta çok insanın öleceğini yaymaya başladı ve o izlenimi vermeye çalıştı. Bunun nedeni belki de saldırı düzenlemesi değil, yani dövmek ve öldürmekten ise korkutmak amacını güdüyordu. Onları en çok korkutan da yığınların bir araya gelerek ekonomik, demokratik ve politik istemlerde bulunması idi. Bunu önlemek amacına yönelikti, katliamın amacı da buydu zaten. Bu bakımdan 1978 1 Mayıs kutlaması biraz daha zordu. Ancak dediğim gibi, eğer isteselerdi elbette

yine provoke imkânı vardı. Çünkü silahsız ve savunmasız, tören amacıyla gelmiş yığınların, hele çeşitli örgütlere mensup, üye yığınları da hesaba katarsak, sınıfsal olarak da nitelikler bakımından da farklılıklar taşırlar. O nedenle savunmasız, silahsız bir toplu-ma saldırı her zaman mümkün olur. Bunu göze alamazlardı. Yeni bir saldırı onların belki sonunu biraz daha yaklaştırırdı. O nedenle zordu saldırı. İkincisi, dediğim gibi iktidarın yaklaşımı çok önemliydi. Gizli kalamazdı. Yani MC iktidarı zamanında katillerin bulunamayışıyla, CHP ağırlıklı bir iktidar zamanındaki katillerin konumu çok daha ayrıydı. Bu bakımdan göze alamazdı herkes kolay kolay. Yani katil bulmakta güçlük çekilirdi, en azından...»

«1977'nin 1 Mayısında ilk ateşi açan provakatörlere, bazı sol fraksiyonların içinden de katılma oldu mu sizce?»

«Aslında o konuda tesbit yapmak çok zor. Ben kürsü ortadan kaldırılıncaya kadar alanda bulundum. Kimse kimseyi görecek durumda değildi. Korkunç bir panikti. Ses bombaları özellikle paniği arttıran neden oldu. O 34 veya 36 ölüyü de beklemiyorduk biz ilk aşamadaki. Normal olarak böyle bir yığına o ölçekteki saldırı üç-dört bin ölüyü beraberinde getirirdi. Bu bakımdan çok az oldu. Nasıl az oldu? Herkes kendi insiyatifiyle ve sağduyusuyla canını kurtarma çabasına girdi ve oraya gelen insanlar biribirlerini seven insanlardı. Biribirlerini çiğnemek yerine, ki, o yığında bir kitleye o ölçekteki saldırı korkunç panik yaratırdı ve biribirini çiğneyebilirdi, kendini kurtarma adına. Fakat oraya gelen insanlar biribirlerine sevgi dolu oldukları için böyle bir olay olmadı. O bakımdan o anda tesbit etmek zordu. Bana göre sol fraksiyon mensubu gibi görünse bile gene de onun solcu olması tartışıl-

malıdır. Tartışılmalıdır. Çünkü öyle bir adam mutlaka gene provakatördür.»

«Yani şu ortaya çıkıyor o zaman. O sol fraksiyonun içindekiler dahi provakatör olabilirdi. Onların içine de provakatör sızmış olabilirdi.»

«Olabilir, olabilirdi. Çünkü sızmaydı. Yani hiç bir insan, hiç bir solcu, insan ölümünden sorumlu olmak istemez.»

«Peki, DİSK görevlileri içine de provakatörlerin sızmış olabileceğine de ihtimal veriyor musunuz?»

«O çok az ihtimal. Çünkü görevliler işçilerden seçiliydi. İşçilerde çok daha az sızma var, yani çok ender rastlanır ve biribirleriyle dirsek teması içinde olduğu için de belli olur. O nedenle zor. Organize edilmeye çalışılsa bile güçtür.»

Işıklar, **1978'deki 1 Mayıs kutlamasında alınan önlemlere değinerek şunları söylüyor:**

«Bu ikinci 1 Mayıs 1978 kutlamasında bütün binalara dürbünlü görevliler yerleştirdik. Intercontinental üstüne, Sheraton'un en üst katına, Etap'ın en üst katına... Yani çevresiyle birlikte Alan dürbünlü görevliler ve telefonlarıyla beraber Alanı kontrol altında tutuyorlardı.»

«O zaman, bu maddi tedbirler bakımından 1977'nin biraz yetersiz kaldığını kabul ediyorsunuz?»

«Yetersizdi, evet.»

ERTÜRK: «SİLAHLI SALDIRIYI DÜŞÜNMEDİK.»

1 Mayıs 1977'de Maden-İş Genel Sekreteri ve DİSK'in Tertip Komitesi üyesi Mehmet Ertürk, **Taksim Alanına gelişten öncesini ve olayın başlangıcını şöyle anlatıyor:**

«Ben Beşiktaş'taki kortejin başındaydım. Bir haber aldım. Eminönü'nde aşağı yukarı iki bin kişiye ya-

kın bir grubun toplandığını ve bunların bugüne kadar ters diye bildiğimiz akımlara mensup, Maocu gruptan bazı flamalar altında toplanan kişiler olduğu söylendi. Biz bunların nereden ve nasıl geleceklerinin izlenmesini istedik. Hatta bir ara Köprünün açılması da düşünüldü.»

Ertürk, köprünün açılmadığını, çünkü bu grubun Köprüye gitmediğini söylüyor.

«Köprüden geçmemelerinin nedeni, Saraçhane'de de bir yurttan gelen grupla birleşmek istemeleriydi. Biz Bozdoğan Kemerinin beri tarafındayken, onlar Bozdoğan Kemerinin Belediye Sarayı tarafındaydılar. Biz Saraçhane kortejiyle bunların arasına bin kişilik kırmızı gömlekli bir güvenlik ekibi koyduk. Bunların sayısı bin kişiydi. Toplam güvenlik önlemi alan işçi sayısı ise yirmi bin kişiydi. Bunlardan on beş bin tanesi kırmızı gömlek giymişti. Beş bini de kortejlerin içerisinde görevliydi. Biz güvenliği, zorla girmelere, zorlamalara, sopalı ve taşlı saldırılara karşı aldık. Yani hiç bir zaman silahlı saldırıyı düşünmedik, böyle bir silahlı tarama şeklindeki saldırıyı düşünmedik. Kaldı ki, düşünmüş olsak bile, bizim silah taşımamız mümkün olmadığı için, bunlara karşı silah taşıyıp silah kullanmamız mümkün olmadığı için, böyle bir silahlı saldırıya karşı hazırlıklı değildik.

Nitekim kortej hem Beşiktaş'tan hem Saraçhaneden hareket etti. Kortej başlarıyla devamlı haberleşiyorduk. Alana aynı anda iki yönden giriş başladı. Hem Beşiktaş'tan, hem Saraçhane'den. Bir ara bir taraf kesiliyor, bir taraf giriyordu, sonra öbür taraf kesilip bu taraf giriyordu. Alan doldu. **Kemal Türkler'in** konuşması başladı. Bitmesine yakındı. Ben kürsüdeydim, o arada. Sağ taraftan iki el silah sesi geldi. Bir iki el ateşten sonra dalgalanma oldu kitlede. Bir an sessizlik

oldu, ondan sonra çeşitli yönlerden çeşitli silah sesleri gelmeye başladı.

Sonradan o taraftaki görevli arkadaşlardan öğrendiğimiz, ilk ateş Tarlabaşı'ndaki sokaktan gelmiş. Orada da bizim Uzel'den iki üyemiz öldü. Fakat ondan sonra çok çeşitli yönlerden ateş edildi. Bizim arkadaşlarımızın ifadesine göre, Kazancı yokuşunun altından edildi, Intercontinental'den, en çoğu da Sular idaresi üzerinden edildi.»

KATILIP KATILMAMA TARTIŞMASI

Bilindiği gibi 1977 Nisan ortalarında DİSK tertip Komitesi demokratik kitle örgütlerinin temsilcileriyle bir toplantı yapmıştı. Maocu denen grubun mitinge katılıp katılmama tartışması vardı. Maocular katılmakta kararlı olduklarını söylüyorlardı. Ertürk'ün bu konuda anlattıkları şöyle:

«Biz hiç bir toplantımıza bu sapık unsurları çağırmayız prensip olarak. Yanlış bulduğumuz için. Onlar bizim toplantılarımızın dışında kendi kendilerine karar alıp kendileri katılırlar.»

«Onların katılma istemlerine karşı sizin tutumunuz ne oldu?»

«Biz hiç bir şey söylemedik. Nitekim biz kendi kortejlerimizin içine kimseyi sızdırmadık. Yani bütün fabrikada her yirmi kişinin başında bir kişi vardı kortejlerde. Bu kortejlerin içindeki oto kontrolün dışında 15 bin de güvenlik görevlisi vardı, dışardan sızmaları önlüyordu. Yani biz bunların kortejlerin içine sızmasını önledik. Giremediler ve en sonunda iki-üç bin kişi kadar Saraçhane'de toplandılar. Kortejin arkasından geldiler, geldiler. Sadece Alana oradan gelen Kurtuluş girdi.»

«Onların girmesine siz zaten karşı değildiniz?»

«Biz karşı değildik girmelerine. Yalnız biz onları da korteje almamıştık. Yer olsa belki diğerleri de girebilecekti.»

KARANLIK GÜÇLER VE ESRARLI NOKTALAR

Mehmet Ertürk, olayın «tertip» olduğunu belirleme yönünden altı çizilmesi gereken noktalar konusunda şöyle diyor:

«Bana göre altı çizilmesi gereken nokta şudur: Türkiye'deki bazı karanlık güçler bunun organizasyonunu yapmışlar, uygulamaya koymuşlardır. Türkiye'deki bazı örgütleri de bu yolda kullanmışlardır. Örneğin şunu söyleyeyim. Solcular arasında çatışma çıktı, dedirtebilecek pozisyonlar da yaratılmıştır bunun sonucunda.»

1 Mayısı yaşamış bazı kişilerle Mehmet Ertürk'le beraber olayın karanlık noktaları üzerinde konuşuyoruz. Tanıkları bulunan fakat aydınlığa kavuşturulamayan ilginç karanlık noktalar var. Ertürk bu arada, Beşiktaş'tan Taksim'e gelirken geçen bir olayı anımsıyor:

«Beşiktaş'taki kortejin başında ben vardım ve arabayla gidiyorduk. Yanımda beş kişi vardı ve arabanın üstündeydim ben. Benden sonra yüz kişilik bir güvenlik görevlisi vardı yolun iki yanında. Bu yüz kişilik görevli, yürütme kurulunu koruyordu. Bizim arabayla bu görevlilerin arasına gömlekli bir adam girdi. İkaz etmişler, çıkmamış. Sonra bana geldiler. Gittim sordum, sen kimsin dedim. Ben polisim, dedi. Polissen, dedim, buraya girme git polislerin görev yaptığı yerde görev yap dedim. Ben polisim filan dedi böyle lumpenlik içinde de. Bu arada güvenlik görevlileri bunun

koluna girdiler, tam Dolmabahçe Stadını yukarıya doğru dönerken bunu kortejin dışına attılar.

Aynı polisin daha sonra Inter Oteline girdiğini, çok sinirli olduğunu, hatta camları filan kırdığını söylediler. Aynı adam.. Daha olaylar başlamadan... Ve yukarıya çıkmış bu adam.»

Daha başka, daha karanlık, daha ilginç noktalar da var. Uzerine gidilemeyen, aydınlığa çıkarılamayan, birer soru biçiminde kalan bir takım noktalar...

Örneğin, 1 Mayıstan bir gece önce Kartal tarafında bir evde minibüslerle gelen 15-20 kişinin toplandığını bilenler yok muydu? Sahibesi hakkında çeşitli söylentiler dolaşan bu eve indirilen bazı ufak sandıklar kuşku uyandırmamış mıydı? Bu toplantıya gelenlerin takım elbiseleri dikkati çekmemiş miydi? 1 Mayıs günü Taksim alanının çeşitli yerlerinde ateş ettiği görülen kişilerin laciverte yakın takım elbiseleriyle, bu eve giren kişilerin elbiseleri aynı mıydı?..

Örneğin, olay sırasında Intercontinental'in önünde beyaz bir Renault otomobilden ateş edildiği söyleniyordu. Bu kişinin adının Alaattin olduğu, o sırada Diyarbakır'da bir görevi bulunduğu doğru muydu?

Bu kuşkulu, karanlık noktaların arasında Mehmet Ertürk görüşünü şöylece noktalıyor:

«Benim kanaatim şu: Görevliler bu işin aydınlığa kavuşması için gerekeni yapmaktan korktular. Çünkü bunun arkasındaki bu karanlık güçler, küçümsenecek güçler değildi.»

SORUŞTURMADA KARANLIK SORULAR

Ertürk'ün bu sözleri, bir Adalet görevlisinin içtenlikle söylediği: **«Olaylar bu kadronun gücünü aşıyor»** sözünü anımsatıyordu.

Soruşturma sırasında da bir takım karanlık noktalarla, kuşkulu sorularla karşılaşılmıştı.

Örneğin, dinlenen tanıklar, incelenen fotoğraf ve filimler otelden ateş edildiği savını doğrular niteliktedi. Topluluk otelden kürsüye doğru gidiyordu. Yere yatanlar başlarını çevirip otelin üst katlarına doğru niçin bakıyorlardı?

Örneğin, Intercontinental Otelinin güvenlik görevlisi olan İstanbul'un eski Emniyet Müdürlerinden **Mehmet Akzambak** 1 Mayıs günü otelin 19. katında bulunuyor ve olayları görmediğini söylüyordu. Soruşturma sırasında, kendisine sorulduğu biçimde Emniyet Müdürlüğü döneminde her büyük olaydan bir gün önce izinli oluşunun nedeni, kendisinin dediği gibı, yalnızca bir **«raslantı»** mıydı?

Örneğin, otelin salonunda oturan bir grubun yanına yaklaşıp: **«Geliyorlar»** diyen kişi kimdi ve kimlerin geldiğini bildiriyordu?

Örneğin Toplum Zabıtası Amiri **Necati Karahasanoğlu**'nun Vali ve Emniyet Müdürü ile yaptığı telsiz bantları Emniyet Müdürlüğünden istendiğinde **«Yok»** denmiş miydi? Oysa, 27 Mayıs 1960'tan sonra bu tür konuşmalar banta alınmıyor muydu?

Örneğin, 1 Mayıs için otelde yer ayırtan bir yabancı grup, o gün otele kabul edilmeyip gece yarısına kadar Yeşilköy'deki Çınar otelinde tutulmamış mıydı? Olaylar bittikten sonra İntercontinental'den çıkıp uçakla Ankara'ya giden grup neyin nesiydi, içinde kimler vardı?

Örneğin, Fransız konsolosluğu diye anılan yapının yanındaki binanın üstünden uzun namlusu silahlarla ateş eden kişiler bulunabildi mi? Burada, kovanları toplayıp cebine koyarak giden kişinin kimliği saptanabildi mi?

Örneğin, Sular idaresinin çevresinde, olaydan hemen sonra elleri enselerinde götürüldüğü çok kişi tarafından görülen grup, sonradan ne oldu? Örneğin, Pamuk Eczanesinin üzerindeki bir oto yazıhanesinde ele geçen tabancaların sahipleri saptanabildi mi?

Örneğin, Emniyet telsizinin ana kumanda merkezindeki görevli kimdi ve bu kişiden olayları aydınlatacak bilgi alınamadı mı?.

Örneğin bu soruların aydınlığa kavuşturulamaması karşısında, olayların ardında çok güçlü ellerin bulunduğuna inanmak mı gerekiyordu?

Örneğin, bir soru daha akla geliyordu : Muhalefetteyken, iktidara geldiklerinde 1 Mayıs olayının sorumlularını aydınlığa çıkaracaklarını söyleyen CHP lideri Ecevit iktidara geldikten sonra da bu olay niçin aydınlığa kavuşamamıştı?...

BASINDA SORULAR

Soruşturma derinleştirildiğinde karşılaşılan yukardaki soruların bir bölümü, daha olayların hemen ardından 1977 Mayısının ortalarında, konunun üzerine eğilen bazı yazarların günlük yazılarında da soruluyordu.

Örneğin, Cumhuriyet'te Uğur Mumcu 9 Mayıs günü şunları soruyordu:

«... Millî İstihbarat Örgütü, 1 Mayıs olaylarından önce herhangi bir değerlendirme yapmış mıdır? Böyle bir değerlendirme bir rapora bağlanmış mıdır?»

Uğur Mumcu daha sonra, yakın geçmişte yaşanılan 12 Mart olayında, Millî İstihbarat Örgütünün, bazı «anarşik olaylara» ne ölçüde karıştığını ortaya koymak üzere şu örneği veriyordu:

«5 mart 1971 tarihinde ODTÜ öğrencileri, jandarma birlikleriyle silahlı çatışmaya girmiş ve bir öğrenci ile bir jandarma eri bu çatışmada hayatlarını kaybetmişti. Olaydan sonra birçok kişi tutuklandı. Arananlar arasında Eyüp Temeltaş adlı bir öğrenci de bulunmaktaydı. **Eyüp Temeltaş,** bu çatışmada önemli görevler almıştı.

Duruşmalar sırasında, dava dosyasından şu belge çıkmış-

tı. Dev-Genç dosyası 7. klasör, 2. dosyadaki belgeyi birlikte okuyalım:

«2. Ordu ve Sıkıyönetim komutanlığı ilgili askerî savcılığına:

İlgi yazınızda konu ODTÜ öğrencisi Eyüp Temeltaş, teşkilâtımızca kendisinden uzun süre istifade edilmiş bir kimsedir. Adı geçenin durumunun açığa vurulması gerek kendisi, gerekse teşkilâtımız yönünden birtakım sakıncalar tevlit edecektir. Bu bakımdan Eyüp Temeltaş'ın durumunun, deşifre etmeden, takibat dışı bırakılması yerinde bir tedbir olacaktır. Bilgilerinize arzederim.

1 eylül 1971 - Nurettin ERSİN - Korgeneral
MİT Teşkilât Müsteşarı»

MİT Müsteşarı Nurettin Ersin'in bu yazısından sonra, her türlü devrimci eylem içinde görev almış bulunan Eyüp Temeltaş «takibat dışı» bırakılmıştır. MİT'in bu yazısı Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Savcılığı 1971/40—45 evrak, 1971/211 esas, 1971/153 sayılı «kovuşturmaya yer olmadığı kararı» ile Eyüp Temeltaş'ı kovuşturma dışı bırakmıştır.

Yani, MİT 1 eylül 1971 günü yazı yazıyor, iki gün sonra 3 eylül günü Askerî Savcılık kararını veriyor...

1 Mayıs günü Tąksim Alanında bu tür kuşku bulutları dolaşmıştır. Eğer, şu örnekte görüldüğü gibi, birtakım kişiler, yine «takibat dışı» kalıyorsa, hiç unutulmasın, bu belge gibi, saklanan bütün belgeler de bir gün, gün ışığına çıkarılır.»

Örneğin, Uğur Mumcu, 15 Mayıs günlü yazısında da şu soruları soruyordu:

«... Sözün gelişi, olay günü, otelin beşinci katında kimler kalmıştır? Ne bileyim ben, örneğin 510 ve 511 numaralı odalarda kalanlar kimlerdi?. Belki 1 Mayıs günü bu odalarda kimse kalmamıştır. Öyleyse, olay sırasında bu odalarda bulunanlar kimlerdi acaba?. Bu odalara, olay günü kimsenin girmediği, beşinci kata kimsenin çıkmadığı kolaylıkla söylenebilir mi?.

Peki ya, beşinci katın oda pencerelerinde kurşun izleri varsa?.

Var demiyorum. Belki vardır diye düşünüyorum. Bu pencere camlarını Türkiye'den satın alma olanağı yoktur. Belki kurşun izi bulunan camların yerine yenisinin alınması için Avrupa'ya siparişte bulunulmuştur. Sonra hem şunu da dü-

şünüyorum. Olaydan bir gün sonra kimliği bilinmeyen kişiler otele bomba attılar, bazı camlar kırıldı. Hangi camlar kırılmıştı acaba?

Güvenlik kuvvetleri, bu tür olaylarda önlem almak için girişimlerde bulunur. Bu, güvenlik kuvvetlerinin görevidir. Acaba bazı güvenlik elemanları, eski meslekdaşları Mehmet Akzambak'tan izin alıp otelin belli odalarına yerleşmiş olmasınlar?.

Belki öyledir...

Olay anında herkes can derdine düşmüştür. Fakat şimdi yavaş, yavaş geriye doğru dönerek düşünelim: Olaydan yarım saat sonra, otelden kimler telefon görüşmeleri yaptılar? Kimler nerelere telefon ettiler? Şehirlerarası kaç görüşme yapıldı? Kimler uluslararası telefon görüşmeleri yaptılar?.

Belki hiç önemi yok bunların amma, araştırılsa yararlı olur diye düşünüyorum...

Böyle büyük otellerde sık sık uluslararası toplantılar düzenlenir. Bu arada böyle toplantılar düzenlenmiş midir?. Olay günü kaç yabancı uyruklu kişi otelde kalmaktaydı? Bunlar saptanmış mıdır?

Ve bir küçük soru daha...

Otelin önünde beyaz Renault arabadan ateş açanın adı Alâattin miydi?. Kimdi bu Alâattin?...»

YORGUN YOLCULAR

Örneğin, Vatan'da İlhami Soysal **da 17 Mayıs günü «Sorular» başlıklı yazısında İntercontinental'in 510 ve 511 numaralı odalarına değiniyor ve «...** Amerika'nın ünlü CİA'sının yakın ilişkiler içinde bulunduğu İTT şirketinin patronlarından olduğu, İstanbul'daki bu otelin güvenlik amirinin, İstanbul'un eski polis müdürlerinden Mehmet Akzambak olması da akla çeşitli sorular getirmektedir.» **dedikten sonra şu soruları soruyordu:**

«... Olayların patlak vermesinden hemen sonra, İntercontinental Otelinin içine sığınan ve ilk panikte amirlerinin ve halkın zorlamalarına karşın gene de dışarı çıkıp düzeni sağlamada yardımcı olmayan toplum polisleri, mutfağa falan sığınırlarken, çıkış merdivenlerinden birinde duran beyaz önlüklü 19, 20 yaşlarındaki bir otel garsonu ya da komisinin, içerde gelişmeleri kuşkuyla izleyen sivil bir polis yetkilisine ağlayarak, otele de saldırılacağı kuşkusunu da belirtip **«Bu adam-**

ları buraya yerleştirmeyin dedik, işte gördünüz yaptığınızı...» demesi üzerine bir **«Sır»** açıkladığı için tabanca kabzasiyle dövülüp susturuldu mu, susturulmadı mı?

Otele yerleştirilenler kimlerdi? O polis yetkilisi kimdi ve garson ya da komi kimdi?

Pazar günkü olaydan sonra, pazartesi günü da İstanbul'da kalıp, salı günü akşamı, son uçakla İstanbul'dan Ankara'ya uçan 15 Amerikalı ve bir bu kadar da sivil ama birbirlerine **«amirim, müdürüm»** diye seslenen, arka ceplerindeki tabancalarının kabarıklığı belli olan, üstleri aranmayan yolcular kimlerdi?

Amerikalı olan, hemen tümü de spor kılıklı, ellerindeki siyah ve kahverengi deriden dört köşe ve oval çantaları bir an bile bırakmayan bu çantalardan birinde inanılmayacak kadar güçlü bir tele-objektif bulunan yol boyu **«üç gündür çok yorulduklarını, en azından üçer gün izin istemeleri gerektiğini»** birbirlerine anlatan Türk grubunun başındaki en yetkili kişiyle de pek dostça konuşup, ona da çok yorulduklarından söz eden bu Amerikalılar neyin nesi, kimin fesiydi ve nerde ne diye yorulmuşlardı acaba?

İstanbul'dan salı akşamı son uçakla Ankara'ya dönen o belleri kabarık, üstleri aranmayan birbirleriyle amirim, müdürüm diye konuşan Yeşilköy'de uçağa giderken otobüste ve sonra da uçakta, **«Yahu sen nerdeydin birden seni kaybettim - otelin kapısının hemen yanından içeri kaydım, doğrusu korktum bir an, ben de Pamuk Eczanesinin yanındaydım vb»** türden konuşmalar yapan kişiler kimlerdi? Amerikalılarla ilişkileri neydi?

Doğrusu bu da araştırılmalı.. Araştırması ve bulunması o kadar zor olmasa gerek Sonra olaydan sonra Taksim Alanından toparlanan özelliklle 22 kalibrelik mermi kovanlarının atıldığı o yakından çok etkili ve az sesli silahların sahipleri de saptanmalı değil mi? Çünkü bunlar, halkın eline pek fazla geçecek silahlar değildir.

Tüm bunlar ve benzeri sorular, yanıtlanırsa belki 1 Mayıs olayı bir ölçüde aydınlanır.»

TABANCALI SİMİTÇİLER VE TURİST GÖRÜNÜMLÜ KİŞİLER

Örneğin, Vatan'da Emil Galip Sandalcı **18 Mayısta şunları** yazıyordu:

«Kanlı 1 Mayıs Taksim mitinginin en azından 100 bin tanığı vardır. Ortalıkta, 1 Mayıs ile ilgili doğru-yanlış, abartmalı-abartmasız, akla yatkın-akılalmaz, uyduruk-gerçek sayısız söylenti dolaşmaktadır. Yavaş yavaş ortaya fotoğraflar, filmler de çıkmaktadır. Örneğin; simit tablasını devirip silahını çekerek kalabalığa dalan simitçiler, makineli tüfekle çevresini taradıktan sonra beyaz bir otomobille binip giden **«Dişi Bond»** lar gibi öykü kahramanlarını bir kenara itelesek bile **«Sular idaresinin damı»** ile **«İntercontinental Oteli»** üzerindeki söylentilerin yoğunluk kazandığı görülmekte, buralarda bir şeylerin döndüğü anlaşılmaktadır.

Sorumlu çevrelerin 1 Mayıs olayı konusundaki suskunluğu sürdükçe ilk elde Taksim'deki kıyım ile ilgili her çeşit bilgiyi toplamanın, kamuoyuna aktarmanın yararı olacaktır. İlk bakışta önemsiz görünen bir ayrıntı bile bir başkasına önemli sayılabilecek bir noktayı anımsatacaktır.

Nitekim, **İlhami Soysal'ın** dünkü yazısında aktarılan, miting sonrası Ankara'ya giden uçaktaki **«bazı yolcular»**ın yorgunluk üstüne yaptığı konuşmalar bana, 1972 baharında göz altında bulunduğum sırada bazı görevlilerin aralarında Kızıldere operasyonu üzerine yaptıkları konuşmaları anımsattı.

Söz açılmışken; acaba 1 Mayıs kıyımının hemen ardından, Taksim Gezisinin Alana bakan merdivenlerinin üstünden, miting alanını seyreden turist görünümlü, yabancı kılıklı 8 - 10 kişilik gruptakiler kimlerdi?

Alana çıkan Mete caddesi üzerinde **«AME-SET»** adındaki, **I.T.T.**'ye bağlı telekominikasyon işleriyle ilgili şirketin güzel Türkçe konuşan Amerikalı müdürü, uzun süre Ankara'daki Amerikan Askerî Misyonu **«TUSLOG»** da görevli çalışmış olan —şimdi emekli— Amerikalı albay mıdır? vb... vb...»

RESMİ AĞIZLARDAN

Şimdi tüm soruları bir yana bırakıp olaydan hemen sonraki günlere dönelim, ilgili ve yetkililerin dav-

ranışlarına bakalım, çeşitli kişi ve kuruluşların tepkilerini gözden geçirelim. Ola ki, bu satırlar arasında da nedensellik-sonuç bağlantısı bulabiliriz.

Olaylardan sonra 1 Mayıs 1977 akşamı Gayrettepe'deki Emniyet Müdürlüğü binasında Vali **Namık Kemal Şentürk**'ün başkanlığında bir toplantı yapılmıştı. Bu toplantı sürerken bir grup polisin yapının önünde Valiye karşı gösteride bulunduğu, **«Vali dışarı», «katil Vali», «Vali istifa»** diye bağırdıkları görülmüştü.

Bu toplantıdan sonra Vali **Şentürk** ile Emniyet Müdürü **Nihat Kaner** birer açıklama yaptılar. Vali'nin demeci şöyleydi:

«Olaylar korkunç ve üzücüdür. DİSK'in tertip ettiği miting normal bir şekilde sürmüştür. Ancak dağılmaya çok az bir süre kala, bazı gruplar Taksim alanına sızmışlardır. Çatışmayı bu sızan grubun başlattığı, tanık ve çeşitli belgelerle saptanmıştır. Güvenlik kuvvetlerinin cansiparane karşı koymaları sonucu, daha da korkunç bitebilecek bu çatışma önlenmiştir. Hatta bir yağma, bir çapulculuk, anında alınan önlemlerle bastırılmıştır. Birinci ordu alarma geçirilmiştir. Ayrıca, Üsküdar yöresinde bulunan jandarma birliğinden bir tabur daha İstanbul yakasına getirilmiştir. Bu birlik de öteki güvenlik kuvvetlerine katılmıştır. Olaylarla ilgili adli ve idari soruşturma başlamıştır. 6 savcı tahkikatla görevlendirilmiştir. 399 kişi göz altına alınmıştır. Yakalananlardan altısında silah bulunmuştur. Gözaltına alınanlardan 61 kişisi kadındır. Çeşitli hastanelerde 33 ölü saptanmıştır. Ölenlerden 6 sı kadın biri çocuk biri de polis memurudur. 73 kişi de hastanelere yatırılmıştır. Ancak, yaralananlardan büyük bir çoğunluğu ise ayakta tedavileri yapılmış, evlerine gönderilmişlerdir. Ölenlerden bazıları ezilerek ba-

zıları da silahlı çatışma sırasında ölmüşlerdir. Cesetler otopsi yapılmak üzere morga götürülmüşlerdir.»

İstanbul Emniyet Müdürü Kaner de aynı gece şunları söylüyordu:

«Taksim alanında düzenlenen DİSK'in mitingi normal bir düzeyde bitip dağılmak üzere iken, Alana sızan büyük bir kalabalık, dağılmak üzere bulunanlara ateş açmıştır. Bu saldırının başlaması sırasında panik olmuştur. Karşılıklı çatışmayı polis tampon olarak önlemeğe çalışmıştır. Ölenlerden çoğunluğunun çıkan panik sırasında ezilerek öldüklerini sanıyoruz. Ancak bu durum otopsi sonucu saptanabilecektir.»

BAKANLAR KURULU VE DEMİREL'İN SUÇLAMASI

1 Mayıs gecesi saat 23.00'te Ankara'da Bakanlar Kurulu olağanüstü bir toplantıya başlıyordu. Toplantıdan önce Başbakan **Demirel «Hürriyet»** muhabirine şunları söylüyordu:

Büyük facia ve vahim olaydır bu. Her on dakikada bir olay hakkında bilgi alıyordum ve miting düzenli biçimde gidiyordu. Saat 19'a doğru facia patladı. Halbuki idare, mitingi saat 18 sıralarında bitirmesi için DİSK'e telkinlerde bulunmuştu. Bu telkinler üç dört gündür sürüyordu. Kemal Türkler, mitingi bir türlü sonuçlandırmadı ve uzattı. Kemal Türkler'in bu cinin meydana getirdiği bu olaylar, 15 haziran olaylarının bir devamıdır...»

Olayın aşırı sol içinde hangi grup tarafından meydana getirildiği yolundaki bir soruya Başbakan Demirel, şu cevabı verdi:

«Maoist grup tarafından yaratılmıştır. Bir sıkıyönetimin ilânı bahis konusu değildir. Polis ve asker bü-

tün tedbirleri almıştır ve almaktadır. Şu anda bazı kişilerin sorguları yürütülmektedir. Esasen bir sıkıyönetimin onaylanması için Meclisin çalışır halde olması gerekir...»

Başbakan Demirel, olayın anlamı üzerinde de durarak şunları söyledi:

«DİSK mitinginde, CHP'nin Belediye Başkanı Ahmet Isvan da vardı. TIP'ten de elemanlar vardı. İşte komünizmi tehlike olarak görmezlerse, komünizmin bir tehlike olduğunu söylemezlerse olaylar buraya kadar varır. Biz bu ülkeyi bu mantık karşısında nasıl idare edeceğiz? Taksim meydanını bir Kızıl meydan haline getirmek istiyorlar. CHP'li Belediye, Ankara'da Cemal Gürsel meydanını 1 Mayıs meydanı olarak değiştirmek istiyor. Bu zihniyetle bu ülkeyi nasıl yöneteceğiz?...»

Bakanlar Kurulunun olağanüstü toplantısına katılan Bakanlar, Başbakan Demirel ile birlikte CGP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Turhan Feyzioğlu,** MHP. Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Alpaslan Türkeş,** Devlet Bakanı **Seyfi Öztürk,** Devlet Bakanı **Osman Albayrak,** Adalet Bakanı **Zeyyat Baykara,** Millî Savunma Bakanı **Ferit Melen,** Dışişleri Bakanı **İ. Sabri Çağlayangil,** İçişleri Bakanı **Sabahattin Özbek,** Maliye Bakanı **Yılmaz Ergenekon,** Ulaştırma Bakanı **İbrahim Atasoy,** İmar ve İskân Bakanı **Nurettin Ok,** Sağlık-Sosyal Yardım Bakanı **Vefa Tanır,** Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Salâhattin Kılıç,** Sanayi ve Teknoloji Bakanı **Abdülkerim Doğru,** Turizm ve Tanıtma Bakanı **Nahit Menteşe** ve Orman Bakanı **Turhan Kapanlı** idi.

Bakanlar Kurulu toplantısında, sıkıyönetim ilân edilmesi yolundaki bir görüşün, üyelerin tümünün toplantıda bulunmadığı gerekçesiyle reddedildiği bildiri-

liyordu. Bu arada İstanbul olaylarını yerinde incelemek üzere İçişleri Bakanı **Özbek**, Adalet Bakanı **Baykara**, jandarma genel komutanı Korgeneral **Yardımoğlu** ve emniyet genel müdürü **Dirimtekin**'in İstanbul'a gitmesi benimsenmişti.

01.20'de sona eren Bakanlar Kurulu toplantısından sonra şu açıklama yapıldı:

«Bakanlar Kurulu bugün, İstanbul'da cereyan eden müessif olayları incelemiştir.

Toplantıya İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Mustafa Yörükoğlu, Jandarma Genel Kumandanı Korgeneral Şahap Yardımoğlu ve Emniyet Genel Müdürü Metin Dirimtekin çağırılarak, kendilerinden olayların mahiyeti hakkında bilgi alınmıştır.

1 Mayıs dolayısıyla İstanbul'da Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu kısa adı (DİSK) tarafından düzenlenen gösteri yürüyüşü ve miting sırasında, başka bir aşırı solcu grup, slogan söyleyerek silahlı, taşlı, saldırıya geçmiştir.

Görevli Emniyet ve jandarma kuvvetlerinin her türlü gayretine rağmen bu müessif olay sırasında, biri görev başında şehit olan polis memuru olmak üzere, 32 vatandaşımız çeşitli sebeplerden hayatlarını kaybetmişlerdir.

Adli ve idari makamlar, tahkikatı yürütmektedir. Gerekli her türlü güvenlik tedbiri alınmaktadır.»

İKİ BAKAN'IN AÇIKLAMASI

Ankara'dan gelen Devlet Bakanı **Baykara**, İçişleri Bakanı **Özbek**, Jandarma Genel Komutanı **Şahap Yardımoğlu** ve Emniyet Genel Müdürü **Metin Dirimtekin**, 2 Mayısta Valinin ve öteki görevlilerin katıldığı bir toplantı yaptılar. Toplantıdan sonra iki Bakan ortak bir açıklamada bulundu. Sonradan bazı eleştirilere uğra-

yan Bakanların olayları kendilerine göre anlatan bu ortak açıklamaları şöyleydi:

«1 Mayısı Dünya İşçileri Dayanışma Günü Bayramı telakki eden ve bunu kutlamak için bir toplantı ve yürüyüş düzenlemek isteyen DİSK İstanbul Valiliğine bildirimde bulunmuştur. Bahis konusu bildirimde toplantı ve yürüyüşün 1 Mayıs günü saat 18.00'de hitam bulacağı da açıklanmıştı.

1 Mayısa tekaddüm eden günlerde DİSK, yayınladığı bildirilerle düşünce farkı gözetmeksizin bütün ilerici telakki ettiği kuruluşları bu mitinge davet etmiştir. Bu çağrı üzerine DİSK'e bağlı işçi teşekkülleri ile Halk Evleri, TÖB-DER, TÜM-DER, TUS-DER, gibi derneklerin de mitinge katıldıkları, bazı kamu kuruluşları hizmetlilerinin ise kamuya ait araç ve gereçlerden de yararlanmak suretiyle gösteride yer aldıkları tesbit edilmiştir.

1 Mayıs günü Beşiktaş - Barbaros meydanında ve Saraçhane'de biriken topluluklar saat 14.30'dan itibaren Taksim meydanı istikametinde yürüyüşe geçmişlerdir. Saat 18.00'i geçtiği, verdikleri bildirime göre toplantının bu saatte sona ermesi gerektiği ve kendilerine yetkililerce ikaz yapıldığı halde, bu durum tertip komitesi sorumlularınca topluluğa bildirilmemiş ve meydana intikallerin tamamlanması beklenmiştir. Böylece DİSK Genel Başkanı toplantının sona ermesi gereken saat 18'den 45 dakika sonra konuşmaya başlamıştır.

Taksim meydanında tahminen 70 bin kişiyi bulan topluluk karşısında konuşmanın başladığı sırada, toplantıyı düzenleyen DİSK yönetici ve mensuplarıyla aralarında aynı sol ideolojiyi yorumlama ve anlama bakımından farklılık bulunan, DİSK mensuplariyle daima aralarında sürtüşme varolan ve yürüyüşün ba-

şından itibaren DİSK yürüyüş kolunu takip eden 15 bin kişi civarında bir topluluğun alana girdiği müşahede edilmiştir. Bu topluluğun çeşitli sloganlar atması karşısında tertip heyetince hükümet komiseri veya Güvenlik yetkililerine herhangi bir müracaat yapılmamıştır.

Saat 19.05 civarında ve DİSK Genel Başkanı konuşmasını sürdürürken toplantı alanında gittikçe yoğunlaşan silah sesleri duyulmuş taraflar önceden hazırladıkları anlaşılan sopalarla birbirlerine girmişlerdir. Bu ani silah sesleri ile paniğe kapılan topluluktan bir kısmının kaçmağa ve bir kısmının da yere yatarak atılan silahlardan kendilerini korumağa çalıştıkları görülmüştür.

Olayın başlaması ile birlikte meydanda görevli polis ve jandarma kuvvetlerinin derhal müdahale ettikleri, çarpışan grupları ayırdıkları, kısa zamanda duruma hakim olarak yaralıları oto ve ambulanslarla hastanelere taşıdıkları anlaşılmıştır.

Ani olarak başlayan ve çok kısa zamanda gelişip sonuçlanan olaylarda biri silahla vurulup şehit olan polis memuru olmak üzere maalesef 34 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 100 civarında vatandaşımız da yaralanmıştır.

Olayların soruşturulması için 25 Savcı Yardımcısı görevlendirilmiştir. Gözaltına alınmış bulunan 400 kişi ile miting tertip komitesi hakkında soruşturma sürdürülmektedir. Bu soruşturmalar en kısa zamanda sonuçlandırılacaktır. Olayların başından sonuna kadar İdare, polis ve jandarma gereken her türlü tedbiri almış, görevlerini tam olarak yerine getirmiş olayların daha vahim boyutlara ulaşmasını da önlemeyi başarmıştır.

Şu anda güvenlik görevlileri büyük hassasiyet içinde görevlerini sürdürmektedirler. Devlet Güçleri ülkede huzur ve güvenliği bozmak isteyenlerin girişebilecekleri her türlü olayı önleyecek, ülkenin seçim dönemine girdiği şu günlerde seçim güvenliğini tehlikeye düşürmeyi amaçlayacak olanları ve kamu huzurunu tam olarak koruyabilecek güçtedir.

Olaylar sırasında hayatlarını kaybeden vatandaşlarımıza Tanrıdan rahmet ve ailelerine başsağlığı diliyoruz.»

DEMİREL VE 1 MAYIS

Başbakan ve AP Genel Başkanı Demirel, olay gecesi Bakanlar Kurulunun olağanüstü toplantısına girmeden önce yaptığı açıklamadan başka, daha sonraki günlerde de 1 Mayıs konusuna değindi. Örneğin, 7 Mayıs'ta Cumhurbaşkanı **Fahri Korutürk** tarafından kabul edilen Başbakan, Çankaya'dan çıkarken, DİSK Genel Başkanı **Türkler**'in **«1 Mayıs olaylarının Hükümetçe tertip edildiği»** yolundaki görüşü hatırlatılınca şunları söyledi:

«Böyle bir iddia çılgınlıktır. Kim iddia ederse etsin, iddianın sahibi kim olursa olsun böyle bir iddia çılgınlıktır. 1 Mayıs'ta Taksim Meydanı'nda saat 18.00 de bitmesi gereken mitingi 19.00'a kadar devam ettirip de bu hadiseleri meydana getiren ve o mitingte orak çekici dahi teşhir ederek sınıf kavgacılığı yapanların hiçbir şey söylemeye hakları yoktur. Taksim Meydanı'nda ne kutlanıyor? Türkiye'de ikinci defa vaki oluyor. Bahar Bayramı mı kutlanıyor yoksa? Ne işi var Engels'in, Marks'ın, Lenin'in resimlerinin Taksim Meydanı'nda. Taksim Meydanı kızıl meydan de-

ğil ki. Bütün bunları yapanların bir de suçluluk psikozu içinde başkalarını suçlu ilan etmeye kalkmaları ne anlam taşır.»

Demirel seçim konuşmalarında da zaman zaman 1 Mayıs konusuna değindi. İşte, bunlardan bir kaç örnek:

15 Mayıs'ta Samsun konuşmasından (Politika):

«1 Mayıs günü Istanbul'da Taksim Meydanında kızıl ve kanlı bir miting tertiplendi. Mitingdeki sloganlar, söylenenler ve yapılanlar Halk Partisinin Tandoğan mitinginin aynıdır ve devamıdır. Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet Türkiyesi'nde milliyetini unutup Lenin ve Mao'ya hasret çekenler var. Kendi tarihinden ve benliğinden değil, Mao ve Lenin'den medet umanlar var. Halk Partisi bunları kınamaz. Bunları himaye eder. Milliyetçiliğe gelince ondan şikayetçi ve davacı olur.»

20 Mayıs 1977'de Tekirdağ konuşmasından (Son Havadis):

«1 Mayıs'ın kızıl ve kanlı olayları kendiliğinden oluşuvermiş değildir. Yıllardan beri Halk Partisi her çeşit sol kavga için ortam hazırlamıştır.»

Halk Partisi, nizam düşmanlığı, otorite düşmanlığı yapmış, «Doğa Kanunu», «Yıkılası Düzen» demiş, fabrika tahriplerini, toprak işgallerini teşvik etmiş, anarşi ile ittifak halinde olmuştur.

Halk Partisi Sosyalist Enternasyonalde dünya sosyalistleri ile bütünleşmek istemiştir.

Tandoğan Meydanından Erzincan'a, Gerede'den Niksar'a kadar cereyan eden kanlı olayların hepsinde Halk Partisi öncü olmuştur. Teşvikçi olmuştur.

Kanlı Taksim'lerin son bulması için milletimiz, oyu ile Halk Partisi'ni mahkum etmelidir.»

22 Mayıs'ta İzmir konuşmasından (Son Havadis):

«Halk Partisi Genel Başkanı yıllardır ektiği fitne tohumlarının Taksim Meydanı'nda yeşerdiğini görünce suçüstü yakalanmanın telaşı içinde İzmir'de etrafına çamur atmıştır. Kendisini bildiğini söylemeye davet ettim, bu zamana kadar söylemedi, çamurculukla yetindi, müfteri oldu, Halk Partisi'nin millete verecediği sadece çile ve ıstıraptır.»

ECEVİT VE 1 MAYIS

1 Mayıs olaylarının haberi Ankara'da CHP Genel Merkezine ilk olarak Millî Birlik Grubu üyelerinden **Suphi Karaman** tarafından ulaştırıldı. **Uğur Alacakaptan**'ı telefonla arayan Karaman, İstanbul'da büyük olayların olduğunu, insanların öldüğünü bildirdi. Alacakaptan, hemen **Bülent Ecevit**'in yanına giderek durumu anlattı ve Ecevit daha sonra Genel Sekreter **Orhan Eyüpoğlu** ile Uğur Alacakaptan'dan bilgi aldı. Çok üzgün görünen Ecevit aynı gece düzenlediği basın toplantısında şunları söylüyordu:

«Türk toplumunun demokratik gelişmesine ters düşenler belli ki seçimler yaklaştıkça tertiplerini yoğunlaştırmak niyetindedirler. İstanbul'daki vahim olaylar hiç kuşkusuz bu tertiplerin bir parçasıdır. Bu olaylarda canlarını yitiren yurttaşlarıma Allah'tan rahmet dilerim. Demokrasinin yaşamasını isteyen tüm yurttaşlarımızın kışkırtmalara kapılmayacağına inanıyorum. Demokratik seçim yolunu açık tutmak esenliğe ulaşmak için tek çaredir.»

3 Mayıs'ta **Ecevit**'in başkanlığında toplanan CHP Genel Yönetim Kurulu da şu bildiriyi yayınladı:

«1 Mayıs günü İstanbul'da yasal bir toplantı, silahlı saldırıya uğradı. Bu yüzden demokrasi tarihimizin en kanlı olayı çıktı.

Hükümete yakın bazı çevreler, saldırıda bulunanları, topluluğa ateş açanları ve pek çok yurttaşın ölümüne ve yaralanmasına neden olanları bir yana bırakıp saldırıya uğrayanlara ve toplantıyla ve olaylarla ilişiği bulunmayanlara gölge düşürmeye uğraşıyorlar.

Bu durum, ortada gizlenmeye çalışılan bir tertip bulunduğu yolundaki kuşkuları artırmaktadır.

Genel Yönetim Kurulu'nun görevlendirdiği bir Cumhuriyet Halk Partisi Kurulu, İstanbul'da olayları incelemektedir. Bu incelemenin ışığında, Genel Yönetim Kurulu, durumu değerlendirmeye devam edecektir.

Açıktaki ve perde arkasındaki suçluları süratle saptamakta Türk adaletinin göstereceği başarı, bu tür tertiplerin önlenmesi ve Türk toplumunun özlemini çektiği iç barışa kavuşabilmesi bakımından en etkin güvence olacaktır.

İstanbul'daki vahim olayın nasıl düzenlendiği süratle ortaya çıkarılabilirse, iki yıldır halkımızı yasa boğan kanlı olaylar dizisiyle ilgili tertipler de büyük ölçüde aydınlanacaktır.»

Cumhurbaşkanı **Korutürk**, Başbakan **Demirel** ile görüşmeden bir gün önce de CHP Genel Başkanı **Ecevit**'i kabul etmişti. Ecevit 6 Mayıs'ta Çankaya'dan ayrılırken gazetecilerle yaptığı konuşmada 1 Mayıs olayları konusunda şunları söyledi:

«Bildiğiniz gibi seçimlere yaklaştıkça, ülkemizdeki şiddet eylemleri, saldırılar giderek yoğunlaşıyor. İstanbul'daki bir yasal toplantıya karşı düzenlenen saldırı, benim değerlendirmeme göre, bir katliam ölçüsüne

varmıştır ve demokrasi tarihimizin en vahim olayıdır. Bir süreden beri benim içimde bu olayları düzenleyenlerin nereden güç alıyor olabileceklerine, nereden kaynaklanıyor olabileceklerine dair bazı kuşkular vardı. Fakat kesin bir kanıya varmadan önce, bu kuşkularımın doğrultusunda bir girişimde bulunmayı doğru bulmuyordum. Bu kuşkularım Başbakanlığım zamanında edinmiş olduğum bazı bilgilere de geniş ölçüde dayanıyordu. Bunları, o bilgilerin niteliği bakımından bütün açıklığı ile söyleme hakkını kendimde göremiyordum. Ancak Sayın Cumhurbaşkanımıza, bunları bütün açıklığı ile arzedebilirdim. Yarın İzmir'de yapacağım konuşmada bu kaygılarımı, kuşkularımı ancak bir ölçüde dile getirebileceğimi. Daha önce bütün ayrıntıları ile görüşlerimi, bilgilerimi ve kaygılarımı Sayın Cumhurbaşkanımıza arzetmeyi görev bildim.»

«DEVLET İÇİNDE YER ALAN BAZI ÖRGÜTLER»

Ecevit 7 Mayıs'ta CHP'nin İzmir mitinginde yaptığı konuşmada 1 Mayıs olayına geniş yer verdi. Ecevit bu konuşmasında **«Devlet içinde yer alan, fakat demokratik hukuk devletinin denetim alanı dışında kalan bazı örgütler»**den söz ediyordu. Ecevit'in konuşmasının 1 Mayıs kırımı ile ilgili bölümleri şöyleydi:

«Ülkemizde şiddet eylemleri seçim yaklaştıkça yoğunlaştı. Ve çok kaygı verici boyutlara ulaştı.

Özellikle 1 Mayıs günü İstanbul'da Taksim Alanında çıkarılan olay bir kırım hareketidir, eski deyimiyle bir katliamdır. Türk demokrasi tarihinde bu kadar ağır bir olaya rastlanmamıştır.

Kırımın hedefi olan işçi kuruluşlarıyla üyeleri eğer serinkanlı davranmamış, yasalara kesinkes bağlı kalmamış olsalardı, bu olay, bütün yurdu saracak ve

demokrasimizi yakıp yıkacak bir yangının başlangıcı olabilirdi.

1 Mayıs kırımının ilk provası, bir süre önce Ankara'da Tandoğan Alanı'nda bazı meslek kuruluşlarının yasal toplantısına karşı yapılmıştı. Tertipçiler, o ilk deneyi geliştirerek, 1 mayıs günü İstanbul'un Taksim Alanı'nda, bir iç savaş kışkırtıcılığı boyutlarına ulaştırmışlardır.

Boyutları değişik olmakla birlikte yöntemleri birbirine çok benzeyen bu iki olayda, araç olarak «sol» görüntülü birtakım sorumsuz topluluklar kullanılmış olsa bile, asıl tertipçilerin onlar olabileceğini sanmıyorum. Eğer bir avuç sorumsuz maceracı Tandoğan ve Taksim olaylarını kendi başlarına düzenleyip işin içinden sıyrılabiliyorlarsa, Türkiye'de devlet kalmadığı yargısına varmak gerekirdi. Ben, devlet içinde yer almakla beraber, hiç değilse devlet gücünden kaynaklanmakla beraber, demokratik hukuk devletinin denetim alanı dışında kalan bazı örgütlerin, bu olaylarda başlıca etken olduğu ve hükümetin iki kanadının da, gereken önlemleri alacak yerde, bu örgütlerden yararlanmak istediği kanısındayım.

Böyle örgütlerin ve tertiplerin kesin kanıtları 12 Mart döneminde ortaya çıkmıştı. Şimdi, seçim yaklaştıkça, bu kanıtlar daha büyük ve daha tehlikeli boyutlarla ve biçimlerle gözler önüne seriliyor.

İki buçuk yıldır ülkemizde sürdürülen ve gitgide yoğunlaşan şiddet eylemlerinin, siyasal saldırıların ve cinayetlerin şimdiye kadar Türkiye'yi bir iç savaşa veya dikta rejimine sürükleyememiş olmasının başlıca nedenleri, ülkemizin en büyük partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin, kendi hedef olduğu saldırılar ve kışkırtmalar karşısında bile barışçı yollardan ve demokratik hukuk kurallarından ayrılmamış olmasıdır, kendi dışımızdaki sol veya ilerici kuruluşlardan çoğunun da giderek artan ölçüde bu kurallara uygun davranmalarıdır ve hepsinden önemlisi, demokrasiyi yaşatmaya kararlı olan halkımızın, se-

çimlerden sonra Cumhuriyet Halk Partisi'ni barış ve düzen sağlayabilecek bir güçle iktidara getirmeye kararlı olarak, şimdilik yüreğine taş basıp olana-bitene ve evlat acılarına katlanmasıdır.

Bütün bu tertiplerin, eylemlerin, cinayetlerin ve nihayet Taksim kırımının ardındaki amaç nedir?

Görünürdeki amaç Türkiye'de komünizmi önlemektir.

Oysa bu amaca, yıllardır Türkiye'de kullanılan araçlarla ve uygulanan yöntemlerle varılamaz. Komünizm baskıyla, silahla, şiddetle önlenemez. Hele yasal solun karşısına yasal olmayan aşırı ve taşkın sözde «sol» gruplar çıkararak, sol grupların içinde kışkırtıcı ajanlar kullanılarak hiç önlenemez komünizm... Taktik ve hile olarak oluşturulan ve özel devlet koruyuculuğundan yararlandırılan bu aşırı ve taşkın sol gruplar, günün birinde, kendilerini kışkırtıp kullananlar için bile en büyük tehlike ve baş belâsı durumuna gelirler. Kışkırtıcı ajan kullanmak da çok akılsızca bir yöntemdir. Çünkü her kışkırtıcı ajan ikili oynayabilir. Dünyanın pek çok yerinde, bunun türlü örnekleri görülmüştür. Rusya'daki Komünist ihtilâlinden önce Çarlık rejiminin kullandığı kışkırtıcı ajanlar, Komünist ihtilâline zemin hazırlamakta küçümsenemeyecek bir rol oynamışlardır.

Komünizm bu tür yöntemlerle değil, özgürlükle, sosyal adaletle ve akılla önlenir.»

«... İkibuçuk yıldır süregelen ve seçim yaklaştıkça tırmanmaya dönüşen şiddet eylemlerinin, siyasal cinayetlerin ve nihayet kırım hareketlerinin görünürdeki amacının komünizmi önlemek olduğunu söyledim.

Belki perde ardındaki tertipçilerden bazıları için amaç gerçekten budur. Çok akılsızca ve geçersiz biçimde de olsa, o amaç uğrunda bu yöntemlere başvuranlar bulunabilir.

Fakat bazı siyasal çevrelerle bazı çıkar çevreleri için bu amacın ardında başka bir niyet de bulunmaktadır. O da Cumhuriyet Halk Partisi'nin tek başına iktidar olmasını önlemektir.»

«... Taksim kırımının, seçimlerde Cumhuriyet Halk Partisi'ni destekleyecek kuruluşları yıldırmak ve Cumhuriyet Halk Partisi'ni yalnızlaştırmak için başvurulmuş bir tertip olduğuna hükmetmek için kâhin olmak gerekmez. Bazı sağcı gazetelerin bir süredir yaptıkları yayınları, hele 1 mayıs sabahı ve ondan

sonra yayınladıkları bazı yazıları incelemek yeter. Niyetlerini bu yazılarda açık açık söylüyorlar. Bu yazılardan pek çoğu, niyet açıklaması ve suç itirafı niteliğindedir. Taksim olayına **«solun - sola saldırısı»** görüntüsünü vermek tertibinde araç olarak kullanılan bir takım sahte sol grupların, olaylardan önce yayınlanmış suç niteliğindeki tehditleri de adetâ kendi kendilerini ihbar niteliğini taşımaktadır. Savcılıkların bu açık belgeler üzerinde de önemle duracaklarını umarım.»

Ecevit'in bu konuşması, CHP dışındaki sol konusuna da değinmesi yönünden ilginçti. Ecevit, konuşmasını şöyle sürdürüyordu:

«Bu arada şunu da bir kez daha belirtmek istiyorum: Cumhuriyet Halk Partisi, kendi doğrultusundan saptırılamaz. Ülkemizde demokrasiyi yaşatmak isteyen kuruluşlardan hiç birinin partimize yönelen desteği, doğrultumuzdan verilmiş bir ödünün karşılığı değildir. Bizden kimse de böyle bir ödün istememiştir. Biz neysek oyuz, o kalacağız ve inanıyoruz ki iktidara gelip halkın özlediği ve Anayasa'nın gerektirdiği hakça düzeni kurmaya başladığımızda da bugün bizim doğrultumuzdan ayrı bir yönde gibi görünen kuruluşlardan birçoğu, şimdi olduğundan çok daha büyük ölçüde bizim doğrultumuzdan etkileneceklerdir. Fakat bizim iktidarımızda bu, baskıyla, zorbalıkla değil, inandırarak sağlanacaktır. Belki o kuruluşları seçime kadar bazı belalardan bir ölçüde olsun sakınmaya yararlı olur diye bunları söylüyorum.

Bizim kendi dışımızdaki bazı kuruluşların haklarına sahip çıkışımız, düşüncelerde veya doğrultuda anlaşmaya veya uzlaşmaya vardığımızdan değildir. Hiç bir kuruluşla, böyle bir uzlaşma veya anlaşma aramak üzere girişimde bile bulunmamışızdır. Cumhuriyet Halk Partisi, Türkiye'nin en eski ve en güçlü siyasal kuruluşudur. Muhalefette de iktidarda da hiç bir kuruluş bu partiyi kend ardından sürükleyemez. Bize yön veren, sadece kendi ilkelerimizdir, aklımızdır ve halkımızdır. Şiddet eylemlerine kalkışmaması, Anayasa dışı yöntemlere başvurmaması ve devletin bütünlüğünü ve bağımsızlığını tehdit etmemesi koşuluyla, biz, en sağcı kuruluşların bile haklarına gereğinde sahip çıkarız. Bu, bizim demokrasi, özgürlük ve hak eşitliği anlayışımızın gereğidir.

Bazı hükümet kanatları ve o kanatların yandaşı olan yayın organları, şiddet eylemcisi sağ kuruluşların ikibuçuk yıldır süregelen ve halkta nefret uyandıran saldırılarını, cinayetlerini

dengelemek ve sorumluluğu bir ölçüde olsun solun üstüne de kaydırabilmek amacıyla, şimdi yeni bir taktiği açığa vuruyorlar: Resmî himaye altında serbestçe çalışabilen ve suç işleyebilen bazı sahte «sol» grupların marifetlerini ele alarak «solun sola saldırdığı», bütün kavganın sol kesimde olduğu izleniminı yaratmaya uğraşıyorlar. Zaman zaman birçok ülkede uygulanan bu ipliği pazara çıkmış taktikle, bilinçli Türk halkı kandırılamaz. Kaldı ki ortada saldıran varsa, ister sağcı, ister solcu olsun, onun suçlanması ve cezalandırılması gerekir. Birkaç hafta önce Ankara'nın Tandoğan Alanı'nda veya 1 mayıs günü İstanbul'un Taksim Alanı'nda olduğu gibi kimseye zarar vermeksizin yasal toplantı yaparken saldırıya uğrayanlar suçlanacak, saldıranlar adetâ mazur gösterilecek olursa, işin içinde bir tertip olduğu büsbütün sırıtır.

Sahte solun ve bölücü akımların yer yer bazı Cumhuriyet Halk Partisi toplantılarında sahneye koymak istedikleri tertipleri, devlet seyirci kalırken, Cumhuriyet Halk Partisi tek başına etkisiz kılmaktadır.»

MGB, MİT RAPORUNUN AÇIKLANMASINI İSTİYOR

Millî Birlik Grubu 4 Mayıs'ta yayınladığı bildiride, Hükümete olayların çıkacağını bildiren MİT raporunun açıklanmasını istedi. MGB Başkanvekili Mucip Ataklı'nın imzasıyla yayınlanan bildiri şöyleydi:

«Bütün anarşik olaylarda olduğu gibi, 1 Mayıs kanlı pazarında da vatandaşlarımızın ölümüne sebep olan baş suçlu, gereken güvenlik tedbirlerini almayan hükümettir. Hükümetin olayların çıkacağını bildiren MİT raporlarını, kamuoyuna açıklamasını haysiyetli bir davranışın gereği saymaktayız. Toplantı gösteri ve yürüyüş hakkı ve özgürlüklerin kullanılması, belli çevrelerce, yasalarımıza rağmen kısıtlanmak ve önlenmek istenmektedir. Özgürlükçü demokratik düzeni uygulayan ülkelerin çelişkilerinden yararlanan bazı maceracı, hayalci unsurlar, kışkırtıcı ajanlar çıkabilir. Ama o ülkede mevcut hükümet elindeki tüm olanakları kullanarak bunları daha girişim halindeyken önlemek ya da etkisiz hale getirmek görevini taşır. Bu unsurların mevcudiyeti bahane edilerek siyasal ve diğer demokratik kuruluşların yasal haklarını kullanması engellenemez ve bundan dolayı da bu haklarını kullanan kuruluşlar suçlanamazlar. Siyasi Partilerin ve diğer demokratik kuruluşların yapacağı mücadelelerde güvenlik tedbirlerinin alınması ve bu

hak ve özgürlüklerin kullanılmasında can ve mal güvenliğinın sağlanması hükümetin başta gelen görevidir. Ya kamu oyuna kendisini güçlü gösteren hükümet gerçekte güçsüzdür, bu nedenle olayları önleyememektedir, ya da hükümet güçlüdür, fakat siyasal çıkarlarına uygun düştüğü için bu olaylara göz yummaktadır, hatta tertiplemektedir. Hükümetin güçsüz olduğu kabul edilemez. Çünkü Parlamentoda gerekli desteği vardır. Ayrıca devletin son derece yetenekli ve güçlü haberalma ve güvenlik örgütleri de emrindedir. Bu koşullar altında kanlı olayların şiddetini arttırarak sürüp gitmesinin önlenememesinin geçerli ve tutarlı hiç bir mazereti olamaz. Durum ve olanakların bu ölçüde elverişli olması karşısında olayların meydana gelmesi ve sürmesinin bir tek nedeni kalır, o da mevcut hükümetin siyasi çıkarları için bu kanlı olayların cereyanını arzulamasıdır. Ancak bu amacını gizlemek için bir olayda suçu bir kanada, başka bir olayda suçu karşıt bir kanada ya da bir örgüt içerisindeki sürtüşmelere yıkarak kamuoyunu yanıltmaya çalışmaktadır.»

MBG Başkanvekili Mucip Ataklı imzasıyla Cumhurbaşkanı Korutürk'e ve Başbakan Demirel'e de birer telgraf çekilmişti. Cumhurbaşkanından olaylara kesin müdahalesi isteniyor; iç savaş tehlikesinin ortaya çıktığı, vatandaşların hükümet tarafından bilerek tehlikeye atıldığı öne sürülüyordu. Başbakan'dan MİT raporunun açıklanması ve bu raporlara rağmen tedbir almayanların cezalandırılması istenmekteydi. Ayrıca DİSK Başkanına da üzüntü bildiren bir telgraf gönderilmişti.

TÜRKEŞ'E GÖRE

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, 5 Mayıs'ta gazetecilerle yaptığı konuşmada 1 Mayıs olayları konusunda şunları söylüyordu:

«Özellikle uydurma Kürt bayrakları ile törenlere katılan bir grup, Türk milleti tarafından er geç ezilecektir.

DİSK'in ve onun destekçisi ve işbirlikçisi CHP'nin 14 aşırı sol grupları 1 Mayıs kanlı olaylarından sorumludur.

Olayları Moskova taraftarı Leninci komünistler ki bunların başında DİSK geliyor, Pekin'ci komünistler Mao'cu gruplar arasında silâhlı çatışmalar çıkardı. Güvenlik kuvvetleri gerekli tedbirleri alamamış olsa idiler, 60-70 bin kişinin, bir iddiaya göre 100 bin kişinin katıldığı mitingde meydana gelen kanlı olaylar sonunda kurbanlar daha fazla olurdu.

Mitingde bölücüler, bağımsız Kürdistan isteyerek, uydurma Kürt bayrakları açarak dolaşmışlardır. Türkiye'de yaşayanlar öz kardeştir, aynı din, aynı kitabın, aynı peygamberin ümmetidir.»

Türkeş, partisinin 1 Haziran'da Beyazıt'ta düzenlediği açıkhava toplantısındaki konuşmasında da «DİSK'in seçimlerde CHP'yi desteklemesinin neyin karşılığı olduğunu» sorduktan sonra 1 Mayıs olaylarına değinerek şunları söylemekteydi:

«İstanbul, yüce peygamberimizin övgüsüne mazhar olmuş, Fatih Sultan Mehmet Han Hazretlerinin fethedip, Türk-İslâm dünyasına hediye ettiği bir şehitler, veliler, din-devlet büyükleri ocağıdır. Bu kutsal belde, fethinden 524 yıl sonra emperyalizmin yerli işbirlikçilerinin tahrikleri ve oyunları sonucunda, 1 Mayıs günü kana bulanmış, Hazret-i Fatih'in kemikleri sızlatılmıştır. Kızıl bayrakların çekildiği, Lenin, Stalin, Marks gibi komünist liderlerin resimlerinin asıldığı şehrin en büyük meydanı adetâ Moskova'nın Kremlin meydanına benzetilmiştir. Bu korkunç ve yüz kızartıcı manzaranın ve neticesinde meydana gelen katliamın müsebbibi ve sorumlusu, tertipçi DİSK ile, destekçi ve himayeci CHP yöneticileri ve CHP'li İstanbul Belediye Başkanı'dır. Halkımız bunun hesabını 5 Haziran günü vereceği oylarla soracaktır.

Yeni CHP yöneticilerinin milletimize vermek zorunda oldukları bazı cevaplar vardır:

DİSK, dışardan talimat aldığı apaçık belli olan, Lenin ve Marks'ı Atatürk'e üstün tutan bir zihniyetin temsilcisi olarak, Atatürk'ün kurduğu CHP'yi destekleyeceğini açıklamıştır. Bu destek neyin karşılığıdır ve CHP yöneticileri bu konuda halkımıza nasıl cevap vereceklerdir?»

MHP Genel Başkan Yardımcısı Ali Fuat Eyüpoğlu da 9 Mayıs'ta verdiği demeçte «Taksim olaylarında Hükümet, CIA ve MİT parmakları aramanın, suçu ve suçluluğu üstünden atma gayretinden başka bir şey olmadığını» öne sürerek şöyle demekteydi:

«Önce mitingi düzenleyen Marksist ve Leninist grubu müdafaa eden Ecevit, daha sonra topluluğa saldıran Maocu grubu da müdafaaya başlamış ve bunların CIA ve MİT tarafından kandırılabileceğini söylemiştir. Bir devlet adamına, hele başba-

kanlık yapmış bir kişiye bu sözleri yakıştıramadık. Yaygın hale gelen her söylentiye inanılıp, ona göre hüküm verilecek olsa, Sayın Ecevit'in CIA Ajanı olduğu yolundaki yaygın söylentilere de inanmamız gerekmez mi?

Katliamın sorumlulukları mitingi tertipleyen Leninci komünistler, onların yanında yer aldığını ve mitingi görkemli yapacaklarını açıklayan CHP yöneticileri ve saldırgan Maocular dır. Bunun dışında sorumlu, bunun dışında kışkırtıcı aramak komünist taktiğinden başka bir şey değildir.»

ERBAKAN VE ÖTEKİ POLİTİKACILAR

Millî Selâmet Partisi Genel Başkanı Prof. Necmettin Erbakan, 6 Mayıs'ta Niğde'de Cumhuriyet muhabirine 1 Mayıs konusunda şunları söyledi:

«Bu Taksim olaylarında yabancı ajanların parmağı vardır. Kirli ellerini Türkiye'den çeksinler. MSP olarak anarşik olayların karşısındayız. Bombaların, dinamitlerin, silâhların bizim görüşümüzde yeri yoktur.»

Cumhuriyetçi Güven Partisi Başkanlık Divanı 2 Mayıs'ta yayınladığı bildiride: «Türkiye'yi parçalamak isteyen, vatanımızın ve milletimizin bütünlüğüne kasteden bölücülük de, kanlı saldırının unsurları arasındadır. Bazı gazetelerde çıkan pankartlar, saldırganların haykırdıkları sloganlar, etnik bölücülük ile komünizmin elele verdiği gerçeğini de bir defa daha açıkça göstermektedir» diyordu.

DİSK, MHP'Yİ SUÇLUYOR

DİSK Genel Sekreteri Mehmet Karaca, MHP'lilerin ve özellikle Türkeş'in suçlamalarına 17 Mayıs'ta şu yanıtı vermişti:

«1 Mayıs'ı kana bulayanlar DİSK'e saldırmaya devam ediyorlar. Bunların başında faşist komandoları arkasına alan MHP ve onun başkanı Türkeş bulunuyor. Geçen gün yaptığı basın toplantısında 1 Mayıs olaylarıyla ilgili gizli istihbarat raporlarına dayanarak bir kez daha DİSK ve DİSK yöneticilerini suçlayan Türkeş, kimseyi kandıramıyor. Türkeş kendi denetiminde hazırlattığı bu gizli istihbarat raporlarıyla partisinin ve faşist komandoların dökülen kanlardaki sorumluluğunu gizlemeye çalışıyor. MHP'nin seçim propagandası için kullandığı bu tür gizli istihbarat raporlarıyla yüzlerce yurtseverin, ilericinin insanlık dışı işkencelere uğradığı ve zindanlara atıldığı

hâlâ hatırlardadır. CIA ve onun yerli kardeş örgütü tarafından planlanan 1 Mayıs kanlı komplosunu yönetenlerin başında Milliyetçi Hareket adlı faşist ve ırkçı akımın yöneticileri bulunmaktadır. 34 vatandaşımızın ölümünden seçimlerin demokrasi güçlerinin zaferiyle sonuçlanmasından korkanlar sorumludur. 1 Mayıs'ta dökülen kanlardan Sular İdaresi üzerinden, Intercontinental Oteli ile beyaz bir Renault'tan ateş açanları gizleyenler sorumludur. Buralarda açtıkları ateşle ölüm kusan faşist canilerin MHP Başkanı Türkeş ile ilişkisi yok mudur?

DİSK olarak bu ülkede tehditlere boyun eğmeden, korkmadan görevlerini tam bir tarafsızlık içinde yapacak yurtsever savcıların olduğuna inanıyoruz.»

Demokratik Parti Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli'nin 2 Mayıs'ta verdiği demeç şöyleydi:

«1 Mayıs günü İstanbul'da Taksim Meydanı'nı kana bulayan katliam, daha korkunç gelişmelere yol açabilir. Çatışma ve kan diğer illerimize de sıçrayabilir.

Maalesef hükümet olayları önceden görememiş ve yeterli tedbir alamamıştır. Bu hükümetin, ilerde çıkması muhtemel olaylar karşısında da hiç bir tedbiri yoktur.

Sayın Demirel şimdiye kadar, anarşistlerin ve komünistlerin marifetlerini saymaktan öteye hiç bir iş görmemiş, hükümet etme kudret ve hünerini gösterememiştir.

Devlet ve millet varlığımız ciddî bir tehlikenin eşiğindedir. Cumhurbaşkanı vatanın ve milletin bütünlüğüne yönelecek her tehlikeye karşı koyacağına yemin etmiştir. Tehlike ortadadır. Gün bu gündür. Bütün dikkatler Devlet Başkanına çevrilmiştir. Yeni bir hükümet ve güvenli bir seçim için alınacak tedbirlerde, Cumhurbaşkanımızın öncülüğünü bekliyoruz.»

AP Genel Başkan yardımcıları **Sadettin Bilgiç** ile **Nuri Bayar** da 1 Mayıs olaylarına **«teşhis»** koyuyorlardı. Bayar'a göre **«Atılan her kurşundan bir milletvekili hesabı yapacak kadar gözü dönmüşler, Taksim faciasının gerçek vebalini taşıyor»** idi. Bilgiç'in teşhisi ise şöyleydi: **«Dün 15 - 16 Haziran olaylarını düzenleyenler ve kan akıtanlar DİSK idi, arkasında CHP vardı. Bugün 1 Mayıs mitingini tertipleyen gene DİSK'tir; arkasında yandaşı CHP vardır.»** AP Genel Sekreteri Nahit Menteşe ise **«bu olayların Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurmanın**

gereğini ortaya çıkardığını» söylüyor ve **«Son olaylar, komünizmi hâlâ tehlike saymayan, serbest olmasını isteyen gafilleri uyarmalıdır»** diyordu.

AP İstanbul İl Başkanı **Hüsamettin Cindoruk** da 3 Mayıs'ta düzenlediği basın toplantısında CHP'yi ve Belediye Başkanı İsvan'ı suçlamaktaydı. **«1 Mayıs 1977'de akgünler kana bulanmıştır»** diyen Cindoruk, 5 Haziran seçimlerinde Ecevit'in **«komünistlerin umudu»** durumuna geldiğini öne sürüyor ve **«AP bütün cinayetlerin, sokak kavgalarının dışındadır. Fikirlerimize, siyasî anlayışımıza ve davranışımıza inanan oyların talibiyiz»** diyordu.

VEHBİ KOÇ VE 1 MAYIS

Ünlü işadamı Vehbi Koç 4 Mayıs'ta Ankara'da Türk Eğitim Vakfı'na ilişkin olarak düzenlediği basın toplantısında, gazetecilerin soruları üzerine 1 Mayıs olayları konusuna da değinmişti. Koç'un bu konularda söyledikleri ertesi günü Cumhuriyet'te şöyle yer alıyordu:

«... 1 Mayıs olaylarının özel sektör yatırımlarına çok etkisi olmuştur. Bu gibi olaylar yatırımları etkilemektedir. İstanbul'da olayların olduğu gün, 2 bin kişilik bir IBM grubu toplantı halindeydi ve olayları gördü. IBM ki dünyadaki elektronik makinelerin yüzde 70'ini satıyor. Toplantı dünya teşkilâtının 2 bin kişilik üyesi ile burada yapılıyor ve bu manzarayı görüp gidiyorlar. Turizme olan tesirleri de var.»

DİSK ÜST YÖNETİMİNDE GÖRÜŞ FARKLILIKLARI

Politikacılar arasında ve Basında 1 Mayıs olaylarının tartışması sürerken, DİSK üst yönetiminde de olayların değerlendirilmesi konusunda bazı **«ilginç»** görüş farklılıkları seziliyordu. DİSK Genel Başkanı **Kemal Türkler** 2 Mayıs'ta yaptığı basın toplantısında **«CIA'nın ve büyük sermayenin beslediği ve aralarına katil ajan yerleştirdiği faşist ve Maocu caniler»**den söz ediyor, **«faşist ve Maocu ölüm çetelerinin gözü dönmüştü»** diyordu.

Türkler'in bu yorumu o zamanki DİSK yöneti-

arasında tümüyle benimsenmedi ve bazı hoşnutsuzluklara neden oldu. Nitekim Türkler, iki gün sonra yapılan basın toplantısında **«Saldırının tümüyle komplo olduğunu»** belirtiyor, olayın iki sol grubun çatışması gibi gösterilmek istendiğini söylüyor ve **«Ben Maocuların dahi isteyerek yaptıkları bir olay olarak görmüyorum»** diyordu.

DİSK tarafından hazırlanan kroki üzerinde olaylar konusunda bilgi verilen aynı basın toplantısında DİSK Genel Sekreteri ve Tertip Komitesi Başkanı **Mehmet Karaca'nın ise: «Komployu ajanlar, faşistler, Maocular uyguladı»** demesi dikkati çekiyordu.

Şimdi birbirlerinden farklı bu üç demeci görelim ve sonra Türkler'in aradan iki yıl geçtikten sonra, söz konusu iki demecindeki farklılığa ilişkin yeni görüşlerini okuyalım. DİSK Genel Başkanının 2 Mayıs'ta verdiği demeç şöyleydi:

«DİSK'in düzenlediği 1 Mayıs İşçi Bayramı ülkemizin en bilinçli, en kalabalık, en görkemli ve en disiplinli demokratik kitle gösterisi oldu. Tüm ilerici kuruluşların, Türk-İş'e bağlı bir çok sendikanın da katılmasıyla demokratik güçlerin ve işçi sınıfımızın güç ve eylem birliği yolunda tarihsel bir atılım gerçekleşti. 1 Mayıs'ı düzenleyen DİSK'in amacı halkımızın çeşitli kesimlerini işçi sınıfımızın etrafında toplayarak faşizme geçit arayan MC'nin sonunu yaklaştırmak ve uluslararası işçi dayanışmasının gücünü vurgulamaktı.

MC'yi kurtarmak ve DİSK'i karalamak isteyen CIA denetimindeki faşistler ve onlarla işbirliği halinde olan Maocu komandolar da kendi kanlı plânlarını hazırlıyorlarmış. DİSK bir tek kişinin bile burnunun kanamaması için 20.000 üyesine güvenlik görevi vermiş ve Emniyet kuvvetlerine de gerekli önlemleri almaları için çağrıda bulunmuştu.

Bütün bu önlemlere rağmen özellikle CIA'nın bu büyük sermayenin beslediği ve aralarına katil ajan yerleştirdikleri faşist ve Maocu caniler tam bir işbirliği halinde, tam bir disiplin içinde bitmek üzere olan bir gösteriye katılan halkımıza otomatik silâhlarla saldırdılar. DİSK güvenlik ekipleri paniği ön-

lemek ve halkımızın can güvenliğini sağlamak için faşist ve Maocu hainlere yiğitçe karşı durdular. Fakat bir yandan alana sızmış olan, diğer yandan da Sular İdaresini ve çeşitli binaları siper yapmış olan bu faşist ve Maocu ölüm çetelerinin gözü dönmüştü.

İşçi sınıfının 1 Mayıs gösterisini kana bulayan faşist ve Maocu saldıganlar MC'nin, emperyalizmin ve CIA'nın hizmetindedirler. Bu çevrelerin amacı işçi sınıfımızın yükselen savaşımını önlemek, MC'yi kurtarmak ve seçimleri yaptırmamaktır. Büyük sermayenin amacı bu faşist ve maocu saldırganları silâhlandırarak seçimlerin demokrasi güçlerinden yana sonuçlanmasını önlemektir.

DİSK, düzenlediği yürüyüş ve mitingin güvenliğini yasalara uygun olarak yapmıştır. Silâhsız olarak hazırlanan bir güvenlik elbette silâha karşı koyamaz. Silâhlı katillerin saldırısını önlemek ve buna karşı yasal güvenliği almak ise sayın Demirel'in ve onun hükümetinin sorumluluğu ve görevidir. İşte bu görev, bugüne dek diğer olaylarda da olduğu gibi bu olayda da yerine getirilmemiştir. Bundan sorumlu Sayın Demirel ve onun hükümetidir.

Üyelerimizin, tüm emekçi ve ilericilerin tahriklere kapılmamalarını, dikkatli ve uyanık davranmalarını; itidallerini kaybetmemelerini özellikle vurgulamak istiyorum.»

Kemal Türkler'in iki gün sonra, 4 Mayıs'ta verdiği ikinci demeç ise şöyle:

«DİSK'in yürüyüşüne katılanlar Saraçhanebaşı'nda toplanırken, 2000 kadar silâhlı bir Maocu grup Eminönü'nde toplanmıştır. Bu silâhlı grubun yürüyüşe katılmasını engellemek, silâhlarını almakla yükümlü emniyet görevlileri ne yapmışlardır?

Bu grup daha sonra Saraçhanebaşı'na gelmiş, DİSK görevlileri kendilerini DİSK yürüyüş kortejinin dışında tutmuştur. DİSK kortejinin dışında arkadan yürüyen bu silâhlı kişilerin durdurulması için emniyet görevlileri acaba ne yapmışlardır?

Bu örgütlerin yayın organları 1 mayısa hazırlık için para toplanması, silâh toplanması yolunda yayınlar yapmışlar, DİSK Genel Başkanı ile bazı kişilerin resimlerini bir zincir içine alarak (Bu zincir 1 Mayıs'ta kırılacaktır) yolunda yayın yapmışlardır. DİSK 1 Mayıs öncesi bu yayınla ilgili savcılığa başvurmuştur. Ne gibi bir işlem yapılmış, nasıl bir önlem alınmıştır?

Sayın Demirel mitingten 10-15 dakikada bir haber aldığını açıklamıştır. Telsizlerle de sabit olduğu ve bizim de tanık olduğumuz gibi mitingte görevli hükümet komiseri Valiyi aramış ve bulamamıştır. Sayın Demirel'in bu kadar önemsediği bir mitingi, sayın Vali önemsememiş midir?

Sayın Demirel açıklamasında Türkler için (cani) anlamında sözcük kullanmıştır. İlginçtir ki kanlı olaylar saatlerce süren mitingin Türkler'in konuşmasına rastlayan 10-15 dakika içinde olmuştur. Acaba sayın Demirel, Türkler'in cani olacağını daha önceden hesaplamış mı idi?

Anayasa, yasalar, vatandaşların demokratik haklarını kullanabilmelerini sağlama görevini, güvenlik kuvvetlerine, hükümete vermiştir. Demirel ve hükümet Anayasanın, yasaların emrettiği görevlerini bilinçli olarak neden yapmamışlardır?

Parlamenterlerimiz, görevini yapmıyan, 34 vatandaşımızın hayatına malolan cinayetler hakkında Demirel'e parlamentoda hesap sormalıdırlar. Yoksa onların öne sürdükleri gibi DİSK görevlileri hesap verme durumunda değildirler. Verilecek hesapları da yoktur.

Olay iki sol grubun çatışması gibi gösterilmek isteniyor. Ben Maocuların dahi isteyerek yaptıkları bir olay olarak görmüyorum. Görüşleri ne olursa olsun, genel sosyalist çizgideki insanlar, rastgele halka ateş açma anlayışını taşıyamazlar.

AP binasının civarından, Sular İdaresinden, otelin o tarafından açılan ateş, bunların yarattığı panik ölümlere ve yaralanmalara yol açmıştır. Orada bulunan polisler görev yapmamışlar, ya da yaptırılmamışlardır. Niçin? Panzer halkın üzerine yürümüş, ezilmelere neden olmuştur. Niçin? Telâştan mı, Bilinçli mi olmuştur?

Sular İdaresine, diğer binalara mevzilenenler, her şeyden haberdar olduklarını söyleyen emniyet görevlileri tarafından niçin görülmemişlerdir? Hatta uyarıda bulunan Belediye Başkanımız polisin saldırısına uğramıştır?

Pamuk Eczanesinin bulunduğu binanın teras katında daha sonra iki makineli silâh bulunmuştur. Uzun menzilli silâhları herkesin gözleri önünde kullananlar ne olmuştur?

DİSK Anayasa ve yasaların verdiği görevlerini yapmıyarak suç işleyen MC iktidarı ve Demirel'i bir kez daha işlemekte olduğu suçlara son vermesi hükümeti yurtsever kanı eline bulaşmamış kişilere bırakması yoluna çağırmaktadır.»

KARACA'NIN GÖRÜŞLERİ

DİSK Genel Sekreteri Mehmet Karaca ise aynı gün şunları söylüyordu:

«Biz 1 Mayıs günü düzenlenen görkemli gösteriye yapılan hunharca saldırıyı, CHP'nin seçim mitinglerine yapılan faşist saldırılardan ayrı tutmuyoruz. Olayda Maocular öne sürülmüş, bu grup kullanılmış, ancak CIA'nın emrindeki MC'nin tertipleri gözlerden kaçırılmaya çalışılmıştır.

Uluslararası işçi dayanışmasının, işçi sınıfımızın ve demokratik güçlerin eylem birliğinin, dayanışmanın alanlara sığmadığı o görkemli günü karartmak isteyen kanlı saldırı, başından sonuna dek tam bir komployduu. Komployu tekelci sermaye istedi. Komployu CIA ve onun paraleli yerli kardeş örgütü hazırladı. Komployu ajanlar, faşistler, Maocular uyguladı.

Komplonun uygulanmasına kalabalığın üstüne panzerlerle, beyaz Renault ile ateş açan, ses bombası patlatanlar yardımcı oldu. Olayları yaşayanlar, görgü tanıkları ve DİSK güvenlik görevlileri, yani yüzbinlerce emekçi, bu gerçekleri canlı tanıklarıdır. Tarlabaşı tarafından, Sular İdaresi duvarı üzerinden, İstiklâl Caddesi üzerindeki yan sokaklardan, Intercontinental Otelinden, Pamuk Eczanesi damından, Kazancı yokuşundan, otelin önünden, panzerlerden uzun menzilli otomatik silâhlarla açılan yaylım ateşleri ajan, faşist ve Maocuların tam olr işbirliği halinde çalıştıklarını gösterdi. Bunları insanlık düşmanları olarak lânetliyoruz. İşçi sınıfımızın hünerli elleriyle bir savaşım, bir bayram yerine dönen o alanı kana bulayanlardan hesap soracağız.»

TRT'nin kamuoyunu yanıltmak için saldırıya hedef olan DİSK'in açıklamasını dahi kullanmadığını, bazı basında ise olayın iki grup arasında bir çatışma biçiminde çarptırılmak istendiğini hatırlatan Karaca, açıklamasını şöyle sürdürdü:

«DİSK düzenlediği yürüyüş ve mitingin güvenliğini yasalara uygun olarak yapmıştır. Silâhsız olarak hazırlanan bir güvenlik elbette silâhlı saldırıya karşı koyamaz. Silâhlananları bulmak, silâhlı canilerin saldırısını önlemek ve buna karşı yasal güvenliği almak ise İçişleri Bakanının, Demirel'in ve onun hükümetinin görevidir. Kendi görevlerini yerine getiremeyenlerin, saldırıya uğrayanları suçlamalarına işçi sınıfımız, halkımız inanmıyor. Bugüne kadar işlenen cinayetler ve saldırılarda oi-

duğu gibi 1 Mayıs günü işlenen cinayetlerden de MC sorumludur. Hesap bermesi gereken MC'dir.

1 Mayıs 1977'nin coşkusunu, düşmana korku, dosta umut veren görkemliliğini, bilinçli disiplinli işçi sınıfımız, tüm emekçiler unutmayacaklardır. İşçi sınıfımız, tüm ilericiler, uluslararası sermaye ve yerli ortaklarının istediği, CIA'nın hazırladığı, ajanların - faşistlerin - maocuların uyguladıkları, kanlı komploda ölen yiğit DİSK üyelerini, yurtseverleri unutmıyacaklardır. Anılarını her zaman taze tutmak ve genç kuşaklara yaşatmak için 1 Mayıs alanında bir anıt dikmek üzere Belediye Meclisine başvurma kararı almış bulunmaktayız. Ayrıca ölen, yaralanan ve tutuklu bulunan DİSK üyeleri ile omuz omuza 1 Mayısa katılanların (ailelerinin izniyle) gereksinmelerini yerine getirmek üzere DİSK'te bir komite kurulmuştur.»

TÜRKLER, İKİ DEMECİNİ YORUMLUYOR

Türkler ile bu kitabın hazırlığı nedeniyle yaptığımız görüşmede, 1977'nin 2 ve 4 Mayıs'ında verdiği iki demeç arasındaki farklılığı, aradan iki yıl geçtikten sonra nasıl açıkladığını soruyoruz. Şunları söylüyor:

«İlk anda iki demeç arasında farklılık var gibi görünmekteyse de, aslında farklı değil, yine aynı şeyi söylüyorum. Birincisinde daha kapalı olarak, bu Maocular dır diyordum. Halbuki ikincisinde de diyoruz ki, Maocular da oyuna getirilmiş durumdadırlar, bu tertiptir, diyoruz. Çünkü, olay seri halde, devamlı kamuoyunda yargılanması sürüyor, basında... Bazı yanları daha çok yavaş yavaş aydınlığa kavuşuyor ve belirgin hale geliyor. Görüntüde orada, efendim, Maocuların bir olay yarattığı gibi bir süs verilmekte olduğu anlaşılıyordu yavaş yavaş. Çünkü Sular İdaresinin üzerinden ateş edenlerin kimler olduğunu o anda bilemezdik. Karşımızdaki otelin yanıbaşından ateş edenlerin kim olduğunu bilemezdik veya otelden ateş edenlerin kim olduğunu bilemezdik. O anda insan düşünebilir ki, acaba bunlar mı oralara yerleşmişti? Halbuki bunların hiç böyle bir şeyle ilgisi yok olduğu daha sonradan anlaşıldı. Çünkü karşıki otelde polis önceden geniş ölçüde önlem almış, oraya kimseyi sokmamış. Hatta katın birini tamamen boşaltmış. Demek ki, Maocular daha önce oraya gelmiş olamazdı. Sonra gelmiş olsalar kaçmaları mümkün değil, o işi yapanların ki, orda kimse tutulmuyor, yakalanmıyor. Sonra, daha önce Sular İdaresinin oraya yer-

leşmiş olsalardı, bu da olmaz. Çünkü polis orada görev almış, o zaman yakalarlardı onları. Demek ki Maocular değil oralardan ateş edenler ve gerçek olayı yaratanlar. Ama o grubun içinden de ateş edenler çıktı daha sonra. Yani o grup bu işi yapmış gibi gösterilmek istenen bir durum aydınlığa kavuştu daha sonra.

O zaman birinci söylediğimizle aslında değiştirmeden ikinci söylediğimizle işin daha çok aydınlanmış yönünü ortaya koymaya çalıştık. Aslında ilk demeçle sonraki demeç arasında bir düşünce ve görüş farklılığı yok da, ikincisinde daha çok berraklaştırma durumu var.»

«İki demeç arasındaki süre içinde o zamanki DİSK Yönetim Kurulu arasında bunun tartışması oldu mu?»

«Efendim, zaten Yürütme Kurulu devamlı toplantı halindeydi. Yönetim Kurulu o sırada toplandı mı bilmiyorum.. Yürütme Kurulu devamlı toplantı halindeydi. Fakat ilk andan bugüne kadar, gerek görüşmelerde, gerek tek tek düşüncelerimde hiç bir şey değişmemiştir aslında.»

«Nedir bu düşünce?»

«Provakasyon tertibi olarak daha önceden düzenlenmiş bir oyun olduğu...»

KARACA'NIN BİR YAZISI

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunun çıkardığı DİSK **dergisinin 1 Mayıs olaylarına ayrılan 1977 Mayıs - Haziran sayısında Genel Sekreter** Mehmet Karaca'nın **bir yazısı yayınlandı. Baskı tarihi 26 Haziran 1977 olan dergideki bu yazıda,** Kemal Türkler'in **2 Mayıs'taki demecinden bir alıntı yapılıyor, fakat Türkler'in 4 Mayıs'taki açıklamasına değinilmiyordu.** Karaca'nın **DİSK dergisinde çıkan yazısı şuydu:**

DİSK'in öncülüğünde düzenlenen işçi sınıfımızın 1 Mayıs gösterilerine saldırarak 34 yurttaşımızın ölümüne ve 200'e yakın işçi ve yurtseverin yaralanmasına yol açan olayların ardında hangi güçlerin yattığı gün geçtikçe aydınlanıyor. Belli gerici çevrelerin olaydan DİSK'i sorumlu tutma girişimleri iflas ederken, bir yandan da kanlı tertibin planlayıcı ve uygulayıcılarının doğrudan yabancı ve yerli karşı devrim merkezlerine bağlı oldukları gerçeği ilerici çevreler ve kamuoyu tarafından doğrulanıyor.

DİSK olaydan sonra yaptığı ilk açıklamada cinayetlerin

gerçek faillerini açıklamıştı. Genel Başkan Kemal Türkler 2 Mayıs 1977 günü basına ve kamuoyuna yaptığı yazılı açıklamada şöyle diyordu: **«İşçi sınıfının 1 Mayıs gösterisini kana bulayan faşist ve maocu saldırganlar MC'nin, emperyalizmin ve CIA'nın hizmetindedirler. Bu çevrelerin amacı işçi sınıfımızın yükselen savaşımını önlemek, MC'yi kurtarmak ve seçimleri yaptırmamaktır. Büyük sermayenin amacı, bu faşist ve maocu saldırganları silahlandırarak seçimlerin demokratik güçlerden yana sonuçlanmasını önlemektir.»**

DİSK'in ilk günden koyduğu bu teşhis bugün geniş ölçüde doğrulanmıştır. Gerçekleri örtbas etmek mümkün olmamıştır. Son olarak CHP'nin sayın Genel Başkanı da, 1 Mayısta işlenen cinayetlerin ardında bir tertibin yattığını ve bu tertibin 12 Martın karanlık güçleri tarafından gerçekleştirildiğini açıklamış bulunmaktadır. 12 Marttaki faşist uygulamaların sorumlularının, ABD emperyalizminden ve onun karşı-devrim örgütü CIA dan bağımsız olmadığı hatırlanırsa, 1 Mayısta işçi sınıfımıza ve ilerici güçlere karşı girişilen kanlı saldırının, emperyalizmin uluslararası plandaki halk düşmanı girişimlerinin ve onun Türkiye'de işbirlikçisi MC'nin iki yıldır sürdürdüğü faşist tırmanışın bir parçası olduğu hemen görülür.

Bunun en açık kanıtı, 1 Mayıs saldırısının ertesinde olaydan DİSK'i sorumlu tutma çabalarıdır.

Katliamın gerçek failleri, kendi suçlarını örtbas etmek ve işçi sınıfımıza ve onun sendikal örgütü DİSK'e karşı giriştikleri toplu saldırıyı sürdürmek amacıyla bütün olanaklarını kullanarak kamuoyunda DİSK'i suçlu göstermeye çalıştılar.

Başbakan Demirel, AP, MHP ve onun faşist lideri, tüm gerici basın, maocu profesyonel kundakçılar hep birlikte cinayetlerin suçunu DİSK'e yüklemeye çabaladılar. Olayların gelişme biçimini tamamen tahrif ederek, alan dışından girişilen saldırıyı, «karşıt sol grupların alandaki çatışması» şeklinde göstermeye çalıştılar. İstanbul Valisi hiç bir gerçek payı olmamasına rağmen DİSK yöneticileri hakkında soruşturma açıldığını ileri sürdü. TRT mikrofonları dakikalarca Türk-İş yönetiminin DİSK'i suçlayan ısmarlama bildirilerine ayrıldı. DİSK'i soyutlamak ve suçlamak için mümkün olan her şey yapıldı.

Şurası açıktır ki, 1 Mayıs günü saldırıya uğrayan DİSK'tir. Türkiye işçi sınıfıdır, ilerici güçlerdir. 1 Mayıs Alanında toplanmış binlerce insan, en doğal istemlerini dile getirirken,

ekmek, barış ve özgürlük haykırışlariyle, tarihimizin en görkemli mitingini, tüm gerici güçlere korku salan bir gösteriyi gerçekleştirirken saldırıya uğramışlardır.

İşte gerici propagandanın, MC sözcülerinin boğuntuya getirmek istedikleri asıl önemli konu budur. Kanlı saldırıdan mağdur olanlar, emperyalizme bağımlı bu kapitalist sömürü düzeninden mağdur olanlarla aynı insanlardır. Saldıranları ve tetik çeken hain elleri yönetenler de aynı sömürü düzenin sürdürücüleri ve bunların siyasal temsilcilerinden başkaları değildir. Bunlar saldırıya uğrayanları suçlayarak, kendi kendilerini ele vermişlerdir. 1 Mayıstan sonra DİSK'i suçlayan kim varsa, 1 Mayıs alanında yatan 34 ölüden sorumludur, cinayetlerde payı vardır, suç ortağıdır.

Fakat bütün bu alçakça tertip ve saldırılar boşa çıkıyor. 1 Mayıs tertibi başarılı olamadı. DİSK olarak, işçi sınıfı olarak, ilerici güçler olarak önemli kayıplara uğradık, ama bugün gene dimdik ayakta duruyoruz. İşçi sınıfının örgütlü bilinçliliği karşısında gerici tertipler iflas etti. İleri demokratik düzen savaşımında DİSK, gerici güçlerin yüreğine korku salmaya devam ediyor. İşçi sınıfının onlarca yıllık fedakâr ve çalışkan savaşımının şanlı ürünü DİSK'i makineli tüfeklerle yok edebileceklerini hayal edenler bir kere daha aldandı.

DİSK'e karşı girişilen silahlı saldırı ve karalama kampanyası ile Türk - İş'i içine düştüğü ihanet batağından kurtarabileceklerini hayal edenler ve DİSK'e küfrederek can çekişme süreçlerini uzatabileceklerini sanan Türk-İş yöneticileri, bir kere daha akıntıya kürek çektiklerini gördüler. Yakın günler, görmeyenlerin gözüne, sınıf sendikacılığı gerçeğini bir kere daha sokacaktır.

Yüz binlerin mitinginde kan dökerek ortalığa terör ve ölüm korkusu salarak ilerici güçlerin birliğini engelleyeceklerini sananlar, daha 1 Mayısın haftası dolmadan İzmir'de gereken cevabı aldılar. Türkiye halkının demokrasi talebinden üç beş kiralık ajanın ve maocunun saldırısıyla vazgeçeceğini, korkudan mücadeleden döneceğini hayal edenler, ilerici güçlerin birliğinin daha da pekiştiğini korkuyla görüyorlar.

Kanlı saldırı ve cinayetlerle halkın korkup sömürü ve baskıya karşı mücadeleyi bırakıp, CIA güdümlü MC belâsına, işbirlikçi tekelci sermayenin eli kanlı iktidarına bir dört yıl daha «evet» diyeceğini sananlar bir kere daha aldanıyorlar.

1 Mayıs kanlı saldırısının boşa çıkmış olması özünde kapitalist sömürü düzeninin uluslararası ve ulusal plandaki iflasının bir kere daha gözler önüne serilmesinden başka bir şey değildir. Barış, demokrasi, toplumsal ilerleme ve sosyalizmden yana güçlerin Dünyada ve Türkiye'de sürekli güçlenmekte olması, gerici güçleri kudurtuyor. Kuduran ve gözünü kan bürüyen gericilik, saldırdıkça daha fazla batıyor.

1 Mayısta daha da bilendik. İşçi sınıfımızın o heybetli gücünü, o muhteşem 1 Mayıs gösterisini gerçekleştiren ileri bilincini gördük. Acımasızca saldıran, ölüm kusan gözü dönmüşlere rağmen bu gücün ve bilincin yara almadığını, işçi sınıfının gerilemediğini gördük.

Dostu düşmanı daha iyi tanıdık. Faşizmden yana olanlarla demokrasi savaşçıları arasındaki ayırım, 1 Mayıstan sonra, DİSKi' suçlayanlarla DİSK'e destek olanlar şeklinde daha netleşti. Sınıfsal kamplar daha belirginleşti. Sınıf savaşımı 1 Mayıs günü tam bir turnusol kâğıdı oldu.

1 Mayısta ve sonrasında yaşananlar halk düşmanlarına karşı en etkin ve tek sonuca ulaştırıcı savaşımın kitlesel savaşım olduğunu doğruladı. Karşı-devrim bunun için 1 Mayısa saldırdı. ve emekçi halkın bunca cevabı, gene bu yüzden, kitlesel oldu. İşçi sınıfımız ve DİSK sömürü ve baskıya karşı savaşımını gene kitlesel savaşım biçiminde sürdürecektir. Kimse kitleleri savaşımdan vazgeçirebileceği hayaline kapılmasın. Kimse 1 Mayısta kayıplara uğradık diye kitlesel savaşımdan, sınıf savaşımının bu evrensel biçiminden taviz vereceğimizi sanmasın. Kimse miting alanı kana boyandı diye, işçi sınıfının uluslararası birlik mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayısa, dileğimiz, hasretimiz, geleneğimiz 1 Mayısa gölge düştü sanmasın.

Daha şimdiden tüm fabrikalardan, tüm işyerlerinden, «1 Mayıs 1978 için ileri» haykırışları yükseliyor. Sınıf bilincine ermiş işçiler 1 Mayıs kanlı saldırısının hesabını sormanın en geçerli biçimlerinden birinin önümüzdeki 1 Mayısta yeniden alanları doldurmak olduğunu biliyorlar.

«Haydi 1 Mayısa» belgisi, yurdun dört bir yanından gerici güçlere korku vererek yine yükseliyor.» (1)

---

(1) Bu yazının ayrıca ilginç bir öyküsü vardı. Yazı, Kemal Türkler'in 4 Mayıs'taki ikinci demecinden bir kaç gün sonra,

TÜRK - İŞ DİSK'İ SUÇLUYOR

Türkiye'nin en büyük işçi örgütü Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Türk-İş Genel Yönetim Kurulu 6 Mayıs 1977 günü bir bildiri yayınlayarak DİSK'i suçladı. Türk-İş bildirisinde şu görüşlere yer verildi:

«Gerçekleri görmez, hâlâ olayların asıl nedenleri üzerinde durup gereken önlemleri almaz, şekil üzerinde tartışmaları sürdürürsek, üzülerek ifade edelim ki, Taksim olaylarının daha vahimlerine tanık olmaya devam edeceğiz.

Düzenlenen miting, amacı bakımından demokratik rejimimize, anayasamıza ve yasalarımıza aykırıdır. Bunun nedenlerini anayasamızda ve yasalarımızda görmek mümkündür. 1 Mayıs amacı olan sosyalizmi geliştirmek, anayasamızın reddettiği bir doktrindir. Anayasamız gereğince böyle bir amaca yönelik ne toplantı ne de miting düzenlenebilir. 1 Mayıs mitinginde ise bütün sloganlar, bütün konuşmalar ve bütün tutum ve davranışlar anayasamızın kesinlikle yasakladığı doktrini geliştirme yolunda olmuştur.

Görüldüğü gibi Anayasamız ve yasalarımıza göre suç olan bir amaca yönelik bir mitingin düzenlenmesi üzerinde hiç kimsenin durmaması ve suçluyu başka yerlerde araması geleceğimiz bakımından affedilir bir davranış değildir.»

Bildiride 1961 Anayasasının Kurucu Mecliste görüşülmesi sırasında komisyon başkanı ve sözcülerin konuşmalarından

---

yayınlanması isteğiyle **Cumhuriyet** Gazetesine gönderilmişti. Cumhuriyet'in Genel Yayın Müdürü **Oktay Kurtböke,** DİSK Genel Başkanı Türkler'in son demecindeki değerlendirmeye ters düştüğü gerekçesiyle söz konusu yazıyı yayınlatmamıştı. Bunun üzerine ayrı günlerde DİSK'ten üç görevli; Sekreter **Züllal Kılıç,** Eğitim Sekreteri Yardımcısı **Zülfü Dicleli** ve Basın Dairesi Başkanı **Erhan Gömüç** telefon ederek yazının sonucunu sordular, yayınlanması dileğini ve **«örgütün bu yazıyı beklediğini»** belirttiler. Fakat söz konusu yazı Cumhuriyet'te yayınlanmadı ve daha sonra, bilindiği gibi, DİSK Dergisinde çıktı. O dönemde DİSK Dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yapan **Hüsnü Dilli**'nin ve yukarıda adı geçen öteki görevlilerin DİSK'teki yönetim değişikliği sırasında Maden-İş'e geçtiklerini görüyoruz.

örnekler verilmekte, Anayasanın bazı maddeleri ile sendikalar yasası üzerinde durulmakta ve şöyle devam edilmekteydi:

«Kanlı 1 Mayıs mitinginin sorumluluğunu dış kaynaklara yüklemek, Amerikan gizli istihbarat teşkilatı CIA veya Sovyetler Birliği gizli istihbarat teşkilâtı KGB'yi suçlamakla gerçekler ortadan kaldırılamaz. Eğer dış kaynaklı teşkilâtların bu vahim olaylara katkısı varsa 1 Mayıs mitingine de aynı ölçüde katkısı var demektir. Gerçekte Anayasa düzenine karşı kişi ve kuruluşların Anayasaya karşı bir nevi direniş şeklinde olayların sahnelendiği aklı başında her insanın varacağı sonuçtur.

DİSK yöneticilerinin her eyleminde, kanun dışı her davranışında kendilerini arka plâna itmek eğilimi vardır. Masum kitleleri, işçileri, gençleri öne sürerek, her türlü sorumluluğu da onların sırtına yükleyerek işin içinden çıkacaklarını sanmaktadırlar. Tüzüklerine bile kanun dışı eylemlerden doğacak sorumluluğu işçilere yükleyen hükümler koydurmuşlardır.

Sendikacılık, ideali olanların işidir. Sendikalarda liderlik yapanlar eylemlerinde, direnişlerinde sorumluluğu açıkça ve mertçe yüklenmek zorundadırlar. DİSK yöneticileri kanun dışı eylemlerinde daima kendilerini eylemleri dışında göstermişlerdir. Sonra da bu eylemlere «Şanlı 15 - 16 Haziran Direnişi», «Şanlı DGM Direnişi» diye isim takmışlardır, öğünmüşlerdir. Bunda da öyle olacaktır. Kısa zaman sonra kamuoyu bu olayları unuttuktan ve yasalardan kaçmak imkânı sağlandıktan sonra bu olayların adı «Şanlı 1 Mayıs Mitingi» olacaktır.

Gerçek odur ki, 1 Mayısta dökülen kanların, akıtılan gözyaşlarının bütün sorumluluğu DİSK'e aittir. Mitingte demirperde ülkelerinin yaşantısına övgü nutukları çeken onlardır. O ülkelerin demokratik hak ve hürriyetlere ters düşen yaşantısına özlem çekenler onlardır. İnsan haysiyetini ortadan kaldıran ideolojilerin eğitimini yaptıran onlardır. Bunun böylece bilinmesi ve olayların sorumluluk çizgisinden saptırılarak ve bir kısım basının desteği sağlanarak mihverinden çıkarılması önemlidir.

Sonuç olarak, aşırı akımlar adım adım ilerlemekte ve giderek kemikleşmektedir. Anayasamızın kesinlikle yasakladığı ideolojiler büyük meydanlarda sergilenmekte ve bir takım yayın organlarıyla hızla yaygınlaştırılmaktadır.

Toplumun içinde hislerin ve ihtirasların şahlandığı bir ortamda basınımıza ve temel anayasa kuruluşlarımıza büyük so-

rumluluklar düştüğü bir gerçektir. Henüz 30 yıllık bir mazisi olan ve bu süre içerisinde işlerliği üç dört kez duraksayan çok partili genç demokrasimizi yaşatmakta ve geliştirmekte, başta siyasî partilerimiz olmak üzere bütün anayasal kuruluşlarımızın gönülden görevli olmaları şarttır. Ancak Anayasamızın öngördüğü ve vazgeçilmez bir rejim olan özgürlükçü demokratik rejimi korumada tam bir sorumluluk içinde davranıldığını söylemeye imkân yoktur. Bu üzücüdür.

Üzücü olan bir başka sebep de herkesten fazla Anayasaya sahip çıkan çağdaş Anayasamızın yapılmasında emeği bulunduğunu ve bunu korumada kararlı olduklarını iddia edenlerin suskunluğudur.

Eğer herkes ve her kuruluş sorumluluğunu iyice kavrayıp anlayarak çok kısa bir süre içinde kendi çıkar hesaplarını bir yana bırakmaz ve ulusal çıkarlar etrafında birleşmezse Türkiye'yi çok zor günler beklemektedir.»

DİSK'İN TÜRK-İŞ'E YANITI

TRT'de sekiz dakika süreyle yayınlanan bu bildiriye DİSK tepki gösterdi. TRT Genel Müdürlüğüne 11 Mayıs 1977'de bir «cevap yazısı» gönderildi ama, buna bir yanıt alınamadı. Genel Başkan Kemal Türkler imzasıyla TRT'ye gönderilen Türk-İş'e yanıt yazısı şöyleydi:

1 Mayıs gösterisinde DİSK'in kullandığı sloganlar ve DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in yaptığı konuşma işçi sınıfımızın, tüm emekçilerin sömürüsüz, insanca ve özgür bir yaşam özlemini dile getirmiştir. Sömürünün, baskının ortadan kalkmasını isteyen düşünceyi Anayasaya aykırı göstermeye çalışan Türk-İş böylece sömürüden, baskıdan yana olduğunu kanıtlamıştır.

1 Mayıs gösterisinin amacı İşçi Bayramını kutlamak ve işçilerin, emekçilerin, demokrasi, barış ve toplumsal ilerleme savaşımında kararlı olduklarını göstermektir. Bu amacı suç sayanlar faşist güçlerdir. Hiç bir yargı organı halkımızın savaşsız, sömürüsüz ve baskısız bir dünya özlemini dile getirmek için kutladığı 1 Mayıs İşçi Bayramının bu amacının suç olduğunu söyleyememiştir. Bu nedenle, tersini söyleyen Türk - İş işçi sınıfının baş düşmanı olan faşistlerin yanında yer almıştır.

Bir işçi kuruluşunun ilk görevi işçi sınıfına, emekçilere karşı girişilen kanlı saldırıdan siyasal yarar uman MC'yi protesto et-

mek ve onun karşısında yer almaktır. Türk-İş bugüne kadar susmayı tercih ettiğini söyleyerek 1 Mayıs İşçi bayramını kana bulayan MC'nin kışkırttığı faşist komandoların, ajanların, Maocu bozkurtların, yanında yer almıştır.

Bu nedenle Türk-İş artık bir işçi kuruluşu olmaktan çıkmış, büyük sermayenin emrine girmiştir.

1 Mayıs İşçi bayramı gösterisi gerek amacı, gerekse düzenlenişi bakımından demokratiktir. DİSK demokrasi savaşımının en ön saflarındadır. 1 Mayıs İşçi bayramında sayıları 500 bini aşan işçi, öğretmen, memur, teknik eleman, sanat ve kültür adamı, gençler, kadınlar halkımızın ileri demokratik bir düzen amacını dile getirdiler. Bu amacı Anayasaya, yasalara ve demokrasiye aykırı bulan Türk-İş yönetimi demokrasiyi, özgürlüğü inkâr ederek Anayasa ve yasa dışına düşmüştür.

DİSK'in sınıf kavgasını ideolojik anlamda kullandığını iddia eden Türk-İş böylece bilim dışına düşmekte ve demagoji yapmaktadır. Sınıf savaşımı sömürücü sınıflar ile sömürülen sınıflar arasındaki savaşımdır. DİSK işçi sınıfının hakları, çıkarları, ve özgürlükleri için sömürücü sınıflara karşı savaşım vermektedir. DİSK bu amaçla sınıf sendikacılığı yapmakta ve işçi sınıfının ideolojisini, yani düşüncesini savunmaktadır. Sınıf sendikacılığını ve işçi sınıfının düşüncesini suç gibi göstermeye kalkan Türk-İş'in böylece uzlaşmacı sendikacılık yaptığı ve işverenlerin, yani kapitalist sınıfın düşüncesini savunduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Sermaye sınıfıyla uzlaşmayı veya barışı savunan bir kuruluş işçi adına konuşamaz. Bu nedenle Türk-İş artık bir işçi kuruluşu olmaktan çıkmıştır.

Türk-İş, 1 Mayıs işçi bayramını kana boyayan kanlı komplonun düzenleyicileri arasında Amerikan casusluk teşkilâtı CİA nin bulunduğu iddiamızı gerçekleri gizlemek olarak niteliyor. Böylece Türk-İş, örneğin 4 yıl önce Şili'deki yasal Allende hükümetini devirmede başrolü oynayan bu özgürlük ve halk düşmanı CIA'ya arka çıkıyor. Çünkü, basının ve hatta kendisine bağlı bir sendikanın açıkladığı gibi Türk-İş, CIA ajanlarını uzman olarak çalıştırmaktadır.

Anayasa ve demokrasiye karşı direnenler halkımızın insanca özgür bir yaşam savaşımını kan ve ateşle boğmak isteyen emperyalist güçler ve onların emrindeki gerici-faşist karması MC'dir. 1 Mayıs işçi bayramına karşı kanlı komployu düzenleyenler de aynı güçlerdir. Bunu inkâr ederek DİSK'i hedef

alan Türk-İş böylece 34 insanımızın ölümünden sorumlu olan CIA, gerici-faşist karması MC ve Maocu bozkurtlara arka çıkmaktadır.

Türk-İş'in iddiasının tersine, DİSK yöneticileri büyük işverenlerin sömürüsüne, MC'nin kanlı tertiplerine, Türk-İş yönetiminin ihanetlerine karşı verilen sömürüsüz, özgür bir toplum düzeni savaşımının en ön saflarındadırlar. DİSK tüzüğü ile ilgili bir başka Türk-İş iddiası da yalandır. DİSK'in ilkelerinin başında tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesi gelir. DİSK'te her işçi, örgütsel disiplin ve bütünlük içinde söz ve karar sahibidir. Bu ilkeyi tahrif eden Türk-İş'in amacı kendi anti-demokratik tutumunu gizlemektir. Ama gizleyememektedir. Çünkü Türk-İş üyesi işçiler akın akın DİSK saflarında birleşmektedirler.

İşçi sınıfının hakları ve çıkarları ile demokrasi savaşımından bilinçli bir şekilde kaçanlar Türk-İş yönetimidir. Durmadan genel grev lâfı eden, ama bir kez olsun sözünde durmayanlar Türk-İş yöneticileridir.

1 Mayıs İşçi bayramı gösterisinden sonra olaylarla ilgili olarak DİSK yöneticileri hakkında hiç bir dava açılmamıştır. Bu nedenle Türk-İş'in DİSK yöneticileri hakkındaki iddiası bütünüyle yalan ve yutturmacadır. Fakat hiç bir emekçi, hatta hiç bir Türk-İş üyesi bu yalanları yütmuyor. Binlerce Türk-İş üyesi işçinin 1 Mayıs işçi bayramına katılması bunun kanıtıdır. Türk-İş'in iddiasının tersine olayların adı: «MC'nin istediği faşist komandoların —ajanların— maocu bozkurtların uyguladığı ve Türk-İş'in gizlemeye çalıştığı büyük sermayenin kanlı komplosu» olacaktır. Türk-İş'in «kamuoyu» diyerek geçiştirdiği işçiler ,emekçiler bu kanlı komployu ve görkemli, coşkulu ve disiplinli 1 Mayıs 1977 İşçi bayramını hiç bir zaman unutmayacaklardır.

Türk-İş de aynı AP ve MHP gibi DİSK'i suçlayarak kanlı komplodaki suç ortaklığını gizlemeye çalışıyor. 34 insanımızın ölümünün, pek çok yaralının, işkence ve dayakların, akıtılan gözyaşlarının sorumlusu MC'dir ve MC'ye arka çıkan tüm gerici-faşist güçlerdir. Bunlar arasında Türk-İş yönetimi de vardır. Soğuk savaş yanlılarının ve barış düşmanı emperyalist çevrelerin sözcüğü olan «demirperde ülkeleri» diyen Türk-İş yönetimi ülkemizin iyi ilişkiler içinde olduğu sosyalist ülke ve barış düşmanlığı yapmaktadır. DİSK'in yaptığı eğitim işçi sı-

nıfının bilimi ve sınıf sendikacılığı doğrultusundadır. Emekçi onuruna ters düşen eğitimi AP'yi işçi yanlısı gösteren Türk-İş yöneticileri yaptırmaktadır.

Anayasal kuruluşları göreve çağıran Türk-İş, Anayasal kuruluşların kararlarını uygulamayan hükümetin ve onun başı sayın Demirel'in sözünü etmemektedir. Edemez. Çünkü birçok Türk-İş yöneticisi AP ve MHP'den aday durumundadır.

Basını görevini yapmamakla suçlayan Türk-İş, Türk-İş tarafında yer almayan ve özellikle gerçekleri olduğu gibi yansıtmayı prensip edinen tüm basını hedef almaktadır. Türk-İş büyük işverenlerin, MC'nin ve CIA'nin beslediği satılmış kalemlere ve kiralık kafalara sahip çıkmaktadır. Türk-İş gerçekleri yansıtan basını elbette suçlayacaktır, çünkü Türk-İş gerçeklerin, canilerin ve kendi suç ortaklığının ortaya çıkmasından korkmaktadır.

Anayasal kuruluşları, basını, sermaye ve onun partileri dışında kalan her yurtsever kişi ve kuruluşu suçlu gören Türk-İş'in bu tavrı çöküşünün somut bir kanıtıdır. Emperyalizme, faşizme ve sömürüye karşı ileri demokratik bir düzen savaşımının en ön saflarında yer alan DİSK hızla gelişmekte ve güçlenmektedir. DİSK'in, yani sınıf sendikacılığının bu hızlı gelişiminden korktuğu içindir ki Türk-İş iyice sermaye ile bütünleşmekte, çökmekte ve kanlı komplonun esas sorumlusu olan MC dışında herkese saldırmaktadır.»

DİSK'İN «AP-MHP ve YANDAŞLARINA» YANITI

DİSK ayrıca, 1 Mayıs olayları nedeniyle TRT'de yapılan yayınlara karşılık da 10 Mayıs 1977'de TRT Genel Müdürlüğüne bir «cevap yazısı» daha göndermişti. Genel Başkan Kemal Türkler imzasıyla gönderilen ve TRT yasasına göre yayını istenen «AP-MHP ve Yandaşlarının 1 Mayıs Olaylarıyla İlgili Suçlamalarına DİSK'in Cevabı» başlığını taşıyan yazıya da bir yanıt alınamadı. DİSK'in yanıtı şöyleydi:

«1 Mayıstan sonra DİSK'i suçlayanlar 34 vatandaşımızın ölümüne ve birçoğunun da yaralanmasına yol açan kanlı komplonun sorumlusudurlar. İki yıllık yönetimleri boyunca cinayetlerden, terörden çıkar uman bazı siyasal çevreler 1 Mayıs İşçi bayramı için toplanmış olan 500 bin kişilik işçi, emekçi kitlesinin üzerine ateş açtırmışlardır. Radyo ve Televizyon kanlı olayların baş sorumlusu olan AP ve MHP ile yandaşlarının ger-

çek dışı, saptırıcı demeçlerine geniş yer verirken, saldırıya uğrayan DİSK'in görüşlerini geçiştirmiştir.

1 — DİSK'in düzenlediği 1 Mayıs İşçi bayramı gösterisine karşı yapılan kanlı saldırı tam bir komplo, bir tertiptir. DİSK'in aldığı geniş güvenlik önlemleri sayesinde beş saat süren gösteri son anına kadar olaysız geçmiştir. Fakat, son birkaç dakika içinde maocu grupların içinden açılan birkaç el ateşten sonra yüzbinlerce emekçi yüksek binalardan açılan yaylım ateşi altında kalmıştır. Silahlı saldırıyı önlemek sayın Demirel'in ve onun hükümetinin görevidir. Dün olduğu gibi, 1 Mayıs İşçi bayramı gösterisinde de olaylardan, görevini yapmayan hükümet sorumludur.

2 — Demirel DİSK'in kendisine muhatap olmadığını iddia etmektedir. Vatandaşın Anayasa ve yasalarla teminat altına alınmış haklarının korunması ve bu hakların kullandırılmasının sağlanması görevi hükümete ve onun başı olan başbakan Sayın Demirel'e ait değil midir? Bu açıdan sayın Başbakan her açıdan tek tek her vatandaşa muhatap değil midir? Eğer sayın Demirel kendisini muhatap kabul etmiyorsa kime karşı muhatap ve sorumludur? Biz Süleyman Demirel'in DİSK'in de ötesinde her vatandaşın tek tek bu açıdan muhatap ve sorumlu olduğunu bir defa daha vurguluyoruz. Esasen Sayın Süleyman Demirel Anayasa ve yasalar açısından halka karşı muhatap ve sorumlu olmayı kabul etmeyen bir anlayış taşıması nedeniyle demokrasiye karşı işlenmekte olan bu suçların baş sorumlusu haline gelmiştir ve onun için halkımıza karşı hesap vermek durumundadır ve kendisinden bu hesabın verilmesini istiyoruz.

3 — Aralarında DİSK üyesi işçilerin de bulunduğu 34 vatandaşımızın ölümüyle sonuçlanan olayların nedeni bazı sol gruplar arasındaki çatışma değildir. Sermayenin uşaklığını yapan maocu gruplar içinden gelen ilk ateşi yüksek binalara yerleşmiş ajanların sürekli yaylım ateşi izlemiştir. Kanlı komployu sol arasında çatışma şeklinde saptırmaya çalışan AP, MHP ve yandaşları kendi sorumluluklarını gizlemek istiyorlar; ama gizleyemiyorlar. Alanda yüz binlerce emekçi **«141 ve 142'ye hayır», «faşizme geçit yok», «ileri demokratik bir düzen», «Genel grev ve referandum»** gibi DİSK'in savunduğu istemleri dile getirmişlerdir. 1 Mayıs İşçi bayramına katılan 500 bin emekçi insanca bir yaşam, demokrasi ve toplumsal ilerleme özlemi etrafında birleşmiştir. Kanlı komployu emekçi halkımızın bu istemlerine ve haklı özlemine karşı olan çevreler tezgâhla-

mışlardır. Bunlar bir avuç büyük sermaye sahibi ve onların MC'sidir.

4 — **«1 Mayıs mitingini tertipleyen DİSK'tir»** diyen AP'nin amacı 1 Mayısı suç gibi göstermektir. Asıl suç işleyenler, TRT'yi işgal ederek Danıştay kararlarını dinlemeyenler ve 200'e yakın insanımızın öldürülmesinden siyasal çıkar umanlardır. DİSK'in düzenlediği 500 bin kişilik 1 Mayıs İşçi Bayramı gösterisi yasaldır.

Yüz binlerce emekçinin, binlerce silahsız DİSK görevlisinin üzerine silahlı faşist komandoları, ajanları, maocu bozkurtları süren MC'dir. AP'nin saptırmaları suçunu gizleyemez.

5 — DİSK'in **«arkasında yandaşı CHP vardır»** diyen AP ile aynı görüşte olan MHP'nin ortak amaçları ilerici kuruluşları birbirine düşürerek seçimlerin demokrasi güçlerinin başarısıyla sonuçlanmasını önlemektir. DİSK demokratik hak ve özgürlüklerin genişletileceği bir ortam için verdiği desteği sürdürecektir. CHP Genel Başkanı sayın Ecevit'in İzmir konuşması AP, MHP ve nitelikleri halkımızca malûm olan diğer benzeri kuruluşlara beklenen cevabı vermiştir.

6 — Olayların tertip olduğunun gösteriye katılan yüzbinlerce emekçi tarafından görülmesine rağmen bunu kabul etmeyen ve gizlemeye çalışan AP ve MHP suçüstü yakalanmışlardır. 1 Mayıs günü vatandaşlarımızı birbirine kırdırtma iddiası, kiralık canilere arka çıkan suçluların büyük sermaye çevreleri ve onların sömürü düzenini koruyan siyasal kuruluşlar olduğunu ortaya çıkarmıştır.

7 — Huzursuzluk ve kışkırtmaların kaynağı olarak Niksar'da, Şirvan'da, Erzincan ve Taksim alanında saldırıya uğrayanları gösteren AP ve MHP aşırı sömürü, kâr ve zulüm düzeninin en başta gelen sözcüleridir.

8 — DİSK ve demokrasi düşmanı olan bu gerici-faşist güçlerin amacı ülkeyi kan ve ateşe boğarak emekçi kitlelerin oy kullanma hakkını engellemek ve böylece demokratik bir ortamın oluşmasına set çekmektir. Bir günde 34 ve iki yıl içinde iki yüze yakın vatandaşımızın ölümüne sebep olanlar amaçlarına ulaşamayacaklardır.

9 — Sınıf kavgasını yaratanlar sömürü düzeninin siyasal sözcülüğünü yapan AP ve benzeri kuruluşlardır. DİSK, sömürü düzenine ve bu düzeni savunanlara karşı, işçi sınıfımızın tüm emekçilerin ekonomik, toplumsal ve demokratik çıkar ve hakları için sınıf sendikacılığı yapmaktadır. DİSK'i suçlama ya-

rışına giren AP DİSK'in, yani işçi sınıfının ve demokrasi savaşımının güçlenmesinden korkmaktadır. Korktukları başlarına gelecektir. Demokrasi genişleyecek ve yerleşecektir.

10 — Demirel ve benzerlerinin **«Bahar Bayramı»** saptırmacasını artık kimse yutmuyor. İster kapitalist, isterse sosyalist olsun 1 Mayıs tüm ülkelerde işçi bayramı olarak kutlanmaktadır.

DİSK 1976'da olduğu gibi bu yıl da 1 Mayısı işçi bayramı olarak düzenlemiştir. Soruyoruz! AP ve MHP 1 Mayıs işçi bayramı gösterisine karşı CIA denetiminde hazırlanan silahlı komplodan haberli olmadıklarını iddia edebilirler mi? AP ve MHP. 1 Mayıs günü Intercontinental otelinden ve Sular idaresinin üzerinden emekçi kitlelerin, DİSK görevlilerinin üzerine ateş açılmadığını ileri sürebilirler mi? İşçi sınıfımızın tüm emekçilerin barış, demokrasi ve ilerleme özleminin en görkemli bir şekilde dile geldiği 1 Mayıs işçi bayramını kana bulayanlar gerçekleri gizleyemiyorlar.

11 — Faşist komandoları, ajanları, maocu bozkurtları ileri sürerek kanlı komplolar hazırlayanların, MC'nin hesap vereceği günler yakındır. İlericilerin, vatandaşlarımızın canına kıyan komandoları savunan ve 1 Mayısı kana bulayan komploda parmağı olduğunu inkâr edemeyen MHP ve ülkü ocakları kapatılmalıdır.»

İSTANBUL BAROSUNUN RAPORU

1 Mayıs olayları konusunda İstanbul Barosu da bir rapor hazırlamıştı. Baro, 1977 ocak ayında, son iki yıldır giderek ağırlaşan «can güvenliği» **konusunda bir araştırma yapmak ve rapor hazırlamak üzere eski Başkanlardan** Mehmet Ali İkizer**'in başkanlığında** İlhan Baykent, Gülçin Çaylıgil, Merih Sezen, Ekrem Özkunt **ve** Orhan Barlas**'tan oluşan bir kurulu görevlendirmişti. 1 Mayıs olayları üzerine kurul, çalışma kapsamına bu olayı da aldı ve hazırladığı raporda konuya yer verdi. Ancak rapor yönetim kurulu üyelerince benimsenmeyip bazı tartışmalara yol açtı. O dönemde DİSK üst yönetimine etken olan ve İGD' nin (İlerici Gençlik Derneği) temsil ettiği görüş doğrultusunda oldukları bilinen bazı yönetim kurulu üyelerinin karşı tavır takınmaları üzerine, söz konusu rapor, yönetim kurulunda (1)**

---

(1) O dönemde İstanbul Barosunun Yönetim Kurulu şöyle oluşuyordu: Başkan Orhan Apaydın, Başkan Yardımcısı Müşir

görüşülüp karara bağlanmadı. 18 Mayıs 1977'de düzenlenen bir basın toplantısında açıklanan raporda, öğrenim kurumlarındaki şiddet olaylarına değinildikten sonra, 1 Mayıs olayları konusunda şu noktalar yer alıyordu:

«1 Mayıs 1977 günü İstanbul'un Taksim alanında toplu kırıma yolaçan saldırı, özünde işçi sınıfının örgütlenme hakkı ile demokratik düzenin temel taşını oluşturan genel oy ilkesini hedef almıştır. Niksar, Şirvan ve Erzincan saldırıları ile birlikte Taksim Alanında en yüksek doruğuna ulaşan toplu kırım iki yılı aşan bir siyasal dönemin belirgin özelliğini açıklamaktadır. 1 Mayıs 1977 günü Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) İşçi bayramını kutlamak amacı ile ve (birlik, dayanışma, mücadele) gösterisi niteliğinde bir yürüyüş ve toplantı düzenlemiştir. Gösteri yürüyüşü ve toplantı, yürürlükteki yasalara uygun olarak düzenlenmiştir. İstanbul Valisi bir gün öncesinden DİSK genel merkezine yolladığı resmi bir yazı ile eylemin yasallığını açıklamıştır.

DİSK'in tertip heyetince akla gelebilecek her türlü önlem alınarak kusursuz bir biçimde düzenlenen beş yüz bine yaklaşan kişinin katıldığı gösteri Taksim Alanında toplanma ile sonuçlanmıştır. Ancak, törenin bitmesine birkaç dakika kala ansızın silah sesleri duyulmaya başlanmış, çeşitli yerlerden düzenli bir biçimde, toplanan halkın üzerine yöneltilen silah atışları bomba ve patlayıcı madde sesleri ile birlikte kalabalığın paniğe uğrayarak kaçmalarına neden olmuştur. Silahlı saldırı 35 kişinin ölümü ile yüzden fazla kişinin yaralanmasına yol açmıştır.

Kurulumuz bu olaya ilişkin olarak görgü ve bilgiye dayalı incelemelere girişmiş dinlediği kişilerin sözlü açıklamalarını da almıştır.

İncelemeler sonunda saptanan olgular şöyle özetlenebilir:

1 — 1 Mayıs gösteri yürüyüşü ve toplantısında çatışmalar olacağı bazı basın organlarında olay öncesinde açıklanmıştı.

Kaya Canpolat, Genel Sekreter Fahrettin Midyat, Muhasip üye Nebil Varun, üyeler Turgut Kazan, Mehmet Halil Azeli, Mahmut Kemal Kumkumoğlu, Medet Serhat, Raif Ertem, Rasim Öz ve Şener Mete. M. Kaya Canpolat DİSK'in Tertip Komitesi üyesiydi, Rasim Öz ise daha sonra 1 Mayıs olaylarıyla ilgili davada DİSK adına sanıkların avukatlığını üstlenecekti.

Çatışmaların kan dökülmesine ve can kaybına yol açabileceği bu basın organlarınca olaydan önce ileri sürülmüştür.

2 — DİSK yöneticileri toplantının huzurunu kaçıracak mevzii sürtüşme olasılığını önlemek için, yöneticilerin belirlediği gurupların dışında kalanları yürüyüşe çağırmamışlardır.

3 — Törenin bitimine yakın atılan ilk silah, âdeta bundan sonraki düzenli atışların başlamasına işaret olmuştur. Nitekim, toplananların büyük çoğunluğunun duyamadığı bu silah sesinden sonra alana hâkim olan Intercontinental Otelinden (bazılarına göre lobisinden, bazılarına göre üst katlarından) Sular idaresi üstünden Pamuk eczanesi üstünden ve bazı binalardan düzenli, sürekli ve uzun menzilli olduğu anlaşılan silahlardan atışlar başlamıştır.

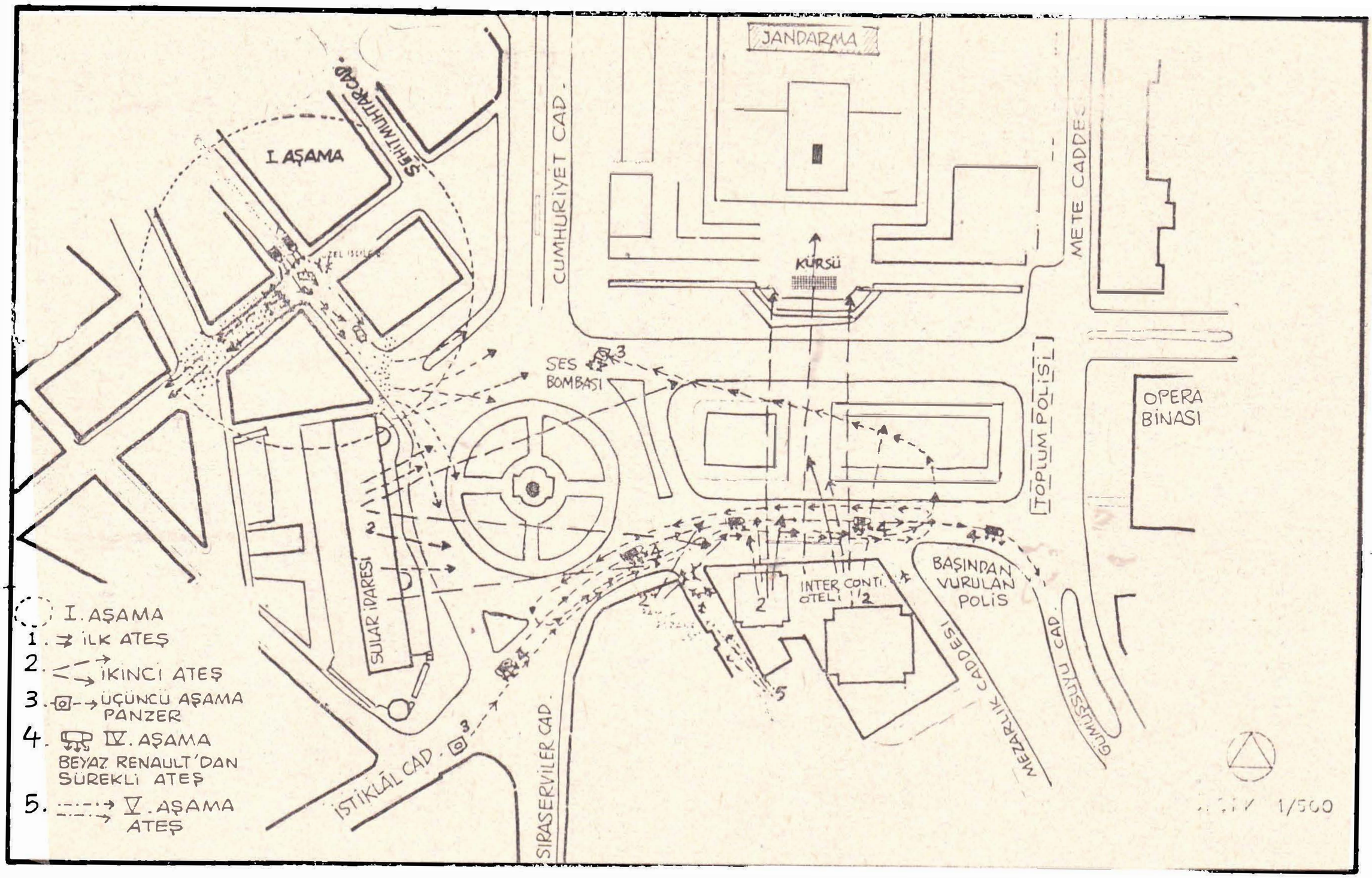
4 — Güvenlik kuvvetlerinin halkı saldırılardan koruyucu önlemler almadıkları ve hatta panzerlerle halkın üzerine yürüdükleri, paniğin nedenlerinden biri olarak ateş açtıkları, ses bombası attıkları toplanan kanıtlarla bir olgu olarak belirmektedir.

5 — DİSK görevlileri ile onların alana sokmak istemedikleri gruplar arasında alana girmek için bir sürtüşme olmuştur. Ancak, bu sürtüşme mevzii olup yer bakımından alanın dışındadır. (Bazı açıklamalara göre Fitaş Sineması ile Sular idaresinin arkasındaki yol, bazılarına göre Otağ Restoranın arkasındaki Aksaray Durağında dolmuşların kalktığı yerde)

Otağ restorandan Tepebaşı'na sapılan sokaktaki bazı binalardan ateş edildiği ve bunu bir araba içinden, silahlı kişilerin yaylım ateşinin izlediği de görenlerce belirtilmektedir.

Toplanan bilgilerle ortaya çıkan bir olgu da şudur: DİSK görevlileri ile toplantıyı düzenleyenlerin alana sokmak istemediği gruplar arasındaki sürtüşmenin topluluğa yayılması düşünülemez. Olayların içinde bulunan kişiler ,ilk silah sesinden hemen sonra alanda silahların patlamaya başladığını, bu nedenle olay sırasında alana sızmadan veya girmeden söz edilemeyeceğini belirtmektedirler.

6 — Alana sokulmak istenmeyen gruplar ancak saat 19.00 sıralarında alana gelebilmiştir. Bu grupların Intercontinental oteline girerek ateş ettiğini kabule olanak yoktur. Otel polis kordonu altındadır. Otele kimse alınmamaktadır. Otelin camlarının kırılarak halkın içeri girmesi atışların başlamasından sonra olmuştur. O arada otelde özel bir güvenlik örgütünün olduğu da bildirilmektedir.

İstanbul Belediyesince hazırlanan Taksim Alanı krokisi ve CHP inceleme kuruluna bilgi veren tanıkların anlattığına göre ateş edilen yerler

7 — Sular idaresine ait setin üzerine alana sokulmayan gruplardan kişilerin çıkması olanaksızdır. Şöyle ki:

a) Sular idaresine ait set polis denetimi dışına çıkmamıştır.

b) Tanık olanların açıklamalarına göre, Sular idaresinin üzerindeki setten ateş edilen silahlar uzun menzilliydi. Bu silahların yürüyüşe katılanlarca taşınmasına olanak yoktur. Kurulumuza açıklamada bulunan kişilerin verdiği bilgilere göre, set üzerinden güvenlik görevlilerince indirilen silahlı kişiler elleri başlarında olarak tutulmuşlar ve Emniyete teslim edilmişlerdir. Bugüne kadar bunlar hakkında bilgi edinilmiş değildir.

Birkaç yıldır yurdumuzda kaygı ile izlenmekte olan ve gitgide artan «can güvenliğine» yönelmiş saldırılar, 1 Mayıs günü İstanbul'da en vahim çizgisine, doruk noktasına varmıştır. Böylelikle 1 Mayıs toplu kırım eylemini daha önceki tekil olaylardan soyutlamak, neden ve nitelik bakımından ayrı ayrı yorumlayıp çözümlemek yerinde olamaz. Bunlar, son irdelemede gerek «motif»leri, gerekse işleniş biçimleri açısından gerçekten vahim «suçlar» dır. İstanbul Barosu, ülkenin en büyük ve en köklü ve en eski hukuk kuruluşu olarak bu olaylar üzerinde durmayı bir yurtseverlik görevi bilir.

Devletin en üst düzeyde sorumluluk mevkiinde bulunmuş bir yetkilinin bu saldırılarda «devletle ilişkisi bulunan bazı kuruluşların» bağlantısı bulunabileceği kaygısını açıklaması olgunun vahametini arttırmıştır.

Ayrıca gene bu saldırılarla yurttaşın seçimlerde tercihini özgürce kullanabilme hakkı arasında bağlantı bulunduğu, saldırıların yaygınlaşması ve tırmanışın oyunu kullanmaktan alıkoyabileceği veya istemlerine uymayan yönde oy kullanabileceğine ilişkin düşüncelerin ciddiyet kazanmaları bu ağır duruma yeni boyutlar eklemiştir.

Elbette, her ülkede şu ya da bu oranda suç işlenir. Baromuz bu gerçeği gözönünde tutarak, teker teker her suçun nitelikleri ve sorumlulukları üzerinde tartışmaya girmeyi yetkisi ve amacı dışında sayar. Ne var ki, can güvenliğine yönelmiş eylemlerin bazı ortak nitelikleri, bunları genel ve nesnel olarak yorumlama yükümlülüğünü ve görevini her hukukçuya, her hukuk kuruluşuna giderek her aydına vermiş, ancak, olayların ivediliği ve bazı tırmanma eğilimi karşısında, geniş kapsamlı irdeleme ve incelemelerden önce ele alınacak konular şunlar olabilir:

1 — Bu suçların işlenmemesi, hiç değilse bir ölçüde azaltılması yolunda gerekli güvenlik önlemleri alınmakta mıdır? Baromuz bu konudaki çaba ve dikkatlerin yetersizliğini, hatta ters yönde sonuç verecek özellikte olmalarını müşahede ve tesbit etmiştir.

2 — Suçlar işlendikten sonra, gerçek sorumlu ve suçluların toplumu doyurucu, rahatlatıcı oranda hemen yakalanmaları amacı ile gerekli çaba gösterilmekte midir? Baromuz bu yoldaki çalışmaların da yetersiz, giderek olumsuz olduğu kanısına varmıştır.

Bu çıkış noktaları doğrultusunda kolaylıkla görüleceği üzere sorun bir «hukuksal - adli» sorun değil, bir «yürütme» sorunudur. Süregiden tekil olaylarda veya 1 Mayıs olayında sorumluluk tartışmasını teker teker kişiler üzerine kaydırmak hem sağlıklı bir sonuç vermez hem de sorunu kargaşaya, açmaza sürükler. Suçları önlemek için gerekli önlemleri almayan ve suçlar işlendikten sonra gerçek suçluların ele geçmesi için yeterli çalışmayı göstermeyen bir yürütme, salt kendi takdiri ile başkalarını itham ederek yasal ve siyasal sorumluluktan kurtulamaz. Bu tedirgin edici halin demokratik hukuk devleti ölçüleri içindeki en etkin çözümü parlamento denetimidir. Ülkenin bugünkü koşulları içinde ise bu mekanizma işlememektedir.

Bu sorunun çözümü, demokratik hukuk devletinin korunması ve hukukun üstünlüğü ilkesinin eksiksiz uygulanması ile mümkündür. Anayasal ve demokratik güvenç içinde nihai, kesin ve dokunulmaz olan yurttaşların kararlarının her sorun gibi bu sorunu da çözecek güçte ve yetenekte olduğuna içtenlikle inandığımızı bir hukuk kuruluşu olarak kamu oyuna arz etmeyi görev sayarız.»

MİT RAPORU

Hürriyet gazetesinde 29 Haziran 1977 günü, daha sonra kısaca «MİT raporu» diye anılacak raporla ilgili bir haber yayınlandı. Söz konusu raporda, Taksim Alanında ilk kurşunu atanların Ermeni ve Rum militanı olabileceği öne sürülüyordu. Hürriyet'in bu konudaki haberi şöyleydi:

«Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) tarafından düzenlenen 1 Mayıs törenlerinde çıkan ve 34 kişinin ölümüne 100 kişinin yaralanmasına yol açan olaylar üzerine

Millî İstihbarat Teşkilâtı (MİT) Genelkurmay başkanlığı İstihbarat Dairesi, Emniyet Genel müdürlüğü, İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, İstanbul Valiliği ve Emniyet Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin yaptıkları soruşturma inceleme çalışmalarının tamamlandığı bildirildi.

1 Mayıs kanlı olaylarına ilişkin hazırlanan tüm raporların Başbakan Bülent Ecevit'e (1) sunulduğu bu arada arka arkaya toplantılar yapmaya başlayan Başbakan Yardımcısı Orhan Eyüboğlu başkanlığındaki Asayiş komitesine de kopyaların verildiği belirlendi.

1 Mayıs olayları üzerinde inceleme soruşturma yapan kuruluşlar belirli ve direkt bir suçlu bulamadılar. Raporlarda **«Bir polis memurunun»** sol fraksiyonlar arası çatışmada vuruiması sonucu (kitle paniği)'nin başladığı ve ölenlerin çoğunluğunun ezilerek öldükleri belirtildi.

Raporların tümünde, **«Olaylarda otomatik silahların kullanılmadığı kesinlikle»** belirtiliyor.

1 Mayıs raporlarında kanlı olaylara ilişkin bilgiler şöyle sıralanıyor:

«Sular idaresi tarafından saat 18.00'i biraz geçe atılan kurşun ile kanlı olaylar başladı. Yapılan tüm ayrıntılı incelemelere rağmen bu kurşunun bir işaret kurşunu mu, yoksa «Kitle paniği» yaratmak isteyen bir şahsın, ölen polise hedef alarak ateş etmesi şeklinde görünmektedir. Bu kurşun DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in törenlerin başlamasından önceki istekle rinin tersine olarak, değiştirdiği bir başka isteği sonucu, bir sol fraksiyonun büyük kitle içine girmek istediği sırada, slogan yüzünden çıkan tartışma esnasında atılmıştır.

1 Mayıs kanlı olaylarında kesinlikle otomatik silah kullanılmamıştır. Otomatik silah kullanılması halinde ölenlerin çoğunun kurşun ile ölmesi gerekirdi. Sonra otomatik silahla atılan kurşunların büyük kitle içinde kimseye değmeden yere saplanması mantık dışıdır.

Yaygın söylentilerin aksine İnter - Continental Otelinden ateş edilmemiştir. Ateş edildiği iddia edilen yerlerde gazeteciler ve vatandaşlar izleyici olarak bulunmuştur, yanlarında resmî elbiseli polisler görev yapmıştır.

---

(1) Seçimden sonra hükümeti kurma görevi verildiği kısa dönemde.

İlk kurşun kimin tarafından atıldı? Bu kurşun fraksiyonlar arası çatışmayı körüklemek isteyen bir şahıs veya Ermeni veya Rum militan olabilir. Kitle paniği yaratarak birçok vatandaşımızın ölmesine sebep olacak herhangi bir DİSK yöneticisi veya bir başka fraksiyon elemanını düşünmek biraz zordur.

Olay, meçhul bir şahsın Türkiye'de büyük bir olay çıkartma girişimi olarak değerlendirilebilir. Suçlu kimdir? Açıkça belli olan bir suçlu yoktur.

Fakat miting sırasında olayların çıkmasına yardımcı olan suçlular vardır.

Mitingten önce, DİSK yöneticileri bir sol fraksiyonu şikâyet etmiş, olay çıkarmalarının beklendiğini bildirmişlerdir. Tedbirler bu yönde alınmıştır. Mitingin bitişi olarak gösterilen saatlerde, sabah şikâyet edilen fraksiyonun toplu olarak Taksim alanına alınması yolunda, gene DİSK yöneticileri tarafından karar değişikliği yapılmıştır.

Tanıkların ve güvenlik sorumlularının ifadelerine göre, bu topluluk ile alandaki topluluk arasında, özellikle DİSK yöneticileri ile gizli silah gösterisi yapılmıştır. Bu silahlar tabanca cinsidir. Bu tahrik unsuru taşıyabilir, gelenlere silah göstermek «Bir şey yaparsanız, biz de güçlüyüz» şeklinde bir gösteridir. Bir aşırı güvenin sonucudur. DİSK yöneticileri aşırı güven içinde görünmüşlerdir, «Güçlüyüz, bir şey yapılamaz» şeklinde bir görüş hakimdir, miting düzenleyicilerinde.

DİSK yöneticilerine göre Belediyenin bazı araçları Taksim alanına gelen önemli yollara, herhangi bir dış müdahaleye karşı tedbir olarak konulmuştur. Aşırı güvenlik tedbirleri, alanın giriş ve çıkışında yer alan araçlar, meydana gelen olayda ölenlerin sayısını artırmıştır. Güvenlik tedbirleri içinde görev alan motorize birlikler sayesinde ölüm sayısının daha da yükselmesi önlenmiştir. Güvenlik kuvvetleri sakin ve planlı şekilde müdahalede bulunmuş ve kanlı olayların büyümesine engel olmuştur. Araçları DİSK emrine veren İstanbul Belediye sorumluları kanlı olayların dolaylı sorumluları haline gelmiştir.

Alan içinde yer alan bazı grupların kanun dışı kürt bayraklarını arasıra çıkardıkları, «Kurdara azadı» şeklinde bağırdıkları dikkati çekmiştir. Güvenlik grupları, kitle psikolojisini göz önünde tutup topluluk içine girerek müdahalede bulunmamıştır. Miting düzenleyicilerine ikazlar yapılmıştır. Olayların çıkmasına yol açan bir fraksiyon da aynı şekilde kürt bayrakları kullanmıştır.

DİSK yöneticileri, miting için verdikleri bitiş saatini aşmışlardır. Saat 18.00'de bitmesi gereken mitingin uzaması ve bir sol fraksiyonun giriş hareketi kanlı olaylara yol açmıştır.»

Her raporun sonunda bazı küçük değerlendirmeler yapılarak, şu görüşler öne sürüldü:

1 — Kanlı olayların soruşturmasının kısa sürede bitirilmemesi ve ayrıntılı açıklamalar yapılmaması halinde dolaylı suçlular, suçu idareye yüklemeye başlayacaklardır.

2 — Olaylardan sonra sol fraksiyonları temsil eden yayın organlarında inceleme sonuçlarını kanıtlayıcı suçlamalar yer almıştır.

3 — Bir sol fraksiyon, devrimci cephe içinde güçlü görünen DİSK'in durumunu sarsmıştır.

4 — Bazı gruplar mazlum, bazı gruplar saldırgan olarak ortaya çıkarılmıştır.

5 — Kitle paniği yaratmak şeklindeki yöntem kim ve kimler olduğu kesinlikle ortaya çıkmayanlar tarafından uygulanmıştır.

6 — Kanlı olaylar sonucu seçimlere girmeye hazırlanan bazı partiler saflarında toplanma durumu yaratılmıştır.

7 — Olaylardan kim veya hangi kuruluş kârlı çıktı sorusu kesin şekilde çözülememiştir.»

DİSK, MİT RAPORUNU YANITLIYOR

Söz konusu haberin yayınlandığı gün DİSK aşağıdaki açıklamayı yaptı:

«Bugün bir gazetede yayınlanan bölümlerinden anlaşıldığı kadarıyla, söz konusu rapor, 1 mayısta meydana gelen olayların gerçek sorumlularını saklamayı amaçlamaktadır. Bu rapor yüzbinlerce kişinin alanda yaşadığı ve yüzlerce kişinin tanıklık ettiği gerçekleri örtbas etmeğe çalışmaktadır. Rapor eğer gerçek ise, bununla da yetinmiyor. Gerçeklere kasıtlı olarak gözlerini kapayanların hazırladığı rapor, ilk kurşunu bir Ermeni veya Rumun atmış olabileceğini öne sürerek, açıkça kışkırtma da yapıyor.

Olayların sorumluluğunu DİSK ve İstanbul Belediyesinin üstüne yıkmaya çalışan bu rapor, böylece faşist saldırganların iddiaları ile aynı paralele düşüyor. 1 Mayıs katillerinin ortaya çıkmasını ve cezalandırılmasını hiç bir güç önleyemeyecektir.»

OLAY TARTIŞILIYOR

1 Mayıs üzerinde bir yanda böylesine demeçler verilir, tartışmalar yapılır, çeşitli raporlar hazırlanırken acaba DİSK'in dışındaki sol bu konularda ne düşünüyordu? Bazı çevrelerce olayları çıkartmakla suçlanan **«Maocular»** ne diyordu? Sol kesimin ve Maocu denilen grubun görüşlerine geçmeden önce, yine günlük basına dönüp, olayların biçimi üzerinde sürdürülen tartışmaya kısaca bir göz atalım.

2 Mayıs günü yalnız **«Vatan»** gazetesi sayfa boyu büyük harflerle tek kelimelik bir manşet vermişti: **«Provokasyon».** Aynı gün sağ kesimden bir gazetenin, **«Bayrak»**ın başyazısı da **«Bu açık bir provokasyondur»** başlığını taşıyordu. Provokasyondan iki gazetenin anladığı ve anlatmak istediği elbet farklı şeylerdi ve **«Bayrak,** bu başyazısında olayları özetledikten sonra şunları yazıyordu:

«... Olayların cereyan seyri ana hatlarıyla şundan ibarettir: DİSK'in Taksim'de tertiplediği miting sona ermek üzereyken bir başka Marksist grup ellerinde dövizleri olduğu halde meydana girmiş ve olaylar böyle başlamıştır. Maocu olduğu ifade edilen bu grup ile mitingte yer almış bulunan diğer Marksist militanlar arasında başlayan ateş teatisi uzun bir süre devam etmiş, mitinge katılan kişiler bu cehennemi çarpışmanın dışına canlarını dar atmışlar ve epey uzun süren çatışmalarda emniyet kuvvetleri duruma zorlukla hakim olabilmişlerdir.

Bu katliam karşısında ürkmemek ve kahrolurcasına üzülmemek elde değil. Durumun son derece vahim olduğunu bildirmek artık bedahati beyan etmektedir.

Bu feci, gözler önünde canavarlaşan anarşinin hangi boyutlara ulaştığını gösterdiği gibi kaynaklarını da ortaya koyuyor. Dünkü faciada solun acz karşısında şirretleşmiş, iç ve dış yabancı mihraklarca sırtı sıvazlanmış ölüm mangalarının kanlı geçit resmi görülmüştür.

Bu olay anarşinin temel faktörü gibi gösterilmek istenen fraksiyonların anarşideki ilk derecedeki rollerini ifade etmiştir

ve her halde bu sol edebiyatın çocukça ilan ettiği gibi, ne işçi sınıfının ihtilaline, ne devrimci savaş saflarına, ne güçleren halk hareketine ve partisine karşı girişilmiş bir provakasyon değildir. Ne CHP'ye ne DİSK'e ve ne de solcu devrimci bir kuruluşa karşı girişilen bir provakasyon değildir bu. Seçimleri tehlikeye düşürecek, asayişi ancak Türk Silahlı Kuvvetleri eliyle önlemeye sürüklenecek bir Türkiye, her halde herhangi bir partinin veya iktidarın da isteyeceği bir şey olamaz.

En açık ve kısa ifadesiyle şimdi Türkiye ve geleceğinin çok şirret bir provokasyon karşısında olduğunu ifade edelim.»

POLİSE GÖRE OLAY PLANI

5 Mayısta «**Hürriyet**»te «**Polis ve DİSK bir noktada birleşti: Olayda Maocular kullanıldı**» başlıklı ve ayrıntılı bir haber yayınlandı. Haberde «**Polise göre olayın nasıl planlandığı**» şöyle anlatılıyordu:

«DİSK'in düzenlediği İşçi Bayramında «**Mayıs Katliamını**» gerçekleştirenlerin törenlerden üç gün önce beş ilden İstanbul'a gelerek yerleştikleri ve «**Acilciler**» grubu ile «**TİKKO**» nun 24 intihar hücresinden oluştuğu tesbit edildi. Üst düzeydeki polis yetkilileri, MİT İstanbul bölgesi, Ankara'dan gelen MİT elemanlariyle diğer güvenlik ve istihbarat örgütlerinin yaptıkları araştırmalar sonucu, «**Kürt**» bayrağı açan katliamcıların Taksim alanının üç çıkış yolunu tuttukları, ezilenlerin de bu nedenle çoğaldığı anlaşıldı. İntihar hücreleri ile Acilciler grubunun bu katliamı çok önceden planladıkları ve projelendirdikleri, saat tam 19.00 da da Taksim alanında «Yaylım ateş» için sözleştikleri belirlendi.

DİSK'in düzenlediği İşçi Bayramının «sosyal Demokrat» ve Latin Amerika çizgisindeki devrimci güçler tarafından desteklenerek büyük gövde gösterisi şekline dönüşeceğini öğrenen Maocu gruplar, verilen bilgiye göre özellikle yoğun olarak bulundukları Tunceli yöresinde gizli toplantılar yapmaya başladı. Yapılan toplantılar sonunda «**TİKKO**»nun (Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu), Ankara, İzmir, Bursa, Edirne ve Tekirdağ'daki 24 intihar hücresine «İstanbul'daki Revizyonist zinciri ne pahasına olursa olsun kırın» emri verildi. Ayrıca Maocu grubun en ateşli militanlarının oluşturduğu «**Acilciler**» grubu da silahlanarak İstanbul'a çeşitli yollardan akmaya baş-

ladı. Hazırlanan raporlara göre İstanbul'da Site Öğrenci Yurdu ve çeşitli derneklerle hücre olarak kullanılan evlere dağılan militanlar daha önceden planlanan projeler üzerinde eğitilmeye başlandı. Bu arada militanlar sürekli olarak İstanbul'daki Maocu öğrenciler tarafından Taksim alanına götürülerek kaçış yolları ve tutacakları noktalar kendilerine ezberletildi.

1 Mayıs sabahı görev bölgelerine dağılan intihar hücreleri ile **«Acilciler»** grubunun militanları İstanbul'daki Maocu öğrencilerin toplandığı **«Halkın Kurtuluşu», «Halkın Birliği»** ve **«Halkın Yolu»** pankartları altında birleşmeye başladı. Site Öğrenci Yurdu ve Aksaray'daki TÖB-DER binasının bulunduğu ara sokaklardan çıkmaya başlayan dört bin kişilik **«Katliamcı»** grup ellerindeki **«Yeşil, kırmızı, sarı»** renkteki **«Kürt»** bayraklarını açarak **«Kürdür Azadi»** (Kürtlere Özgürlük) diye bağırıp yürüyüşe başladı.

Bu arada Beşiktaş'ta toplanan DİSK'li işçilerin arkasına yanaşan Maocu militanlar yüz bulamayınca hemen yol değiştirerek Maçka ve Hilton Oteli arkasından adeta koşarak Taksim Alanına akmaya başladı. Saat tam 18.45'te Şişli çıkışından Taksim Alanına giren silahlı grup bu çıkışı kapattı. Saat 19.05'te ise **«Kurtuluş»** flamasının arkasına takılmış olan 50 kişilik Maocu grup Tarlabaşı girişinden gelerek Beşiktaş çıkışı ve Sıraselviler kaçış yollarını kapadı. Latin Amerika çizgisindeki Dev-Gençliler bu sırada Atatürk Anıtının önünde kümelenmiş, Sosyal Demokrat çizgideki İGD'liler ise, Opera binasının önünde birikmişti. Kuşatmayı tamamlayan **«Katliamcılardan»** Kurtuluş flamasının arkasındakiler saat tam 19.10'da Intercontinentel Oteli önünde «Halklara Özgürlük» diye bağırırken iki militan bellerindeki tabancaları çekerek meydanda toplanmış ve DİSK Genel başkanı Kemal Türkler'i dinlemekte olan işçilerin üzerine hedef gözetmeksizin kurşun yağdırmaya başladı.

Aldıkları emirleri aynen uygulayan ve planı aksatmadan yürüten militanlar, kanlı katliamı gerçekleştirdikten sonra Kazancılar yokuşu, Sıraselviler caddesi ve Şişli istikametine yaylım ateşi açarak kaçmaya başladı. Sıraselviler caddesine kaçmaya başlayan gözü dönmüş katliamcılar Alman Hastanesi köşesi ile Meşelik ve Billûr sokakların kesiştiği köşede barikatlar şeklinde durarak İlk Yardım Hastanesine yaralı götürmekte

olan araçların geçişini engellemek için yarım saat süreyle yaylım ateşi açtı.

Maocu militanlar kaçtıktan sonra daha önce verilen emir gereğince toplu halde birikmeyip şehre dört bir koldan yayıldılar. Daha sonra Siyasî Polis ekipleri şehirlerarası otobüslerde yaptıkları aramalarda hiç bir militana rastlamadı. İstihbarat örgütleri ise kanlı katliamı yaratanların 48 saat saklandıktan sonra şehri boşalttıklarını verdikleri raporlarda belirtti. Bu arada kaçan militanlardan beş tanesinin üzerinde tabanca bulunarak gözaltına alındı.»

«PROVOKASYON MU?»

Özellikle sağcı basında olayların suçlusu olarak «**Maocu**» denen grup öne sürülür ve DİSK ile CHP suçlanırken, hükümet ortağı MSP.nin sözcüsü durumundaki «**Milli Gazete**»nin 4 Mayıs günlü birinci sayfasında «**Kanlı 1 Mayısın gerçek suçlusu kim?**» başlığı okunuyordu. Millî Gazete, olaylara bakarken birtakım kuşkuları dile getiriyordu. Nitekim aynı gazetede 7 Mayısta «**Provakasyon mu?**» başlıklı şu yazı yayınlandı:

«Kanlı 1 Mayıs olayları ile ilgili olarak AP cenahının aceleci tutumu oldukça dikkat çekicidir. Olayların iki gün sonrasındaki bir AP gazetesinin attığı manşet de, en az AP'nin olaylar karşısındaki tutumu kadar önemlidir: «İşte sol budur!»

Evet, sol arasında büyük bir sürtüşme vardır. Bunu hiç kimse inkâr edemez... Fakat, bu sürtüşmenin 1 Mayıs günü, bu kadar kabarık bir ölü sayısıyla sonuçlanacağı iddia edilemezdi.

Evet, sol içinde bir gerginlik vardır. Fakat bu gerginliğin bu kadar kanlı bir boyuta ulaşacağı iddia edilemez.

Bu meselenin altında bir bit yeniği var...

Var da, işte bunu şu anda açık ve kesin olarak söylemek oldukça zor. Akla çeşitli ihtimaller geliyor... Acaba, acabalar bir türlü berraklığa kavuşmuyor. Doğru mu ilk tetiği çeken elin CIA ajanlarına ait olduğu?.. Doğru mu MİT raporlarının değerlendirilmediği ve doğru mu, daha mitingten iki gün önce Ankara'da bazılarının kapı artlarında planlar kurduğu?

Sol, olayların sorumlusu olarak hükümeti gösteriyor... Hükümet, dörtlü bir koalisyon... Hükümeti suçlu sandalyesine

oturtmak ve gerçeği ortaya çıkartmak istesek ne geçer ele?. Bunun doğruluğunu farzetsek bile, bu kadar kanlı kapanan bir olayın meydana gelmesine hangi parti göz yumar?.. MSP, bilindiği gibi, 42 milyon vatan evladının kardeşçe yaşaması için elinden geleni yapıyor. Gruplara ayrılmış gençleri «bir gerçek» etrafında toplamaya çalışıyor... Bugüne kadar verilen demeçlerde, yapılan icraatlarda bunu görmek mümkün... MSP, kim olursa olsun, kişiyi, her şeyden önce bir «İnsan» olarak ele alıyor... Ve hiç bir zaman siyasî başarı için, böyle bir yolu denemez... Bu asla düşünülemez... İktidarını kan üzerinde değil, sevgi üzerinde kurmak ister MSP.

Geriye kalıyor AP, ve MHP... Düşünülebilir mi, onların böyle bir kanlı olayın meydana gelmesi için hazırlık yaptıkları, plan kurdukları?..

Düşünülemez... Düşünülemez de, hükümetin başı olarak sayın Demirel'in olay çıkacağı bilindiği halde, önceden tedbir alınmaması ve bir yerde olaylara seyirci kalması, olayların çıkmasını istemekle eş anlamlı değil midir ve bu yüzden tenkide uğramamakta mıdır?.. Ankara'da kapalı kapılar ardında kurulduğu iddia edilen planların planlayıcıları arasında bir AP'li yetkili var mıdır ve bundan sayın Demirel'in haberi var mıdır? AP'li ilgililerin aceleci beyanatları, insanı ister istemez şüpheye sürüklemektedir... Acaba «İŞTE SOL BUDUR» diyebilmek için mi meydana getirilmiştir bu kanlı olay?.

Velhasılkelâm, içinden çıkılmaz bir durum.. Ve sorular birbirini kovalıyor... Her şeye rağmen yine de iyiniyetli düşünüyor ve hükümetin bu olaylarda bir parmağının olmadığını düşünmek istiyoruz...

Soruların cevabını zamana bırakmak en iyisi galiba...»

KAMUOYUNDA KAOS

Günlük gazetelerde olayların oluş biçimi üzerindeki tartışmalar da sürüyordu. **Emil Galip Sandalcı**, 6 Mayısta «**Vatan**» daki «**Hiç olmazsa ölenlere saygı duyalım**» başlıklı yazısında şunları yazıyordu:

«Pazar günü Taksimde yer alan ve bunca ölü ve yaralıya mal olan cehennemi kargaşalığın bir öteki benzeri beş günden beri İçişleri ve Adalet Bakanlarının, hükümet yetkililerinin,

kamu görevlilerinin, siyasi partilerin, TRT'nin, basının, DİSK'in çeşitli kuruluş, örgüt ve grupların fraksiyonların, demeçlerinde, bildirilerinde, basın toplantılarında, açıklamalarında ve yayınlarında (Başyazı, köşe yazısı, yorum, başlık, fotoğraf ve haberlerinde) yer almaktadır.

Bir yerde kişilerin, örgütlerin, kuruluşların, kurumların, toplumların gerçek kimlikleri ve nitelikleri dar boğazlarda belli olur.

1 Mayıs pazar günü, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde görülmemiş bir boyutta, Taksimde yer alan insan kıyımı karşısında dört bir yönden gösterilen tepkiler kamuoyunu tam bir şaşkınlığa çevirecek eksiksiz bir kaos ortamı yaratmaktadır.

Pandora'nın kötülük kutusu açılmışçasına bağnazlığın, tek yanlılığın, çıkarcılığın, küçük hesapçılığın, fırsatçılığın korkaklığın, sorumsuzluğun, iyi niyetli ahmaklığın ve saflığın, bilgisizliğin, yanlış koşullanmanın, kurnazlığın, bilinçli hedef şaşırtmanın, düzenbazlığın, sığ politikanın şeytanî tertipçiliğin vb. tüm örnekleri kamuoyuna sunulmaktadır.

Gerçeğin buncasına sorumsuzca, insafsızca, kamuoyuna saygısızca ve topluca rafa kaldırıldığı az görülmüştür.

Bu durumda ortaya çıkan manzara, sergilediğimiz görüntü hiç de onur verici değildir. Hatta yer yer utandırıcıdır.

1 Mayıs Taksim kıyımının ardından herkes olayı bir ucundan tutmakta ve tuttuğu açıdan kendine göre bir «öykü-olay» yaratmaktadır.

Ayrıntılara girmeden özetlersek ve çeşitli anlatımlardaki ortak noktaları saptamaya çalışırsak her şeyden önce bir maocu varsayımından yola çıkıldığını görürüz. Değişik anlatımlar içinde, kaba çizgileriyle: a — Maocular Taksim alanının İstiklâl caddesi girişi - Intercontinental Oteli arası kesiminde «Kürtlere özgürlük» sloganlarını atmaktadırlar. b — Maocular 15 bin kişilik topluluk halinde DİSK'in Beşiktaş yürüyüş kolunu izledikten sonra, mitingin sonlarına doğru Harbiye yönünden Taksim alanına girmekte, Atatürk Anıtı çevresinde kümelenmekte, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in konuşması sırasında ters sloganlar atmakta ve konuşmanın sonuna doğru alana ateş açmaktadırlar. c — Maocular Saraçhane başından Tarlabaşı yoluyla Talimhaneye gelmekte ve oradan alanı basmaktadırlar.

Aslında; a — İstiklâl Caddesi girişi - Intercontinental Oteli

arasındaki kesimde yer alan grup «Kurtuluş» grubudur. Saraçhane başından DİSK yürüyüş kolunun izinde gelen ve DİSK yöneticilerinin müsadesiyle miting alanına Mihri Belli grubu ile birlikte en son giren gruptur. Maoculârla bir ilişkisi yoktur. b — Atatürk Anıtı çevresinde kümelenen on beş bin kişilik büyük grup Dev-Genç grubudur. Önceden yapılan görüşmeler sonucu miting günü Beşiktaş yürüyüş kolu içinde yerlerini almışlar, vaktin gecikmekte olduğunu farkedince yürüyüş kolundan ayrılarak Hüsrev Gerede caddesi - Maçka üzerinden Taşkışla'ya gelmişler, orada DİSK görevlileriylel anlaştıktan sonra Taksim-Harbiye yolu üzerinden miting alanına gırmişlerdir. Kemal Türkler'in konuşması sırasında ters sloganlar attıkları doğrudur. Fakat bu yüzden DİSK görevlileriyle aralarında bir olay çıkmamıştır. Türkler'in konuşmasının sonunda alana ateş açmamışlar, tersine Sular idaresinin duvarları üzerinden açılan ateşin en yakın hedefi olmuşlardır. Maocularla bir ilişkileri yoktur. c — «Halkın Birliği» «Halkın Yolu» ve «Halkın Kurtuluşu» adlı üç ana gruptan oluşan ve maocu olarak tanımlanan yedi sekiz bin kişilik grup, DİSK'in Saraçhanebaşı yürüyüş kolunun en son grubu olarak Tarlabaşı'ndan yaklaşık Belediye umumî helalarının bulunduğu sokağın yakınında DİSK görevlilerinin kurduğu barikatla karşılaşmıştır. Yürüyüşün başlarında «Mihri Belli» ve «Kurtuluş» gruplariyle birlikte DİSK yöneticileriyle anlaşmaya varılmış olmasına karşın, ilk iki grup için açılan barikat, sonuncu gruba karşı kapatılmıştır. Ancak DİSK görevlilerinin sayısı 80-90 kişiyi aşmadığından önlerinde yığılan kalabalığa karşı direnememişler ve iki yana doğru açılmışlardır. Bu sırada bir DİSK görevlisi havaya ateş etmiştir. Ardından «maocularа» ateş açılmıştır. Berikiler önce gerileyip yere yatmış fakat panzerlerin üzerlerine yürümesiyle direnemeyip geriye Tarlabaşı'ndan aşağılara doğru sürülüp dağıtılmışlardır.

Burada sözü İsveçli gazeteci Marc Izikowitz'e bırakalım.

Marc Izikowitz 2 mayıs tarihli Cumhuriyet gazetesinde olayı şöyle anlatmaktadır:

«Taksim alanının Elmadağ'a açılan bölümünde bulunuyordum. Bir grup insanın gelmekte olduğunu gördüm. Bu gelişi resimlemek istedim. Bu arada, gelen grup bazı marşlar ve anlamadığım sloganlar söyleyerek kurulmuş olan barikatı aşıyorlardı. Ancak, herhangi bir kavga yoktu. O sırada mitingin gü-

venliği ile yükümlü oldukları anlaşılan kişiler gelenleri geri çevirmek istediler. Ben yine bir çatışma çıktığını görmedim. Yani, söz konusu gruplar arasında bir çatışma çıkmadı.

Bu arada ansızın açılan bir ateşten sonra Elmadağ'dan gelmekte olan grup 10-20 metre kadar geri çevrildi. Ondan sonra bu grup yere yattı, daha sonra da yerden ateşe başladılar. Ben de olayın şoku içinde yere yattım.

Ancak, daha sonra Intercontinental otelinin önünde ateş seslerinin yoğunlaşmakta olduğunu duyarak oraya yöneldim...»

Bu durumda miting alanının Talimhane köşesine yakın bulunanların, maocu denen grup panzerlerce ters yönde Tarlabaşından aşağıya doğru kovalandığına göre, salt Tarlabaşı girişi - Talimhane'den gelen silah sesleri nedeniyle, kaçıştıklarını varsayarsak bu kaçışmanın alana yansıyan dalgalanmasının kısa süreli ve bu yüzden çok da güçlü olmaması gerekirdi.

Meğer ki, söylendiği gibi Elmadağ girişindeki bazı binalardan, beyaz bir otomobilden ateş edile.

Hal böyle olsa bile, doğacak kaçışmanın tüm alanı paniğe düşürmesi mantık açısından olanaksızdır.

Anlaşılan, aynı mantık iledir ki tüm miting alanı bir anda ateş altında bırakılmıştır.

Bundan ötesi meraklı polis romanıdır.

Sular idaresi üzerinde ateş açan çelik yelekli, makineli tüfekli adamlardan ki bunların sonradan polise teslim oldukları söylenmektedir. İntercontinental'den ateş edenlerden, alanı tarayarak geçen beyaz bir arabadan, hatta makineli tüfekli bir kadından, ateş başlayınca tablasını devirip silahını çeken simitçilerden vb. söz edilmektedir.

Bir iki eksiği ya da fazlası için bir ihtiyat payı ayırsak olayın kaba çizgileri böyledir.

Ve çeşitli çevrelerin değişik hesaplarla olayın «nedeni» olarak ağızlarına sakız ettiği «maocu öyküsü» Taksim Alanında kurulan ölüm tuzağını ve orada düzenlenen ateş çemberini açıklamaya yetmemektedir.

Sanırız, bu durumda politik eğilimler, varsayımlar, ön yargılarla öykü düzmek yerine gerçeği dikkat ve dürüstlükle aramak herkesin ve hepimizin görevidir.

Hele de basının.

1 Mayıs mitinginde çocuğu, kızı, kadını, işçisi, öğretmeni,

öğrencisi ve polisi ile can verenlerin anısına azıcık saygımız varsa.

Ölülerin de gerçek katillerini bilmek haklarıdır.»

HER ŞEY İYİ GİDİYORDU DERKEN...

«Günaydın» Gazetesi Genel Yayın Müdürü **Necati Zincirkıran** da 3 Mayıs günlü yazısında mitingle ilgili olarak şunları anlatıyordu:

«... İşçi topluluklarının nasıl dikkatli ve ağırbaşlı bir yürüyüş yaptıklarını gözlerimle gördüm. Taksim'de toplandıkları andan itibaren aralarına kendilerinden olmayan tahrikçilerin sızmaması için nasıl gayret sarfettiklerini onlarla birlikte yaşadım.

Yüzbinlerce işçi yürürken yolun iki yanında ellerinde sopalar bulunan DİSK'in kırmızı gömlekli muhafızları mükemmel güvenlik tedbirleri almışlardı. Aralarına kimseyi sokmuyorlardı. Doğrusunu isterseniz ben DİSK'in böylesine büyük bir yürüyüş mitinginin altından, bu şekilde güzel bir organizasyonla kalkabileceğine inanmamıştım başlangıçta. Birkaç kez gazeteye telefon edip durum hakkında bilgi vermiştim. Her şey gerçekten fevkalâde iyi gidiyordu. Türk demokrasisi adına bundan kıvanç duymamak mümkün değildi. Ama sabahın erken saatlerinden beri bir endişe vardı. Silahlı bir azınlık grubu, miting meydanına sızacak ve olay yaratacaktı.

Nitekim saat 19 sularında planlı ateş yağmuru ve patlamalar başladı ve DİSK'in 1 Mayıs mitingini kana buladı. Ne kırmızı gömlekli muhafızlar ne de polis olanları önleyemedi.»

Cumhuriyet'te 6 Mayıs'ta **Uğur Mumcu** yazısında şöyle diyordu:

«1 Mayıs olayı, Türk basını için bir sınav günü oldu. Bakınız bir kısım basın olayı nasıl çarptırdı, kamuoyunu aldatmak için hangi duyguları kullandı. Bunları acıyla izliyoruz.

Bu tür olaylarda, peşin değer yargılarından kaçınmak gerekir. Çünkü peşin yargılar, çoğu kez, gerçeğin gizlenmesine yarar. Düşüncenin yerini duygu, soğukkanlılığın yerini öfke alır. Bu öfke ve duygu selinden sıyrılmaksızın, gerçeği gün ışığına çıkaramayız.»

«... Türkiye'de yıllardır bir oyun oynanıyor. Bir plân adım

adım uygulanıyor. Önce, sağ kesim içinde, silahlı örgütler oluşturup, sol kesim üzerine saldırttılar. Bu yetmedi... Şimdi de, solu kendi içinde parçalamak, solu, yine solun bir **«fraksiyonu»** ile yıpratmak, yoketmek ve yozlaştırmak istiyorlar.

Devrimci bilinç, işte bugünler için gereklidir...»

«... İleri basın olarak, 1 Mayıs öncesindeki siyasal cinayetleri olduğu gibi, 1 Mayıs olayını da didik didik edip, bunların suç belirtilerini, kanıtlarını, devletin bürokratlarına, bakanına, valisine, emniyet müdürüne, bir bir sormalıyız...

Dört beş gündür gazetelerde okuyorsunuz. Intercontinental Oteli'nden kalabalığa ateş açıldığı söyleniyor. Bu konuda herhangi bir soruşturma yapılmış mıdır? Bu otelin **«güvenlik amiri»**, Emniyet Genel Müdürlüğü eski yardımcılarından ve İstanbul Emniyet eski Müdür Vekillerinden **Mehmet Akzambak'a** herhangi bir soru yöneltilmiş midir?

1955 yılının 6/7 eylül olaylarına yol açan olay Selânik'te Atatürk'ün doğduğu eve bomba atılmasıydı. Yassıada duruşmalarında, bu bombanın bir güvenlik görevlisi olan, Oktay Engin tarafından konduğu anlaşılmıştı. Yassıada duruşmalarına kadar 6 - 7 eylül olaylarının «solcular» tarafından yapıldığı ileri sürüldü. İleri sürülmek ne kelime, birçok solcu bu gerekçeyle tutuklanmış, aylarca hücrelerde yatırılmıştı...

Atatürk'ün Selanik'teki doğduğu eve bomba koyan güvenlik görevlisi Oktay Engin, şimdi nerededir dersiniz? Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığında... Oktay Engin, 1 Mayıs toplantısı ile ilgili önlemlerin alınmasında ve uygulanmasında en önemli görevlerden birini üstlenmişti.

Sanırız, **Oktay Engin**'de bu konuda çok yararlı bilgiler vardır...

Burada, belli kişileri suçlamak amacı gütmüyorum. Fakat, bu olay, enine boyuna, bütün ayrıntılarıyla incelenmeli ve her belirti, her kanıt, kamuoyu önünde tartışılmalıdır.

İntercontinental Oteli ile Sular İdaresi duvarından ateş açanlar yakalanmış mıdır? Bunu kimden soralım? Emniyet Genel Müdüründen mi, Güvenlik Dairesi Başkanlığından mı? İstanbul Valisinden mi? Kimden?...

SUÇLANAN MAOCULARIN AÇIKLAMALARI

Alana alınmamak istenen, Alana girmek istedikleri sırada silahlar patlayan ve bütün suç üzerlerine yıkılmak istenen **Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu** ve **Halkın Birliği**'nden oluşan «**Maocular**» ne diyorlardı? Yine Maocu olarak adlandırılan, fakat bu «Üçlü Grup»tan ayrı görüşte bulunan **Halkın Sesi** ve **Aydınlık** grubu ne düşünüyordu?

Her iki taraf da kendi yayın organlarında geniş bir kampanyaya girdiler ve bu arada biribirlerini de suçladılar.

Halkın Kurtuluşu'nun 2 Mayıs'ta çıkması gereken 55. sayısı, olaylar nedeniyle yayınlanamamıştı. Olaylardan bir hafta sonra «**Vatan**» Gazetesinde Halkın Kurtuluşu'nun 55. sayısının 9 Mayıs'ta yayınlanacağını bildiren bir ilan çıktı. «**Halkımıza!.. 1 Mayıs katliamının sorumluları faşist MC revizyonistleridir**» başlıklı açıklamada şöyle deniyordu:

«1 Mayıs olaylarıyla ilgili olarak «**Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği, Halkın Yolu**» gruplarının, mitinge saldırdığı ve halkı katlettiği yolundaki görüşler, gerçeklerle tam bir zıtlık içindedir. MC iktidarının ve TİP, TSİP, İGD, İKD gibi örgütlerle DİSK'in yönetiminin olayı hemen ertesinde el ve ağız birliği, halkın üzerindeki baskı ve sömürüyü yoğunlaştırmaya ve yükselen devrimci mücadeleyi zayıflatıp yok etmeye hizmet ediyor. Halkın Kurtuluşu, olaylarla ilgili belgelere dayanan bir broşürle, yer, zaman, isim göstererek ve fotoğraflarla gerçekleri kamuoyuna duyuracaktır. Halkın Kurtuluşu'nun 1 Mayıs olaylarıyla ilgili düşünceleri şunlardır:

1 — 1 Mayıs, Niksar, Şirvan, Erzincan tertiplerinin bir devamıdır. Niksar, Şirvan, Erzincan'da açığa çıkan tertiplerini devrimcilerin üzerine yıkabilecekleri bir provokasyon düzenleyerek, karşı saldırıya geçmek isteyen MC'nin bu kanlı tertibi iki amaca yöneliktir: a) **Seçimleri kendi kontrolunda** tutabileceği bir baskı ortamı yaratabilmek, b) Halkın güçlenen devrimci mücadelesine darbe indirmek.

Bugün 1 Mayıs kanlı pazarının MC'nin bir tertibi olduğu açığa çıkmış durumdadır. Alandaki onbinlerce halk, İntercontinental'den, Sular İdaresi'nden, beyaz Renault'dan aynı anda açılan ateşe tanıktır. Bu binalardan polis ajanlarının dürbünlü tüfeklerle yürüttükleri saldırılar resimlerle belgelenmiştir. Öte yandan halka saldırdığı iftirası atılan Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği, Halkın Yolu gazeteleri, daha Tarlabaşı'ndan gelen yolda ve Taksim Alanı'na girmemişken alanda kan gövdeyi götürmüş ve **«Maocuların»** öldürdüğü söylenen halk, gerçekte polis ajanları tarafından Kazancı Yokuşu'nda katledilmiştir.

2 — Faşist MC'nin bu kanlı tertibi, DİSK'in yönetiminde bulunanlar tarafından yaratılan ortamda en uygun zemini bulmuştur. DİSK yayın organları ve sorumlu ağızları, bir ay öncesinden, **«Maocu bozkurtlar»** dedikleri devrimcilerin, mitinge **'saldıracakları'**nı ilân ediyorlar ve gazetelerinde **'Hâlâ gelmeye cüret ederlerse, işçi sınıfının demirden yumruğuyla ezilecekleridir'** diyerek bir yandan asıl saldırganın kendileri olduğunu itiraf ederken, MİT ve CİA ajanlarına da **«Saldırırsanız suçu Maocuların üzerine atabilirsiniz»** diyerek göz kırpıyorlardı.

3 — Halkın Kurtuluşu ise, Halkın Yolu ve Halkın Birliği gazeteleriyle birlikte, DİSK'in düzenlediği mitinge katılacaklarını, fakat saldırganın kendileri olmayacağını kesinlikle belirtmiştir ve miting sırasındaki tavırlarıyla bunu kanıtlamıştır.

Şöyle ki: Halkın Kurtuluşu, Halkin Birliği ve Halkın Yolu, büyük bir halk topluluğuyla, Topkapı ve Eminönü'nden Saraçhane'ye gelirken, sadece **«Yaşasın 1 Mayıs, İşçiler Birleşin, Katil İktidar, Genel grev hakkımızdır, Referandum hakkımız, söke söke alırız»** sloganlarıyla yürümüştür. Saraçhane'de barikat kurmuş bulunan DİSK görevlilerinden ikisiyle görüşmelerde bulunarak, mitinge katılmak istediklerini ve DİSK yönetiminin kitle mücadelelerine ve bütün halkın katıldığı 1 Mayıs büyük mitingine ambargo koyamayacağını bildirdi. O sırada Saraçhane'de bulunan KSD ve TEP de görüşmelere katılmışlardır ve görüşmelerin tanığıdırlar. Sonuç olarak DİSK yöneticileri çekilmeyi kabul etmişlerdir. Ve barikat kaldırılarak KSD ve arkasından HK, HB, HY pankartları altında yürüyen binlerce kişi korteje katılmışlardır. Saat 19 sıralarında Tarlabaşı'ndan Taksim'e çıkan yolda yeni bir DİSK barikatıyla karşılaşılmıştır. «İşciler Birleşin» sloganını atan HK, HB, HY, DİSK'li işçilerin bir kısmıyla kolkola girerek açılan barikattan alana girilmek

üzereyken, sağ taraftan kırmızı gömlek giymiş görevlilerin olduğu yönden iki el ateş edildiği duyulmuştur. Ve bir anda alanda yaylım ateşi başlamış, HK, HB, HY açılan yoğun ateş karşısında topluca geri çekilip bir süre sonra dağılmıştır.

Açık olarak görülecektir ki, haftalardır DİSK yönetimi tarafından sürdürülen **«Maocular»** hayaletini kullanmak için, polisin bir sürtüşmeyi beklemesi de gerekmiyor. Alanın içine sızan bir ajan her an alandaki herhangi bir sürtüşmeyi bahane ederek, silahını ateşleyebilir ve DİSK yönetiminin yardımıyla bütün suç «Maocular»ın olabilir. DİSK yönetiminin yarattığı ortam CIA için işte böyle aranıp da bulunamayan bir ortaındı.

DİSK'in yarattığı ve polisin tertibine ortam hazırlayan bu zeminde, niçin mitinge katıldığımız da sorulabilir. Kitle mücadelelerine onbinlerce halkın katıldığı gibi büyük mitinglere, kimse katılamazsınız, diye ambargo koyamaz **«Yaşasın Amerika»** ya da **«Yaşasın Rusya»** diye bağıranlar olduğu gibi, **«Ne Amerika ne Rusya, bağımsız demokratik Türkiye»** diye bağıranlar da olacaktır ve vardır. Hele sendikalar, TÖB - DER vb. gibi demokratik kitle örgütlerinde çeşitli düşüncelere sahip olanlar olacaktır ve onlar da kendi mitinglerinde birbirine aykırı da düşse, düşüncelerini haykırmakta özgürdürler.

4 — Son olarak Halkın Kurtuluşu gazetesi, CHP, TBP, SP, TEP ile bütün devrimci, demokrat, yurtsever dergi ve gazeteleri, bütün emekçi halkı ve ilerici, demokrat, yurtsever aydınları MC'nin bu kanlı tertibinin açığa çıkartılmasında güç birliğine çağırıyoruz.»

«PROLETER DEVRİMCİ»LER TARLABAŞI OLAYINI ANLATIYOR

Halkın Kurtuluşu'nun 55. sayısında, kendilerine yöneltilen suçlamalara karşılık olaylar anlatılıyor ve DİSK yöneticilerine çatılıyordu. Bu arada **«Mehmet Ertürk! Gerçekleri tahrif etmene proleter devrimciler izin vermeyecektir»** başlığı altındaki yazıda, DİSK Genel Sekreterinin 4 Mayıs'ta yaptığı basın toplantısında söyledikleri cevaplandırılıyordu. Yazıda **«Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği ve Halkın Yolu pankartları**

ile yürüyen topluluk ancak tuvaletlerin bulunduğu sokağın Tarlabaşından gelen yolla kesiştiği noktaya kadar gelebilmiştir. Bu noktadan değil alana ateş etmek, alanı görmek dahi mümkün değildir» deniyordu.

Gazetenin aynı sayısında «**İstanbul'dan bir grup proleter devrimci**», olayların üzerinde en çok tartışma sürdürülen bir noktası olan «**Saraçhanebaşından geliş ve Tarlabaşı**» bölümünü şöyle anlatıyordu:

«Biz 1 Mayıs sabahı üç yerde, Eminönü'nde, Topkapı'da ve Edirnekapı'da toplandık. Buralara ise çeşitli mahalle derneklerinden, gençlik derneklerinden ve diğer kuruluşlardan hareketle geldik. Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu ve Halkın Birliği dergilerinin görüşlerini savunan işçilerin, öğretmenlerin, memurların ve gençlerin büyük bir çoğunluğu bu üç yerde toplandı.

Flamalarımız, bayraklarımız ve pankartlarımız açık bir vaziyette ve «**Yaşasın 1 Mayıs**», «**İşçiler Birleşin**» vb. sloganlar kullanarak bu üç yerden Saraçhane Meydanı'na doğru yola çıktık. Biz mitingi buralardan başlattık, yolumuz üzerinde bir çok kişi saflarımıza katıldı, yol boyunca bildirilerimizi dağıttık ve gazetelerimizi sattık. Topkapı ve Edirnekapı kolları Edirnekapı'da birleşti, üç kol ise aynı zamanda Pertevniyal Lisesi'nin önünde buluştu. Buradan hareketle Saraçhane Meydanına ulaştık.

Saraçhane Meydanı'nda DİSK görevlilerinin barikatı ile karşılaştık ve uzun bir zaman (1 - 1,5 saat kadar) karşı karşıya durduk. Burada hiç bir olay çıkmadı.

Saraçhane'de bizden başka Kurtuluş Sosyalist Dergi, TEP ve Proleter taraftarları, Bank-İş ve Kurtuluş Yolu (bunlar bizimle beraber hareket ettiler) ve DİSK'in Saraçhane'de yer alan korteji vardı.

DİSK yöneticileri önce korteje KSD taraftarlarını da dahil etmek istemediler. Daha sonra ise «görevliler» (2 görevli, bunların kırmızı gömlekleri yoktu, yakalarına maşa ile tutturulmuş GÖREVLİ kartları vardı) gelerek bizimle konuştular.

DİSK GÖREVLİLERİ BİZE KORTEJE EN ARKASINDAN KATILABİLECEĞİMİZİ SÖYLEDİLER

Bu görevliler kendi güvenlik tedbirlerini çekeceklerini, bizi durdurmak gibi niyetleri olmadığını, DİSK kortejinin arkasında KSD'nin yer alacağını ve onların arkalarında güvenlik tedbiri alacaklarını, bizim de kendi güvenlik tedbirlerimizi alarak KSD'den sonra yer almamızı ve hareket etmemizi söylediler.

Böylece Saraçhane'de hiç bir olay çıkmadan kortej yola koyuldu. Biz de kendi önümüzde, yanlarımızda ve arkamızda güvenlik tedbirlerimizi alarak kortejin en arkasında yer aldık ve sloganlarımızı kullanarak, flamalarımız ve pankartlarımız açık bir vaziyette hareket ettik.

Tarlabaşı'na gelene kadar hiç bir engelleme ile karşılaşmadık. Ancak kortej çok ağır hareket ediyor ve sık sık duruyordu.

Yol boyunca gene bildirilerimizi ve gazetelerimizi dağıttık.

BURADA BİR NOKTA SON DERECE ÖNEMLİDİR VE **«MAOCULAR MİTİNGİ BASTI»** DEMAGOJİSİNİ YERLEBİR ETMEKTEDİR. Biz korteje DİSK görevlileri ile yapılan bir konuşma ve anlaşma sonucunda katıldık. Bundan sonra engelleneceğimizi düşünmedik.

DİSK'in tavrı şu yönde değişmişti: Korteji mümkün olduğu kadar ağırlaştırmak, istemedikleri grupları kortejin en sonuna koymak ve onların alana girişlerini geciktirerek bunun Kemal Türkler'in konuşması bittikten ve alandakiler dağılmaya başladıktan sonra olmasını sağlamak.

Bu taktik Beşiktaş tarafında da uygulandı. Nitekim mitinge DİSK'in izni ile katılan ve basılı krokide bile yer alan Devrimci Gençlik de alana vaktinde giremeyeceğini anladı ve yolunu değiştirerek koşar adım Harbiye yönünden geldi.

Ancak DİSK yöneticilerinin bu oportünist taktiği, sadece provokatörün işine yaradı ve faşist saldırı böylece en son anda yani tam herkesin dağılmaya başladığı ve bir şey olmadı diye rahatladığı bir anda gerçekleşti. Bu ise insanların birbirini ezmesine, halkın büyük bir paniğe kapılarak kaçmasına yol açtı - ki, provakatörlerin istediği de buydu.

Saraçhane ile Tarlabaşı arasında yaklaşık olarak 10.000 kişiyi bulan grubumuza coşkun bir hava hakimdi. Yer yer halaylar çekildi, marşlar, devrim türküleri söylendi. Yer yer bizde de

kortejin yavaşlatılarak engellendiğimiz düşüncesi geliştiyse de kortejden ayrılmamayı ve normal yollardan alana varmayı tercih ettik. Bunun son derece doğru bir hareket olduğu şimdi anlaşılıyor. Eğer biz de yolumuzu değiştirsek ve alana başka bir yerden ulaşsak, muhtemelen olayların tam ortasına düşecektik (örneğin İstiklâl Caddesi'nin Taksim çıkışına). Hem bir çok arkadaşımızı kaybedecektik hem de gerçekler daha zor bir şekilde ortaya çıkacaktı.

Taksim - Aksaray dolmuşlarının geçtiği yol üzerinde Fitaş Sineması'nın arka çıkışı hizasına gelen yerde önümüz birden bire boşaldı.

Daha sonra öğrendiğimize göre, bu sırada KSD grubu alana varmış, (DİSK'in izlediği bir taktik de bizim ile kortejin diğer kısmının arasını iyice açabilmek üzere KSD grubunun güvenlik tedbirlerinin oldukça uzun bir şekilde yerleştirilmesidir. Öyle ki, bizim en ön sıramız ile KSD'nin esas grubu arasında 500 - 700 metrelik bir aralık vardı ve burada birbirinden 70-100 metre uzaklıkla yürüyen yaklaşık 10'ar kişilik KSD görevlileri yer alıyor, KSD görevlilerinin en arka sırası ise hemen bizim 2-3 metre ilerimizde yürüyordu.) Alana önce KSD içeri alınmamış, sonra ise alınmış ve KSD grubu koşar adım ilerlemiş, böylece İstiklâl Caddesi'nin çıkışına kadar varmış. Çeşitli krokilerde burada gösterilen grup KSD'dir ve kanımızca bu grup provokatörlerin ateşine en maruz kalan gruplardan biridir.

Devam edelim. Önümüzün birdenbire boşaldığını görünce biz de hızlandık, ancak tuvaletlerin bulunduğu sokağın bizim yolu kestiği yere kadar gelebildik. Zira burada DİSK görevlileri bir barikat oluşturmuşlardı. Bizim yürüyüş yolu üzerinde en son ulaşabildiğimiz nokta da bu oldu! Bizim bulunduğumuz yerde olaylar, Tepebaşı gazinosu ile bu nokta arasında ve bu arada yer alan sokaklarda cereyan etti. Çünkü 10 bin kişi burada yer aldı ve daha ileriye gidemedi.

Önümüze barikat kuran DİSK görevlileri bize daha ileriye geçemiyeceğimizi söylediler. Aramızda sert bir tartışma çıktı. Biz geçmekte kararlı olduğumuzu, zaten Saraçhane Meydanında bunu konuştuğumuzu ve yolu açmalarını söyledik. **«İşçiler Birleşin»** sloganını bağırdık. Görevli işçilerin hemen hemen hepsi tedirgindiler ve bir kısmı kesinlikle bizim engellenmemizi istemiyorlardı. Bu tartışma sırasında görevlilerden bir kısmı bizim yanımıza geçtiler. Bunlarla kolkola girdik ve bizi alana sokmamalarını söyleyen revizyonist DİSK yöneticilerinin ya-

nına beraber gitmemizi, **«İşçiler Birleşin»** sloganı ile alana beraberce girmemizi söyledik. Buradaki DİSK görevlilerinin bir kısmı kesinlikle İGD ve benzeri kuruluşlardandılar ve bunlar bize düşmanca davranıyor, geçirmemekte diretiyorlardı. Bir kısmı ise **«Maocular mitingi silahla basacak»** demogojisinin tesiri altında idiler. DİSK görevlilerinin buradaki sayısı 50 - 70 kadardı. Hatta belki daha azdı. Bu da DİSK yöneticilerinin son taktiğinin bizi alana sokmamak değil (Kemal Türkler mikrofondan ne derse desin, kararlılığımız karşısında geri çekilmişler ve yukarıda anlattığımız geciktirme taktiğine sarılmışlardır) bizi engelleyerek geciktirmek olduğunu doğrulamaktadır.

Ancak 1 aydır DİSK görevlileri arasında yürütülen karşı-devrimci kampanya buradakilerin de üzerinde oldukça etkiliydi. Bir kısmı İGD'li idiler ve **«Maocularla mücadele andı»** içmişlerdi. Diğerleri ise DİSK görevlileri idiler ve bu karşı-devrimci propagandanın etkisi altında kalmışlardı.

Bizim kurdukları barikatı kararlı bir şekilde zorlamamız artınca, (zaten 70 kişinin 10 bin kişiyi engellemesi onların sadece önünde durarak mümkün değildi) içlerinden bir tanesi kırmızı görevli gömleğini kaldırarak bize tabanca gösterdi. (Bu kişi orta boylu ve zayıfçaydı ve görevli gömleğinin altında parka benzeri bir şey giymişti). Bunun üzerine biz bu silahlı kişiyi yuhalamaya başladık **«sen silahı kime karşı kullanıyorsun?»** diye bağırdık.

Bu sırada on bin kişilik grubun tazyiki ile de görevliler geriledi ve açık tarafı bize dönük bir V biçiminde açıldılar. Yukarıda anlatılan kişi ve orada bulunan herkesin hatırlayabileceği uzunca boylu, bıyıklı ve saçları seyrek bir DİSK görevlisi bir arabanın arkasına mevzilendiler. Biz, şişman, bıyıklı kişi tarafından ateş edildiğini gördük. Ancak ilk silah çevrede mevzilenmiş herhangi başka bir kişi tarafından da atılmış olabilir. Biz alanı göremediğimiz için, alandaki ateşin bu ateşten sonra mı, önce mi olduğunu bilmiyoruz.

Bu olay bir anda oldu ve ortalık karıştı. DİSK görevlileri de hemen çekildiler. Önümüzde panzerler belirdi ve göz yaşartıcı bombalar attılar, üzerimize ateş açtılar. Daha sonraki olaylar ara sokaklarda ve bizimle polis arasında cereyan etti.

1. Biz hiç bir zaman alanı göremedik, yolun alana çıkan yerine ulaşamadık. Üstelik bu yol alana direk olarak bağlan-

maz, Aksaray dolmuşlarının kalktığı yere varır. Alana çıkmak için orayı dönmek gerekir. Bizim taraftan ateş edildiği varsayılsa bile bu ateşin alanı tutması mümkün değildir. Çünkü burada sokaklar dardır ve iki yanında yüksek binalar vardır.

2. Daha sonra öğrendiğimize göre biz alana yaklaştığımız sırada, daha alana binalardan yaylım ateşi açılmadan, alanda yer alan **Halkın Sesi** ve **Aydınlık** taraftarları iki veya üç defa **«Ne Amerika, ne Rusya, Bağımsız Türkiye»** sloganını bağırmışlar. Bizim alana girdiğimiz sanısını uyandıran bir unsur bu olabilir. Ancak bu grup alana bizimle değil Beşiktaş'tan ve diğer kuruluşların arasında gelmiştir.

Bizim tarafta olaylar çıktıktan sonra grubumuzun büyük bir kısmı muhtemelen 6-7 bin kişi geldiğimiz yöne doğru geri çekildi. Diğerleri ise polisle mücadele sırasında ara sokaklara dağıldı. Bunlar daha sonra bir araya toplanarak yaklaşık bin kişilik bir grup oluşturdular ve devrim andı içip dağıldılar.»

HALKIN SESİ «ÜÇLÜ GRUP»U SUÇLUYOR

Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği ve Halkın Yolu grubuna en ağır suçlamalardan biri **Halkın Sesi** ve **Aydınlık** grubundan geldi. Halkın Sesi, «Üçlü Grup» un şeflerini **«Provokatör»** olarak suçluyor ve «Bunlar polisin, revizyonistlerin tertiplerinin basit aletleridir» diyordu. Halkın Sesi dergisinin 1 Mayıstan sonra çıkan 107. sayısında «Olaylar MC'nin tertibidir» başlıklı yazıda şunlar yazılıyordu:

«Ne zamandan beri (Maocu kanı içmeye yemin ettiklerini) söyleyen revizyonistler, son kanlı tertiplerin tezgâhlanmasında, MC'nin başyardakçısı rolünü oynadılar.

Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği ve Halkın Yolu'nun oluşturduğu üçlü oportünist ittifak ise bütün uyarılara rağmen birçok devrimciyi polisin tuzağına götürmüş, polise on binlerce emekçiye saldırma fırsatı yaratmış, tam anlamiyle provokatör rolü oynamıştır. İzledikleri başıbozuk maceracı siyaset, onları polisin ve revizyonuzmin oyuncağı haline getirmiştir. Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği ve Halkın Yolu üçlü ittifakının şef-

leri polisin ve revizyonistlerin tertiplerinin basit aletleridir. Bunlar, Mao Zedung düşüncesini gözden düşürmek için hâkim sınıflar tarafından kullanılıyorlar.

Onları defalarca ısrarla uyardık. Fakat onlar, işçileri Çar'a kurşunlatan Papaz Gapon rolünü oynamakta direndiler. Biz bunların mitinge ayrı katılmalarının, polisin ve revizyonistlerin tertibine hizmet edeceğini, tertibin bağıra bağıra «geliyorum» dediğini anlattık. Bu tutumda ısrar etmenin «provokasyon» olacağını belirttik. Onlar proleter devrimcileri dinlemediler ve tabanlarında bu meselenin konuşulmasını bile yasakladılar. Şimdi üçlü oportünist şeflerin provokatör olduklarını ilan ediyoruz.

Oportünist üçlü, öyle bir siyaset izlemektedir ki, onların saflarındaki en kahraman insan, ajan provokatörler olmaktadır. İşte «71 direniş ruhu»nu benimseyenlerin varacağı nokta burası olmuştur. Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği ve Halkın Yolu şefleri ile birlikte yürünmez. Bunlarla yürüyenler halkla birlikte yürüyemezler, ancak bir avuç başıbozuk kumarbazın ve provokatörün peşine takılmış olurlar.»

DEV-GENÇ «KOMPLOYU CIA YAPTI» DİYOR

Mitinge katılan en kalabalık gruplardan biri DEV-GENÇ'ti. Yürüyüş ve mitinge DİSK'le anlaşarak katılmışlardı. Genel Sekreter **Bülent Uluer, «Olayların CIA tarafından düzenlendiğini»** iddia ederek görüşlerini şöyle açıklıyordu:

«Bu kanlı olaylar sol içinde bir çatışma değildir. Kasıtlı olarak egemen güçler tarafından ve basından da yararlanılarak kamuoyunda bu yaratılmaya çalışılıyor. Bunun amacı olayları saptırmak, yükselen halk muhalefetinin politize olmasını engellemektir. Faşist güçlere karşı, halkın mücadelesi patlama noktasına gelmiştir.

Olay şekil ve hazırlanış bakımından bizzat CIA tarafından ve sistemli bir şekilde düzenlenmiştir. Sular idaresi binası üstünden Inter otelinden yapılan ateşler ve devrimcilerin ateş çemberine alınması bunu gösteriyor. Bu otel, uluslararası birçok karanlık işlere bulaşan bir şirketin otelidir. Otelin 4 ve 5. katları MİT tarafından kiralanmıştır.

En fazla kaybı biz verdik. 15'e yakın arkadaşımız kurşunla ya da ezilerek öldüler.

Bunu CIA planlamıştır. Bu, olayların ne başlangıcı ne de sonudur. Bu devam edecektir. Olayları aydınlığa çıkarmak için olaylara bu açıdan bakmak gerekir.

Biz devrimci bir kuruluşuz. Ülkede 63 derneğimiz var. İllerden önemli bir bölümü mitinge geldi. 50 bin kişi kadar vardık. Özellikle öğrenci arkadaşlardı.

DİSK'te demokratik kuruluşlarla bir toplantı yapıldı. Biz de gittik ve 1 Mayısa katıldık. Konuştuk, anlaştık. Zaten katılmayı düşünüyorduk. Çağırılınca gittik.

Beşiktaş kortejinde idik, yol kapanıp yer kalmayınca ve de gecikince DİSK yöneticisi **Mehmet Ertürk**'le konuşup, anlaştık. Maçka üzerinden Cumhuriyet caddesinden gelip, anıtın çevresine ve otobüs durağına kadar olan alanı bütünüyle kapladık.

Kurtuluşçular bizim yanımızdan geçip yerleşirlerken silahlar patladı, saldırı oldu. Saldırı tamamen devrimci kesime karşı yapılıyordu. Sistemli bir şekilde yapılıyordu. Nitekim en fazla kaybı biz verdik. Kurtuluşçularla mücadele ettiğimiz yolundaki söylentiler yalandır. Zira birbirimizin yaralılarını, ölülerini taşıdık.»

İGD; «MAOCULAR PERDELENİYOR»

İlerici Gençler Derneği adına Genel Sekreter B. Temel Saçlı ise yayınladığı bildiride, olayları CİA'nın bir oyunu olarak nitelemenin «Maocu faşistlerin kanlı halk düşmanı yüzünü perdelemek» olacağını öne sürüyordu. Saçlı şöyle diyordu:

«Kardeşler...

Kanlı 1 Mayıs pazarını yaratanlar, üzerimize saldıranlar, şimdi de kendilerini temize çıkarmaya çalışıyorlar. Kimi çevreler, olayların sorumluluğunu sadece maocu faşistlerin üzerine atarak emperyalist çevrelerin, işbirlikçi tekelci sermayenin, CIA'nın ve yerli uzantısının sorumluluğunu gözlerden kaçırmaya, Demirelleri, Türkeşleri, holdingçileri, gerici faşist karması MC'yi kurtarmaya çalışıyorlar. Kimi çevrelerde, **«CIA'nın bir oyunudur»** diyerek maocu faşistlerin kanlı halk düşmanı yüzünü perdelemeye çalışıyorlar. Kitleleri şaşırtmak istiyorlar.

Bu değerlendirmeler gerçeği yansıtmıyor. Kanlı 1 Mayısı düzenleyenler emperyalist çevrelerdir, işbirlikçi tekelci sermayedir, CIA ve yerli uzantısıdır; uygulayanlar faşist komandolar ve maocu faşistlerdir. Yüzbinlerce kişinin önünde gelişen olaylar, DİSK yöneticileri tarafından açıklanan belgeler, krokiler, bu doğrunun gerçekliğini ortaya koymaktadır. Gerçekleri ters yüz etme çabaları boşunadır, bir korkunun yansımasıdır.

Gerici faşist güçler, kanlı 1 Mayıs saldırısını **«maocu-Leninci çatışması»** biçiminde göstererek, bilinen bu eski oyunlarına yeni bir hız verdiler. Böylelikle onlar, faşist komandoların saldırılarını, maocu faşistlerin provokasyonlarını gözardı etmeye çalışıyorlar. Demokratik güçler, onların bu oyununu da boşa çıkarmasını bilmiş ve emekçi halkımızı uyarmıştır. Egemen burjuvazi ve gerici basın, Kanlı Pazar katliamını yarattıkları yetmiyormuş gibi, şimdi alabildiğine, işçi sınıfımızın devrimci sendikal örgütü DİSK'e, örgütümüz İGD'ye ve tüm ulusal demokratik kitle örgütlerine saldırıyorlar. **«DİSK ve CHP kapatılsın»** diye tepiniyorlar. Demokratik güçlerin gelişen eylem birliğini torpillemek istiyorlar.

Bu gerici - faşist kampanya, egemen çevrelerin, tüm ulusal demokratik güçleri dağıtarak seçimlere gitmek istediği gerçeğini doğruluyor. Niksar'da, Şiran'da, Erzincan'da CHP genel başkanı Ecevit'e yöneltilen saldırılar, birbirinden ayrı tutulamaz.»

12 ÖRGÜTÜN ORTAK AÇIKLAMASI

TÖB-DER, TÜTED, TÜS-DER İstanbul şubeleri, Halkevleri İstanbul İl koordinasyon kurulu, İlerici Gençler Derneği, İlerici Kadınlar Derneği, Mimar ve Mühendis Odaları İstanbul Koordinasyon Kurulu, Kıbrıslılar Öğrenim ve Gençlik Federasyonu, Devrimci Halk Kültür Derneği, GİB-DER, Görsel Sanatçılar Derneği ve Dostlar Tiyatrosu ortak düzenledikleri basın toplantısında görüşlerini açıkladı. Açıklamada: «Bir kez daha yineliyoruz ki sorumlular; 1 Mayıs öncesinden saldırı olacağını iddia eden sermayenin satılık kalemleri, CİA ajanları, faşist katiller ve alanın güvenliğini sağlamakla yükümlü olan sözde tarafsız bakanlarla onların iktidarıdır.» deniyordu.

TÖB-DER Genel başkanı **Gültekin Gazioğlu** da olaylarla ilgili olarak şunları söylüyordu:

«1 Mayıs 1977 günü, Taksim alanını dolduran yüz binlere, emperyalizmin ve faşizmin uşakları tarafından pusu kuruldu.

Yerli-yabancı sermaye güçlerinin eli kanlı uşakları, faşist ve Maocu bozkurtlar, MC ve CİA patentli bir provokasyonla, kitleleri yıldırmak için canavarca kan içtiler. Türkiye eğitim emekçileri altı üyesini, otuz dört kardeşini yitirdi. Devrimci demokratik güçlerin bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesi durdurulamayacaktır.»

ÜLKÜ OCAKLARI: «ÜÇ BUÇUK ÇAPULCU»

Ülkü Ocakları Derneğinin 7 mayısta Orta Doğu'da yayınlanan açıklamasında ise şöyle deniyordu: «1 Mayıs olayları gençlik hareketlerindeki uçların kimler olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu canileri kimlerin himaye ettiğini, kimlerin beslediğini de ortaya koymuştur. O halde meselenin üzerine gidilmesi ve suçluların cezalarını çekmesi gerekir. Devlet elbette ki gücünü gösterecek, üç buçuk çapulcuya milletin huzurunu kimsenin kaçırmaya hakkı olmadığını bildirecektir.»

«BAĞIMSIZ TÜRKİYE» GRUBUNUN DEĞERLENDİRMESİ

Mihri Belli'nin Genel Başkanı olduğu Türkiye Emek Partisi doğrultusunda bilinen «Bağımsız Türkiye», «Kurtuluş» ve «Emeğin Birliği» grubu da ortak bir açıklamayla 1 Mayıs olayını değerlendiriyordu. Tarafların tutumlarının eleştirildiği açıklamada şöyle deniyordu:

«Olayı başından ele alalım: 1 Mayıs yürüyüş ve mitingini, geçen yıl olduğu gibi bu yıl da DİSK yönetimi düzenledi. DİSK, işçi sınıfımızın iktisadî, demokratik mücadelesinde, Türk-İş'in temsil ettiği Amerikancı sarı sendikacılık karşısında göreli olarak ilerici bir kuruluştur. Yeri Türkiye'nin demokratik güçleri safındadır. İçinde bulunduğumuz koşullarda 1 Mayıs yürüyüş ve mitingini düzenlemek, bu niteliği ile, DİSK'e düşerdi. Ve işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele bilincini biledîği bu bayramın yığınsal biçimde kutlanmasına ön ayak ol-

mak DİSK'e elbette ki onur getirir. Ancak DİSK yönetiminin bu görevi gerçek bir birlik ve dayanışma zihniyeti içinde yerine getirdiği söylenemez. DİSK yönetimi süregelen grupçu ve tasfiyeci tutumunu 1 Mayıs hazırlıkları aşamasında da, yürüyüş ve miting sırasında da sürdürmüştür. Bu konfederasyon kendi çatısı altında barındırdığı «ilerlemeci» şabloncu grup dışında Türkiye solunun en önemli kesimlerini temsil eden örgüt ve akımlara karşı dıştalayıcı olmaktadır. Bu tutumları yalnızca Çin şabloncularına karşı değildir. Her türlü doğmacılığa karşı çıkan, bilimsel sosyalizmi bağımsız ve yaratıcı bir tutumla Türkiye gerçeklerine uygulama ve doğru sentezlere varma ve saptadıkları doğru devrimci çizgiyi yürekle izleme çabasında olan proleter devrimcilerine de karşıdırlar.

Proleter devrimci örgüt ve çevreler DİSK yönetimi ile birçok önemli noktalarda görüş birliği halinde olmamakla birlikte, bu yönetimle karşı-devrim cephesine karşı tutum ve eylem birliğini sağlamak amacıyla diyalog kurmak için çaba göstermişlerdir. Bunun karşılığı DİSK yönetiminin tekkeci ve tasfiyeci, dolayısıyla da birlik ve dayanışmayı baltalayıcı tutumu oldu. Bu, 1 Mayısın simgesi olduğu işçi sınıfının birlik ve dayanışmasına tam ters düşen bir tutumdur.

İKİ ŞABLONCU ÇİZGİNİN İFLASI

Çin şabloncularına karşı tutuma gelince: 1 Mayıs günü Saraçhane'de toplanan ve daha orada iken aynı alanda toplanmış bulunan TEP, KURTULUŞ, EMEĞİN BİRLİĞİ gruplarına ve DİSK'li işçilere karşı 1 Mayıs ruhuna tam ters düşen meydan okurcasına bir tutum içine giren Çin şabloncusu grupların kanlı olayda büyük sorumlulukları olduğu kesindir. Bunlar, egemen sınıfların katliam tertibini tutum ve davranışlariyle kolaylaştırdılar. Beş yüz binlik emekçi topluluğuna faşistlerin yaylım ateşi açabilmeleri için bahaneyi sağladılar. Yöneticileri tam bir gaflet içindeydi. DİSK barikatını yarabileceklerini ve miting meydanında kendi sosyal şoven sloganlarını haykırarak mitingin havasına hakim olabileceklerini, hatta (bazılarının iddiasına göre) kürsüyü bile ele geçirebileceklerini ve bu arada karşı-devrimin üniformasız vurucu gücünün ve polisin hareketsiz kalabileceğini sanıyorlardı. Ne 5 Şubat Ankara TÖB-DER mitingi deneyinden, ne Niksar-Şirvan, Erzincan deneyelerinden hiç ders almamışlardı.

1 Mayıs arifesinde DİSK yönetiminin Çin şabloncusu gruplara karşı tutumu, bu büyük mitingin sorumluluğunu taşıyan, görevinin bilincinde olan kimselerin soğukkanlı tutumu olmadı. Onların meydan okuyuşlarına aynı yöntem ve önlemlerle cevap verdiler. Yangına körükle gittiler. Egemen güçlerin provokasyonunu hiç hesaba katmadılar. Burada sorumlu, soğukkanlı tutum, gittikçe gerginleşen havayı, bir ölçüde de olsa yatıştırabilirdi. Hiç kuşku yok ki DİSK yönetiminin bu sorumsuz tutumu, 1 Mayıs arifesinde gerginliğin son haddine varmasında bir etken olmuştur.

DİSK yönetiminin hataları bundan ibaret değildir. Mitingin sorumlusu olarak egemen güçlerin tertip ve saldırılarına karşı en ufak bir önlem almadılar. Yirmi bin görevli yalnızca «Maocu»lara karşı harekete geçirilmek üzere düzene sokulmuştu. Tüm personeli DİSK üyelerinden oluşan ve 1 Mayıs toplulu-ğuna açılan yaylım ateşin esas mevzilerinden birini oluşturan İnterkontinental Otelinde, iki dairesinin MİT tarafından tutulduğu bilinen bu otelde, müşterilere hiç benzemeyen görünüşte kimselerin koridorlarda, damda esrarengiz gidiş gelişleri dikkatlerini çekmedi. Sular İdaresinin damında provokatörlerin mevzilenmesiyle de ilgilenen olmadı. Yani yirmi bin görevlinin emniyeti (!) sağladığı, beş yüz bin kişinin katıldığı bir mitingte faşistler hiç rahatsız edilmeden mevzilenebildiler ve katliam planlarını uygulayabildiler. Bu korkunç bir gafletir. DİSK yönetimi burada sorumluluk taşır.

Mitingi düzenleyenlerin grupçu ve bölücü tutumu her davranışlarında belli idi. Miting kurallarına uyarak **«Bağımsız Türkiye»** flaması altında yürüyen TEP ile KURTULUŞ, EMEĞİN BİRLİĞİ gibi Türkiye solunda önemli bir kesimi temsil eden, ABD emperyalizmine ve faşizme karşı **«Bağımsız Türkiye», «Faşizme Karşı Omuz Omuza», «Yaşasın sosyalizm»** sloganlariyle, birlik, dayanışma ve mücadele anlayışı, proleter enternasyonalizmi ruhu içinde bu 1 Mayıs yürüyüş ve mitingine katılan biz proleter devrimcilerine karşı dıştalayıcı bir tutum içindeydiler. Bu ve aynı çizgideki sloganlara sahip çıkan DİSK'li işçilere, teknik elemanlara ve hatta ak saçlı tabiplere karşı bile aynı tavrı gösterdiler. Yürüyüşün başladığı Saraçhanebaşı'nda ve Beşiktaş'ta, Taksim'deki yerleşimde de, proleter devrimci örgüt ve gruplar için «Maoculara» karşı tampon görevi uygun görülmüştü. Dahası var, Taksim'deki yerleşim öyle idi ki, kurşunlara ilk hedef olan bu gruplar oldu. Yani onlar po-

lisin önünde de tampon durumundaydılar. Faşistlerin açtığı yaylım ateşine özellikle bu gruplar hedef olmuştur. Bunun bir rastlantı olduğuna inanmak isteriz.

DİSK yönetiminin bölücü tutumu, sınıf düşmanının işini en az **«Maocularınki»** kadar kolaylaştırmıştır.

Evet, iki şabloncu tutum ve bunların ayrılmaz parçası olan reformizm egemen güçlerin provakasyonlarına böylesine elverişli ortam hazırlamıştır. Ve ayağını Türkiye toprağına basan bağımsız ve yaratıcı proleter devrimci akım Türkiye solunda egemenliğini gerçekleştirene dek devrimci hareketimiz bu cins daha nice provokasyonlara açık kalacaktır.

Burada çok önemli bir noktayı belirtmenin gereği var. Tüm bölücü telkinlere karşın, faşistlerin yaylım ateşi başladığı, miting meydanı karıştığı zaman birçok DİSK'li işçiler devrimci militanlarla omuz omuza faşizme karşı direndiler. Ve devrimci işçiler ateş kusan, insan çiğneyen, panzerler karşısında proletaryaya yaraşır bir davranış gösterdiler. Mikrofondan DİSK yöneticilerinin **«Arkadaşlar! Polise taş atmayın, polise yardımcı olun»** biçimindeki çağrıları onları etkilemedi. Tüm ters koşullara karşın Türkiye işçi sınıfının önemli bir kesimi bu kanlı 1 Mayısta başarılı sınav vermiştir.

Mitingin arifesinde gergin havanın doruğuna çıkmasiyle ve faşist tertibin en ufak ayrıntısına kadar hazırlanmasiyle, ufacık bir kıvılcım yangını tutuşturmaya yetti. Tarlabaşı yönünden alana girişte (alanın dışında) karşılaşan «Maocu» grupla yollarını kesen DİSK görevlileri arasında önemli bir çatışma olmadığı kesindir. Ancak bu çatışma provokasyonun bahanesi oldu. Anında Sular idaresi damından, Interkontinental otelinden, AP İl Başkanlığı binasından, Air France'dan halkın üzerine yaylım ateşi açıldı. Panzerler ileri sürüldü. Bunlar da halka ateş ettiler, insanları çiğnediler. İstiklâl caddesi yönünden gelen bir beyaz Renault içine mevzilenen polis, otomatik silahlarla halkı taradı. Toplum polisinin önemli bir kesiminin, hiç değilse sıradan emniyet memurlarının, tertipten haberleri yoktu. Ama onlar da panik içinde halkın üzerine gelişi güzel ateş ettiler. Yaylım ateşin başlıca hedefleri, alana **«Faşizme Karşı Omuz Omuza»** sloganını atarak giren TEP, KURTULUŞ, EMEĞİN BİRLİĞİ, PROLETER korteji ile DEVRİMCİ GENÇLİK ve TÖB-DER grupları oldu. Bu, bir rastlantı değildi. Provokasyonun tertipçileri, bu gruplarda yer alanların Türki-

ye'de her türlü şablonculuğa karşı olan proleter devrimci militanlar olduklarını biliyorlardı.

PROVOKASYONU AÇIĞA ÇIKARTALIM!

Faşist güçlerin böylesine ustaca hazırladıkları ve etkin biçimde uyguladıkları 1 Mayıs katliamı, her şeye karşın Türkiye'de demokratik güçleri geriletemiyecektir. Gerileyecek olan doğmacı çevreler olacaktır. Bu da devrimci hareketin kaybı değil kazancıdır. İşçi sınıfımız ve tüm demokratik güçler, bu kanlı olaydan gereken dersi çıkarmayı bilecekler ve Türkiye'de devrimci hareketin birliği ve dayanışması doğrultusunda çabalarını yoğunlaştıracaklardır. Taksim meydanında faşistlerin yaylım ateşi altında, o ana kadar yöneticileri tarafından şartlandırılmış olan DİSK'li işçilerin, bir anda gerçeği görmeleri de kendilerine düşman diye tanıtılan devrimcilerie faşizme karşı omuz omuza durmaları olgusu, Türkiye için mutlu yarınların müjdecisidir.

Çin şabloncularının faşist komploya çanak tuttukları bir gerçektir. Ama, onlar olmasa, 1 Mayıs katliamının, egemen sınıflarca uygulanacağı kesindir. Niksar'da, Şiran'da, Erzincan'da olduğu gibi, 1 Mayıs mitingine saldıracaklarını düşünmemek gaflettir. Tertip gene uygulanacaktı, ama faşist komplocular tertibi maskelemekte daha büyük zorlukla karşılaşacaktı. «Maocuların» yaptığı şey onlara bu maskelemeyi sağlamak olmuştur.

Şu kesinlikle anlaşılmalıdır. Çin çizgisi bağnazları gaflet içindedirler, savundukları siyasî çizgi bilimsel sosyalizme ve Türkiye'nin gerçeklerine ters düşen ve bir büyük devletin dış politikasının çıkarlarını Türkiye devriminin çıkarlarına yeğ sayan doğmacılığın bir ürünüdür. Ama, gene de bunlar emekçi halkın davasını güttükleri (!) inancındadırlar ve böyle inançta olan bir kimse beş yüz bin emekçinin toplandığı bir alanda kalabalığa gelişi güzel ateş açamaz. Nitekim bunu yapmamışlardır. Gözünü kırpmadan emekçi topluluklarını yaylım ateşine tutabilecek olanlar ancak faşistlerdir. Nitekim 1 Mayıs günü bunu yaptılar.

Kanlı 1 Mayısla ilgili demeçler, açıklamalar birbirini izliyor. MC sözcüleri, büyük sermayenin büyük tirajlı gazeteleri daha önceki faşist saldırılarda olduğu gibi olayın sol fraksiyonlar arasında bir çatışma olduğu yalanını ileri sürüyorlar ve bu kez de katliamın gerçek faillerini gizleme yolunu tutu-

yorlar. Yürütülen soruşturma da bu amaca yöneliktir. Olaydan saatlerce sonra polis sokaklardan yüzlerce vatandaşı gelişi güzel toplamıştır. Bu sözümona soruşturma olayla ilgilleri olmadığı açık olan bu insanların sorguya çekilmesiyle yürütülecektir (!). Bu sözde soruşturma kamuoyunu oyalamak için bir yasak savmadan başka şey değildir. Burada tüm demokratik kuruluş, çevre ve kişilere görev düşüyor: 1 Mayıs katliamı bütün yönleriyle açığa çıkarılmalı ve gerçekler halkımıza duyurulmalıdır. Biz bu ilk açıklama yazısını bu amaçla kaleme aldık. Gerçekler saptandıkça yeni açıklamalarda bulunacağız. Bu, şu anda gelen bir yurtseverlik görevidir. Bu, aynı zamanda, her gerçek demokratın görevidir.

Türkiye solunda yer alan bazı partilerin ve kuruluşların bu görevin bilinciyle hareket etmedikleri ve grupçu bir zihniyetle gerçeklere aykırı demeçler verdikleri ve böylelikle gerçeği gizleme çabasında olan egemen çevrelerin işini kolaylaştırdıkları görülüyor. DİSK Genel Başkanının konu ile ilgili ilk demeci, TİP ve TSİP'in demeçleri bunun birer örneğidir. **«Maocular»** da bunlardan geri kalmamaktadırlar. Bunlar özetle «Bunu karşı taraf yaptı» diyorlar. **«Karşı taraf»** yani bir tarafa göre **«Maocu komandolar»**, öteki tarafa göre **«Moskovacılar»** yani **«Sosyal faşistler».** Bu faşist propagandanın paralelinde bir tutumdur ve katliamın gerçek faillerini gizleme yolundaki çabalara destek olmaktır. Burada belirtelim ki, DİSK Genel Başkanı ikinci demecinde bir dönüş yapmış ve işin «bütünüyle CIA ve MİT güdümünde bir tertip» olduğunu söylemiştir. Ama, Türkler ile birlikte basın toplantısına katılan DİSK yöneticilerinden Mehmet Karaca, Taksim meydanını çevreleyen AP, Sular idaresi ve İnterkontinental oteli binalarında mevzilenenlerin «Maocular» olduğu yolunda gülünç bir iddia ileri sürmüştür. Bu, faşistlerin bu işte aktif olarak görev aldığı gerçeğini gizlemekten başka şey değildir. Böylesine halkı aldatmayı yalnızca yanılma ya da «Maoculuğa» duyulan düşmanlığın, bağnaz doğmacı tutumun bir belirtisi saymak güçtür. DİSK yönetimi olsun, TİP ve TSİP sözcüleri olsun, aralarında küfürleşmeyi bir an için bırakarak CIA'nın ve onun Türkiye şubesinin planladığı ve uygulattığı 1 Mayıs katliamının bütün ayrıntılariyle açığa çıkarılması için paylarına düşeni yapmalıdırlar. Bunu yapmazlarsa kaybedecek olan kendileridir. Çünkü gerçek ortadadır. Komplo tüm ayrıntılariyle ergeç ortaya çıkacaktır.

Türkiye'nin demokratik güçleri bu kanlı olayın karanlıkta tutulmasına izin veremezler. Halkımız 1 Mayıs katliamının hesabını mutlaka soracaktır.

Egemen sınıflar beş yüz bin kişilik bir emekçi topluluğuna silahlı saldırıya geçmekle, kan dökmekle, cana kıymakla, tarihin ölüme mahkûm ettiği sınıfların son çare olarak başvurdukları kanlı terör yöntemlerinden medet ummuştur. Ama faşist terör onları tarihin hükmünden kurtarmayacaktır. Ve Türkiye işçi sınıfı, kendisi için sınıf olma bilinciyle hiç bir faşist komplocunun baltalamaya cüret edemiyeceği, kendi öz gücü ile sağlanmış bir disiplin ve güvenlik ortamında, tüm emekçilerle birlikte, nice 1 Mayısları türküleriyle, marşlariyle, devrimci sloganlariyle kutlayacaktır.

Cellatların döktükleri kan kendilerini boğacak!»

«Bağımsız Türkiye» - «Kurtuluş» - «Emeğin Birliği»

BORAN: «TERTİP VE TUZAK AŞILACAK»

Olayların içinde birbirlerini suçlayan sol grupların dışında sol partiler de kendi açılarından 1 Mayıs olaylarının değerlendirmesini yapıyordu. Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran şu açıklamayı yapmıştı:

«Kamuoyunun önemle dikkatini çekmek istediğimiz birinci nokta, 1 Mayısta Taksim'de katliama dönüşen olaylarda maocu grupların oynadıkları rolün bu akımın gerçek yüzünü bir kere daha açığa çıkarmış olmasıdır. Polisin müdahalesi olayları bastırma yönünde mi, yoksa büyültme yönünde mi bir sonuç vermiştir o da üzerinde durulması gereken ikinci bir noktadır.

Taksim'de olaylar her ne biçimde başlamış ve gelişmiş olursa olsun, kamuoyumuz şunu iyi bilmelidir ki, maocu ve her çeşit macerası goşist gruplar, her ne ad taşırlarsa taşısınlar, her ne görüşü temsil ederlerse etsinler işçi sınıfının dışındadırlar ve bunların işçi sınıfının politik hareketiyle uzaktan yakından hiç bir ilişkileri, bağlantıları yoktur. İşçi sınıfı, macerapeperestliğin, goşizmin her çeşidinden uzaktır.

DİSK üst yönetimi, uyguladıkları politikanın diğer yanlışları arasında, bir de DİSK örgütünü bir öğrenci gençlik grubunun peşine takmaktan, öğrenci grupları arasındaki çekişmelere DİSK'i bulaştırmaktan da sorumludurlar.

Büyük sermaye sınıfı çoktan beri DİSK üzerinde bir ope-

rasyonu tasarlamaktaydı. Bu gerçeği ve DİSK üst yönetimiyle CHP'nin ve kimi sosyalizm havarilerinin bu tasarlanan operasyonla aynı çizgi üzerinde olduğunu Türkiye İşçi Partisi bir yıl önceden açıklamıştı. Şimdi büyük sermaye sınıfı bu operasyonunu, DİSK üst yönetimini ve CHP'yi de dar boğaza sıkıştırarak gerçekleştirme yoluna girmiştir. Büyük sermayenin ve MC ile Demirel'in istediği ortam oluşturulmuştur.

Bu ortamdan büyük sermaye sınıfı ve MC doğrudan sorumludur. Ama MC iktidarında seçime gitmeyi tercih etmekle CHP ve onu kayıtsız şartsız desteklemekle de DİSK üst yönetimi tırmandırılan cinayetlerin ve saldırıların dolaylı olarak sorumluluğunu taşımaktadırlar. TİP düşmanlığı ile gözleri kararıp tertip ve tuzaklara düşenler bu düşüşün sorumluluğundan kurtulamazlar.

Her zaman söyledik, işçi sınıfının mücadelesi çetin şartlar içinde gelişir. Önü tertip ve tuzaklarla doludur. Ama işçi sınıfımız ve onun politik örgütü Türkiye İşçi Partisi bu çetin şartların, bu tertip ve tuzakların üstesinden gelmeyi bilmiştir, bundan böyle de bilecektir.»

AYBAR: «CİA PROVOKASYONU»

SDP Genel Başkanı **Mehmet Ali Aybar** Taksim'deki olayları (CİA provokasyonu) olarak niteliyor ve yayınladığı bildiride şöyle diyordu:

«İpleri CIA'nın elinde bulunan faşizm, Türkiye'deki darbe hazırlıklarını bizce açık ve gizli olmak üzere, iki merkezden yürütmektedir. Açık merkez Ülkü ocakları ve onun arkasındaki MHP kurmayı ile MC iktidarıdır. Ama gizli merkez nerededir? Başında kimler bulunmaktadır? 12 Marttan beri bir «kontr-gerilla» örgütünden söz edilir. Bu örgütün siyasî cinayetlerde, işkencelerde parmağı olduğu söylenir, adres ve ad bile verilir ama ne bu örgüt, ne bu örgütün başında bulunanlar ortaya çıkarılmaz.

Kontr-gerilla örgütü kime bağlıdır? Kimin hesabına çalışmaktadır? Buna mutlaka yanıt verilmelidir. Türkiye'de yıllardır oyun içinde oyun oynanıyor. Bu oyunları örten esrar perdesi kaldırılmadıkça, Türkiye'de ne demokrasi rayına oturur ne de huzur sağlanabilir.

Bizce Taksim meydanını ateş ede ede bir baştan bir başa geçme başarısını gösteren beyaz Renault marka otomobil, dün-

kü kanlı olayların asıl suçlularını taşımaktaydı. Taksim olayları CİA'nın bir provokasyonudur. Maocu diye adlandırılan gençlerin kolayca suçlanabilecekleri bir ortamda, CİA faşist bir müdahaleye yeşil ışık yakmak istemiştir.»

KAÇMAZ: «MAOCU PROVOKATÖRLER»

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Genel Başkanı **Ahmet Kaçmaz**, yaptığı yazılı açıklamada şunları söylüyordu:

«Maocu provokatörler yüzbinlerce kişiye kurşun sıkarak faşistlerin işlerini gördüler. Bu halk düşmanlarının hangi karanlık emellere hizmet ettikleri bellidir. Maocular, halkımıza, sosyalizme ve demokrasiye kastetmektedirler. Hem faşistlerin, hem de Maocuların amaçları, demokrasiyi boğmaktır; son kanlı olay, Niksar, Şiran, Erzincan ve İzmir olaylarının bir devamı olup, bütün bu mizansenlerin içinde CİA'nın ve diğer yerli-yabancı, gerici servislerin bulunduğu anlaşılmaktadır.»

MİHRİ BELLİ: «FAŞİST PROVOKASYON»

TEP Genel Başkanı Mihri Belli «Bir Mayıs Katliamı» diye nitelendirdiği kanlı olay ile ilgili açıklamasında şöyle diyordu:

«Biz, Türkiye Emekçi Partililer, Taksim alanına yeni girmiştik. Saygı duruşu tam bir sessizlik ve disiplin içinde yapıldı. Hemen arkasından Sular idaresi yönünden ateş sesleri gelmeye başladı. Bu bir işaretti. Anında, Interkontinental oteli önünde ve içinde bulunan yüzlerce toplum polisi halkın üzerine yaylım ateşi açtı. İstiklâl caddesi yönünden panzerler halkın üzerine sürüldü.

«Olay kesinlikle faşist cephenin provokasyonudur. Niksar, Şiran, Erzincan olaylarının çok daha büyük boyutlarda tekrarıdır. Kanlı olay, egemen çevrelerin sözcüsü bazı gazetelerin göstermek istediği gibi, ayrı görüşte solcu gruplar arasında çıkan bir çatışma değildir asla. Taksim alanında bulunan yüz binlerce vatandaş ve bizzat İstanbul Belediye Başkanı bunun tanığıdır.

«Olayın tertipçisi, seçimden umudunu kesmiş olan Demirel-Türkeş takımı ve arkalarındaki emperyalist mihraklardır. Polis ve faşizmin üniformasız vurucu gücü, 1 Mayıs bayramını kutlamak için toplanmış olan beş yüz bini aşkın vatandaşa karşı silahlı saldırıya geçirilmiştir. Evet faşist cephe cüretini buraya kadar vardırmıştır.»

V.

İDDİANAME VE YARGILAMA

1 Mayıs 1977'de Taksim alanında 1 Mayıs mitinginde meydana gelen olaylarla ilgili soruşturmayı altı savcı yardımcısı Muhittin Cenkdağ, Şerafettin Yazıcı, Fikret Karamahmutoğlu, Ahmet Karaoğlu, Tahsin Çelik ve Adil Durmuş'tan oluşan kurul yürüttü. Hazırlanan iddianamede olay sırasında ya da sonrasında yakalanan 98 kişi hakkında toplantıda silah taşımak, silhla topluluğa ateş, polise fiili mukavemet ve hakaret gibi suçlardan ötürü dava açıldığı bildiriliyordu. Nitekim iddianamenin olay bölümüne girişte sanıkların **«küçük bir bölümünün adalet önüne çıkarıldığı»** belirtilerek **«Bu büyük ve kanlı facianın tertipçisi, uygulayıcısı yurt ve insanlık düşmanı olan bu asli failler er geç tesbit edilecek ve tarihin ve şaşmaz adaletin önüne çıkarılıp hüküm giyeceklerdir»** denmesi dikkati çekiyordu.

30 Mayıs 1977'de İstanbul ikinci ağır ceza mahkemesine verilen iddianamede ayrıca başka ilginç noktalar da yer almaktaydı. Ve özel olarak bilindiğine göre, iddianamenin ilk taslağında çok daha **«ilginç»**, **«sert»**, **«sivri»**, **«ağır»** değerlendirme ve suçlamalar bulunmaktaydı. Ancak bunlar iddianame kaleme alınırken bir ölçüde **«yumuşatılmış»** idi.

«T.C. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı Toplum Suçları Bürosu Hz.: 1977/14652, Büro No.: 1977/458, İddia No.: 1977/158» sayılı iddianame ölen **«davacılar»**ın adlarını kimliklerini sıralayarak başlıyordu:

İST. (2) AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

DAVACI: Kamu Hukuku
ÖLENLER:

1 — **HASAN YILDIRIM** - Ali oğlu 1946 doğumlu Akhisar.
2 — **NİYAZİ DARI** - Mehmet oğ. 20 yaşında Alanya.
3 — **KADİR BALCI** - Mustafa oğ. 37 yaşında İstanbul nüfusuna kayıtlı.
4 — **NAZMİ ARI** - Hasan oğ. 1951 doğ. Sandıklı nüfusuna kayıtlı (Polis memuru).
5 — **HİKMET ÖZKÜRKÇÜ** - Hilmi oğ. 938 doğ. Siverek nüfusuna kayılı.
6 — **GARABET AHYAN** - Kirkor oğ. 54 yaşında. Eminönü
7 — **SİBEL AÇIKALIN** - Hüseyin kızı 959 doğ. Reyhanlı nüfusuna kayıtlı.
8 — **ÖMER NARMAN** - Lütfi oğ. 946 doğ. Narman nüfusuna kayıtlı.
9 — **ALİ SİDAL** - Şıkali oğ. 959 doğ. Nazimiye nüfusuna kayıtlı.
10 — **MEHMET ALİ GENÇ** - Genco oğ. 1331 doğ. Zara nüfusuna kayıtlı.
11 — **HÜSEYİN KIRKIN** - Hasan oğ. 951 doğ. İskilit nüfusuna kayıtlı.
12 — **ALEKSANDROS KONTEAS** - Nikolai oğ. 920 doğ. Fatih
13 — **KADRİYE DUMAN (KOCAMIŞ)** - Mustafa kızı Hayati eşi, 952 doğumlu Dursunbey nüfusuna kayıtlı.
14 — **KAHRAMAN ALSANCAK** - İsmail oğ. 948 doğ. Manyas nüfusuna kayıtlı.
15 — **HATİCE ALTUN** - Mücahit kızı. Can eşi, 956 doğ. K. Çekmece Cennet mahallesi.
16 — **MEHMET ALİ (MUSTAFA) ELMAS** - Hasan oğ. 944 doğ. Malkara nüfusuna kayıtlı.
17 — **KENAN ÇATAK** - Enver oğ. 947 doğ. Iğdır nüfusuna kayıtlı.
18 — **ERCÜMENT GÜRKUT** - Selâhattin oğ. 950 doğ. Kadıköy nüfusuna kayıtlı.
19 — **LEYLA ALTIPARMAK** - İdris kızı 958 doğ. Çermik.
20 — **MAHMUT ATİLLA ÖZBELEN** - Ali oğ. 951 doğ. Akseki
21 — **RASİM ELMAS** - Nuri oğ. 932 doğ. Şebinkarahisar.

22 — **BAYRAM ÇITAK** - Cuma oğ. 940 doğ. Şarkışla nüfusuna kayıtlı.
23 — **JALE YEŞİLNİL** - M. Ali kızı 960 doğ. Fatih nüfusuna kayıtlı.
24 — **NAZAN ÜNALDI** - Mehmet kızı, 958 doğ. Boyabat nüfusuna kayıtlı.
25 — **HAMDİ TOKA** - Hamit oğ. 942 doğ. Gerze nüfusuna kayıtlı.
26 — **HACER İPEK SAMAN** - O. Ekrem kızı, 953 doğ. Sarıyer nüfusuna kayıtlı.
27 — **RAMAZAN SARI** - Mücahit oğ. 966 doğ. İzmit nüfusuna kayıtlı.
28 — **DİRAN NİGİZ** - Tanil oğ. 943 doğ. Derik nüf. kayıtlı.
29 — **BAYRAM EYİ** - Dursun oğ. 53 yaşında Aşkale nüfusuna kayıtlı.
30 — **ZİYA BAKİ** - Mehmet oğ. 947 doğ. Bafra nüf. kayıtlı.
31 — **AHMET GÖZÜKARA** - Hüseyin oğ. 943 doğ. Elbistan
32 — **MERAL CEBREN (ÖZKOL)** - Mahmut kızı Yılmaz eşi, 934 doğ. Gemlik nüfusuna kayıtlı.
33 — **MÜLTEZİM OLTULU** - Casim oğ. 935 doğ. Şavşat nüfusuna kayıtlı.
34 — Hüviyeti meçhul 35 yaşlarında erkek cesedi (fotoğrafı ekli)

YARALANANLAR :

1 — BİLAL KAYA - (Kurşun), 2 — KEMALETTİN YILDIZ - (Darp), 3 — NEDİM SARIBAYRAKTAROĞLU - (Darp), 4 — EROL POLAT - (Kurşun) - 5 — FATMA AKDAĞ - (Darp), 6 — KUDBETTİN CENGİZ - (Darp), 7 — TUNCAY ASLAN, 8 — ALİ HAYDAR KAVLI - (Kurşun), 9 — ALİ CİVAN DİRİK - (Kurşun), 10 — HIDIR AKIN - (Darp), 11 — HALİL İBRAHİM KAVUKÇUOĞLU - (Darp), 12 — İNSAF AKTAŞ - (Darp) 13 — NİLÜFER SAĞMAN - (Darp), 14 — ARİF BAKIR - (Kurşun), 15 — AZİZ ÜNAL - (Darp), 16 — MURAT DAĞAN - (Kurşun), 17 — ORHAN YALÇINKAYA - (Kurşun), 18 — ADNAN YILDIZ - (Kurşun), 19 — İSMAİL DİREKLİ - (Kurşun), 20 — KEMAL TÜLAY - (Darp), 21 — AHMET KÜÇÜKMUSLU - (Darp), 22 — ÖNER ALTINKAŞ - (Darp), 23 — HAYRİ BENEFRAİM - (Kurşun), 24 — BEKİR İŞLER - (Darp), 25 — ERTUĞRUL ÖZGÜN - (Darp), 26 — YAŞAR

KOÇ - (Darp), 27 — KANIY ÇATIKKAŞ - (Darp), 28 — SATI AKBAŞ - (Darp), 29 — AHMET TÜRKELİ - (Kurşun), 30 — MUSTAFA ÇALIŞKAN - (Kurşun), 31 — SÜLEYMAN DENİZ - (Kurşun), 32 — MUSTAFA KEMAL KÜÇÜKBALABAN - (Kurşun), 33 — AHMET BIYIKLI - (Kurşun), 34 — ORHAN DURAL - (Darp), 35 — İSMAİL TÜM - (Darp), 36 — HALİS DAĞLAN - 37 — CEMALETTİN SARITAŞ - (Kurşun), 38 — GIYASETTİN DENİZ - (Darp), 39 — NURİ TANIL - (Darp), 40 — OSMAN ŞENKUL - (Darp), 41 — HÜSEYİN TURAN - (Kurşun), 42 — KAZIM ÇOBAN - (Kurşun), 43 — MUSTAFA GÜLEÇ - (Kurşun), 44 — HÜSEYİN BİRCAN - (Kurşun), 45 — SALİH BÖREKÇİ - (Darp), 46 — HAYRİ KAYA - 47 — HASAN ERTUĞRUL AKÇAOĞLU - 48 — BÜLENT MENEKŞE - (Darp), 49 — ALİ AVCI - (Kurşun), 50 — MEHMET ADNAN GÜLLÜOĞLU - (Kurşun), 51 — DOĞAN SOYSÜREN - (Darp), 52 — HAŞMET KARAÇAM - (Kurşun), 53 — YILDIRIM DEMİRBÜKEN - (Kurşun), 54 — NURİ KIRIKOĞLU - (Kurşun), 55 — AZİMET (AZAMET) ÇİFTÇİ - (Darp), 56 — İSMAİL KADRİ - (Darp), 57 — EROL AKDAĞ - (Darp), 58 — İSA BAKIR - (Darp), 59 — H. ERTUĞRUL AKÇAOĞLU - (Darp), 60 — YILMAZ DURSUN - (Darp), 61 — REŞO YALIN - (Kurşun), 62 — BAYRAM (BAYSAN) AKMAN - (Kurşun), 63 — AHMET ŞAHİNTAŞ - (Kurşun), 64 — KEMAL MUSTAFA BİLAN - (Kurşun), 65 — HATİCE TEMİZ - (Kurşun), 66 — RECAİ ÇELİKOĞLU - (Darp), 67 — FAHRİ VURAL - (Darp), 68 — NAFİZ KARAOĞLU - (Darp), 69 — DERVİŞ FIRAT - (Darp), 70 — MEHMET ALİ DOĞANLI - (Darp), 71 — SABRI YILDIZ - (Darp), 72 — SÜLEYMAN ALKAN - (Darp), 73 — GAZİ ATİLLA - (Darp), 74 — CEMAL MET - (Darp), 75 — SALİH EZER - (Darp), 76 — YAŞAR AYCI - (Kurşun), 77 — SAİM ÇETİNKAYA - (Darp), 78 — YUSUF KOÇYİĞİT - (Darp), 79 — AHMET SELÇUK - (Darp), 80 — ERDOĞAN GÜLER - (Darp), 81 — HÜSEYİN AÇIKGÖZ - (Darp), 82 — OSMAN GÜVEN - (Darp), 83 — ORHAN KAYA - (Darp), 84 — YUSUF ERDOĞAN - (Darp), 85 — HİKMET AKÇAY - (Darp), 86 — KEREM GÜN - (Darp), 87 — ALİ KAYA - (Darp), 88 — YUNUS ÇİL - (Darp), 89 — TACETTİN KAYIRAN - (Kurşun), 90 — İBRAHİM HALİL PABUÇÇUOĞLU - (Darp), 91 — NURETTİN ERDOĞMUŞ - (Darp), 92 — YUSUF ERCİYEH (Darp), 93 — MEHMET TEKNECİ - (Kurşun).

MAĞDURLAR:

1 — BEYOĞLU KAYMAKAMLIĞI
2 — İSTANBUL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
3 — OTEL İNTER KONTİNENTAL MÜDÜRLÜĞÜ
4 — OSMANLI BANKASI TAKSİM ŞUBESİ MÜD.

1 MAYIS 1977 OLAYLARINA SANIK OLARAK İSİMLERİ KARIŞAN KİŞİLERİN AD VE SOYADLARIYLA ADRESLERİNİ GÖSTERİR LİSTE.

1 — OĞUZ TEKİN — Düzce Çamlıevler Çamlı Sk. No: 27 de nüfusa kayıtlı ve aynı yerde oturur, TUTUKLU, 2 — MURAT TOKMAK — Haznedar Yalçın Sok. No: 48'de oturur, Türkiye Maden - İş Sendikası 1. Bölge Temsilcisi ve halen Sağmalcılar Cezaevinde TUTUKLU, 3 — CEVDET ÖZTÜRK — İst. Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Kimya bölümü öğrencisi olup Sağmalcılar Cezaevinde TUTUKLU, 4 — YAŞAR PAMUK — Sapanca Alaçam İlkokulu öğretmeni olup TUTUKLU, 5 — SAİM GÜR — Fatih İtfaiye Cad. No: 82'de oturur. Öğrenci olup halen Sağmalcılar Cezaevinde TUTUKLU, 6 — HİKMET AKÇAY — Manisa Dilşeker Mah.'si nüfusuna kayıtlı olup halen Balıkesir Kurtdereli Vergi Dairesinde memur ve TUTUKLU, 7 — NURİ VARLI — Kemah kazası Masut Uşağı köyü nüfusuna kayıtlı, 8 — DERYA ÖKSÜZ — Ankara Gaziosmanpaşa Ilgaz Sokak No: 8/1, TUTUKLU, 9 — İSMAİL DEMİR — Çağlayan Levent sok. No: 25 ve halen TUTUKLU, 10 — MACİT DEMİR — Ankara Demetevler 3. Cad. 71/2'de oturur, TUTUKLU, 11 — İLKER TURAN — Kars, Göle ilçesinden olup Ankara, Altınbağ Sermet Somuncuoğlu Mah. No: 315/A'da oturur TUTUKLU, 12 — TURGUT ORDU — Kars Göle ilçesi İlevir köyü nüfusuna kayıtlı ve aynı yerde Kocataş Mah. General Semih Sancar Cad. bila no'da oturur TUTUKLU, 13 — HALİT BEDİRBOZ — İspir kazası nüf. kay. olup, İst. Büyükdere Ekşerci Sok. No: 49'da oturur TUTUKLU, 14 — RAMAZAN ALBAY — Çorum Osmancık ilçesi Kargı köyü nüf. kay. TUTUKLU, 15 — EROL GENÇ — Boçka Camii köyü nüf. kay. olup TUTUKLU, 16 — HÜSNÜ ULUSOY — Hendek Dikmen köyünden olup aynı yer Bağdat Cad. 33/A'da oturur, TUTUKLU, 17 — ALİ TURANBOY — Erzincan nüf. kay. olup İst. Kartal, Esentepe Mah. Vişne Sok. No: 13'de oturur, TU-

TUKLU, 18 — HALİL YILDIRIM — Malatya Akçadağ Küre-cik Bucağı Tepeüstü köyünden olup, İstanbul Kartal Maltepe Gülsuyu Mah. Pınar Sok. 658 no.'da 19 — MÜMTAZ FAİK BOSTANCI — Sapanca, Çayiçi Mah. No: 14'de oturur, 20 — MUHARREM ACAR — İzmit, Bahçecik köyü nüf. kay. olup aynı yer Turgut Mah. Çelel Sok. No: 13'de oturur, 21 — EROL KAPLAN — Erzurum, Karayazı ilçesinden olup İst. da ika-metgâhı yok, 22 — TUNCAY ÖZKUL — Adana, Kozan, İstik-lâl Mah. olup Ankara, G. O. Paşa Mah. No: 18'de oturur, 23 — NADİR TİMUÇİN — Sarıkamış, Seyithalit köyünden olup, İs-tanbul'da seyyar satıcı, 24 — ŞEVKET ULUDAĞ — Edirne Enez Büyük Evren köyünde öğretmen, 25 — AZAMET ÇİFTÇİ — Pendik Boru Sanayi fabrikasında işçi, 26 — HÜSEYİN DEMİRCAN — Maraş Afşin Kabakulak köyünden olup halen Haseki Nevbahar Mah. Samipaşa sok. No: 20 D. : 3 Aksaray adresinde oturur, 27 — SEDAT KANGAL — Şehremini, Seyit-ömer Mah. Hicret Sok. No: 4/12'de, 28 — CEZMİ İŞLER — Düzce, Taşköprü köyünden olup aynı köyde öğretmen, 29 — HAKKI KARATAŞ — Elâzığ, Palu ilçesinden olup, İst. Üsküdar, Ahmet Çelebi Mah. Hidayi Mahmut sok. 2/A'da oturur, 30 — FARUK NUROL MADENCİOĞLU — Düzce, Cedidiye mah. den olup, Düzce Ticaret Lisesi öğretmeni. 31 — ÖZGÜR ÖZENİR — Düzce, Camiikebir Mah. den olup, Düzce Gümüş-ova Nahiyesi Ortaokul öğretmeni. 32 — HAYRETTİN TOPÇU — Düzce, Konuralp mah. İlkokul öğretmeni, 33 — CENGİZ ARIBAŞ — Düzce, Karaca mah. den olup, aynı yer Atatürk İlkokulu öğretmeni. 34 — MEHMET ULUDOĞAN — İst. Tak-sim, Billurcu Sok. No: 6, 35 — YAKUP BARIŞTAERDOST — Artova ilçesi Çamlıbel nahiyesi Çiftlik köyünden olup Boğaz-içi Fakültesi 3. yurtta kalır. 36 — İRFAN HÜSEYİN — Kıbrıs Lefkoşe, Proyiki nüf. kay. İst. Beyazıt Mithatpaşa mah. No. 51/5'de oturur, 37 — ÖNTAÇ HASAN — Kıbrıs, Magosa, Va-dili köyü nüf kay. olup İst. Beyazıt Mithatpaşa Cad. Memiş Apt. 5/5'de oturur. 38 — ALİ ÖZDEMİR — Divriği ilçesinden olup Bakırköy, Ateşalan köyü Fevzi Çakmak mah. Namıkke-mal Cad. 240/2'de oturur, 39 — HASAN KARADENİZ — Kas-tamonu Merkez Cebrail mah. den olup, İst. Kıztaşı, Kızamık Sok. Danış Apt. 3/1, Fatih'te oturur. 40 — İBRAHİM GÖR-MÜŞ — Salihli, Yanağaçlı köyünden olup İstanbul'da bîmekân, 41 — İSMAİL DOĞANYİĞİT — Bolu Gerede Çukurca köyün

den olup, İst. Kasımpaşa Neva sok. No: 19'da oturur, 42 — SADİ ÖZTÜRK — Bostanyeri Düzce nüf. kay. ve aynı yer Kültür mah. Ankara İst. yolu üzerinde No: 14'de oturur. 43 — ADEM KEPENEKLİOĞLU — Ceyhan, Yumurtalık ilçesinden olup, İstanbul Balmumcu, Bestekár Zeki Bey Mah. Tellâlzade sok. No: 146'da oturur, 44 — NEVZAT ÇELİK — Malatya Hekimhan, Güzüngüt köyünden olup İst. Kurtuluş Sinemköy, Aktaş Sok. Taras Apt. No: 14, 45 — MÜJGAN ERDEM — Eskişehir, Halkalı köyü öğretmeni. 46 — SEMRA KABADAYI — Eskişehir Huzur mah. Efeler Sok. No: 16, 47 — FATMA ÖZSAYAN — Çaycuma ilçesi, Çorap köyünden olup Ankara Yüksek İhtisas Hastanesinde hemşire, 48 — ZİYA SÜMER — Ankara Küçükesat Başçavuş sok. 101/4, 49 — YILMAZ SONTAN — Dolapdere, Sazlıdere Cad. No: 23'de 50 — MURAT ERGÜL — Ankara Tunalıhilmi cad. 74/1, Kavaklıdere, 51 — İSMAİL KADRİ — İst. Fındıkzade, Lütfüpaşa sok. No: 16 D. 11'de, 52 — SADIK VAROL — Kasımpaşa Küçükpiyale Zincirlikuyu cad. Tek Kozmatik sanayiinde muhasebe yardımcısı. 53 — MEHMET GÜNDOĞDU — Düzce, Kaya köyü ilkokulu öğretmeni, 54 — MEHMET RACİ ÖZDEN — Ankara, İncesu 9 Eylül Sok. 36/12'de oturur, 55 — İBRAHİM SEYHAN — Ankara, Emek mah. 60 sok. 150/5'de oturur, 56 — MUSA HAMİTZADE HİYAV — İst. Hukuk Fakültesi 3. sınıf 2781 no.lu öğrenci, Fındıkzade Alipaşa Mah. Mucit sok. No: 1'de oturur, İran tebalı, 57 — FETHİ ÇELİK — Adapazarı, Pamukova ilçesi Şehvarmuz köyünden, 58 — İSMAİL YAVUZ CANBAKAN — Lâleli, Kocarafetpaşa cad. No: 55, öğrenci, 59 — ALİ RIZA YILDIRIM — İst. Bostancı Bahçelerarası Yalı yol. No: 8, 60 — KEMAL ERCAN — Gaziantep, Kazıklı köyünden olup, İst. Osmanbey Site Han 7/11 No. da Yüksek Mimar, 61 — AHMET TANAY — Elâzığ, İzzetpaşa mah.'den olup Çağlayan Yüksek okulunda öğrenci, 62 — DURSUN AYDEMİR — Mecidiyeköy, Okçular Sitesinde elektrik teknisyeni, 63 — MEHMET ÇELİK — Bismil Bakacak köyünden olup Galatasaray Yeniçarşı Cad. Eskici Cenkçi sok. No: 56/26, öğrenci. 64 — MEHMET NEVZAT ILIMAN — Ankara, Yukarı Ayrancı Haluk Ziya sok. No: 16/10, öğrenci 65 — COŞKUN TİMUREL — İzmir, 308. sok. No: 46 K. 5'de oturur. 66 — HÜSEYİN CAHİT YAŞAR — Urfa Birecik kazasından olup İst. Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesinde öğrenci, 67 — ARİF ZİYA TOSYA — Karadeniz Ereğlisi'nden olup Sarıyer Kaptan sok. 1/6,

68 — VAHİT GÜÇYİĞİT — Bursa nüf. kay. olup, Beşiktaş, Dikilitaş Karakış sok. Valide Hanım Apt. 30/A'da oturur. 69 — HAKKI KIZILKAYA — Varto Onpınar köyünden olup Ankara Altındağ Plevne Mah. No: 189, 70 — NECDET GÜLTEKİN — Adapazarı, Kızıltepe mah. Sınır sok. No: 35, 71 — HÜSEYİN ÇAKAR — Bursa, Kenez ilçesi Haydar köyü ilkokul öğretmeni, 72 — MUSTAFA GÜNDOĞAN — Şereflikoçhisar ilçesi Abdülaziz mah.'den olup Ankara Üst Cebeci Mah. Aydınlar sok. No: 22/7, 73 — KEMAL TURAN — Ankara, Seyranbağları Ballıbaba sok. No: 12/7, 74 — OĞUZ AKÇAY — Iğdır, Taşburun nahiyesinden olup Ankara, Küçükesat Başçavuş sok. 150/8, 75 — FAHRİ BULUT — Hayrabolu ilçesi, Karabülçek köyü nüf. kay. 76 — NUMAN KAYGUSUZ — Küre, İkiciler köyünden olup, İst. Balmumcu Dere sok. No: 53'de oturur, öğrenci, 77 — YAŞAR ŞAKAR — Ankara, Telsizler Cad. No: 13 Blok No: 226'da oturur, 78 — METİN ÖZDEREN — İzmit doğumlu olup Kadıköy, Bahariye Bakkal sok. 13/5, 79 — FARUK HATİPOĞLU — Çankırı orta ilçesi Elmalı köyünden olup Ankara, Yukarı Ayrancı Hoşdere cad. 20/1. 80 — MEHMET SAMİ ALTINSOY — Çumra nüf. kay. olup, Ankara, Cebeci İkinci Dede Efendi Azak sok. Akasya Apt. No: 4/13, 81 — UĞUR CAN ÖKTEM — Düzce Yapıkredi Bankasında memur, 82 — YALÇIN ERGUNDOĞAN — İzmir, 136 sok. No: 45'de Hatay, 83 — CEZMİ DİKMEN — Urfa, Cami Atik Mah. Cami Sok. No: 45'de oturur, 84 — GAYRAM GİRGİN — Kemaliye ilçesi Yeşiltepe köyünden olup Ortaköy Aydınlık sok. No: 74, 85 — TANER MALLI — Gümüşhane Şiran ilçesinden olup, İst. Haseki, Münürpaşa sok. Kaldırım Koç Apt. 50/10, 86 — ETHEM İYİSON — Maraş Pazarcık Tilkiler köyünden olup Küçükçekmece 27 Mayıs cad. Çınar Kooperatif evler C 1 Blok No: 5, 87 — İSRAFİL TEKİN — Gümüşhane, Kelkit Yeşilova köyünden olup Alibeyköyü Karadolap mah. Kademeli Merdiven sok. No: 10. 88 — ADNAN ACAR — İzmit ilinden olup, Silahtarağa, Elektrik Santralında Teknik Ressam, 89 — BAYRAM KILIÇ — Tunceli, Mazgirt Öznek köyünden olup, İst. Avcılar köyü Mustafakemalpaşa Mah. de oturur, 90 — YAVUZ ALAGON — Kayseri Pazar Viran nahiyesi halkından olup Ankara Kocatepe Malkacı Sok. No: 6/9, 91 — VELİ UĞUR — Burdur İnan köyünden olup Burdur, Merkez Bahçelievler Mah. Yeni sok. 1/2. 92 — M. SABRİ ASLAN — Siirt, Sason ilçesinden olup Elmadağ Karga sok. 6/4, 93 — MUSTAFA ERGÜL —

Taksim İnönü cad. No: 38 - 42'de oturur, 94 — MUHARREM GÜNGÖR — Küçükköy, Cengiz Topel Cad. a/1, 95 — TEOMAN GÖREL — Beşiktaş, Akdoğan sok. 23/8, 96 — TAHSİN DOĞAN — Adıyaman Gölbaşı nüfusunda kayıtlı. 97 — AHMET MEHMET — Kıbrıs Magosa Geçitkale köyünden olup, Merter Pazar sokak 450 evler, No: 15, 98 — HALİL BİRGÜL — Beşiktaş Bakkalbilal sokak No: 12, Daire 2 serbest mimar.

S U Ç :

1 — Ateşli silahlarla faili gayri muayyen şekilde birden ziyade kimseyi öldürmek.

2 — Patlayıcı madde atarak panik yaratmak suretiyle ve tedbirsizlik, dikkatsizlik sonucu birden çok kişinin ölümüne sebebiyet vermek.

3 — Toplantıda ateşli silah ve benzeri patlayıcı madde bulundurmak.

4 — 6136 Sayılı Kanuna aykırı şekilde silah taşımak.

5 — T. C. K. nun 264. maddesinde sayılan patlayıcı maddeleri toplantıda bulundurmak.

6 — Toplu ızrar.

7 — Polis görevlilerine görevleri başında fiili mukavemet ve hakaret etmek.

8 — Halkı suç işlemeye tahrik ve teşvik etmek.

9 — Ölümle biten kavgaya iştirak etmek.

SUÇ TARİHİ: 1 Mayıs 1977 Pazar günü saat 19.00 sıraları.

SUÇ YERİ: Taksim Alanı ve çevresi.

Sanıklar hakkında düzenlenen hazırlık soruşturması evrakı C.Y.U.K. nun 192 nci maddesi uyarınca ilişikte sunulmuştur.

O L A Y :

Gerek tertip ediliş tarzı itibariyle ve gerekse 8'i kadın 1'i çocuk olmak üzere, 34 Türk insanının hayatını kaybetmesine, 32'si kurşunlanmak, diğerleri çeşitli şekillerde olmak suretiyle 126 kişinin de yaralanmasına neden olan ve kamu vicdanında

ve evrensel adalet duygusunda mahkûm edilen 1 Mayıs kıyımı ile ilgili açılan bu davada sanıkların küçük bir bölümü yüce adaletin önüne çıkarılmış bulunmaktadır. **Bu büyük ve kanlı facianın tertipçisi, uygulayıcısı yurt ve insanlık düşmanı olan bu asli failler er geç tesbit edilecek ve tarihin ve şaşmaz adaletin önüne çıkarılıp hüküm giyeceklerdir.**

1 — Emek ve Sermayenin Türk Anayasası açısından durumu:

Bilindiği üzere **Emek** ve **Sermaye** arasında tarihsel, toplumsal ve diyalektik bir ilişki mevcuttur. Tarihsel süreç içinde sermaye toplumda büyüyüp, yoğunluk ve genişlik kazandıkça ona paralel olarak hür emek de aynı tarihsel süreç içinde ve diyalektik yasa gereği büyüyüp gelişmekte, yoğunlaşmakta, nicel ve nitel boyutlara ulaşmaktadır. Kısaca Emek ile Sermaye birbirlerinin hem antitezi ve hem de nedenleridir.

Türkiye'mizde bu oluşum ve gelişim aynı Sosyal ve Ekonomik fenomeni izlemektedir.

9.7.1961 tarih ve 334 sayılı Anayasamızın 3 ncü maddesi (**Türkiye Devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olduğunu**) 12 nci maddesi (**herkesin dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin Kanun önünde eşit bulunduğunu, hiçbir kişiye, zümreye, aileye veya sınıfa imtiyaz tanınamıyacağını**) belirtmiş olup 46 ncı maddesi de (**İşçilerin ve İşverenlerin önceden izin almaksızın Sendika ve Sendika Birlikleri Kurma hakkına sahip bulunduklarını**) hükme bağlamıştır.

Gerçekten genellikle Atatürk Türkiyesinin doğuşundan sonra gerek Türk işverenler kesimi, gerekse Türk işçi kesimi 334 sayılı Anayasa ve önceki Anayasalar doğrultusunda orgütlenmeye başlamışlar ve kendi organlarını kurup hayata geçirmişlerdir. Bu legal örgütlenmelere paralel olarak Cumhuriyet hükümetleri iş ve çalışma hayatını düzenliyen çeşitli yasalar çıkarmışlardır.

Örneğin 3008, 931, 1475 sayılı İş Kanunları, 4792, 5417, 5565, 6900 ve 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunları, 854 No.lu Yeni Deniz İş Kanunu, 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu ile Odalar Birliği Kanunları vb..

Yukarıda anılan Anayasamızın ilgili maddelerinden de

açıkça anlaşıldığı gibi, mevzuatımız hiç bir özel ve tüzel kişi ve kuruluşa öncelik tanımamış, diğer bir deyimle işçi ve işveren kesiminin gerek örgütlenme, gerekse Sosyal - Ekonomik isterlerde bulunmaları konusunda herhangi bir tercihi öngörmemiştir. Toplumsal Emek ve Sermaye karşısında objektif ve tarafsız kalmıştır.

Anayasa ve Yasalar önünde Türk İş ve Sermaye Dünyası eşit ve karşılıklı hak ve hükümlere bağımlı tutulmuştur.

2 — İş ve Çalışma yaşamının örgütlenmesi:

334 sayılı Anayasamızın 46 ncı maddesine göre (**işçiler ve işverenler, önceden izin almaksızın, Sendikalar ve Sendika Birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma**) hakkına sahip olduklarından gerek işçi, gerekse işveren kesimi Anayasanın işbu maddesi doğrultusunda örgütlenerek 27.7.1963 tarih ve 274 sayılı Sendikalar kanununun 2 nci maddesine göre işyeri, iş kolu ve konfederasyon seviyesinde faaliyette bulunmaya başlamışlardır.

Bu cümleden olarak Türkiye Maden-İş, Lastik-İş, Basın-İş, Türkiye Gıda-İş, Türk Maden-İş Sendikaları isimli işçi kuruluşları bir araya gelerek 13.2.1967 tarihinde Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) adlı örgütü oluşturmuşlardır.

DİSK, Ana tüzüğünün 3/E maddesine göre, (**Emekçilerin, tüm haklarını alabilmesi, yalnız mesleki mücadele ile mümkün olmayıp, bunun yanısıra Anayasadaki Demokratik haklarını kullanarak, siyasi mücadele yapmaları da gerekli**) olduğunu kabul etmiş, iş ve çalışma hayatında gerek üyelerin, gerekse genellikle Türk İşçi kesiminin yalnızca ekonomik değil fakat sosyo-politik yaşamında da kesin tavır alması gerektiği görüşünü benimsemiştir.

Diğer şekilde ifade edersek, DİSK, üyelerinin ve Türk işçi kesiminin sosyal refah ve güvenliklerinin yükseltilmesi ve çalışma koşullarının düzeltilmesi için yalnız ekonomik değil, ayrıca ve özellikle Politik mücadele ve tercih yapması gerekli olduğu, işçi sınıfının sorunlarının tam bağımsızlığa kavuşmuş toplumcu bir düzende çözümleneceği görüşünü benimsemektedir. (Belge dosyası DİSK Ana Tüzüğü).

Türkiye iş ve çalışma hayatında kurulmuş olan diğer işçi konfederasyonlarından DİSK, benimsediği bu sosyo-politik tavır ve yurt ve dünya görüşü ile ayrılmaktadır.

Bu nedenle Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu 21 Şubat 1977 tarihinde yapılan ortak toplantılarında 1977 milletvekilliği genel ve kısmî senato seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisini destekleme kararını almış, bu kararının gerekçe ve nedenlerini de br broşürle kamuoyuna duyurmuştur. (Belge dosyası No: 2).

Bu talep ve destekleme nedenlerini havi broşürün 15 inci maddesinin son bendinde **(1 Mayıs'ın yasalarda da işçi bayramı olarak yer almasını sağlamak için gerekli düzenlemelerin yapılması)** istemi yer almaktadır.

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu 1 Mayıs'ı Dünyadaki uygulamalara koşut olarak **(Birlik - Mücadele ve Dayanışma Günü)** olarak ilan edip o tarihte İşçi kesimi tarafından bir yürüyüş ve miting düzenlenmesine karar vermiştir.

3 — 1 Mayıs hakkında kısa hatırlatma:

Amerika Birleşik Devletlerinde işçi ve işveren kesimi arasındaki temelde sınıf savaşımı olarak yükselen ve ancak güncel hayata 8 saatlik iş günü, çalışma koşullarının düzeltilmesi ve bazı sosyal Güvenlik haklarının sağlanması biçiminde yansıyan olaylar 1974 yılında en gergin boyutlara ulaşmıştır.

1977 tarihinde de bu defa Demiryolu işçileri aynı yoldaki isterlerle direnişe geçtiler, işçi ve işveren kesimi arasındaki bu sert mücadelelerin kanlı çatışmalara dönüştüğü görülmüştür.

1886 yılı mayısında ve bu karşılıklı mücadele ortamında 4 işçi önderi hayatını kaybetti.

Nihayet büyüyen ve giderek Amerika'nın her tarafına ve Avrupa kıtasına protesto ve sempati grevleri biçiminde sıçrayan direnişler sonunda ve 1889 yılında 1 Mayıs Tarihi **(Dünya İşçilerinin Birlik - Dayanışma ve Mücadele Günü)** olarak ilan ve evrensel boyutlara ulaşmak suretiyle Amerika Birleşik Devletlerinde ve onu takiben bütün dünyada resmi tatil günü şeklinde yasallaşıp kutlanmaya başlandı.

Memleketimizde de 1890 yılından itibaren 1 Mayıs başlangıçta Amele Bayramı olarak, sonraları da yasal deyimi ile Bahar Bayramı adı altında kutlanagelmektedir.

1 Haziran 1935 tarih ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2/C maddesi 1 Mayısı Bahar Bayramı olarak niteleyip resmi hayata geçirmiş bulunmaktadır.

Diğer bir büyük işçi sendikaları konfederasyonu olan Türk-İş, 1 Mayısı **(Bahar Bayramı)** 24 Temmuzu **(İşçi Bayramı)** olarak ilan, kabul ve kutlamaktadır.

Özetle: Adı ne olursa olsun 1 Mayıs, memleketimizde de Resmi Tatil günüdür.

4 — DİSK'in 1 Mayıs öncesi çalışmaları:

Pek çok ülkelerdeki uygulamalara paralel olarak 1 Mayısı **(Dünya İşçilerinin Birlik-Dayanışma ve Mücadele Günü)** olarak kabul ve ilan ederek Devrimci İşçi Sendikaları Başkanı **Kemal Türkler,** Genel Başkan Vekili **Mehmet Kılınç,** Genel Sekreter **Mehmet Karaca,** üyeler **Fehmi Işıklar** ve **Celâl Küçük** 9.3.1977 tarih ve 256 sayılı Yürütme Kurulu kararı ile bu bayramın **(yığınsal olarak kutlanmasına, bununla ilgili bir tertip komitesi kurulmasına, komitenin Mehmet Karaca Başkanlığında Mehmet Ertürk ve Avukat Müşir Kaya Canpolat'tan oluşmasına dair karar almış),** adı geçen tertip komitesi üyeleri de bu amaçla 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hürriyeti hakkındaki Kanunun 7 nci maddesine göre gerekli bildirimi 14.3.1977 tarihinde düzenliyerek İstanbul Valiliğine vermişlerdir. Bildirimin tetkikinden de anlaşılacağı üzere DİSK'e bağlı kuruluşlar 1 Mayıs 1977 Pazar günü saat 10.00'da Beşiktaş'ta toplanacak, buradan yürüyüş korteji halinde Beşiktaş caddesi - Dolmabahçe caddesi - Stadyum önü ve Gümüşsuyu güzergâhını takiben Taksim alanına varılacak, Taksim Alanında saat 14.00'de başlıyacak olan toplantı saat 16.00 da sona erecektir.

İstanbul Valiliği bu bildirim üzerine DİSK Tertip Komitesi üyelerine yine 171 sayılı yasanın 7 nci maddesi uyarınca 23 Mart 1977 tarih ve 12309 sayılı alındı belgesini vermiştir.

Ancak yürüyüş ve tertip komitesi bu defa 19.4.1977 tarihli yazı ile İstanbul Valiliğine yeniden başvurarak Beşiktaş'taki toplantı saatinin 12-14.00 olarak, yürüyüşe başlama saatinin 14.00 olarak ve toplantının sona ermesi saatinin de 18.00 olarak değiştiğini bildirmiş, Vilâyet makamı 29.4.1977 tarih ve 19494 sayılı yazısı ile 5 Haziran 1977'de milletvekili genel ve kısmî senato seçimleri yapılacağı cihetle 171 sayılı yasanın 6 ncı maddesi ile 298 sayılı yasanın öngördüğü koşul ve kısıtlara uyulması kaydı ile yürüyüş ve mitinge izin verildiğini yanıtlamış, ayrıca 29.4.1977 tarih ve 19400 sayılı bir yazı ile tertip komitesine yürüyüş ve miting sırasında dağıtılacak, yapıştı-

rılacak ve taşınacak afiş, ilân, pankart ve dövizlerde 171 sayılı yasanın 16 ncı maddesine göre suç teşkil eder nitelikteki yazı ve resimlerin bulunmaması gerektiğini tebliğ eylemiş, buna karşılık DİSK Genel Sekreteri Mehmet Karaca, 29.4.1977 tarih ve 1977/930 sayılı bir yazı ile İstanbul Valiliğine yürüyüş ve mitingde kullanılacak sloganları ve dövizlere yazılacak sözleri kapsayan listeyi göndermiştir.

DİSK Genel Sekreteri ayrıca üye sendika ve şubelerine yazdığı bir yazıya bu listeyi ekleyerek burada yazılı olmayan belgi ve sloganların kullanılmamasını bildirmiştir. (Belgeler dosyası No: 4).

Yukarıda yapılan bu açıklamalardan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunun 1 Mayısı önceleyen günlerde yasa ve prosedüre uygun olarak gerekli önlemleri aldığı, üyelerini uyardığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

5 — Demokratik - Yasal Kuruluşların 1 Mayıs Yürüyüş ve Mitingi dolayısı ile aldıkları tavır:

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunun kabul, ilan ve tertip ettiği 1 Mayıs Dünya İşçileri Dayanışma Günü dolayısı ile 1630 sayılı Dernekler Yasasına göre kurulmuş olan legal Demokratik Dernek ve kuruluşlardan büyük bir kısmının bu yasal yürüyüş ve mitinge katılma kararı aldıkları görülmektedir.

Örneğin: Zeytinburnu Halk Evi, Türk Tabibler Birliği, Çağdaş Hukukçular Derneği, Dostlar Tiyatrosu, Ankara Sanat Tiyatrosu, İstanbul Halk Evleri, İlerici Kadınlar Derneği, (İKD), Tüm-Der, Tüs-Der, İlerici Gençler Derneği (İGD), Dev-Genç, Ant-Der, Devrimci Liseliler, Tüm Teknik Elemanlar Derneği, Kooperatifler Derneği, Tüm Sağlık Elemanları Derneği, Sosyalist Gençlik Derneği (SGD), Tüm Öğretmenler Derneği (Töb-Der), Pahalılık ve İşsizlikle Mücadele Derneği (PİM) gibi kuruluşlar ile bazı bağımsız sendikalar gibi...

Özetle belirtilecek olursa emniyet raporlarına göre bu yürüyüş ve mitinge memleketin çeşitli yerlerinden gelen yaklaşık 53 dernek ve kuruluş ile 99 İşçi Sendikasının iştirak eylediği anlaşılmaktadır. (Polis Dosyası No: 71/1).

Böylece DİSK'in düzenlediği 1 Mayıs Dünya İşçileri Dayanışma Günü yürüyüş ve miting hareketinin gerek işçi kesimi ile gerekse aydınlar kesiminde büyük yankı uyandırdığı ve şe-

hirlerarası yığınlar arası boyutlara ulaştığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

6 — Basındaki Durum:

Günlük gazete ve haftalık, aylık dergilerde de DİSK'in düzenlediği 1 Mayıs yürüyüş ve miting kararı geniş ilgi uyandırmış bulunmaktadır.

A) Gerçekten 1 Mayıs'dan daha 10-15 gün kadar öncesinden günlük basının bir kesiminde bu karar olumlu karşılanırken diğer bazı basın kesiminde ters tepki görmüş, çıkan yazı ve fıkralarda 1 Mayıs'ta düzenlenecek olan yürüyüş ve mitingde olaylar çıkabileceği, can ve mala zarar vereceği, taşıtların yakılacağı endişe, kuşku ve psikozuna öncelik verilmiş, üzerinde durulmuştur.

Bu yazı ve eleştiriler hemen de 1 Mayıs'a kadar sürdürülmüştür.

B) Türk Anayasasının kapsam ve sınırları içinde ve Türkiye İşçi-Emekçi sınıf ve tabakalarını temsil iddiası ile günümüzde başlıca 5 partinin sol yelpaze içinde kurulup örgütlendikleri görülmektedir.

Bu yasal partilerin keza başlıca yayın organları şunlardır: Yürüyüş, Çarkbaşak, Kitle, İlke, Emek, Bağımsız Türkiye, Proleter gibi.

Yukarıda isimleri geçen bu dergilerin, kendi partileri adına DİSK yönetimini öteden beri Türk işçi hareketine ters tavır aldıkları iddiası ile eleştirdikleri görülmektedir.

Ayrıca bu (Dergilerin ve Partilerin) Evrensel Bilgi Teorisi adına birbirlerini de eleştirdikleri anlaşılmaktadır.

Bu legal 5 parti arasında herhangi bir diyalog kurulmamıştır.

C) a) Bu legal partilere ait dergilerin dışında Türkiye'nin hiç bir partiye bağımlı olmıyan bir kısım öfkeli genç kuşağı tarafından da birtakım haftalık veya aylık dergiler çıkarılmaktadır: Kendi iddialarına göre Marksist-Leninist Devrimci doğruları bulma çabası veren, bu Devrimci Teori ışığında Türkiye'nin Tarihsel ve Sosyal sorunlarını araştırıp saptama uğraşında olan bir kadro tarafından çıkartılan Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği, Halkın Yolu isimli dergiler.

b) Aynı doğrultuda ve fakat ayrı fraksiyon ve yorumu temsilen aylık, Aydınlık ve haftalık Halkın Sesi dergileri,

c) Acilciler, Cepheciler de denilen üçüncü bir grup tara-

fından çıkarılan ve doğaldır ki aralarında yine fraksiyon ayrıcalıkları bulunan Devrimci Gençlik, Kurtuluş Sosyalist Dergi, Emeğin Birliği gibi dergiler.

Türk solunu en sağlıklı ve tutarlı biçimde temsil ettikleri ve evrensel teoriyi ancak kendilerinin doğru bildikleri kanısında olan bu kümelerin bütün sol eğilimli legal siyasi partileri ve bu arada birbirlerini sekter, revizyonist, küçük burjuva bireycisi, Maocu, Şabloncu, Tekkeci, sol sapma, sağ sapma, sosyal faşist, oportünist, faşist, anarşist ve maceracı olarak amansızca suçladıkları da görülmektedir.

Ayrıca bu guruplar tarafından DİSK yöneticileri sosyal faşist, sendika ağaları, işçi sınıfı davasına ihanet etmiş kimseler olarak nitelenmekte, buna karşılık DİSK yöneticileri de adı geçenleri Maocu, Kızıl Bozkurtlar olarak eleştirmektedir.

(DİSK yöneticilerinin bundan başka bu gruplara karşı, üye sendikalarla herhangi bir kontakt kurulması ihtimali karşısında son derece duvarlı olduğu, kesin ve olumsuz tavır almakta bulunduğu görülmektedir.)

Nihayet adı geçen bu grupların, 1 Mayıs İşçi Dayanışma-Mücadele ve Birlik Gününün hiçbir kuruluşun tekelinde olmadığını belirterek, DİSK'in çekingen tavrına rağmen bu tarihte düzenlenen yürüyüş ve mitinge katılma kararı aldıkları anlaşılmaktadır. (Halkın Sesi Dergisi bunun dışındadır).

Basın kanadından 1 Mayısa böylece birtakım olumlu görüşler, endişe, tahrik ve suçlamaların ağır bastığı bir ortamda girmiştir.

7 — 1 Mayıs Yürüyüşü ve Olaylar:

1 Mayıs Yürüyüş ve Miting Tertip Komitesi Vilâyet makamına bildiriyi verdikten sonra gerekli hazırlıklara girişerek muhtemel bir kışkırtma ve sabotaj hareketlerine karşı gerekli önlemleri almaya koyulmuştur. Bu cümleden olarak yaklaşık 20.000 DİSK işçisine kırmızı giysi, kırmızı kasketli kıyafet giydirerek Yürüyüş Kortejinde ve Taksim alanında görev verilmiştir.

Bu arada Trakya ve İstanbul'un komşu il ve ilçelerinden bayrama katılacak Sendika, Dernek ve kuruluşların Beşiktaş'a gelmeleri ve korteje katılmalarının olanaksızlığı ve en azından güçlüğü karşısında Emniyet Müdürlüğü yetkililerine şifahen başvurarak bu grubun Saraçhanebaşı - Atatürk Köprüsü üzerinde toplanıp, Tarlabaşı üzerinden Taksim Alanına ulaşmaları

talep edilmiş, bu talep yetkililerce olumlu karşılanmıştır. DİSK Hukuk Danışmanı ve Yürüyüş ve Miting Tertip üyesi Avukat Müşir Kaya Canpolat tarafından ifade edilen bu husus, her ne kadar Vilâyete verilen bildirimde mevcut değilse de, yetkililerin koşullardan doğan bu ikinci yürüyüş kolu hakkında ve sözlü talep karşısında uygun yanıt verdikleri görülmektedir. Zira zabıta dosyasında güzergâhın ihlâl edildiği yolunda bir kayıt bulunmadığı gibi Yürüyüş ve Miting Hükümet Komiseri tarafından düzenlenen 2.5.1977 tarihli raporda da güzergâhın keza ihlâl edildiği yolunda bir bildirime rastlanmamıştır. (Polis Dosyası ve Belge No: 4).

Böylece bir grup Sendika, Kuruluş ve Dernekler Beşiktaş Barbaros bulvarında diğer bir grup Sendika Kuruluş ve Dernekler de Saraçhanebaşında 1 Mayıs 1977 pazar günü saat 10 dan itibaren toplanmaya başlamıştır:

A — Barbaros bulvarında önde DİSK'e bağlı işçilerin oluşturduğu, kendi Sendikaları olmak üzere daha arkada Türk Tabipler Birliği, Çağdaş Hukukçular, Gerçek Sinema, TÖB-DER gibi Demokratik Yasal Kuruluşlar. Kortejin en arkasında da sayıları 2-3 bine varan DEV-GENÇ ekibi yer almıştır.

Bu grup yaklaşık olarak 14.30 sıralarında yürüyüşe geçmiştir.

Bir örnek giyimli DİSK yürüyüş ve miting görevlileri korteji çepeçevre çevirmek, birbirleriyle kenetlenmek ve ayrıca Dernek, Kuruluş ile Sendikalar arasında bir tampon bölge tesis etmek suretiyle yürüyüşe dışardan sızına, müdahalede bulunma gibi ihtimallere karşı önlemleri almıştır.

B — Saraçhanebaşındaki grup da su kemerleri ile Atatürk köprüsü arasında kalan yolda DİSK mensubu işçiler, onun arkasında ve su kemerlerinin dışında itfaiye önünde Bağımsız Türkiye, Kurtuluş Emeğin Birliği Dergilerinin görüş paralelindeki kimselerin oluşturduğu ve (Kurtuluşçu) olarak nitelenen ve sayıları 4000'e varan ikinci grup ,en arkada Fatih caddesi üzerinde toplanan sayıları on binin üstünde olan Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu ve Halkın Birliği Dergileri mensubu ile bu dergilerin doğrultusundaki görüşler etrafında toplanan üçüncü gruptan oluşmaktadır.

DİSK görevlilerinin burada da yukarıda belirtildiği şekil ve koşullarda koruma önlemlerini alıp uyguladıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu kortej de saat 14 - 15.00 sıralarında kordon altında Taksim alanına doğru yol almaya başlamıştır.

8 — DİSK'in aldığı önlemler:

a) Gerek Beşiktaş Barbaros bulvarında toplanan DİSK veya diğer Sendika, Dernek ve kuruluşlara gerek Saraçhanebaşında toplanan aynı görünümlü Sendika, Dernek ve Kuruluşlarla, gerekse Taksim alanına intikal eden bu sayılan teşekküllere dışarıdan herhangi bir sızma, miting ve bayramı amacından saptırma, herhangi bir provokasyona meydan vermeme düşüncesi ile gerekli önlemlerin DİSK yetkilileri tarafından alındığı, bunun için 20 bin kadar işçinin tek kıyafet altında bütün yürüyüş ve miting boyunca görevlendirildiği dinlenen tanıklarca ifade edilmektedir. (Sivil tanıklar dosyası)

b) Ayrıca Devrimci işçi sendikaları konfederasyonunun Vilâyet makamına verdiği, üye sendikalara da tevdi eylediği döviz, pankart ve sloganlar dışında herhangi bir döviz, pankart ve sloganı kabul etmediği yolunda bu yürüyüş ve mitinge katılan kuruluşlara uyarılarda bulunduğu da anlaşılmaktadır.

Gerçekten gerek emniyet izlenim raporlarından gerekse Hükümet Komiseri raporundan bu hususa aykırı bir saptama veya belgeye rastlanmamıştır.

c) Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu çıkabilecek olaylarda yaralanmalar meydana geldiği takdirde anında müdahale edebilmek amacı ile İstanbul Belediye başkanlığından 8 kadar ambulans sağlamıştır.

d) DİSK ayrıca gerek ambulansları, gerekse kendine ait veya o gün için tutulmuş taşıtları İstanbul Belediyesinden temin ettiği telsiz cihazları ile de donatmıştır. Bunlarla kortejlerin gerek yürüyüş sırasında, gerekse alana konumunda asgari koordinasyon ve haberleşmeyi sağlamayı amaçladığı ve uyguladığı görülmektedir.

Gerek Barbaros bulvarında, gerekse Saraçhanebaşından harekete geçen kortej belli güzergâhlarını takiben Taksim alanına geldiklerinde kendilerine alanda daha önce ayrılmış olan yerlerine alınmağa başlamışlardır. Öyle ki önce Sendikalar belirtilen kısımlarda yerleştirilmeden önce gezinin önünde kurulan konuşma kürsüsü ve protokola ait tribünün önünden döviz, flama ve pankartları ile geçmektedirler. İşçi kesimi sona erdikten sonra alana diğer Dernek Kuruluş veya genel-

likle yürüyüşe dahil olanlar yine aynı yöntem ve disiplin içinde yerlerine alınmaktadırlar.

Bu arada yürüyüş ve yerleştirme işlemi uzamağa başlamış ve saat 17.30'a kadar gelmiş olduğundan saat 18.00 de sona ermesi gereken yürüyüş ve miting için tertip komitesi üyesi Avukat Müşir Kaya Canpolat tarafından hükümet komiserinden mitingin devamını sağlamak amacıyle mehil talep edilmiş, vaki temaslar sonucu bu mehil sağlanmıştır. Buna rağmen miting ve yürüyüşe katılanların çokluğu, yolda duraklamaların olması gibi nedenlerle kortejin sonu alınamayınca DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler kürsüye çıkarak özet konuşmasına başlamıştır.

Bu sırada saat 18.30 civarındadır.

Kemal Türklerin konuşmasının DİSK'in Sosyo-Ekonomik Dünya görüşünün bir açıklanması şeklinde olduğu görülmüştür. (Polis dosyası No: 68)

Ancak Kemal Türkler'in konuşma yapmaya başlamasından önce alana dahil olan sendika ve diğer kuruluşlar hakkında bunları tanıtma, yerlerine yerleştirme amaçlı DİSK görevlisi Bekir Sıtkı Coşkun kısa ve aralıklı konuşmalar yapmıştır. Bu, tanıtma ve coşturma tarzındadır. (Polis dosyası No: 69)

Beşiktaş'tan hareket eden grubun en arkasında bulunan Devrimci Gençlik Derneği (Dev-Genç), korteji takiben Gümüşsuyu caddesine kadar gelmiş, buradan ayrılarak kısmen Mete caddesini takiben Divan otell önünden Cumhuriyet caddesine çıkıp alana koşar adımlarla dahil olmuştur.

Bu sırada saat yaklaşık 18.45 tir.

Ve Kemal Türkler konuşmasının son kısmını sürdürmektedir.

Dev-Genç, işçi kesiminin dışına, anıtın ön ve etrafına dizilmiştir. DİSK görevlileri bunlarla işçi kesimi arasında yine bir tampon ve güvenlik kordonu oluşturmuşlardır.

Bu arada Saraçhanebaşından yürüyüşe geçen ikinci kortej Tarlabaşı ve Abdülhakhamit caddelerini izleyerek alana alınmaktadır. Bu güzergâhtan gelen işçi kesimi alana dahil olmuş, dışarıda Tarlabaşı caddesi üzerinde birbirinden ayrık iki grup kalmıştır.

Bunlardan önceki, Kurtuluş yazılı bir flamayı taşımasından dolayı Kurtuluşçular olarak tanımlanan ve Bağımsız Türkiye, Kurtuluş Sosyalist Dergi ve Emeğin Birliği dergilerinin

ideolojik çatısı altında toplanan gruptur. Bu grup alana girmek isteyip de DİSK koruma ekibi tarafından önlerinin kapatılmak istenmesi üzerine iki taraf arasında muhtemel bir sürtüşmeye engel olmak amacıyla DİSK yöneticilerince bu grubun alana alınmaları bildirilmiştir.

Kurtuluşçu grup alana dahil olarak baş tarafı İntercontinental otelinin önüne gelecek şekilde uzun bir yay şeklinde dizilmiştir.

Akabinde DEV-GENÇ ile Kurtuluş Grubu arasında Kemal Türkler'in konuşmasını bastırırcasına karşılıklı slogan atma yarışı başlamıştır.

Tarlabaşı üzerindeki Kurtuluşçu Grup içeri girdikten sonra, onu yüz metre kadar geriden izleyen Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu, Halkın Birliği Dergilerinin, kendi deyimleri ile, Marksist-Leninist ideolojik devrimci çemberini oluşturan ikinci grup koşar adımlarla ilerlemeye başlayarak Kurtuluşçuların Tarlabaşı caddesi üzerinde boşalttığı yolu doldurmuştur.

Bu şekilde Tarlabaşı ağzına, 4 yol kavşağının biraz gerisine kadar gelmişler, ancak bunların da önleri keza DİSK koruma ekibi tarafından bir insan barikatı kurulmak suretiyle kapatılmak istenmiştir.

Bu arada bazı tanık beyanlarına göre bu gruptan münferit bazı şahısların tretuvarlardan geçerek Taksim alanı istikametine ilerledikeri anlaşılmaktadır.

Bu grup DİSK işçilerine işçiler birleşin sloganlarını atmaya başlamışlar, DİSK'in sloganı olan bu sözler üzerine görevli işçiler de aynı sloganla yanıt vermeye başlamışlardır.

Fakat bu kitlenin alana büyük çoğunluğu itibariyle henüz girmediği, dinlenen tanıkların ifadeleri ile anlaşılmaktadır.

Bu arada Kemal Türkler nutkunun sonuna gelmiş, bitirmeden az önce topluluğu Devrim Şehitleri ve DİSK eski sekreteri İbrahim Güzelce anısına bir dakikalık saygı duruşuna davet etmiş, topluluğun katıldığı bu saygı duruşunun bitiminden hemen sonra bu davanın konusunu teşkil eden kanlı olaylar meydana gelmiştir.

Bu sırada saat 19.30 sularındadır.

9 — Olay:

Olay çıkarma anı çok iyi hesaplanmıştır, gerek Beşiktaş'ta gerekse Saraçhanebaşında toplanan topluluk saat 10'dan beri ayaktadır. Üstelik muhtemel bir provokasyon ve saldırıya

karşı tetikte ve tedirgindir. Ayrıca mitingin bitti bitecek anına gelinmiştir.

Bu suretle topluluğun fiziksel gücü oldukça tükenmiş, dikkati dağılmış, dönüş hazırlığına da girişmiştir.

Alanda yüz binin üstünde bir kalabalık mevcut olup, bunun bir bölümünü taşradan gelen, İstanbul'u ve alanı tanımayan öğretmenler, işçiler ve Dernek mensupları oluşturmaktadır.

Tanık ifadelerine göre önce Abdülhakhamit caddesi üzerinden bir el, arkasından iki el peşpeşe silah atılmıştır. Bunu hemen takiben Intercontinental otelinin önünden iki el silah atılmıştır. Bu kesimi kısmen Kurtuluş Grubu işgal etmektedir. Tesadüfi olmayan bu atışları İntercontinental otelinin muhtelif kat ve bölümlerinden, bu otelin yanındaki inşaat ve çiçekçi dükkânı içinden Sular idaresine ait duvardan, Otağ restoranın bulunduğu ve duvarında Ozalit yazılı binanın çatısında Abdülhakhamit caddesi içinden, PTT binasının üstünden Pamuk eczanesi üstünden veya civarından aynı anda başlıyan seri atışlar izlemiştir.

Şu hususu da belirtmek gerekir ki, İntercontinental oteli ile Sular idaresinin duvarından seri atışlar yapılmadığı yolunda ifadeler de bulunmaktadır. Ancak bu aykırı beyanların hal ve çözümü Yüksek Mahkemeye ait bir keyfiyettir.

Bir kısmı uzun menzilli silahlardan atıldıkları iddia olunan mermi kurşunları alandaki büyük topluluğun ve kürsüde konuşmasının son sözlerini söylemekte olan Kemal Türkler ile protokole dahil olanların ve kürsünün etrafını çeviren diğer kalabalığın başlarının üzerinden geçmeye başlamıştır.

Bu durum karşısında yukarıda temas edildiği şekilde içinde bulunduğu yorgun, dalgın ve tedirgin atmosferin de etkisiyle büyük kalabalık içine düştüğü bu cehennemi kaos içinde ve can korkusu altında paniğe kapılarak silahların atıldığı, kurşunların geldiği ters istikametlere doğru kaçışmaya başlamıştır. (Fotoğraf ve filim dosyaları ve keşif).

İşbu gözlem ve bulgular da yukarıda anılan iki çelişkili yerden ateş edildiği beyanlarına güç vermektedir.

Taksim alanında yaratılan ve kısa zamanda kıyıma dönüşen bu kararlı saldırı ve terör hareketi tanık ifadelerine göre ortalama 8-10 dakika sürmüş ama alan da bir kan denizi halini almıştır. 8-10 dakika içinde meydana gelen bu saldırının bilânçosu 34 ölü ve 126 dan fazla yaralıdır.

1 — 35 yaşında **Meral Özkol** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

2 — 30 yaşında **Mültezim Oltulu** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

3 — 1943 Doğumlu **Ahmet Gözükara** — Ezilme sonucu mekanik asfeksi,

4 — 29 yaşında **Ziya Baki** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

5 — 53 yaşında **Bayram Eği** — Göğüs basıncına bağlı mekanik asfeksi,

6 — 35 yaşında **Diran Nigiz** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

7 — 1966 doğumlu **Ramazan Sarı** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

8 — 23 yaşında **Hacer İpek Saman** — Göğüs ezilmesine bağlı mekanik asfeksi,

9 — 35 yaşında **Hamdi Toka** — Göğüs ezilmesine bağlı mekanik asfeksi,

10 — 19 yaşında **Nazan Ünaldı** — Göğüs tazyikine bağlı mekanik asfeksi,

11 — 17 yaşında **Jale Yeşilnil** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

12 — 28 yaşında **Bayram Çatak** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

13 — 45 yaşında **Rasim Elmas** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

14 — 25 yaşında **Mahmut Atilla Özbelen** — Göğüs tazyikine bağlı mekanik asfeksi,

15 — 19 yaşında **Leyla Altıparmak** — Göğüs tazyikine bağlı mekanik asfeksi,

16 — **Ercüment Gürkut** — Göğüs tazyikine ve beyin sıkışmasına bağlı mekanik asfeksi,

17 — 28 yaşında **Kenan Çatak** — Kaburga kemikleri kırılmasına bağlı mekanik asfeksi,

18 — 33 yaşında **Mustafa Elmas** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

19 — 21 yaşında **Hatice Altun** — Kaburga kemikleri kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

20 — 29 yaşında **Kahraman Alsancak** — Kafatası sıkışmasına bağlı mekanik asfeksi,

21 — 25 yaşında **Kadriye Duman (Kocamış)** — Göğüs sıkışmasına bağlı mekanik asfeksi,

22 — 57 yaşında **Aleksandros Konteas** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

23 — 26 yaşında **Hüseyin Kırgın** — Göğüs tazyikine bağlı mekanik asfeksi,

24 — 60 yaşında **Mehmet Ali Genç** — Göğüs tazyikine bağlı mekanik asfeksi,

25 — 17 yaşında **Ali Sıdal** — Göğüs tazyikine bağlı mekanik asfeksi,

26 — 31 yaşında **Ömer Narman** — Kaburga kırıklarına bağlı mekanik asfeksi,

27 — 18 yaşında **Sibel Açıkalın** — Boyun kırığına ve göğüs tazyikine bağlı mekanik asfeksi,

28 — 54 yaşında **Garabet Ahyan** — Kafatası kırığı sonucu beyin kanaması,

29 — 39 yaşında **Hikmet Özkürkçü** — 9 mm çapındaki tek kurşun sol arka koltuk altından girip dalak ve akciğeri parçalamıştır.

30 — 26 yaşında **Nazmi Arı** — Toplum zabıtasında görevli polis memuru, sol pazı üst dış kısmından giren bir adet tabanca mermisi, akciğer ve aortu düz hat izleyip vücudu terketmek suretiyle ölümü meydana getirmiştir.

31 — 35 yaşında **Kadir Balcı** — 1 adet 7.65 çaplı tabanca mermisi arkadan belinden girip kalbi geçtikten sonra içerde kalmıştır.

32 — 20 yaşında **Niyazi Darı** — 7.65 çaplı iki adet mermi ön taraftan kafatasına isabet ederek ölümü meydana getirmiştir.

34 — 35 yaşında hüviyeti meçhul erkek — solunum tıkanması sonucu meydana gelen boğulma.

Yukarıda kimlikleri gösterilen bu şahıslar mahiyeti belirtilen saldırılar sonucu Taksim alanında hayatlarını kaybedenlerdir.

Bu 34 kişinin 8'i kadın, 26'sı erkektir.

Bu 34 kişinin 29'u 40 yaşın altındadır.

Bu 34 kişinin 9'u öğrenci, 7'si öğretmen, 6'sı memur, 3'ü işçi, 9'u halk kesimindendir.

Tabanca ile vurulup öldürülen 5 kişiden 4'ü (muhtemelen)

kaçarken arkalarından isabet eden kurşun yarası ile ölmüşlerdir.

Bu şahısların ancak 5'i kurşun yarası ile, biri kafatası kırığı ile geriye kalan 28'i ezilme ve boğulma sonucu hayatlarını yitirmişlerdir. Kurşun yarasına bağlı olarak meydana gelen ölümlerde sadece Niyazi Darı'nın iki adet kurşun isabeti aldığı diğer 4 şahsın tek kurşun ile öldükleri görülmektedir.

Bu kıyım ve yaratılan terör ortamı içinde ayrıca en az 126 kişinin ise çeşitli yerlerinden yaralandıkları tesbit edilmiştir. Bu yaralıların 32 adedi kurşun isabeti ile, diğerleri panik kaçışma, ezilme sonucu meydana gelmiştir. (Yaralılar ve ölüler dosyası).

Bu tablo ve toplanan kanıt ve belgeler şu sonucu ortaya çıkarmaktadır:

a) Olaylar sırasında alanda yüz binin üstünde bir topluluk vardır.

b) Alanın en hâkim noktalarından ve alanı boşaltacak yolları kontrol edebilecek mevkilerden aynı anda seri atışlar başlamıştır. (Örneğin Gümüşsuyu caddesine kaçma istikametini kontrol eden İntercontinental oteli yanındaki Çiçekçi dükkânı üstü ve arkasındaki tahta perde ile çevrili yeni inşaat. Polis memuru Nazmi Arı İntercontinental'ın yanındaki yolun ağzında buradan açılan atışlar sonucu ölmüştür. Harbiyeye açılan Cumhuriyet caddesinden kaçışı kontrol eden PTT binasının üstü ile Otağ restoranın bulunduğu ve duvarında (Ozalit yazılı binanın çatısı, Tarlabasına giden Abdülhakhamit caddesinin içi, İstiklâl caddesi ile Sıraselviler caddesine hâkim olan Sular idaresine ait duvar, alanın orta kesiminin ve kürsüyü ve geziyi kontrol edebilir yerde olan İntercontinental oteli).

c) Bazı yerlerden halkın arasına, aynı anda patlayıcı maddeler atıldığı da ifade edilmektedir. (Gerçekten zabıtaca alanın çeşitli yerlerinde üstünde Torpil yazılarını havi patlayıcı maddeler ele geçirilmiştir. (Polis dosyası).

Her tarafta birden başlayan atış ve patlama sesleri arasında halkın büyük bir kısmı ve özellikle DİSK'e bağlı işçiler kısmen yere yatıp, kısmen de en emin gördükleri geziye doğru kaçarlarken önlerinde DİSK işçilerinin bulunması nedeniyle o tarafa kaçamayan bir kısım halk da kurtuluşu İntercontinental otelinin yanındaki Kazancı yokuşundan aşağı kaçmakta bulmuştur.

Bu yokuştan kaçmaya çalışan topluluk aşağı yukarı anıtın çevresinde ve önünde toplanan DEV-GENÇ, TÖB-DER, MEM-DER gibi dernek ve kuruluşların oluşturduğu insanlardır. Nitekim ölenlerin birisi TÖB-DER'li öğretmen, 9'u öğrenci, 9'u da halka mensuptur.

Yine tanık beyanlarına göre ancak Kazancı yokuşu ağzına gelindiğinde bu defa bu yokuşun biraz altından, kaçışan halka doğru atışlar başlamış, şu durum karşısında geri dönüp kurtulmak isteyen topluluk arasında arkadan gelen habersiz büyük kalabalığın altında kalarak asfeksi ve boğulmalar sonucu hayatını kaybedenler olmuştur.

Sonuç olarak Kazancı yokuşu ağzında bu şekilde 25'e yakın insan ölmüştür.

Alanın en hâkim ve stratejik noktalarından on dakika kadar devam eden seri atışlarda 2000'e yakın mermi yakıldığı ifade edilmektedir.

Şu durum karşısında eğer hedef gözetilerek ateş edilmiş olsaydı, kurşunla 5 ölü, 32 yaralı değil bu rakamların pek çok üstünde ölüm ve yaralanmalar meydana gelirdi. O halde tertip olunan bu hareket 100 bin kişinin üstünde mitingi izlemekte olan halk üzerinde yılgı, korku ve panik yaratmayı amaçlamak idi.

Şunu da eklemek gerekir ki yukarıda açıklanan mihrak ve stratejik noktalardan açılan bu seri atışları takiben **alanın içinde ve dışında görevlendirilen panzerlerin siren çalmaya başlamaları halkın arasında alanın o tarafına, bu tarafına ilerlemeleri, ses bombaları atmaları ve bir yerlere sığınan halkın üzerine su sıkmaları, ateş açmaları normal muhakeme ve soğukkanlılığını büyük ölçüde yitirmiş, can korkusu içindeki** bu 100 binlik kitlenin panik içine düşmesini süratlendiren diğer bir etken olmuştur. (Sivil tanık ve mağdurlar dosyası.)

10 — Bu tertibin amacı ne olabilir?

a) Solu temsil iddiasındaki bazı haftalık, aylık basında DİSK yöneticileri bir süredir eleştirilmektedir. Revizyonist çizgiye kaydıkları, ulusal ve uluslararası işçi sınıfı savaşımını yozlaştırıp amacından çarptırdıkları ileri sürülmektedir.

Birbirleri ile de uzlaşmaz tutum içinde olan ve tarihsel gelişim süreci içinde son çözümlemede küçük veya orta burjuva kökenli olan tüm bu cephe ve kadrolar tekkeci ve tekelci bir görüşle sekterizme kayar görülmektedir. Aralarında bu ne-

denlerle hiç bir diyalog kurulmamaktadır. Bunlar bilimsel bilgi teorisini dünya ve Türkiye gerçeklerini en iyi ve doğru olarak kendilerinin bildikleri kanısındadırlar ve müsamahasız bir katılık içindedirler.

Bunlar aynı doğrultuda DİSK'e karşı da kesin tavır almışlardır. DİSK ile de asgari müştereklerde birleşme söz konusu değildir. Bu nedenlerle DİSK'in soldan gelebilecek bir saldırı ihtimaline karşı angaje olduğu anlaşılmaktadır.

b) Gündelik basının bir kesimi de zımnen Türkiye'de aşırı solu yeğleyen bir tutum ve eylemi benimseyen ve bu yolda aksiyonlar veren bir kuruluş olduğu yolunda DİSK'i kınamaktadır.

c) DİSK öncelikle özel sektörde çalışan kol ve kafa emekçilerini bünyesinde toplamış, üyesi 500 bin civarında bir konfederasyon da daha büyüme istidatları göstermektedir.

d) Ayrıca 5 haziran milletvekili genel ve senato kısmî seçimlerinde açıkça tercihini yaparak belli bir partiyi destekleme kararı almış ve bunu üyelerine ve kamuoyuna duyurmuştur.

e) DİSK, ana tüzüğünün incelenmesi sonucu açıkça anlaşılacağı üzere kamu sektörüne öncelik veren, uluslararası işçi dayanışma ve birliğini savunan, emeğe, toplumda birincil öncelik tanıyan ve bu yolda savaşım verdiğini ileri süren üyelerinin sadece ekonomik değil, fakat siyasal açıdan da bilinçlenip savaşım vermesi gereğini öngören bir kuruluştur.

Bu ise memleketimizde sendikaların partiler üstü, politik geleneğine ters düşen bir tutumdur.

f) DİSK'in 1 Mayısta düzenlediği bu yürüyüş ve miting bir açıdan, aralarındaki fraksiyon, uzlaşmaz tavır ve Ortodoks zihniyet ne olursa olsun, Türk solunun ilk defa bir meydanda bir araya gelmesi, bir nevi gövde gösterisinde bulunması mahiyetindedir.

Öyle görülmektedir ki DİSK yukarıda belirtildiği üzere kendisine karşı saldırı ve tertibin sol fraksiyonlardan herhangi biri veya birkaçından geleceği varsayımına dayanmış, önlemlerini buna göre almıştır.

Gerçekten gerek Beşiktaş'taki, gerekse Saraçhanebaşındaki kortejin diziliş sıralaması, işçiler ile dernek ve kuruluşlar arasına kendi görevlilerini tampon teşkil eder biçimde yerleştirmesi ve bunu alanda da aynı disiplin ve katılıkla uygulaması, DİSK'e mensup işçilerle kuruluşları, örgütleri ve halkı tecrit etmesi bunu göstermektedir. (Bu tedbirler sadece DİSK'

in işine yaramış, ölen ve yaralananların çoğunluğunu işçi olmayanlar oluşturmuştur.)

Anıcak saldırı çok beklenmeyen şekilde gelmiştir.

Öyle beklenirdi ki, yürüyüş ve mitingin devamı boyunca âdeta kıskanç bir koruma amacı ile yürüyüş kollarında ve alanda bu derece geniş önlemler alan DİSK alana hâkim binalardan bazılarında da aynı önlemleri alabilsin. Taksim alanına ve Sular idaresine bakan bir binada henüz bağımsız olan Oleyis sendikası vardır. Sular idaresinin önü ve üstü vardır. Atatürk Kültür Merkezi binası vardır ve İntercontinental otelinin alana hâkim odaları vardır.

Sosyal ve İdeolojik planda kendisine muhalif tavır alanlara karşı devamlı uğraşım veren, bir kısım Basın tarafından 1 Mayısta olaylar çıkacağı gerekçesi ile eleştirilen **5 haziranda bir partiyi destekleyeceğini açıkça ilan eden üyelerini politize etmeyi amaçlayan, sosyalizan düşün ve devletçiliği savunur görünen DİSK'in bu ortamda daha geniş boyutlu, uyanık ve muhtevalı önlemler alması gerekir idi.**

Sol fraksiyonun Halkın Yolu, Halkın Birliği ve Halkın Kurtuluşu ekiplerinden oluşan ve DİSK'in Maocu olarak niteleyip eleştirdiği grup tanık beyanlarına göre olaylar patlak verdiği anda henüz alana girememiş bulunmaktadır. Tarlabaşı yolu ağzında Alana girmeye hazırlanmaktadır.

Bu arada kurtuluşçu sanılan grup da Stalin'in resmini çekerek alana gireli ancak birkaç dakika olmuştur.

Marks-Engels-Lenin'in resimleri çekilmiş bir dövizi taşıdığı tahmin edilen DEV-GENÇ ekibi ise alana dahil olalı 10 dakika kadar olmuştur.

1 Mayısta İntercontinental otelinde rezervasyon yapan dış ülkeden gelen bir İBM grubu emniyet mülâhazasiyle saat 23.30'a kadar Yeşilköy Çınar otelinde bekletilmişler, otele alınmamışlardır. Önceden yerleşmiş yataklı müşteriler ile görevliler dışında hiç kimse kabul edilmemektedir. (Sivil tanıklar dosyası ve belge 5).

Ayrıca yine sayılan bu yerlerin bazılarından uzun menzilli silahlarla ateş edildiği de tanıklarca ifade edilmektedir. O zaman İntercontinental otelinin önü yüzden fazla toplum polisi memuru tarafından korunduğuna göre bu silahlı şahısların uzun menzilli silahları ile otele nasıl girip nasıl çıktıkları suali cevapsız kalmaktadır.

Böylece seçime dönük ve DİSK'in bir nevi kuvvet göste-

risi niteliğinde olan bu mitingte solun sola saldırdığı imajı yaratılmış, bunun için de sol fraksiyonlar kullanılmıştır.

Olayların yatışmasını takiben görevli zabıtanın haklarında kanıt toplanmayan bir kısım insanları Kabataş, Beşiktaş, Gümüşsuyu caddesi gibi yerlerden ve iskelelerden toparlayarak emniyete celbetmiş olduğu görülmüştür. Kuşkusuz bu husus, süratle başlayan ve genişleyen olayların zabıtanın da o anda takatini aştığı, delil toplamakta güçlük çektiği kanısına güç kazandırmaktadır.

171 sayılı yasaya göre görevlendirilen hükümet komiseri, yetkisinde olmasına rağmen çıkması muhtemel olayları ve bunların sanıklarını belirleyecek filim ve fotoğrafçıları münasip yerlerde görevlendirmesi doğal iken bu hususun yerine getirilmediği görülmektedir.

Sonuç olarak yüce mahkemeye sevkedilen sanıklar hakkında da şunu söyleyelim: Bu sanıklar 1 Mayıs faciasının sadece görünen ve saptanan kesitidir.

34 kişinin ölümü ve 126 kişiden fazla insanın yaralanması ile sonuçlanan 1 Mayıs faciasını bizatihi yaratan ve kararlılıkla uygulayan bu yurt ve insanlık düşmanı suçlular tarih önünde şimdiden mahkûm olmuşlardır. Ama bunların er geç şaşmaz Türk adaleti önünde gereken hesabı vermiyeceklerinden kım kuşkulanabilir.

Yukarıda pasaj pasaj izah edilen olayların akabinde emniyet kuvvetlerince olay yerinden ve çevresinden 520 kişi olayla ilgili oldukları gerekçesiyle tutuklanıp emniyet nezarethanesinde gözaltına alınmışlar ve savcılıkça yapılan uzun araştırmalar, teşhis ve tesbitler sonunda bu 520 kişinin 422 kişisinin meydana gelen olaylarda fiili bir eylemlerine tesadüf edilememiş bulunduğundan bu 422 sanık hakkında takipsizlik kararı verilmiştir.

Ayrıca 171 sayılı toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkındaki kanunun 13/B maddesi (... Sopa maddelerini hamil olarak yapılan toplantı ve yürüyüşlerin kanuna aykırı...) olduğunu kabul etmektedir. Kanıt ve belgelere göre DİSK'in 1 Mayıs 1977 günü yaptığı toplantı bu nedenle kanuna aykırı bir toplantı haline gelmiştir.

DİSK tertip komitesinin görevlendirdiği 20.000 civarında olduğu söylenen görevli personelin yürüyüş ve miting boyunca bu sopaları taşıdıkları görülmektedir. Bunların tümünün döviz ve pankart taşıma işinde kullanıldıklarını kabule imkân yoktur. Bu nedenle tertip komitesinin eylemi 171 sayılı yasanın 13/B maddesi delaletiyle 18 inci maddesine uygun olup aynı kanunun 25 inci maddesi gereğince suçüstü hükümlerine tabi bulunmuş ve ayrı bir muhakeme usulünü gerektirmiş olduğundan bu dosyadan ayrılarak 30.5.1977 gün ve 10923 iddia. numarası ile İstanbul Asliye Ceza Mahkemesine gönderildi. Tertip komitesi üyeleri **Müşir Kaya Canpolat, Mehmet Karaca, Mehmet Ertürk** haklarında kamu davası açılmıştır.

Huzurunuza sevkedilen 98 sanıktan 17'si Sulh Ceza Mahkemesince olay sonrası tutuklanmış olup bu sanıklardan Oğuz Tekin, Murat Tokmak, Cevdet Öztürk, Yaşar Pamuk, Saim Gür, Nuri Vanlı, Derya Öksüz, İsmail Demir, Macit Demir ve **İlker Turan** olay sırasında topluluk üzerine silahla ateş etmek suretiyle faili gayri muayyen şekilde birden ziyade kişiyi öldürmüşlerdir.

Sanıklardan **Hikmet Akçay** aynı olay içinde görev yapmakta olan polis memuru **Adnan Yıldız**'ı öldürmek maksadiyle ve tabanca ile ateş edip yaralamıştır. Tutuklu sanıklardan **Turgut Ordu, Halit Bedirboz, Ramazan Albay, Erol Genç, Hüsnü Ulusoy** aynı toplantıda kanuna aykırı şekilde ve ruhsatsız tabanca taşımışlardır.

Tutuklu sanıklardan **Ali Turanbey** ve **Erol Kaplan** aynı toplantıda yasak ve ruhsatsız kama bıçağı bulundurmuşlardır.

Serbest sanıklardan **Mümtaz Faik Bostancı** ile **Muharrem Acar** aynı toplantıda halkın üzerine patlayıcı madde atmak suretiyle paniğin artmasına ve bu yüzden panik sonucu 29 kişinin ölümüne sebep olmuşlardır.

Diğer sanıklar ise aynı olaya taş ve sopa gibi belirleyici maddelerle karışık birbirleriyle ve ölümle biten kavgaya karşılıklı olarak karışmışlar ve bu arada Emniyet görevlilerine fiilen ve lisanen hakaret ve tecavüzde bulundukları gibi çevre binaları taş ve sopalarla toplu halde ızrar edip ayrıca Beyoğlu kaymakamlığına ait resmi arabayı yakıp ve özel şahsa ait arabayı da devirmek suretiyle toplu ızrar suçunu işlemişlerdir. Bir kısım sanıklar ise yukarıda saydığımız fiillerin işlenmesinde öncülük edip arkadaşlarını suça teşvik ve tahrik etmişlerdir.

Bütün sanıkların eylemleri ve delil durumları ile haklarında istenilen kanun maddeleri mahkemenize de bir kolaylık olmak üzere kimliklerinin altına teker teker işlenmiş olup delilleri de aynı yerde gösterilmiş olduğundan(1) bu fiillerin burada yeni baştan tekrarında fayda görülmemiştir.

Bu nedenlerle sanıklar hakkında duruşma açılarak, kimlikleri altında gösterdiğimiz eylem ve bu eylemlerine uyan, gene kimlikleri altında gösterdiğimiz maddeler ile birlikte ayrıca suçun nevi ve mahiyetine göre T.C.K.nun tatbiki zarurî bulunan 31, 33, 36, 39, 40, 54, 55, 71, 74, 522 nci maddeleri de yerine göre kullanılarak sanıkların cezalandırılmalarına karar verilmesi kamu adına iddia olunur. 30.5.1977.»

DURUŞMALAR

Toplum Suçları Savcılığınca hazırlanan 30 Mayıs 1977 tarihli bu iddianameye dayanılarak 98 sanık hakkındaki dava 1 haziranda 2. Ağır Ceza mahkemesinde açıldı. Davanın açılmasının 5 haziran seçimlerinden sonraya kalmasının istenmediği anlaşılıyordu. Anayasa gereğince seçim döneminin bağımsız Bakanlarından olan Adalet Bakanı **Zeyyat Baykara** 14 Mayıstа **«Anka»** Ajansına verdiği demeçte, 1 Mayıs olaylarıyla ilgili soruşturmanın yakında sonuçlanacağını belirterek **«Aydınlanmamış bir konuyla seçime girmeyi kesinlikle istemiyorum»** demişti.

Dava 1 haziranda açılmıştı, duruşmalar ise 7 temmuzda başladı. Bu arada davadan önce iddianameyle ilgili haber yayınladığı gerekçesiyle **Cumhuriyet** mu-

---

(1) Sanıkların suçları şöyle sıralanıyordu: Silahla topluluğa ateş, toplantıda silah taşımak, polise fiili mukavemet ve hakaret, patlayıcı madde atarak panik yaratmak ve bu nedenle ölümlere sebep olmak, halkın toplu olduğu yerlerde patlayıcı madde atmak, kama bıçağı bulundurmak, ölümle biten kavgaya katılmak, suç işlemeye teşvik, topluca zarar vermek.

habiri **Doğan Katırcıoğlu** hakkında soruşturma açılmıştı. (1)

Toplam 98 sanıktan Oğuz Tekin (avukat), Murat Tokmak (DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikası 1. Bölge Temsilcisi), Cevdet Öztürk (Fen Fakültesi öğrencisi), Yaşar Pamuk (Sapanca'da öğretmen), Saim Gür (Vatan MMYO Makine Fakültesi 2. sınıf öğrencisi), Hikmet Akçay (Balıkesir Maliye memurlarından), Nuri Vanlı (işsiz), Derya Öksüz (işsiz), İsmail Demir (şoför), İlker Turan (Şeker fabrikasında memur), Turgut Ordu (boyacı), Halit Belirgöz (çevirmen), Ramazan Altay (işçi), Erol Genç (öğrenci), Hüsnü Ulusoy (öğrenci), Macit Demir (elektrik mühendisi), Ali Turanboy (inşaat işçisi) adlarındaki on yedisi tutuklu olarak Afyon Cezaevine gönderilmişti. Nöbetçi Sulh Ceza mahkemesi işçi Erol Kaplan, GSMMYO öğrencisi Halil Yıldırım ve çiftçi Mümtaz Faik Bostancı adlı sanıkları ise serbest bırakmıştı.

Duruşma 7 temmuzda İstanbul 2. Ağır Ceza mahkemesinde başladığında Mahkeme heyeti Başkan **Ramiz Emre**, üyeler **Ahmet Nuri Tanverdi** ve **Hayri Tekin**'den oluşuyor. İddia makamında da **Dr. İbrahim Çetin Yetkin** bulunuyordu. Sanıkları DİSK adına 18 avukat savunuyordu. İlk duruşmaya giren avukatlar **Müşir Kaya Canpolat, Rasim Öz, Turgut Kazan, Ali Şen, Yalçın Öztürk, Mustafa Bahri Bayram Belen,**

---

(1) 1 Mayıs 1977 ile ilgili olarak ayrıca Halkın Sesi Dergisi sahibi Hüseyin Karanlık tarafından DİSK Genel Sekreteri Mehmet Ertürk aleyhine 50 bin liralık tazminat davası açılmıştı. Hüseyin Karanlık, Ertürk'ün derginin adını vererek kendilerini sorumlu gibi gösterdiğini öne sürüyordu. Ayrıca Kemal Türkler de Halkın Sesi dergisi aleyhine bir dava açmıştı. Bunlardan başka, DİSK Tertip Komitesi üyeleri hakkında açılan dava ise beraetle sonuçlanmıştı.

Mustafa Özkan, Ercan Erdiner, Aykun Ergin, Yücel Top, Faruk Ergöktaş, Bilgin İnanç, Mahmut Sayatekin, İlhan Ongan, Turgay Yalçınyuva, Bozkurt Nuhoğlu, Halil Eraltuğ, Enver Nalbant idi. Daha sonraki duruşmaları **Rasim Öz** izlemekteydi. Bu arada sanık Derya Öksüz adına avukat **Tunç Dizdar** da davaya katılmıştı.

7 Temmuz 1977'den 31 Ekim 1978'e dek dokuz duruşma yapıldı. Onuncu duruşma 20 Mart 1979'a ertelenmişken, Kahraman Maraş olaylarından ötürü ilan edilen Sıkıyönetim nedeniyle dava dosyası Sıkıyönetim mahkemesine gönderilmişti. Bazı duruşmalarda Mahkeme heyetinde yargıç **Lamia Esin, Faruk Esin, Osman Topçuoğlu**'nun yer aldığı görülüyordu. Duruşma Savcısı Dr. İ. Çetin Yetkin de 1977'nin Eylül başlarında bu görevinden alınarak soruşturma savcılığına atanmış, istifa eden Yetkin daha sonra Adalet kadrosuna dönmüş ve Sarıyer Savcılığına getirilmişti.

7 Temmuz 1977'deki ilk duruşmada sanıklardan **Oğuz Tekin, Murat Tokmak, Cevdet Öztürk, Saim Gür, Yaşar Pamuk, Ramazan Altay, Ali Turanboy, Erol Genç** ve **Turgut Ordu** adlarında dokuzunun tahliyesine karar verildi. Daha sonraki duruşmalarda öteki tutuklu sanıklar da serbest bırakıldı.

KAMU GÖREVLİLERİ İÇİN SORUŞTURMA İSTEMİ

İlk duruşmada Savcı **Dr. İbrahim Çetin Yetkin**, 1 Mayıs olayları nedeniyle bazı kamu görevlileri hakkında soruşturma açılması isteminde bulunmuştu. Savcının bu ve öteki konulardaki istemi, duruşma tutanaklarında şöyle yer alıyordu:

«Mütalaası sorulan C. Savcısı: 1 — İddianamenin bazı bölümlerinde ve özellikle 36 ncı sayfanın sonunda ve 39 uncu sayfasında bazı kamu görevlileri açıkça suçlanmışlardır. Dos-

ya incelendiğinde gerçekten de bazı kamu görevlilerinin olayın gelişimi içinde hatalı, kusurlu, ya da kanunlara aykırı davranışları bulunduğu görülmektedir. Ancak bu suçlamaya rağmen bu kişiler hakkında soruşturma yapılarak kamu davası açmak veya takipsizlik kararı vermek şeklinde gereği takdir edilmemiştir. Bu nedenle bu kamu görevlileri hakkında gerekli soruşturmanın yapılmasının C. Savcılığından istenmesine.

2 — Yine iddianamede haklarında bu dava açılmış bulunan sanıkların yalnızca olayın ikinci derecedeki sorumluları oldukları bildirilmiş ve gerçek sorumluların ergeç adalet ve mahkeme önüne çıkarılacakları kaydedilmiştir. Bu duruma göre bu gerçek sorumlular hakkında soruşturmaya devam edilmesi gerekmektedir. Kaldı ki bu asıl faillerin tesbit edilmesi mahkememizde görülmekte olan bu davayı da kesin bir şekilde etkileyecek ancak iddianamede olayın asıl tertipleyicilerin kimliklerinin tesbiti ve suça iştiraklerinin neden ibaret olduğu hakkında soruşturmaya devam edilip edilmediği belirtilmemiş olduğundan bu bakımdan da soruşturma yapılıp yapılmadığının C. Savcılığından sorulmasına.

3 — Arkaları mühürlenmiş olan ve dosya içerisindeki fotoğraflar arasında tarafımızdan seçilen 12 adet fotoğrafın adli tıp müessesesi başkanlığına gönderilerek bu fotoğraflar üzerinde işaretlenmiş yerlerdeki pencere, dam, ve çatı ve diğer yerlerde görülen kişilerin mümkünse yüzleri belli olacak şekilde bu olmadığı takdirde ne yaptıkları ve ellerinde ne bulunduğu anlaşılacak bir şekilde büyütülmesinin istenmesine.

4 — Dosyada ANKA Ajansı TRT İstanbul Haber ekibi ve Halkın Yolu gazetesinden alınmış olan filimlere ilişkin tutanaklar vardır. Oysa gerek dosyanın incelenmesinden, gerekse basından çıkarılan haberlerden daha başka filimlerin de çekilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu filimlerin de araştırılıp bulunarak mahkemeye gönderilmesinin C. Savcılığına bildirilmesine.

5 — Sanıkların tümünün sorguları yapılmamış olmakla birlikte tutuklanma tarihleri bakımından bu durumlarını etkileyebileceğinden sanıklar **Macit Demir** ve **Hüsnü Ulusoy** bakımından bazı delillerin bu safhada toplanması gerekmektedir.

Macit Demir bakımından: Tanıklardan **Ramazan Şahin,** hazırlık soruşturmadaki ifadesinde sanık Macit Demir'in bir toplum polisine ateş ettiğini, onu bacağından yaraladığını, ancak kendisinin yaralı polis memurunu Beyoğlu ilk yardım

hastanesine götürdüğünü ve bu memurun tabancasını hastanedeki polis memuruna teslim ettiğini bildirmektedir. Ancak dosyada bu şekilde yaralanmış bir polis memuruna ait bir ifade veya tabanca teslimine ait bir tutanak bulunmadığı gibi, bu polis memurunun kimliği de tesbit edilmemiştir. Bu nedenle Beyoğlu ilk yardım hastanesinde bir mayıs 1977 günü saat 19' dan sonra görevli olan polis memurlarından bu hususun soruşturulmasının emniyet 2. şube müdürlüğünden istenmesine ve toplum Polis Müdürlüğünden de herhangi bir memurlarının bu şekilde yaralanmış olup olmadığının sorulmasına.

Sanık **Hüsnü Ulusoy** hakkında: Olayda ölenlerden **Kadir Balcı, Hikmet Özkürkçü** ve **Nazmi Sarı**'nın cesetlerinden çıkarılan mermi çekirdekleri emanetin 1977/931, yaralı **Reşo Yalın**' ın bacağından çıkarılan mermi çekirdeği ise emanetin 1977/977 sayısında kayıtlı bulunmaktadır. Taksim alanı ve çevresinde bulunan boş kovanlar da ayrıca 1977/848 sayısındadır. Buna karşılık sanık **Hüsnü Ulusoy'da** yakalanan tabancanın olayda kullanılmış olduğu ekspertiz raporu ile tesbit edilmiştir. Olayla ilgili olarak ele geçirilen öteki tabancalar ise 1977/928 sırada kayıtlıdır. Bu mermi çekirdekleri ile kovanların ele geçirilen silahlardan atılıp atılmadığı tesbit edilmemiştir. Bu konuda gerekli incelemenin yapılmasının Adli Tıp müessesesi başkanlığından istenmesine (...) dedi.»

Mahkeme Savcının isteğine uyarak, söz konusu fotoğrafların büyütülmesinin Adli Tıp Fizik Şubesinden istenmesine, ajans, TRT ile öteki kurum ve kişilerce çekilen film ve fotoğrafların da sağlanması için savcılığa, sözü edilen yaralı polis memurunun kim olduğunun ve silahını nereye bıraktığının tesbiti için Emniyet Müdürlüğüne yazı yazılmasına karar verdi ve ikinci duruşma 26 Ağustos 1977'ye bırakıldı. Adli Tıp Fizik Şubesine büyüttürülmek üzere gönderilen 12 adet fotoğrafa ilişkin bir cevap 26 ağustostaki duruşmaya da gelmemişti, mahkeme yeniden bir yazı yazılmasına karar verdi. Aynı şekilde olay sırasında ölen ve yaralanan kişilerden çıkarılan mermi çekirdeklerinin sanıklarda ele geçirilen tabancalarla ve bunların mermi kovanlariyle karşılaştırılması ve

kurşunların bu tabancalardan atılıp atılmadığının saptanması için Adli Tıp Fizik Şubesi Müdürlüğüne yazılan yazıya da cevap gelmemişti. Daha sonraki duruşma tutanaklarında da bu konuya raslanmıyordu.

SORGULAR VE TANIK İFADELERİ

Şimdi, 31 Ekim 1978 tarihine kadar yapılan duruşmalardaki bazı sanıkların sorgularından ve tanıkların ifadelerinden örneklere bir göz atalım.

«Bolu Barosuna kayıtlı avukat sanık Oğuz Tekin'e isnat edilen suç anlatıldı, sorguya çekildi. DİSK'in 1 mayıs günü tertip ettiği toplantıya iştirak etmek üzere olay günü otobüsle İstanbul'a geldim. Dolmabahçe'de otobüsten indim. Birkaç arkadaşla yüksekçe bir yerden Taksim'e olan doğru yürüyüşü seyrettim. Müteakiben Taksim'e geldim. DİSK Genel Başkanı konuşmasını yapıyordu. Bir ara silahlar atılmaya başladı. Orası karıştı. Bunun üzerine arkadaşlarla oradan kaçmaya başladık. Otobüs bizi Dolmabahçe'de bekleyecekti. Oraya geldik. Arkadaşlar tamam olmamıştı. Onları geç vakitlere kadar bekledik. Sonra araba hareket etti. Hareketten sonra Beşiktaş tarafında bizi memurlar çevirdiler. Gayrettepe polis merkezine götürdüler. Burada nezaret altına aldılar. 3 Mayıs günü bizi bir araya getirdiler. Polis memurlarına «Bunların içinde olaya iştirak eden kimseler var mıdır?» diye sordular. Tanımadığım bir polis memuru beni göstererek, «Her olayda vardır. Bu işte de bulunuyordu.» Diğer bir polis de orada beni göstererek: «Bu şahıs olay mahallinde sağa sola ateş ediyordu» dedi. Bunun üzerine beni suçlu mevkiine götürdüler.

Sanık **Murat Tokmak** sorgusunda: Ben DİSK'e bağlı Maden-İş sendikasının bölge başkanıyım. Bu toplantıyı biz tertip ettik. Ben Saraçhane'de toplanan DİSK mensuplarının Taksim'e gidişlerini tanzim vazifesiyle görevlendirilmiştim. Böcek marka bir otomobil ile korteji izliyor ve intizama sokmak için çaba sarfediyordum. Bu sırada Taksim'e kadar gittik, orada hadise cereyan etti, ben iddia edildiği gibi bu hadise sırasında topluluğa karşı silahla ateş etmiş, birçok kişinin ölümüne sebep olmuş değilim. Bilakis olayda bilmediğim bir şahıs tarafından atılan kurşunla yaralandım, dedi.

Sanık Cevdet Öztürk sorgusunda: Ben Taksim meydanın-

da yapılan olaya iştirak etmiş değilim. Olay günü Şişli'de dolanıyordum. Akşam 9.30 sıralarında eve gitmek üzere Şişli'de bir Belediye otobüsüne bindim. Tarlabaşında memurlar otobüsü durdurdular. Üzerimizi aradılar, hüviyetimizi sordular, sonra otobüsün hareket etmesine müsaade ettiler. Sonradan yeni bir memur bizi tekrar durdurdu. Sinirli idi. Üzerimizi aradı. Öğretmen ve öğrencileri indirdi. Bizi otobüse bindirdler ve birinci şubeye götürdüler. Orada nezarete konulduk. Ayın 3 üncü günü bizi toplu halde polislerin önünden geçirdiler. Polis memurları yüzümüze bakıp suçlamalar yapıyordu. Beni hiç bir memur suçlamadı. Sonradan beni bir memurun yanına götürdüler. Memur ismimizi yazdı, diğer polis memurları bu var mı yok mu diye söylesin diye hitap etti. Memurlardan adının Ahmet Gülde olduğunu öğrendiğim polis memuru «bu da vardı» dediği için beni bu suçla ilgilendirdiler.

Sanık **Ramazan Alpay** sorgusunda: Ben DİSK'e bağlı Maden-İş üyesiyim. İşçiyim. Olay sırasında başka gruptan olanları bizim gruba sokmamak için görevlendirilmiştim. Can güvenliğim için üzerimde tabanca bulunduruyordum. Bu tabancayı yakaladılar. Tabanca 7.65 çapında, markasını unuttum, numarası vardı ama unuttum, dedi.

Sanık Mehmet Uludoğan sorgusunda: Ben toplantıya katılmadım ve kimseyi de suç işlemeye teşvik etmedim, dedi, suçunu inkâr etti. İlaveten, Benim evim Taksim'dedir. Olayı duyduk, 8.30 da televizyon seyretmek üzere kahveye indik. Bir kadın bana mitinge katıldığını, arkadaşını kaybettiğini, Ankaradan gelmeden evvel Çiçek Pasajında buluşacaklarını söyledi. Benden Çiçek pasajını sordular. Ben tarif ettim. Ben İstanbul'u bilmiyorum, beni oraya götürür müsünüz, dedi. Onu götürürken Emniyet Sandığının köşesinde beni yakaladılar, dedi.

Mağdur Cemalettin Sarıtaş: Ben Tarlabaşına gidiyordum. Taksim meydanına girmeden silahlar patlamaya başladı. Gezinin karşısında benzin istasyonunun orada bir mermi ile yaralandım. Kim tarafından yaralandığımı bilmiyorum. Silahların kimler tarafından ve nereden atıldığını bilmiyorum. Yalnız Tarlabaşı'nın arka tarafından silah sesleri geliyordu. Ben Tarlabaşı tarafından gelen silah seslerinden sonra yaralandım, dedi.

49 SANIĞI TEŞHİS EDEN POLİS

Şahit **Ahmet Güldoğlu**: Toplum zabıtasında polis memuru-

yum. 1 mayısta Taksim'de yapılacak mitingte gidecek topluluk-ların takibine memur edilmiştim. Kırk kişi kadar vardık. Yıldız Devlet Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi önünde sabahleyin toplu halde bulunuyorduk. Mitinge katılacak olan kişiler toplu halde grup grup önümüzden geçtiler. Bunların arasında ellerinde orak - çekiçli bayrak ve sopa bulunan kimseler de vardı. Önümüzden geçen gruplar tahminen 5-10 bin kişi kadar vardı. Bunlar geçtikten sonra biz de bunları arkadan takip ettik. Beşiktaş'a geldiğimiz zaman önümüzden giden gruplar durduruldu. Zaten kortej yavaş yavaş hareket ediyordu. Bunların Beşiktaş'ta kimler tarafından durdurulduğunu bilemiyorum. Kortej bilahare tekrar hareket etti. Kortejin arkasında panzerler ve onun arkasında da biz yürüyorduk. Taksim meydanına geldik. Orada Opera binasının yanında bir tuvalet vardı, o tuvalete gitmiştim. Biraz sonra tuvaletten çıktım. Tam Opera binasının önüne geldiğim zaman silahlar patlamaya başladı. Saat 7'yi geçiyordu. Silahlar Tarlabaşı tarafından arka taraflardan geliyordu. Bunu müteakip Taksim meydanında silahlar atılmaya başladı. Başka yerden ateş edilmiş olabilir, fakat ben görmedim. Bu silah sesleri üzerine meydan karıştı.

Bu arada kaçışmalar oldu, bu kaçanların arasında silahlı ve sopalı kişileri gördüm. Eli silahlı olanları tahminen teşhis ettim. Bunlar parkalı idiler. Tanınmamak için kamufle olmuşlardı. Ben bu adamlarla karşı karşıya gelmiş değilim. Ben onları 10-15 metre mesafeden görmüştüm. Onun için teşhisim tahmine müstenittir. Bilahare silahlı yakalanan şahısları gösterdiler. Bunlar var mıydı diye sordular, ben de benzettiğimi söyledim, dedi.

Soruldu: Hadise tarihinde bir senelik polis memuruydum. Lise birden belgeliyim. Polis memuru olmadan evvel kendi aramızda muavinlik yaptık. İşçi gençlik derneklerinin hiç birine kayıtlı değilim, dedi.

C. Savcılığına vermiş olduğu 3/5/977 tarihli ifadesi okundu.

Bu ifadesinde grup halinde getirilen 49 kişi sanığı hadise mahallinde gördüğünü isim vermek suretiyle bunların vaka esnasında ne gibi bir harekette bulunduklarını, ellerinde silah ve sopa vesair aletler bulunduğunu bir bir ve açıkça ifade ettiği görülmekle mübayenet sebebi soruldu: Bana savcılıkta okuduğumuz ifade zaptında yazılı olduğu üzere 49 şahsı göster-

diler. **«Bunlar vaka mahallinde var mıydı, var idiyseler ne gibi harekette bulunuyorlar?»** diye sordular. Ben de bunların vaka mahallinde bulunduklarını **tahminen** söyledim. Yoksa kat'i olarak **«Bu sanık vaka mahallinde bulunuyordu, elinde silah vardı, ateş ediyordu, şu sanık elinde sopa ile tecavüz ediyordu»** gibi kati beyanda bulunmuş değilim. Savcı o sebeple benim tahminen yaptığım teşhisleri sanki kati söylemiş gibi zapta dercetmiş, bilemem.

İlaveten biz okullarda da çalışıyoruz, okul öğrencilerinden tanıdıklarımız olabilir. Bana gösterilen şahısları okullarında gördüğüm şahıslara benzetmiş olabilirim, dedi.

Şahit Necati Tınaz: (Gayrettepe Toplum Zabıtasında polis memuru) Sanık Hikmet Akçay, Derya Öksüz'ü tanır, mani şahadet hali yoktur, yemin yaptırıldı. Soruldu: Olay günü Taksim meydanında yapılacak mitingte vazifeli bulunuyordum. Saat 11'de İntercontinental otelinin önüne geldik. Vazifeli 90 memurduk. (...) Saat 7.15 sıralarında Tarlabaşı tarafından gelen grup DİSK'i dinlemiyorlardı. Devamlı değişik sloganlar atıyorlardı. Bu Tarlabaşından gelen ve Taksim alanında toplanan tahminen on bin kişiden ibaret bulunan grup bir ara üç defa oturdu oturdu kalktılar, toplu halde. Bunun ne manaya geldiğini bilemiyorum. Son ayağa kalkmalarında onların bulunduğu taraftan üç el silah sesi sıkıldı. Bunlar o topluluk arasından sıkıldı mı, veya başka yerden mi geldiğini bilemem ama, topluluk arasından sıkıldığını tahmin ediyorum. Silah sıkılınca kendimizi korumak maksadiyle Osmanlı bankasının camını kırıp içeri girdik. O sırada «Yere, yere yatın» diye bağrışmalar oluyordu. Bizim önümüzde seyirciler vardı. Silah sesleri devam ediyordu. Silahlar devamlı bize taraf atılıyordu. Onun için bizim önümüzde bulunan seyirciler arasinda yatın diye bağırmalar oluyordu. Bu arada bankaya giremiyen 7 arkadaşımız yaralandı. Silahları kimin attığını görmüş değilim.

Soruldu: Biz Kontinental otelinin önünde idik. Dediğim gibi ileriden ateş gelmeye başladı, biz hemen bankanın camını kırıp içeriye kendimizi attık. Silahlar devam ediyordu. Kontinental otelinin önünde bulunduğumuz sırada silahlar atılmaya başlamıştı. O sırada otelin üst katlarında ateş edilmiş değildir. Biz kendimizi içeriye attıktan sonra bu otelden de açılmış olabilir, fakat ben görmedim. Otel miting sırasında boşaltılmış değildi, içerisinde turistler filan vardı.

Savcılığa verdiği ifadesi okundu: Bu ifadesinde Taksim

meydanında Osmanlı Bankası önünde vazifeli olarak bulundukları sırada Tarlabaşı tarafından gelen topluluk arasından 3 el silah atıldığını, Taksim'de Sular İdaresine ait binanın üzerinde bulunan ışıklı levhanın üzerinden silahlar atıldığını söylediği, halbuki duruşmada sorulması üzerine Taksim meydanına Tarlabaşı tarafından gelen grubun arasından ve yerden silahlar atıldığını söylediğinden aradaki mübayenet sebebi soruldu: Aradan uzun zaman geçti, başımızdan birçok olaylar geçiyor, bildiklerimi tamamiyle hatırlayamamış olabilirim. C. Savcılığında vermiş olduğum bu kısım doğrudur. İlk defa atılan silahlar Sular İdaresine ait binanın üzerinde bulunan ışıklı levhanın üzerinden atılmıştır. Yani silah sesleri oradan geliyordu, dedi.

VE SIKIYÖNETİME...

İkinci Ağır Ceza Mahkemesindeki dava dosyasının son sayfasına Zabıt kâtibi **Nurhan Ziyaretçi**'nin daktilosundan şunlar döküldü:

«... Gereği düşünüldü:

Resmî Gazetenin 27 aralık 1978 gün ve 16502 sayılı nüshasında yayınlanan ve TBMM'nin 518 sayılı kararıyle onaylanmış bulunan İstanbul ilinde sıkıyönetim ilanına dair Bakanlar Kurulu kararı müvacehesinde sanığın eylemi 1402 sayılı yasanın 1728 sayılı yasa ile değişik 13. maddesi uyarınca Anayasanın 124. maddesinde belirtilen sıkıyönetim ilanına neden olan (Anayasanın tanıdığı hür demokratik düzeni, temel hakları ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin kesin belirtileri) kapsamına giren bir suç niteliğinde görülmüş olduğundan (...) davaya bakmak mahkememizin görevi dışında ve Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin görevi dahilinde bulunduğundan, mahkememizin bu itibarla GÖREVSİZLİĞİNE, dava dosyasının görevli Sıkıyönetim Askeri Mahkemesine gönderilmek üzere C. Savcılığına tevdiine...»

— Birinci Kitabın Sonu —

ADLAR DİZİNİ

— A —

Acilciler, 263
Açan Nevzat, 53
Açan Selim, 53
Adil Esat, 12
Ahmet Mussolini, 12
Akıncı Ö. Faruk, 96, 97
Aktolgalı Mustafa, 127
Akzambak Mehmet, 13, 210, 213, 271
Alacakaptan Uğur, 135
Albayrak Osman, 218
Alkaner Hami, 107
Alpay Ramazan, 327
ANKA, 138, 321, 324
AP, 29, 266
Apaydın Orhan, 138, 147, 253
Arat Agop, 13
Aslan Haydar, 177
Aslan Süleyman, 83
Ataklı Mucip, 230
Atasoy İbrahim, 30, 218
Aybar M. Ali, 85, 290
Aydınlık, 49, 59, 272, 306
Azeli M. Halil 254

— B —

Bağımsız Türkiye, 83, 283, 306
Bank-İş, 52
Bar-Der-İş, 52
Barlas Orhan 253
Basın-İş, 146
Baştan İlhan, 142
Baştürk Abdullah, 127
Batur Muhsin, 135
Batur Selçuk, 152
Bayar Nuri, 234
Baykara Zeyyat, 30, 218, 321
Baykent İlhan, 253
Bayrak, 26, 110, 262
Belli Mihri, 83, 268, 283, 291
Bilen İsmail, 60
Bilge Macit, 21
Bilgiç Sadettin, 234
Billurcu Abdülkadir, 94, 96, 100
Bizim Anadolu, 27
Boran Behice, 21, 60, 71, 280
Bostancı M. Faik, 322
Boz Mehmet, 154
Bozbeyli Ferruh, 234
Bozok Hüsamettin, 13
Brown Irwing, 17
Buldanlı Ahmet, 27

— C —

Canaslan Sadık, 65, 70
Canpolat Müşir Kaya, 34, 105, 197, 200, 253, 304, 320, 322
Cem İsmail, 91
Cenkdağ Muhittin, 292
CENTO, 82, 130
Cerid Mustafa, 93
Cevat A., 12
CİA, 89, 132, 213, 234, 248, 253, 265, 273, 280, 290
Cindoruk Hüsamettin, 235
Civaoğlu Güneri, 92
CGP, 29, 293
CHP, 36, 64, 83, 163, 173
Corvalan, 129
Coşkun Sıtkı, 143, 310
Cumhuriyet, 28, 88, 108, 111, 123, 244

— Ç —

Çağatay Ergun, 142
Çağlavangil İ. Sabri, 218
Cark Basak, 22, 23, 306
Caylıgil Gülcin, 253
Celik Tahsin, 292
Çetinkaya Yavuzer, 21

— D —

Değmer Sefik Hüsnü, 15
Demir İlker, 78
Demirci Macit, 324
Demirel Süleyman, 20, 32, 191, 217, 222, 231, 238, 260
Demirdöven İhsan, 177
Demirdöven Nihat, 177
Develioğlu Servet, 96
DEV-GENÇ, 117, 121, 140, 143, 198, 212, 280

Devrimci Gençlik, 307
DFD, 52
DHKD, 282
Dicleli Zülfü, 245
Dikerdem Mahmut, 147
Dilli Hüsnü, 245
Dirimtekin Metin, 219
DİSK, 18, 33, 36, 42, 59, 83, 101, 127, 134, 185, 233, 246, 253, 302
DİSK Ajansı, 42, 45
Doğru Abdülkerim, 218
Doğru Necati, 172
Dostlar Tiyatrosu, 282
Dora Ayşegül, 139
Durmuş Adil, 292
Dünya, 109

— E —

Ecevit Bülent, 29, 31, 85, 92, 193, 224, 259
Eğilmez Yalçın, 108
Emeğin Birliği, 283, 307
Emek, 306
Emre Ramiz, 322
Enerji Ajansı, 83
Engin Oktay, 271
Erbakan Necmettin, 233
Erek Ali Şevki, 31
Ergenekon Yılmaz, 218
Erkal Genco, 21
Erkovan M. Kemal, 31
Ersin Nurettin, 212
Ersun Namık Kemal, 32
Ertem Raif, 254
Ertürk Mehmet, 34, 167, 190, 197, 205, 274, 281, 304, 320
Esin Faruk, 323
Esin Lamia, 323
Eyüpoğlu Ali Fuat, 232
Eyüpoğlu Orhan, 31, 259

— F —

Feyzioğlu Turhan, 218

— G —

Gazioğlu Gültekin 149, 282
GED, 52
Gence Kasım, 107
Gerçek, 80
Gerçek Sinema, 52
Gevgilili Ali, 85
GİB-DER, 162, 282
Giray Engin, 107
Giray Fethi, 13
Gömüş Erhan, 245
Gönültaş Güngör, 108
Görsel Sanatçılar, 282
Gözütok Tokay, 108, 139
Güldüoğlu Ahmet, 327
Güler Ara, 13, 140
Günaydın, 109
Gündoğan Fikret, 135
Gür Uğur, 179
Güven Rıza, 19, 127
Güzelce İbrahim, 114, 134, 311

— H —

Halkın Birliği, 48, 53, 264, 306
Halkın Kurtuluşu, 48, 53, 61, 264, 272, 306
Halkın Sesi, 49, 59, 272, 279, 306
Halkın Yolu, 48, 53, 58, 65, 264, 306
Hasan Şefik, 70
Hergün, 96, 109
Hikmet Nazım, 13, 17, 21
Honca Hayrabet, 53
Hümeyra, 21
Hürriyet, 107, 115, 258, 263

— I - İ —

Ilgaz Afet, 21
Işıklar Fehmi, 15, 33, 127, 200, 304
İdil Engin, 90
İkizer M. Ali, 253
İleri Maden-İş, 52
İleri Müzik-İş, 52
İKD, 20, 103, 272, 282
İGD, 21, 59, 65, 70, 118, 127, 154, 253, 272, 278, 281
İlke, 306
İlter Özdemir, 151
İntercontinental, 115, 169, 172, 210, 215, 280, 285
İsvan Ahmet, 164, 173, 218
İsvan Reha, 190
İstanbul Barosu, 147, 253
İstanbul Tabip Odası, 151
İşçi Osman, 157
İşmen Fatma Hikmet, 155
İTT, 213, 215
İYDGD, 70, 120
İzinkowitz Marc, 268

— K —

Kabaklı Ahmet, 93
Kaçmaz Ahmet, 60, 74, 291
Kadir A., 13
Kaner Nihat, 200, 217
Kapanlı Turhan, 218
Kaplan Erol, 322
Karaca Mehmet, 19, 33, 101, 104, 127, 197, 233, 239, 241, 304, 320
Karacan Nuri, 157
Karahasanoğlu Necati, 210

Karamahmutoğlu Fikret, 292
Karaman Suphi, 135
Karaoğlu Ahmet, 292
Karapınar Mustafa, 97
Katırcıoğlu Doğan, 322
Kaya Şinasi, 190
Kayan Bülent, 108
Kayan Turgut, 254
Kaygısız İhsan, 162
K. Tarık Dursun, 8
Kemal Orhan, 13
Keresteci İsmail, 146
Ketenci Şükran, 141, 167
KGB, 246
Kılıç Selahattin, 218
Kılıç Zülâl, 245
Kılınç Mehmet, 33, 127, 304
Kıyıcı M. Lütfü, 83
Kitle, 25, 78, 80, 306
Kocaman Ali, 164
Kocamanoğlu Tuncer, 127
Koç Vehbi, 235
Koçak Mustafa, 99
Koldamca Mustafa, 70
Kontrgerilla, 290
Korutürk Fahri, 222, 225, 231
Kumkumoğlu M. Kemal, 254
Kurdakul Şükran, 21
Kurtböke Oktay, 138, 147, 245
Kurtuluş (KSD), 146, 162, 198, 207, 273, 307
Kutlar Onat, 21
Küçük Celal, 19, 33, 127, 304

— L —

Lafond R., 17
Lise-Der, 52

— M —

Maden-İş, 127, 156, 185, 205
Mavi Hasan Fehmi, 161
MC, 29, 131, 290
Melen Ferit, 218
Melenlioğlu, 101
Menteşe Nahit, 218, 234
Mete Şener, 254
MHP, 29, 96, 233, 250, 253, 266, 290
Midyat Fahrettin, 254
Milli Gazete, 109, 265
MGB, 230
MİT, 33, 211, 230, 258, 263, 265. 280. 285
MSP, 29, 266
Mumcu Uğur, 211, 270
Mungan İhsan, 108

— N —

NATO, 83, 130
Nebioğlu Kemal, 127
Nezihe Yaşar, 15

— O —

Ok Nurettin, 218
Okuyan Yaşar, 96, 101
OLEYİS, 46
Onur Necmi, 141
Oral Özer, 108
Orhon Orhan Seyfi, 14
Orta Doğu, 27, 110
Owen Robert, 7

— Ö —

Öğüt Ali Rıza, 71
Oz Rasim, 254, 322
Ozbay İlhan, 135
Özbek Sabahattin, 218, 301
Özcan Şaban, 177
Özdemir Kaya, 100
Özer Kemal, 21
Özkoçak Vasfiye, 108, 142
Özkunt Ekrem, 253
Öztürk Cevdet, 326
Öztürk Seyfi, 218

— P —

Pamuk Eczanesi, 137, 175
Parsons Albert, 7, 129
Petrol-İş, 111
Petteet Hermann, 17
Pinoşe, 129
Politika, 89, 104, 108, 123, 143
Proleter, 306
Proleter Devrimciler, 274

— R —

RCD, 83
Rıfat Haydar, 11

— S —

Sabah, 110
Saçlı Temel, 68, 70, 281
Sadi Kerim, 12
Saltuk Rahmi, 21
Sancar Semih, 32
Sandalcı Emil Gallp, 66, 68, 215, 266
Saraçoğlu Zeki, 96
Sargın Nihat, 21
Sayar Vecdi, 159
Serhat Medet, 254
Sevinç Necdet, 96
Sezen Merih, 253
Sinamatek, 159
Son Havadis, 109
SDP, 85
Soysal İlhami, 213
Sözer Zeki, 142
Sönmez Sadun, 53

Spies August, 7
Su Ruhi, 21
Sülker Kemal, 11
— Ş —
Şahin Alaattin, 53
Şahin Burhan, 89
Şahin Muzaffer, 100
Şahin Ramazan, 324
Şentürk N. Kemal, 180, 216
— T —
Tamer Rauf, 95
Tanır Vefa, 218
Tanverdi A. Nuri, 322
Taşçı M. Ali, 99
Taşer Suat, 14
Tavelier Celestine, 11
Tekin Hayri, 322
Tekin Oğuz, 326
Teksoy Ferit, 14
Temeltaş Eyüp, 211
Tercüman, 108, 121
Tınaz Necati, 329
Tokmak Murat, 326
Topçuoğlu Osman, 323
Topuz Ali, 102
TÖB-DER, 20, 29, 71, 112, 149, 196, 282
Tuslog, 215
Türk-İş, 17, 79, 133, 243, 245
Türk Büro-İş, 97
Türkeş Alpaslan, 30, 97, 100, 218, 231
Türk Tabipler Birliği, 47
TGS, 30
TEP, 83, 140, 273
TİKKO, 263
TİKP, 58
TİP, 21, 23, 71, 78, 272
TKP, 60
TSIP, 22, 24, 74, 78, 272
TÜS-DER, 161, 282
TÜMÖD, 157
TÜTED, 29, 282
TÜM-DER, 29
TYS, 20, 47
Türkler Kemal, 19, 21, 33, 44, 48, 60, 121, 128, 185, 217, 222, 235, 240, 247, 304, 322
Türkler Sabahat, 189
Türkoğlu İdris, 66
Tütüncü Mustafa, 59
— U —
Uğur Necdet, 135
Uludoğan Mehmet, 327
Uluer Bülent, 280
UDC, 127
Ulusoy Hüsnü, 325
— Ü —
Üçlü Grup, 49, 58, 136, 272
Ülkü İrfan, 108
Ülkü Ocakları, 71, 82, 253, 290
Üstün Süleyman, 156, 167
— V —
Vatan, 110, 262
Varun Nebil, 254
Veli Orhan, 13
— Y —
Yardım Yafet, 70
Yardımoğlu Şahap, 218, 219
Yazıcı Şerafettin, 292
Yeni Asya, 110
Yetkin İ. Çetin, 323
Yıldız Bekir, 21, 71
Yılmaz M. Aslan, 177
Yol-İş, 111
Yörükoğlu Mustafa, 219
Yurdakul Doğan, 59, 60
Yurdakul Leyla, 59
Yücel Mehmet, 78
Yüksek Seçim Kurulu, 96
Yüksel Fikri, 53
Yürüyüş, 22, 306
— Z —
Zırtıloğlu Mukbil, 127
Zincirkıran Necati, 270
Ziyaretçi Nurhan, 330

TOPLU ADLAR DİZİNİ

Amerika'da 1 Mayıs önderi sendikacılar: 7
1 Mayıs'a 1976'da katılan kuruluşlar: 46
1 Mayıs'a 1977'de katılan kuruluşlar: 112
CHP İnceleme Kurulu: 68
DİSK'te değişen yöneticiler: 127
İddianameyi hazırlayan savcılar: 292
Ölenler: 293
Sanıklar: 296
Savunma avukatları: 322
Yaralananlar 294
Tutuklananlar: 322
İstanbul Barosu Yönetim Kurulu (1977'de): 253

KONU DİZİNİ

Sunuş ... ...

Konuşma biterken patlayan silah ... ...
Alandan ayrılış 187
Türkler'in değerlendirmesi 191
Müşir Kaya zamanlama konusunu yanıtlıyor 196
Tertip Komitesi Başkanı konuşuyor 197
«Emniyet bile bile önlem almadı» 200
Işıklar'ın değerlendirme ve özeleştirisi 200
İktidarların yaklaşımı üzerine 203
Ertürk: «Silahlı saldırıyı düşünmedik» 205
Katılıp katılmama tartışması 207
Karanlık güçler ve karanlık noktalar 208
Soruşturmada karanlık sorular 209
Basında karanlık sorular 211
Yorgun yolcular 213
Tabancalı simitçiler 215
Resmî ağızlardan 215
Bakanlar Kurulu ve Başbakanın suçlaması 217
İki Bakan'ın açıklaması 219
Demirel ve 1 Mayıs 222
Ecevit ve 1 Mayıs 224
Devlet içinde yer alan bazı örgütler 226
Türkeş'e göre 231
Erbakan ve öteki politikacılar 233
DİSK MHP'yi suçluyor 233
DİSK'te görüş ayrılıkları 235
Karaca'nın görüşleri 239
Türkler iki demecini yorumluyor 240
Karaca'nın bir yazısı 241
Türk-İş DİSK'i suçluyor 245
DİSK'in Türk-İş'e yanıtı 247
DİSK'in AP-MHP ve yandaşlarına yanıtı 250
İstanbul Barosunun raporu 253
Olaylara ilişkin kroki 256
MİT Raporu 258
DİSK MİT Raporunu yanıtlıyor 261
Olay tartışılıyor 262
Polise göre olay planı 263
Provokasyon mu? 265
Kamuoyunda kaos 266
Her şey iyi gidiyordu derken 270
Suçlanan «Maocular»ın açıklamaları 272
Proleter Devrimciler Tarlabaşı'nı anlatıyor 274
Halkın Sesi Üçlü Grubu suçluyor 279
DEV-GENÇ: Komployu CİA yaptı 280
İGD: Maocular perdeleniyor 281
12 örgütün ortak açıklaması 282
Ülkü Ocakları: Üç bucuk çapulcu 283
Bağımsız Türkiye Grubunun değerlendirmesi 283
Boran, Aybar, Kaçmaz, Belli'nin görüşleri 289
V. — İDDİANAME VE YARGILAMA 292
Duruşmalar 321
Kamu görevlileri için soruşturma istemi 323
Sorgular ve tanık ifadeleri 326
49 sanığı teşhis eden polis 327
Ve Sıkıyönetime 330
... ... 331

İKİ 1 MAYIS

NAİL GÜRELİ

10. YILINDA 1 MAYIS KATLİAMI

1 Mayıs 1977 kıyımı, yaşadığımız tarihin önemli kilometre taşlarından biri... 1 Mayıs 1977'nin üzerine karanlık bir perde indi. Kuşkusuz, tarih bu olayda da yanılmaz hükmünü verecek. Bu kitapta tarihin hükmüne kaynak olacak belgeler yer alıyor. Hem de bir gazeteci gözüyle değerlendirilerek, tüm canlılığı korunarak... Ve de hiçbir şeyin kıyıda köşede yitirilmesine izin vermeyen bir gazeteci titizliği ile.

GÜR YAYINLARI

KDV DAHİL 2'00 TL